

26

32–33

34

–27

Íslenska sveitin og náttúran
höfðar sterkt til mín

Bændur í lífrænum
búskap ekki háðir
tilbúnum áburði

Vegabréf
bjóráhugamanna

Bændablaðið

3. tölublað 2022 • Fimmtudagur 10. febrúar • Blað nr. 604 • 28. árg. • Upplag 32.000 • Vefur: bbl.is

Óvenjukrópp lægð og rauðar viðvaranir á vestanverðu landinu í vikubyrjun ollu því að björgunarsveitir og aðrir viðbragðsaðilar bjuggu sig undir hið versta. Bræðurnir Arnaldur Húni og Jón Kristján Haukssynir á Suðureyri urðu hins vegar kampakátir með þessa himnasendingu og þakka íslenskum veðurfræðingum innilega fyrir almennilegheitin. Má segja að bræðurnir búi nú í nafla alheimsins eftir að heimabær þeirra var gerður að sögusviði sjónvarpsseríunnar Verbúðarinnar sem slegið hefur rækilega í gegn að undanförunu.

Myndir / Haukur Már Harðarson

Arna mjólkurvinnsla í Bolungarvík með mörg járn í eldinum:

Stefnt að útflutningi á laktósafríu skyri til Frakklands á næstu mánuðum

– Ætlar sér líka stóra markaðshlutdeild á því sem kallað er „jurtamjólkurvörur“, eins og hafrajógúrt og hafraskyr

Arna mjólkurvinnsla í Bolungarvík áformar að hefja útflutning á laktósafríu skyri til Frakklands á næstu mánuðum. Samningaviðræður standa yfir við franska stórmarkaðskeðju og er stefnt að því að skyrið verði selt í um 300 verslunum þess.

Hálf dán Óskarsson mjólkurfræðingur er stofnandi, eigandi og framkvæmdastjóri Örnú. Hann segir að viðskiptasamningurinn við Frakkana sé ekki alveg frágenginn en ferlið sé á lokametrunum. Um mjög spennandi verkefni sé að ræða. Unnið hafi verið að því í tæpt ár og náði samstarf hafi verið við franska fyrirtækið varðandi vöruþróun.

Hann segir að ýmis önnur áhugaverð verkefni séu á teikni-borðinu hjá mjólkurvinnslunni, enda hafi framsækin vöruþróun ávallt verið metnaðarmál þar innanbúðar.

Hafrajógúrt og hafraskyr

Arna mjólkurvinnsla hóf starfsemi árið 2013 og skapaði sér strax þá sérstöðu að bjóða upp á mjólkurvörur án mjólkursykurs, sem kallað er laktósafrítt, og hafa allar götur síðan

Hálf dán Óskarsson mjólkurfræðingur er stofnandi, eigandi og framkvæmdastjóri Örnú. Mynd / HKR.

einbeitt sér að slíkum vörum. Þær vörur opnuðu möguleika þeirra með mjólkursykursóþol að neyta hefðbundinna mjólkurvara.

Að sögn Hálf dás er ætlunin að halda því áfram, en hins vegar sé markviss stefnumótunarvinna í gangi þar sem gert er ráð fyrir afgerandi hliðarspori í nánustu framtíð

meðfram kúamjólkurvinnslunni. Arna ætlar sér nefnilega stóra markaðshlutdeild á því sem kallað er „jurtamjólkurvörur“ á Íslandi, til dæmis með framleiðslu á sýrdum áður, að ég best veit. Slík vinnsla úr haframjólki eins og hafrajógúrt og hafraskyr.

„Við fengum styrk úr Matvælasjóði til að framleiða hafraskyr úr íslenskum höfnum. Við verðum í samstarfi við Sandhól í því verkefni, en þau rækta mikið af íslenskum höfnum og hafa verið að vinna að verkefni sem snýr að þróun á íslenskri haframjólki. Fókusið er okkar verkefni verður á þróun sýrðra hafráafurða úr haframjólki, þar sem við ætlum að beita aðferðum sem ekki hafa verið nýttar í þessum tilgangi neins staðar í heiminum áður, að ég best veit. Slík vinnsla úr haframjólki verður mun flóknari en þegar unnið er úr hefðbundinni mjólki. Í grundvallaratriðum má segja að aðferðin felist í að hækka próteinhlutfallið þannig að það þykkni nægilega mikið til að hægt sé að kalla vöruna hafraskyr,“ segir mjólkurfræðingurinn og er ekkert feiminn við að nota þetta heiti, eða orðið „mjólk“ sem viðskeyti

við plöntuheiti. Þetta sé orðið mjög útbreitt víða um heim og viðurkennt. Hann segir að engin bindiefni eða hjálparefni séu notuð í framleiðsluferlinu.

Mikil tækifæri á plöntumjólkurmarkaðinum

„Við sjáum mikil tækifæri á svokölluðum plöntumjólkurmarkaði, enda vex hann mjög hratt bæði hér á Íslandi og annars staðar,“ segir Hálf dán og bendir á að sífellt stærri hluti af mjólkurmarkaðinum hér á landi sé slík mjólk. „Ég held að ástæðan fyrir því að fólk hefur í auknum mæli farið yfir í þessar tegundir mjólkur sé ekki einungis sú að það vilji sneiða hjá dýraafurðum, heldur er þetta orðið að umhverfismáli líka. Það er mjög góður tími núna til að koma inn á þennan markað og við sjáum alveg fyrir okkur útflutning á þessu líka ef við náum að framleiða afurðirnar í þeim gaðum sem við stefnum að. Við höfum ekki enn getað notað íslenskan grunn í okkar prófunum, en miðað við hvernig okkur hefur gengið með þetta hingað til þá lofar

þetta mjög góðu – það má segja að við séum komin vel á veg.“

Eigin jarðarberjaframleiðsla

Ýmislegt annað er í þróunarferli hjá Örnú þessi misserin, en þar hafa nú í nokkra mánuði verið uppi áætlanir um ræktun jarðarberja til nota í mjólkurvörum. Til stóð að ræktunin hæfist síðsumars á síðasta ári, en Hálf dán segir að það hafi ekki gengið sem skyldi í fyrstu atrennu.

„Við erum engir sérfræðingar í jarðarberjaræktun og þurfum bara að læra þetta jafnóðum,“ segir hann. Nú sé hins vegar allt á réttri leið og er búist við að fyrstu jarðarberin verði tínd á vormánuðum, en allt verður ræktað upp af fræi – í svokallaðri lóðréttri ræktun á sex hæðum. Með vorinu er einnig ætlunin að uppskera eigin kryddjurtir, en Arna notar nokkuð af þeim í framleiðslu sína.

„Þegar við höfum náð tókum á jarðarberjunum förum við í kryddjurtirnar,“ segir Hálf dán. Aðalbláber til framleiðslunnar hefur mjólkurvinnslan meðal annars keypt af öflugum berjatinslufólki á Vestfjörðum. /smh

FRÉTTIR

Kjötframleiðsla íslenskra bænda er í góðum takti við fjölgun landsmanna

– Framleiddu rúmlega 31 þúsund tonn á síðasta ári, sem er 15,2% aukning frá 2010 en landsmönnum fjölgaði um 16,1%

Heildarkjötframleiðsla íslenskra bænda á síðasta ári var tæp 31.012 tonn, sem var um 0,3% samdráttur á milli ára. Þetta var samt rúmlega 4.090 tonnum meiri kjötframleiðsla en á árinu 2010, sem er um 15,2% aukning. Virðist framleiðsluaukningin haldast ótrúlega vel í hendur við íbúafjölgun á sama tíma, sem nam rúmlega 16,1%, eða um 51.162 tonn.

Kjötframleiðsla íslenskra bænda á árinu 2010 var um 26.923 tonn og mest var þá framleitt af kindakjöti, eða um 9.166 tonn. Alifuglakjötsframleiðslan var þá í öðru sæti með 6.904 tonn.

Mest var hins vegar framleitt af kindakjöti á árinu 2017, eða tæp 10.620 tonn, en þá var framleiðslan á alifuglakjötinu komin í um 6.970 tonn samkvæmt tölum úr mælaborði landbúnaðarins.

Alifuglakjötsframleiðslan er að ná kindakjötinu

Á síðasta ári var heildarfram-

Framleiðsla og sala á kjöti frá íslenskum bændum		
2010	Framleiðsla í kg	Sala í kg
Alifuglakjöt	6.904.661	7.189.897
Kindakjöt	9.166.082	6.274.664
Svínakjöt	6.157.564	6.025.048
Nautgripakjöt	3.894.944	3.915.873
Hrossakjöt	798.508	541.256
Samtals	26.921.759	23.946.738

leiðslan eins og fyrr segir tæp 31.012 tonn og af því var kindakjötsframleiðslan 9.395 tonn. Kindakjötsframleiðslan hefur dregist saman en þessi grein var samt enn með vinninginn á árinu 2021 í rúmum 9.490 tonnum. Alifuglakjötsframleiðslan var þá með um 9.244 tonn og var að rétta úr sér eftir 500 tonna samdrátt á Covid-árinu 2020. Það verður því fróðlegt að sjá hvort framleiðslan á alifuglakjöti fari í fyrsta sinn í sögunni fram úr kindakjötsframleiðslunni á árinu 2022, en salan á alifuglakjötinu sigldi fram úr kindakjötinu þegar árið 2007.

Samdráttur í öllum kjötgreinum nema nautgripakjötsframleiðslu

Samdráttur var í framleiðslu á öllum kjöttegundum á síðasta ári nema á nautgripakjöti. Stöðugleiki hefur einkennt nautgripakjötsframleiðsluna undanfarin ár. Á árinu 2010 voru framleidd 3.895 tonn af nautgripakjöti en undanfarin fimm ár hefur framleiðslan verið yfir 4.600 tonn. Þá fór framleiðslan á nautgripakjötinu í 4.965 tonn á síðasta ári og hefur aldrei verið meiri.

Í svínakjötsframleiðslunni hefur verið jafn hóflegur stígandi

Framleiðsla og sala á kjöti frá íslenskum bændum		
2021	Framleiðsla í kg	Sala í kg
Alifuglakjöt	9.244.014	8.963.336
Kindakjöt	9.394.885	6.908.079
Svínakjöt	6.575.414	6.545.986
Nautgripakjöt	4.965.109	4.949.933
Hrossakjöt	832.396	618.192
Samtals	31.011.818	27.985.526

Íbúapróun á Íslandi	
2010	317.630
2011	318.452
2012	319.575
2013	321.857
2014	325.671
2015	329.100
2016	332.529
2017	338.349
2018	348.450
2019	356.991
2020	364.134
2021	368.792

allar götur síðan 2010 þegar hún nam tæpum 6.158 tonnum. Á árinu 2020 var hún komin í tæp 6.813 tonn en gaf aðeins eftir á síðasta ári þegar framleiðslan á íslensku svínakjöti var 6.575.

Kjötsalan heldur í við íbúafjölgun líkt og framleiðslan

Þegar litið er á sölu á íslensku kjöti

hefur hún líka aukist um svipað magn og framleiðslan, eða um 4.039 tonn frá 2010, sem er um 16,8% aukning. Það stemmir vel við hlutfallsfjölgun íbúa landsins. Þannig var heildarsala innanlands á íslensku kjöti um 23.947 tonn á árinu 2010, en var 27.986 tonn á árinu 2021. Kjötsalan var mest árið 2019 þegar ferðamannastraumurinn til landsins var í hámarki. Þá nam salan um 28.977 tonnum, en var tæp 27.986 tonn á síðasta ári.

Líklegt er að sala á íslensku kjöti til ferðamanna hafi einkum skilað sér í aukinni sölu á alifuglakjöti. Þá gætu ferðamenn einnig hafa spilað mikilvæga rollu í að taka kúfinn af þeirri framleiðslu- og söluaukningu sem var umfram íbúafjölgun á árunum fram til 2020. Í því ljósi horfa íslenskir bændur trúlega á það sem ný tækifæri til sóknar þegar erlendir ferðamenn fara að sýna aukinn áhuga á ný á ferðalögum til Íslands. /HKr.

	2021		2020		2019		2018		2017	
Kjöttegundir	Íslenskt kjöt	Innflutt kjöt	Íslenskt kjöt	Innflutt kjöt	Íslenskt kjöt	Innflutt kjöt	Íslenskt kjöt	Innflutt kjöt	Íslenskt kjöt	Innflutt kjöt
Alifuglakjöt	80,6%	19,4%	81,9%	18,1%	83,1%	16,9%	85,6%	14,4%	83,3%	16,7%
Nautgripakjöt	79,7%	20,3%	80,2%	19,8%	78,1%	21,9%	77,7%	22,3%	77,3%	22,7%
Svínakjöt	83,9%	16,10%	84,4%	15,6%	75,7%	24,3%	82,3%	17,7%	74,6%	25,4%
Kindakjöt	100%	0,0%	100%	0,0%	99,4%	0,6%	100%	0,0%	100,0%	0,0%

Hlutdeild innflutnings á kjötmarkaði hefur mest aukist í alifuglakjöti

Þegar skoðuð er staða íslenskrar kjötframleiðslu í samkeppni við innflutning á síðustu fimm árum sést að hlutfallslegur innflutningur hefur mest verið að aukast á alifuglakjöti þrátt fyrir aukna innlenda framleiðslu samkvæmt tölum mælaborðs landbúnaðarins. Á nýliðnu ári var 80,6% alifuglakjötssölnunnar hér á landi íslensk framleiðsla en 19,4% var innfluttur. Hefur hlutfall íslenska kjötsins í heildarsölu á alifuglakjöti ekki verið lægra allavega síðustu

fimm árin og hlutfall innflutnings aldrei meira.

Hluttur innflutts alifuglakjöts fer vaxandi

Á árinu 2017 var hlutfall íslenskrar framleiðslu í sölu alifuglakjöts 83,3%, en fór mest í 85,6% á árinu 2019. Sala á íslensku alifuglakjöti frá afurðastöðvum á árinu 2017 nam 9.530 tonnum, en var komin niður í 8.963 tonn á árinu 2021. Mest var salan á íslensku

alifuglakjöti árið 2019 eða um 9.797 tonn.

Mest flókt í innflutningi á svínakjöti

Hlutfallið í svínakjötssölnunni á milli innlendarar framleiðslu og innflutnings hefur verið nokkuð rokkandi á milli ára. Þannig var ekki nema 74,6% svínakjötssölnunnar árið 2017 innlend framleiðsla en 25,4% innflutt. Var það jafnframt lægsta hlutfall af innlendu svínakjöti

í sölnunni í fimm ár. Best var hlutfallslega staðan á árinu 2020. Þá voru 84,4% svínakjötssölnunnar af íslenskum uppruna, en 15,6% innflutt.

Hlutfall innlends nautgripakjöts nokkuð stöðugt

Hlutfallið á milli innlendarar framleiðslu og innflutnings í nautgripakjöti hefur haldist nokkuð stöðugt undanfarin fimm ár. Þannig var hlutfall íslenska nautakjötsins

á markaðnum 77,3% árið 2017 en 79,7% á síðasta ári. Hæst fór innlenda framleiðslan í 80,2% á árinu 2020.

Kindakjötið með algera sérstöðu

Kindakjötið hefur haft algjöra sérstöðu á íslenskum markaði þar sem samkeppnin við innflutning hefur nánast engin verið. Eina undantekningin síðastliðin fimm ár var á árinu 2019, en þá var 0,6% sölnunnar á kindakjöti innflutt. /HKr.

Heimilt að veiða 1.021 hreindýr – 199 dýrum færri en undanfarin ár

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur ákveðið veiðiheilmildir til hreindýraveiða fyrir árið 2022 og skiptingu þeirra milli sveitarfélaga, að fengnum tillögum frá Umhverfisstofnun. Alls verður heimilt að veiða 1.021 hreindýr á veiðitímanum, 546 kýr og 475 tarfa. Þetta er 199 hreindýrum færri en á undanförunni ári, sem stafar fyrst og fremst af óvissu um talningar hreindýra vegna veðurskilyrða og tilfærslu dýra milli veiðisvæða á talningartímum. Veiðitími tarfa er frá 1. ágúst til 15. september, en Umhverfisstofnun getur heimilað veiðar á törfum frá og með 15. júlí. Veiðitími kúa er frá 1. ágúst til 20. september. Samkvæmt tilmælum ráðuneytisins er veiðimönnum gert að forðast í lengstu lög að fella mylkar kýr fyrstu tvær vikur veiðitímabilsins svo

draga megí eftir megni úr áhrifum veiðanna á kálfa. Þess í stað eru veiðimenn eindregið hvattir til að veiða eingöngu geldar kýr. Er í þessu sambandi bent á hlutverk og skyldur leiðsögumanna við að aðstoða og leiðbeina veiðimönnum við val á bráð. Þá eru veturgamlir tarfar alfriðaðir og miðast tarfaveiði því við tarfa sem eru tveggja vetra og eldri og óheimilt er að veiða kálfa. Heimildirnar eru veittar með fyrirvara um að ekki verði verulegar breytingar á stofnstærð fram að veiðum sem kalli á endurskoðun veiðiheimilda. Líkt og fyrri ár skiptist veiðin milli níu veiðisvæða og eru mörk þeirra og fjöldi dýra á hverju svæði tilgreind nánar í meðfylgjandi auglýsingu. Umhverfisstofnun auglýsir og sér um sölu allra veiðiheimildanna. /VH

Íslensk alifuglarækt á varðbergi vegna útbreiðslu á fuglaflensu: Vel fylgst með innflutningi

Tugum milljónum alifugla hefur verið lógað og fargað í Evrópu undanfarna mánuði til að reyna að hefta útbreiðslu fuglaflensu, en þar sem hún berst meðal alifugla og milli landa með farfuglum hefur það reynst erfitt. Fjöldi lifandi unga af varphænum er fluttur til landsins árlega. Hrund Hólm, deildarstjóri heilbrigðis inn- og útfluttra dýra og afurða þeirra hjá Mast, segir verklag Mast í tengslum við innflutninginn þannig að nokkrum dögum fyrir væntanlegan innflutning sé tekin staða á fuglaflensu í útflutningslandinu. Áhættumat erlendis „Við skoðum meðal annars hvort það

séu í gildi einhverjar hömlur sem tengjast fuglaflensu á eftirlitsvæði búsins eða búinu sem fuglarnir koma frá og út frá því er unnið áhættumat. Þannig að ef upprunabúin eru innan áhættusvæða þar sem eru hömlur er innflutningur á ungum ekki leyfður.“ Eftir að ungarnir koma heim eru þeir settir í einangrun og eru undir eftirliti sérgreinadýralæknis. Hrund segir að í ljósi aðstæðna á stöðu fuglaflensu í Evrópu sé verið að skoða hvort auka eigi það eftirlit

Hrund Hólm.

Jón Magnús Jónsson.

Reykjabúsins, segir að til þessa hafi fuglaflensa ekki haft áhrif á innflutning á lifandi ungum. „Við erum í góðu sambandi við Mast og þeir fylgjast vel með þróuninni erlendis og svo erum við með einangrunarstöð hér á landi þar sem tekin eru sýni úr ungum áður en þeir fara í framleiðslu.“ /VH

og taka sýni úr dagsgömlum ungum en til þessa hefur það verið gert síðar.

Góð samvinna við Mast

Áburðartegundir og verðskrá 2022

Sölufulltrúar

Skannaðu kóðann
með myndavélinni
á símanum þínum

Verðskrá lækkar um 5.000 kr/tonn og heimkeyrsla á áburði er innifalin í verðskrá

Tegundir	Þyngd	N	P	K	Ca	Mg	S	B	Cu	Mn	Zn	Se	Verð kr/tonn án vsk
Yara Bela Köfnunarefnis (N) áburður													
OPTI-KAS™	600 kg	27,0			5,0	2,4							114.700
OPTI-NS™	600 kg	27,0			6,0	0,7	3,7						116.800
Yara Liva Köfnunarefnis (N) áburður með kalki													
Kalksalpeter™ ¹⁾	600 kg	15,5			18,8								95.600
Nitrabor™ ¹⁾	600 kg	15,5			18,5			0,30					109.900
Yara Mila Selenbættur (Se) áburður													
NP 26-4 Selen	600 kg	26,0	4,0		2,0		3,6	0,02			0,10	0,0015	129.000
NPK 27-3-3 Selen	600 kg	26,6	2,6	2,6	1,3	0,5	3,0	0,02				0,0015	128.100
NPK 23-3-8 Selen ¹⁾	600 kg	23,0	3,0	8,0			3,0	0,02				0,0015	127.300
NPK 22-6-6 Selen - UPPSELT	600 kg	21,6	5,9	5,8	1,4		3,0	0,02				0,0015	132.900
NPK 20-5-10 Selen - UPPSELT	600 kg	19,6	4,6	9,6			3,0					0,0015	133.300
Yara Mila Þrigildur (N,P,K) áburður													
NPK 25-2-6	600 kg	24,6	1,6	5,6	0,8	1,0	3,8	0,02					119.900
NPK 24-4-7 - UPPSELT	600 kg	24,0	3,9	6,6	2,0		2,0						132.800
NPK 20-4-11	600 kg	19,6	3,6	10,6	1,9	1,0	2,2	0,02					129.300
NPK 15-7-12	600 kg	15,0	6,5	12,5	4,0		1,5						133.700
NPK 12-4-18 ^{1) 2)}	600 kg	11,8	4,0	17,6	2,0	1,6	9,5	0,03		0,30	0,03		141.900
NPK 8-5-19 ²⁾	600 kg	8,0	5,0	19,0		2,5	11,7	0,05	0,05	0,25			173.200
Aðrar áburðartegundir													
OptiStart™ NP 12-23	25 kg	12,0	23,0										197.900
OPTI-P™ 20 ²⁾	750 kg		20,0		17,0		1,2						311.500
Dolomit Mg-kalk fint	Laust				23,2	12,0							21.741
Dolomit Mg-kalk kornað ³⁾	600 kg				20,5	12,0							55.674

1) Einnig í 25 kg pokum á 10% hærra verði en í verðtöflu. 3) Einnig í 20 kg pokum. 2) Klórsnauður, þ.e. inniheldur <2% Cl.

Þeir bændur sem þegar hafa pantað áburð njóta einnig þessarar verðlækkunar.

Greiðslukjör:

Gjalddagi áburðarkaupa er 15. apríl 2022. Einnig í boði greiðsludreifing fram til 15. október 2022, vaxtareiknuð frá gjalddaga 15. apríl fram til greiðsludags með 6% ársvöxtum sem jafngildir 3% hærra verði sé greitt 15. október 2022 í stað 15. apríl. Dráttarvextir reiknast á vanskil frá gjalddaga.

Flutningstilboð á áburði: Heimkeyrsla á áburði til bænda er innifalin í verðskrá ef pantað er fyrir 15. mars.

Flutningstilboð á kalki: Ef pantað er 25 tonn eða meira, fyrir 15. febrúar 2022.

Verðskrá er í krónum á tonn án virðisaukaskatts en 24% virðisaukaskattur leggst ofan á verð við útgáfu reiknings.

Verðskrá er með fyrirvara um prentvillur og getur breyst án fyrirvara.

Í ljósi aðstæðna hvetjum við bændur til að panta áburð sem fyrst.

www.yara.is

Hægt er að panta Yara einkorna áburð á
www.yara.is eða í síma 575-6070

Sláturfélag Suðurlands svf.
Fosshálsi 1, 110 Reykjavík

FRÉTTIR

Bændur sem stunda blóðmerarbúskap krefjast gagnsæis við afurðavinnslu og rökstuðning fyrir verðlagningu ætli þeir að endursemjja við Ísteka.

Myndir/Páll Imsland

Blóðbændur sameinast í kjaraviðræðum

Yfirgnæfandi meirihluti blóðbænda hafa sagt upp samningum sínum við líftækniyrirtækið Ísteka ehf. Bændurnir krefjast betri verðlagningar fyrir afurð sína, meira gegnsæi við vinnslu afurða og að forræði bænda yfir þeirra eigin búrekstri sé virt.

„Ísteka fær ekki blóð frá okkur nema fulltrúar fyrirtækisins setjist að samningaborði með okkur og endursemjji,“ segir Halla Bjarnadóttir, bóndi á Ártúnum, en hún situr í stjórn Í-ess bænda, hagsmunafélags blóðbænda á Suðurlandi. Samningum við Ísteka er hægt að segja upp einu sinni á ári, til 1. febrúar ár hvert, og hafa nú flestir blóðbændur landsins sagt samningum sínum lausum. Mikil samstaða er meðal blóðbænda, að sögn Höllu, sem vilja knýja fram betri kjör, eðlilegri verðskrá og heilbrigðari viðskiptahætti.

Hún segir lítil samskipti fyrirtækisins við blóðbændur gagnrýnisverð. „Við höldum fundi bæði fyrir sunnan og norðan í desember. Fulltrúar Ísteka mættu á báða fundina en hafa í raun ekkert brugðist við því sem þar kom fram, þrátt fyrir að við sendum þeim samhljóða ályktun sem unnin var á fundinum.“

Síðan þá hafa bændur kallað eftir frekara samtali við aðstandendur fyrirtækisins. Samninganefnd bænda hefur fengið einn fund með fulltrúum fyrirtækisins en annar var boðaður nú í vikunni. Engar fyrirætlanir um breytingar hafi þó verið gefnar út af hálfu Ísteka ehf.

Vilja aukna vitneskju

Halla segir því uppsögn samninganna vera einu leiðina til að knýja fram viðræður um kjör blóðbænda.

„Við sjáum það svart á hvítu að staða blóðbænda gagnvart Ísteka er mjög veik. Við fáum ekki nægar upplýsingar um afurð okkar og okkur finnst skrítið að fyrirtækið hafi allt í hendi sér en gefi ekkert upp,“ segir Halla, en ein af kröfum þeirra fyrir endurnýjun samninga

Halla Bjarnadóttir, bóndi á Ártúnum..

er aukið gagnsæi og vitneskja um afurðir, líkt og þekkist í öðrum búgreinum.

Í tilfelli blóðbænda byggir afurðaverð til þeirra á meðalmagni blóðs eftir hverja hryssu sem talin er í stöðinu en ekki eftir gæðum blóðsins eða verðmæti þess til vinnslu. Bændur telja rök skorta að baki verðlagningunni og krefjast þess að hún verði aflögð.

Halla segir viðbrögð Ísteka eftir útgáfu myndbands dýraverndar-samtaka í vetur hafi komið blóðbændum í opna skjöldu. „Ísteka fer í felur og fulltrúar fyrirtækisins lyftu ekki litla fingri til að koma félögum okkar og dýralæknum til hjálpar, heldur þvert á móti reyndu þeir að hvítþvo sig, sem gerði illt verra. Við viljum víta hver staða bænda er gagnvart Ísteka og hvernig þeir hyggjast bregðast við og styðja okkur, sem sinnum þessari búgrein.“

Halla segir blóðbændum umhugað um dýrin sín og myndu aldrei stunda búskap sem fæli í sér dýranið. „Við sem vinnum við þetta vitum að blóðtaka hefur ekki slæm áhrif á hryssurnar. Ef svo væri, þá væri þetta ekki gert. Dýralæknar myndu aldrei taka það í mál að sinna blóðtökum ef það væri slæmt fyrir hryssurnar,“ segir Halla.

/ghp

Afurðaverðshækkunar fyrir dillakjöt:

Norðlenska hækkar að lágmarki um tíu prósent næsta haust

Kjötafurðastöðin Norðlenska hefur tilkynnt um að afurðaverð fyrir dillakjöt haustið 2022 muni hækka um tíu prósent að lágmarki, frá endanlegu verði fyrir dillakjöt árið 2021. Gildir hækkunin einnig fyrir dótturfélögin SAH Afurðir og Norðlenska matborðið.

Þá var einnig tilkynnt um þriggja prósent hækkun fyrir innlagt dillakjöt á síðasta hausti, hjá áður-nefndum félögum. Uppbótin kemur til greiðslu í byrjun maí 2022.

Kaupfélag Skagafjarðar tilkynnti sömuleiðis nýverið um afurðaverðshækkun á dillakjötsinnlegg haustið 2021, en þar er hækkunin fjögur prósent og verður sú uppbót greidd út í lok febrúar.

Vonast til að hækkunin verði meiri

Í tilkynningu Kjarnafæði Norðlenska kemur fram að vonir standi til

Afurðastöðvarnar koma nú óvenju snemma með afurðaverð til bænda vegna slátrunar í haust.

að unnt verði að hækka meira en sem nemur þessum tíu prósentum næsta haust, en markaðsaðstæður munu ráða því.

Áður hafði Sláturfélag Suður-

lands tilkynnt um afurðaverðshækkun á innleggið á síðasta ári, en þar nam hækkunin fimm prósentum og átti við um allt afurðainnlegg ársins 2021.

/smh

Formaður BES fagnar að verð fyrir afurðir komi snemma fram:

Skilaboð út á markaðinn um hækkun á lambakjöti

– Bændur þyrftu 60% hækkun til sín til að standa undir framleiðslukostnaði

„Ég fagna því að verðið komi fram svo snemma, þetta er nokkuð sem við sauðfjárbændur höfum lengi barist fyrir. Það sem ég les út úr þessu er að fyrirtækið er að boða hækkun út á markaðinn og það er í takt við þær verðhækkunar á matvælum sem verslunin hefur boðað að séu í vændum,“ segir Birgir Arason, formaður Búnaðarsambands Eyjafjarðar og bóndi á Gullbrekku í Eyjafjarðarsveit.

Kjarnafæði Norðlenska hefur ákveðið að greiða 3% uppbót á innlagt dillakjöt árið 2021 og verður hún greidd út í byrjun maí næstkomandi. Samhlíða ákvörðun um uppbótargreiðslur var jafnframt gefið út að verð á dillakjöti haustið 2022 hækki að lágmarki um 10% frá endanlegu verði fyrir dillakjöt á liðnu ári. Fram kemur í tilkynningu á vefsíðu fyrirtækisins að vonir standi til þess að markaðsaðstæður verði með þeim hætti að unnt verði að hækka innlegg næsta haust umfram þessi 10%.

Skilaboð út á markaðinn

Birgir segir skilaboðin þau að lambakjöt muni hækka um að minnsta kosti 10% næsta haust, eðlilegt sé að kjötið hækki enda fyrirsjáanlegt að verð á matvöru muni hækka mikið á komandi mánuðum.

„Það virðist sem við sem erum í frumframleiðslunni sitjum eftir eina ferðina enn, það er vissulega hækkun í kortunum og 10% hækkun á verði til okkar þýðir að bændur fá ríflega 600 krónur fyrir kílóíð af kjöti. Staðreyndin er sú að til að hafa upp í framleiðslukostnað þurfa þeir um 850 krónur,“ segir hann.

Bændur þyrftu 60% hækkun

Birgir segir að 20% hækkun út á markaðinn væri nær lagi, en þörf bænda væri þó enn mun meiri eða um 60% hækkun frá því verði sem í boði er. Liggja þurfi fyrir hvað kostar að framleiða kjötið og hvort

Úr Þverárreitt.

Mynd / MPP

við viljum halda framleiðslunni áfram á því verði sem þarf. Bændur hafi ekki mikið svigrúm sjálfir til að hagræða í sínum rekstri, þeir standi frammi fyrir kröfum um aðbúnað dýra, skýrsluhald kringum búin sé mikið og þannig mætti lengi telja.

„Það er í raun fátt sem við getum skorið niður,“ segir hann og bætir við að taka þurfi samtalið um hvort framleiða eigi lambakjöt og bjóða á því verði sem kostar að framleiða það. Markaðurinn myndi án efa dragast saman. Þá bendir hann á að ekki sé alltaf hægt að elta allar neyslubreytingar sem verði í samfélaginu.

Birgir nefnir einnig dæmi um að sauðfjárbú, með 500 kindum greiði nú í ár um 6 milljónir króna fyrir áburð, ríflega helmingi meira en í fyrra.

„Þeir peningar eru ekki til, bændur draga þá ekki undan koddanum.“ Framlag ríkisins til að mæta auknum útgjöldum sé vissulega þakkarvert, en einungis plástur á sárið, það leysi engan vanda til frambúðar.

Glórulaus akstur

Bendir Birgir á að sláturleyfishafar gætu frekar en bændur hagrætt hjá sér og nefnir í því sambandi flutningskostnað, en fé sé iðulega ekið um langan veg og jafnvel fram hjá sláturhúsum til að fara í annað. Dæmi séu um flutninga fram hjá sláturhúsi á Húsavík og þá sé fé flutt af Suðurlandi og til Sauðárkróks.

„Þetta er alveg glórulaust og kostar mikinn pening,“ segir hann en eftir því sem hann kemst næst liggja kostnaður við sauðfjárlutninga ekki fyrir. Til sé 10 ára gömul skýrsla sem leiði í ljós að spara hefði mátt um 120 milljónir króna með því að hagræða í akstri.

Hann bendir einnig á að sauðfé hafi fækkað um 100 þúsund fjár frá árinu 2016, en það jafngildir nánast því sem sláturhúsin á norðanverðu landinu slátri að jafnaði á hverju hausti. „Fækkunin nemur einu sláturhúsi, en samt er enn verðið að slátra í öllum húsunum fyrir norðan.“

/MPP

KJARNAGLUGGAR

GLUGGI Í GLUGGA

- TILVALIÐ VIÐ ENDURNÝJUN GLUGGA

- ENDINGAGÓÐIR PLASTGLUGGAR

Kjarnagluggar ehf. | Roðamói 9 | 626 1011
sala@kjarnagluggar.is | www.kjarnagluggar.is

LELY MJALTAÞJÓNN

á 10 af 15

meðal nythæstu kúabúum landsins

Bú	Skýrsluhaldarar	Fjöldi árskúa	Afurðir kg / árskú	
650221 Búrfell	Guðrún og Gunnar	39,7	8908	
370179 Hraunháls	Guðlaug og Eyberg	24,4	8664	Ekki mjaltapjónn
861037 Syðri Hamar 3	Guðjón og Helga	43,3	8446	
871011 Dalbær 1	Arnfríður Jóhannsdóttir	65,0	8342	
651260 Svertingsstaðir 2	Hákon og Þorbjörg	61,7	8337	
870624 Stóru-Reykir	Gísli og Jónína	53,3	8321	
871056 Núpstún	Páll Jóhannsson	37,8	8299	Ekki Lely
860103 Ytri-Skógar	Skógabúið	25,4	8219	Ekki mjaltapjónn
660220 Syðri-Grund	Stefán og Steinunn	48,9	8164	
860302 Voðmúlastaðir	Hlynur og Guðlaug	41,2	8117	
650238 Grund	Friðrik Þórarinsson	56,4	8104	
860530 Kirkjulækur 2	Eggert, Jóna, Páll og Kristín	56,3	8095	Ekki mjaltapjónn
370132 Stakkhamar 2	Laufey og Þröstur	58,1	8065	Ekki Lely
860292 Stóra-Mörk 1	Merkurbúið sf.	28,4	8056	
650318 Litli-Dunhagi 1	Róbert og Elsa	65,8	8043	

Lely sendir bændum þakkarkveðjur
Við erum gríðarlega stolt af þeim árangri sem þið hafið náð
í ykkar búrekstri með mjaltapjónum frá Lely

Bændablaðið

— Málgagn bænda og landsbyggðar —

Ritstjóri: Hörður Kristjánsson (ábm.) hk@bondi.is — Sími: 563 0339 — Blaðamenn: Guðrún Hulda Pálsdóttir gudrunhulda@bondi.is — Margrét Þóra Þórsdóttir mth@bondi.is —

Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is — Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is — Vilmundur Hansen vilmundur@bondi.is

Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is — Sími: 563 0303

Netfang auglýsinga: augl@bondi.is — Sími smáauglýsinga: **563 0300** — Vefur blaðsins: www.bbl.is — Netfang blaðsins: (fréttir og annað efni) er bbl@bondi.is

Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir — Prentun: Landsprent ehf. — Upplag: sjá forsíðu — Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

SKOÐUN

Af samgöngum

Þegar lognið flíppar út og tekur upp á því að ferðast um háloftin með ógnarhraða og draga jafnvel með sér vatnsdropa og snjó Korn út í vitleysuna er ekki von á góðu. Slíkt hafa Íslendingar fengið að finna fyrir undanfarna daga og í raun meira og minna það sem af er ári.

Við duttlungum í veðurfari tjáir lítt að þenja sig, þó við sjáum það gjarnan á samfélagsmiðlum nútímans að fólk pirri sig við slíku. Grípa þá sumir til að agnúast út í veðurfræðinga líkt og tapsárir fíftíu ára hugamenn sem öskra hástöfum á hliðarlínunni; **út af með dómarnum, út af með dómarnum!** — Bölmóðsfrík með allt á hornum sér geta þó vart réttlætt lengur viðbrögð af þessum toga gagnvart veðurfræðingum, því þeir hafa sannarlega sýnt það að undanförmu hversu glöggir þeir eru orðnir að spá fyrir væntanleg veður, og það jafnvel með viku til hálfsmánaðar fyrirvara eða meira.

Óveður og ófærð fær fólk þó gjarnan til að leiða hugann að mikilvægi greiðra samgangna. Með auknum buferla-flutningum fólks út fyrir borgarmörk Reykjavíkur og sér í lagi austur fyrir Hellisheiði verða raddir t.d. háværi um nauðsyn þess að halda opnum veginum alla daga ársins. Fólk þurfi jú nauðsynlega að komast til og frá vinnu. Furðar fólk sig á því af hverju sægur moksturækja sé ekki til reiðu til að mæta þeirra kröfum um greiðar samgöngur þegar það þarf á að halda. Ekki er laust við að fólk í harðbýlli landshlutum vestan-, norðan- og austanlands fyllist nokkurri undrun yfir slíkum viðbrögðum.

Ef litið er yfir sögu byggðar á Íslandi, þá er augljóst að góðar samgöngur hafa alltaf verið lykillinn að því að byggð gæti þrífist til lengri tíma. Ferðalög milli landshluta voru þá nær eingöngu iðkuð þegar minnstar líkur voru á óveðrum og snjókomu. Flutningar fólks og varnings fóru þá að mestu fram með skipum. Þannig var þessu háttáð langt fram á síðustu öld, eða þar til bifreiðar fóru að verða algengar og til akfærir vegir sem voru gerðir milli landshluta. Samt var þessi tæknibylting í samgöngunum með flutningum á fólki og vörum milli landshluta með bílum ekki veruleiki sem allir gátu treyst á.

Lengi fram eftir síðustu öld voru sumir staðir án almennilegs vegasambands. Vegurinn um Óshlíð til Bolungarvíkur var t.d. ekki opnaður fyrr en öldin var að verða hálfnuð og sömuleiðis vegurinn frá Ísafirði til Súðavíkur. Þá var komið fram á áttunda áratug síðustu aldar að vegur var opnaður um Ísafjarðardjúp. Enn á árinu 2022 búa Vestfirðingar við þá nóturlegu staðreynd að samgöngur á landi eru mjög erfiðar. Vegabætur á sunnanverðum Vestfjörðum hafa svo, aðallega af umhverfispólítískum ástæðum, verið að miklu leyti látnar sitja á hakanum í áratugi. Íbúar í þessum landshluta þurfa oft dögum og jafnvel vikum saman að búa við algjört samgönguleysi á vegum vegna ófærðar og snjóflóðahættu. Á meðan staðan er slík í heilu landshlutunum er ekki skrítið að íbúar þar fái kjánahroll þegar kvartað er yfir að fólk komist ekki ferða sinna allan sólarhringinn þegar nær dregur höfuðborgarsvæðinu.

Sama hvað líður tölvutækni og hugtökum um störf án staðsetningar, eru góðar samgöngur enn lykillinn að því að lífvænlegt þjóðfélag geti þrífist. Pólítískir fulltrúar okkar geta ekki horft framhjá þessari staðreynd. Ef menn vilja halda uppi lífvænlegri byggð í landinu þá verður einfaldlega að gera betur en gert hefur verið í sumum landshlutum til þessa.

/HKr.

Margt hefur áunnist

Gunnar Þorgeirsson

formaður Bændasamtaka Íslands
gunnar@bondi.is

Á nýju starfsári verður áfram unnið að eflingu í starfi Bændasamtakanna. Margt hefur áunnist á síðustu mánuðum og önnur og veigamikil verkefni eru fram undan. En að sameina svo stór og samfélagslega mikilvæg samtök gerist ekki á einum eftirmiðdegi.

Einn starfsmaður samtakanna orðaði þetta svo vel þegar hann lýsti því að þetta væri eins og að ganga í sambúð þar sem báðir aðilar væru börn á framfæri. Allt væri gert til þess að ná einingu innan fjölskyldunnar. Því fylgdu hins vegar vaxtarverkir; fyrrverandi makar og tengdforeldrar sem hefðu sitthvað að segja um það hvernig nýja sameinaða fjölskyldueiningin skyldi eyða sumarfríi, jólum og áramótum. En í slíku umbreytingarferli skiptir líka máli stuðningur vina og ættingja.

Formenn búgreinadeilda hafa öll sem eitt unnið af heilindum við að tryggja farsæla sameiningu samtakanna. Starfað er í tíu búgreinadeildum og funda formenn, starfsmenn og stjórn í hverri viku og hafa gert um alllanga hríð. Vil ég nota tækifærið og þakka þeim fyrir ötullegt starf síðustu mánuði.

Hækkanir á aðföngum

Undanfarna mánuði hefur landbúnaður ekki farið varhluta af hækkanum aðfangaverði til rekstrar í íslenskum landbúnaði. Bændur hafa hagrætt í rekstri undanfarin ár þar sem afurðaverð hefur ekki fylgt þróun hækkana á þeim aðföngum í greininni, má þar nefna að hækkan á fódurbæti og korni hafa verið umtalsverðar og ekki séð fyrir endann á þeirri þróun.

Eins og fram hefur komið áður, þá hefur áburðarverð hækkað langt umfram venjulega

Karlsstaðir Berufirði. Mynd / HKr.

þróun verðlags þar sem orkuskortur í Evrópu hefur leitt af sér að framleiðslufyrirtæki hafa hækkað verð sem nemur u.þ.b. 85% hækkanar að meðaltali á sínar vörur. Framlag ríkisins til áburðarkaupna framleiðenda upp á 700 milljónir króna kemur neytendum til góða þar sem hækkanir afurða verða ekki eins brattar sem því nemur. En fleira þarf til þar sem öll önnur aðföng bænda hafa hækkað gríðarlega.

Hvað er þá til ráða? Það er mikilvægt að ríkisvaldið haldi vel utan um tollverndina sem íslensk framleiðsla nýtur en eins og margoft hefur komið fram þá er tollvernd á innfluttum afurðum gagnvart innlendi framleiðslu ein stoð framleiðslu afurða á Íslandi. Einnig er mikilvægt að horfa til þess hreinleika sem okkar afurðir hafa fram yfir innfluttar afurðir og þar er hverfandi lyfjanotkun í framleiðslu afurða hér innanlands áhrifabáttur.

Mikilvægt er að afurðastöðvar í land-

búnaði gefi út sem fyrst hvert afurðaverð í kjötgeiranum verði á komandi mánuðum, þar sem rekstur er háður innkomu bænda, svo rekstur geti endurspeglað þann kostnað sem er að raungerast.

Í þessum töluðu orðum er verið að hækka stýrivexti um 75 punkta sem mun hafa áhrif á framleiðslukostnað afurða bænda. Mikilvægt er að fylgjast vel með þróun kornverðs á heimsmarkaði þar sem fódurkostnaður í rekstri alifugla, eggja og svína er um og yfir 30% af framleiðslukostnaði viðkomandi afurða. Á Ameríkumarkaði er staðan þannig að hluti kornafurða er farið að nýta til etanól-framleiðslu vegna gríðarlegra hækkana orkuverðs. Það er því margt í okkar ytra umhverfi sem mun leiða til mikilla hækkana aðfanga og við því þarf að bregðast svo bændur þessa lands geti staðið undir væntingum neytenda um tryggt aðgengi að hollum og góðum matvælum.

ÍSLAND ER LAND ÞITT

Freysnes og Svínafellsjökull. Illuklettur, Hafrafell og Hrótsfjall. Hægra megin er Svínafellsfjall. Lengs til vinstri á myndinni sést í Skaftafellsjökul og Kristínartinda.

Mynd / Hörður Kristjánsson

Ólympíuleikar ungmanna:

Halldór Hafliðason hlaut bronsið

Halldór Hafliðason, matreiðslunemi í Menntaskólanum í Kópavogi, hlaut bronsverðlaun á Ólympíuleikum ungmanna sem haldin var fyrir skömmu. Honum til aðstoðar voru Kristinn Þór Gautason og Dagur Gnýsson, auk Ægis Friðrikssonar þjálfara. Halldór er á námssamningi hjá veitingahúsinu Tides á Marriott Edition hótelinu.

Áð sögn Halldórs er keppnin vanalega haldin í Kolkata á Indlandi en vegna Covid hefur hún undanfarin tvö ár farið fram í gegnum netið.

„Keppnin er fyrir kokka yngri en 23 ára og fór þannig fram að keppendum í löndunum 50 sem tóku þátt var stillt upp fyrir framan þrjár myndavélar sem voru í gangi allan tímann sem við vorum að elda.“

Brons og viðurkenning fyrir hreinlæti

Þetta er í fyrsta sinn sem Halldór tekur þátt í keppninni og árangurinn glæsilegur því auk

Pönnusteikt kjúklingabringa ásamt sætri kartöflu fylltri með linsubaunarágu.

Halldór Hafliðason, bronsverðlaunahafi Ólympíuleika ungmanna.

þess að vinna bronsverðlaunin, fékk hann viðurkenningu fyrir hreinlæti og ritgerð.

Að þessu sinni hlaut Ítalía gullið og Singapúr silfurverðlaunin

Kjúklingaréttur

„Í lokakeppninni fengum við það verkefni að úrbeina heilan kjúkling og gera úr honum rétt að eigin vali með fyrirfram ákveðnu hráefni og súkkulaðieftirrætti.

Rétturinn sem við matreiddum voru

pönnusteiktur kjúklingabringur og rúlluðum við skinninu í heilu lagi utan um lærin og afskurðinn. Í meðlæti voru sætar kartöflur sem búið var að stinga út í bolla og fylla með linsubaunarágu sem var toppað með örvarrörtarkexi.“

Með kokkablóð í æðum

Halldór á ekki langt að sækja áhuga sinn á eldamennsku því faðir hans, Hafliði Halldórsson, er margverðlaunaður matreiðslumeistari og var um tíma þjálfari og fyrirliði íslenska kokkalandslíðsins. /VH

Samtök ungra bænda:

Framtíðin í landbúnaði björt

— segir Steinþór Logi Arnarson, nýkjörinn formaður samtakanna

Aðalfundur Samtaka ungra bænda var haldinn undir lok janúar síðastliðinn og á fundinum tók Steinþór Logi Arnarson, Stórholti í Dölum, við sem formaður samtakanna af Guðmundi Bjarnasyni í Túni.

Steinþór segir að tilgangur samtakanna sé að sameina unga bændur á Íslandi um hagsmunamál sín og vinna að framgangi þeirra. Jafnframt því að vinna að bættari mynd landbúnaðar með kynningar- og fræðslustarfi.

Auk Steinþórs eru í stjórn Samtaka ungra bænda Dís Svövdóttir, Reiðholti í Rangárþingi ytra, Þuríður Lilja Valtýsdóttir, Vík í Mýrdal, Ísak Jökulsson, Ósabakka á Skeiðum og Jónas Davíð Jónasson, Hlöðum í Hörgárdal.

Verja hagsmuni ungra bænda

„Ég kem frá búi þar sem foreldrar mínir stunda sauðfjárbúskap og er mikið viðloðandi búskapinn og stefni að því að verða bóndi og hef verið í stjórn samtakanna í þrjú ár. Þar sem Guðmundur, fráfandi formaður, gaf ekki kost á sér sem formaður aftur ákvað ég að bjóða mig fram enda hef ég mikinn áhuga á málefnum ungra bænda og ungs fólks sem langar að gera búskap að ævistarfi sínu.“

Steinþór segir að starfsemi Samtaka ungra bænda felist meðal annars í að fylgjast með málum sem tengjast hagsmunamálum bænda og ekki síst því sem snýr að hagsmunum ungra bænda. „Við erum virk í að fylgjast með og gera athugasemdir við mál sem eru að fara í gegnum Alþingi og endurskoðun búvörusamninga. Nýliðunarstuðningurinn er til dæmis eitt þessara mála og það voru

Steinþór Logi Arnarson, Stórholti í Dölum, er nýkjörinn formaður Samtaka ungra bænda.

gerðar nokkrar breytingar á honum að okkar frumkvæði.“

Á fjórða hundrað meðlimir

Í dag eru vel á fjórða hundrað meðlimir í samtökunum en þau eru miðuð við bændur sem eru undir 35 ára og ungt fólk sem hefur áhuga á að hefja búskap.

„Áhugi ungs fólks á landbúnaði er mikill

og að aukast og endurspeglast meðal annars í því að aðsókn í nám í búfræði og garðyrkju er mikil og meiri en svo að Landbúnaðarháskólinn hefur ekki getað tekið alla inn og við höfum því talað fyrir því að plássum fyrir nemendur verði fjölgað. Auk þess sem áhugi á Samtökum ungra bænda er mikill.“

Fækkun og stækkun

„Eins og ástandið er í dag er bændastéttin að eldast og ekki síst sauðfjárbændur. Þróunin er sú að búum er að fækka og þau stækka og því erfitt að segja fyrir um hver nýliðun í stéttinni þarf að vera.

Í stefnumótun samtakanna er samt sem áður gert ráð fyrir að fjölskyldubú verði áfram ríkjandi rekstrarform í íslenskum landbúnaði. Spurningin snýst ekki síst um hvernig byggðir landsins þróast og vegnar, hvernig nýliðun verður í sveitum.“

Framtíð landbúnaðar björt

Steinþór er sannfærður um að framtíð landbúnaðar á Íslandi sé björt þrátt fyrir að það sér móthyr eins og stendur, með til dæmis hækkandi áburðarverði. Í ofanálag þyngir það fyrirkomulag sem nú er á framleiðslurétti mjög fyrir nýliðum en til að mynda er gífurlegt fjármagn bundið í þeim kerfum sem eru við lýði í dag og því á brattann að sækja.

Að sögn Steinþórs er brýn þörf á frekari aðgerðum stjórnvalda í takt við boðaða stefnu þeirra í bæði landbúnaðarstefnu og matvælastefnu.

„Þrátt fyrir þetta vil ég hvetja ungt fólk til að vera óhrætt við að gera landbúnað að ævistarfi sínu og leggja stund á búskap því framtíð landbúnaðar á Íslandi er björt.“ /VH

MÆLT AF MUNNI FRAM

291

Guðmund Gíslason Hagalín þekkjum við helst og fremst af bókarskrifum sínum, en þó fékkst hann líka við kveðskap. Barn að aldri er hann sagður hafa ort efnismikla rímu af Ormi Stórólfssyni. Í mansöngshluta rímunnar er að finna þessar stökur:

Mærin ung með hörgult hár,
heiðartjörn í bláum augum,
faldasól, þín fegurð stár
fyrir mínum sjónarbaugum.

Aldrei gleymi eg auðgrund þér,
æsku minnar vonarblómi,
stjarna dýr, í stormum mér
stýra munt að hinsta dómi.

Ónefndur bóndi á Vestfjörðum kvartaði sáran yfir því að fá ekki hrútpunga sína tekna heim af sláturhúsinu. Kaupfélagið hirti þá alla, en ef hann vildi fá punga til súrsunar fyrir sig, þá yrði hann að kaupa þá dýru verði af sláturhúsinu. Af þessu tilefni orti Guðmundur G. Hagalín:

Mörg er bóndans mæða þung,
en mest er allra sorga,
að fyrst er hann sviptur sínum þung,
svo er hann látinn borga.

Á gleðifundi skálda orti Hagalín þessa alþekktu vísu:

Eg hef verið út við Rín,
eg hef drukkið brennivín,
eg er asni, eg er svín,
eg er Gvendur Hagalín.

Jakobi Thor. varð þá að orði, að sjálfsblekking Hagalíns væri lofsverð. Þá bætti Hagalín við kveðskapinn:

Þraukað hefur þú við pín,
þú hefur drukkið brennivín,
þú ert á við þúsund svín,
þú ert verri en Hagalín.

Eftir Bjarna Ásgeirsson alþingismann eru næstu vísur:

Ljóðadísin háttahreini
hjartaísinn bræðir.
Góða vísan mannamein
mýkir, lýsir, græðir.
(sléttubönd).

Rímleikni Bjarna er auðsá í næstu tveimur vísum:

Röskan tíma, rammar ár
réri ég þetta morgunsár,
þó hef ég tæpast tekið í ár
tíu síðastliðin ár.

„Haustkvöld á Reykjum“ nefnir Bjarni þessa vísu:

Alltaf kvöldar meir og meir,
myrkrið völdin þrífur.
Andar köldu um rós og reyr,
reykur í öldum svífur.

Úr þingvísu er þessi vísa Bjarna Ásgeirssonar:

Gullið tár í glösum skín,
glæstur er kappahringur.
Blessaður drekktu brennivín
Bernharð Eyfirðingur.

Einar Benediktsson skáld gaf konu sinni þýðingu sína á Péttri Gauti með þessari áletrun:

Handritsbrot á hillu lá
og hélt við eldsins grandí.
Vilja minn þú vaktir þá
og varst minn góði andi.
Gaut og Einar eigðu þá,
þeir eru í góðu bandi.

Móðir Einars Ben, Katrín Einarsdóttir, kvað til hans:

Ef að þótti þinn er stór,
þá er von að minn sé nokkur.
Blóðið sama er í okkur.
Dropar tveir, en sami sjór.

Umsjón:
Arni Geirhjörtur Jónsson
kotabyggð1@gmail.com

FRÉTTIR

Skýrsla RML um afkomu íslenskra kúabúa árin 2017–2020:

Rekstrarhæfni bóa er í mikilli hættu

– Ýmsir þættir búrekstrarins þarfnast endurskoðunar

Hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins (RML) hefur skýrsla verið unnin um rekstur og afkomu kúabúa fyrir tímabilið 2017 til 2020. Skýrslan leiðir í ljós að afkoma greinarinnar hefur versnað til muna frá árinu 2018 og ef fram heldur sem horfir mun rekstrarhæfni hluta íslenskra kúabúa vera í mikilli hættu.

Kristján Óttar Eymundsson hefur stýrt verkefninu af hálfu RML og segir hann skýringuna vera að á árunum 2019 og 2020 hafi afurðaverðshækkanir til kúabænda ekki náð að fylgja eftir hækkunum á aðföngum og launakostnaði. Á sama tíma hafi skuldsetning búanna aukist.

Rekstrarhæfni búanna í hættu

Til grundvallar verkefninu liggja rekstrargögn 123 kúabúa af öllu landinu, en um framhald verkefnis er að ræða sem fór af stað sumarið 2020. Það ár tóku 90 kúabú þátt og fengu ítarlega greiningu á sínum rekstri á árunum 2017-2019 og hann settur í samhengi við önnur bú.

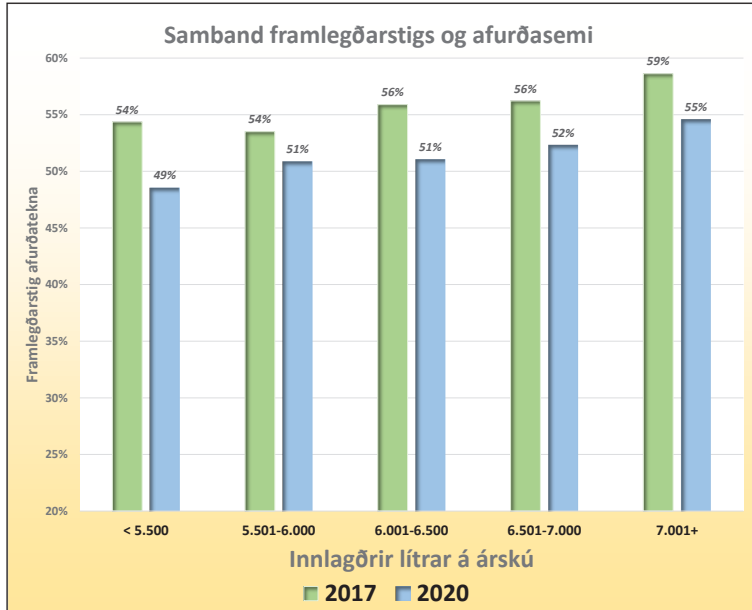
Kristján segir að með verkefninu nú fáiist enn betri mynd á afkomuþróun kúabúa síðustu árin, auk þess sem hver og einn þátttakandi fái betri tilfinningu fyrir því hvernig hann stendur í sínum rekstri með tilliti til annarra bóa.

„Þátttökubúin lögðu samtals inn árlega á bilinu 41,2-43,8 milljónir lítra af mjólk á árunum 2017-2020 og svarar framleiðslan um 27-29 prósentum af heildarinnleggi mjólkur á landsvísi. Það hlutfall, ásamt samanburði á gögnum frá fyrra ári, bendir til að gögnin gefi góða mynd af stöðu og þróun í greininni.

Aukin skuldsetning og lækkandi framlegð er mikið áhyggjuefni miðað við það umhverfi sem við búum við í dag þar sem aðföng fara hækkandi, verðbólga er mikil og yfirvofandi eru enn meiri stýrivaxtahækkanir. Kúabændur sem stétt, hljóta því að fara fram á herra afurðaverð, annars mun rekstrarhæfni hluta búanna verða í mikilli hættu. Í árslok 2020 var 27 prósent þátttökubúanna með skuldahlutfallið 2,5 eða herra en í árslok 2017

Afkoma kúabúa hefur versnað til muna frá árinu 2018 og ef fram heldur sem horfir mun rekstrarhæfni hluta íslenskra kúabúa vera í mikilli hættu.

Samhengið á milli afurðasemi og framlegðarstigs afurðatekna hjá þátttökubúum. Meðaltöl árinna 2017 og 2020 borin saman. Mynd / RML

var hlutfallið 16 prósent. Aðhald í rekstri og góð bústjórn, sem stuðlar að mikilli afurðasemi með hlutfallslega lágum breytilegum kostnaði, hefur sjaldan verið mikilvægari,” segir Kristján.

Meiri afurðasemi, minni kostnaður

„Það er magnað að sjá bú í verkefninu sem eru að framleiða yfir 7.000 lítra af innlagðri mjólk eftir árskúna en eru einungis með breytilegan kostnaðinn um eða undir 50 krónur á lítrann, þegar meðaltalið er 73,7 krónur á lítrann,” segir Kristján.

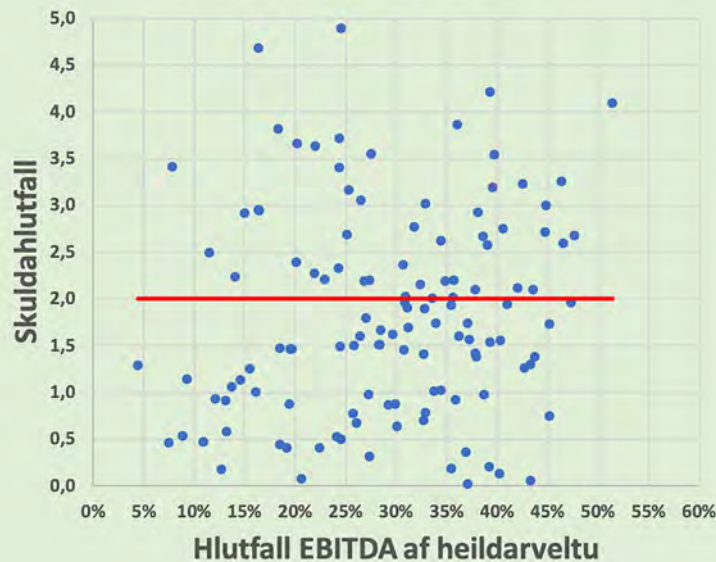
„Það ætti að verða öðrum bændum hvatning en helstu tækifæri kúabænda liggja einmitt í aukinni afurðasemi og hlutfallslega lægri breytilegum kostnaði á innlagðan lítra. Gögnin sýna fram á mikinn breytileika á milli bóa og þar með á mikið svigrúm til hagræðingar. Þar er um að ræða gífurlega hagsmuni fyrir greinina enda hljóta allir að sjá þann mikla rekstrarmun á búum sem hafa breytilegan kostnað 50 eða 75 krónur á lítrann. Þar munar 2,5 milljónum króna á hverja 100 þúsund lítra.“

Lækkandi framlegðarstig

Sem fyrr segir hafa afurðaverðshækkanir frá 2019 ekki náð að fylgja eftir hækkunum á aðföngum og launakostnaði, sem hefur að sögn Kristjáns leitt til lækkandi framlegðarstigs afurðatekna og minni rekstrarafgangs. Hann bendir á meðfylgjandi súlurit sem sýnir að þessi þróun hefur valdið því að afurðahæsti flokkurinn á árinu 2020 er með svipað framlegðarstig og afurðalægsti flokkurinn var með á árinu 2017.

„Hækkun á breytilegum kostnaði á föstu verðlagi hvers árs er 9,4 krónur á lítrann á árabilinu 2017-2020. Hálfastur og fastur kostnaður án afskrifta og fjármagnsliða hækkaði síðan um 5,3 krónur á sama tímabili. Verð á viðmiðunarmjólk, samkvæmt ákvörðun verðlagsnefndar búvara, fór úr 87,40 krónur á lítrann 1. janúar 2017, í 97,84 krónur á lítrann 1. júní 2020. Það er hækkun um 10,44 krónur á lítrann, sem bendir til að þær hafi ekki verið nægjanlegar og komið of seint, eins og verðhækkunar 1. janúar og 1. júní 2020. Það leiddi beint til versnandi afkomu kúabænda á árunum 2019-2020,” segir Kristján.

Samband skulda- og EBITDA hlutfalls árið 2020

Mat á rekstrarhæfni þátttökubúa í árslok 2020. Myndin sýnir skuldahlutfall þátttökubúa í árslok 2020 borið saman við hlutfall rekstrarafgangs (EBITDA) af heildarveltu. 26% búanna eru með skuldahlutfallið undir 1,0 og 33% á milli 1,0 og 2,0. Í árslok 2017 var samsvarandi hlutfall 32% og 37%. Stærsta áhyggjuefnið, að mati Kristjáns, er þó hve búum hefur fjölgað mikið sem eru með skuldahlutfallið 2,5 eða herra. Í árslok 2017 voru 16 prósent búanna með slíkt hlutfall en 27 prósent á árslok 2020. Mynd / RML

Meðalaldur kvigna við burð er of hár

Kristján bendir á þá áhugaverðu staðreynd, sem hafi komið í ljós við yfirferð gagnanna, að hjá framlegðarhæstu búunum séu kvígurnar ríflega mánuði yngri en hjá þeim framlegðarlægstu.

„Meðalaldurinn á þeim búum sem voru með mestu framlegðina var samt 27,6 mánaða og ljóst að þar er hægt að gera enn betur.

Einnig er áhugavert hvað hlutfall endurræktunar er að jafnaði minna á framlegðarhæstu búunum en er að meðaltali. Þar er hlutfall ræktunar af slegnum hekturum að jafnaði um 12 prósent fyrir öll árin á meðan að meðaltal allra búanna er um 17 prósent.

Niðurstöðurnar gefa líka til kynna að framlegðarlægstu búin heyi fleiri hektara. Meðaltal allra áruna er þar 2,0 hektarar á hverja árskú á meðan meðalbúið er að heyja 1,6 hektara fyrir hverja árskú.

Þetta eru bústjórnarþættir sem geta haft bein áhrif á fóduröflunar-kostnað búanna og því vert að gefa þeim meiri athygli,” segir hann.

Skuldsetning bóa hefur aukist um þriðjung

Umfangsmiklar framkvæmdir hjá mörgum kúabúunum hafa orðið þess valdandi að skuldir hafa aukist nokkuð á þessum árum. Að meðaltali hækka skuldir úr 87,6 í 112,6 milljónir króna, eða um tæp 29 prósent.

„Á sama tíma hefur skuldahlutfallið hækkað úr 1,6 upp í 1,8 að meðaltali og heildartekjur úr 54,1 milljón króna í 60,5, eða um tæp 12 prósent á föstu verðlagi hvers árs. Fjármagnskostnaður, sem hlutfall af heildarveltu, reiknast um 10 prósent á árinu 2017 og 11 prósent árin eftir það,” segir Kristján.

„Samspil vaxta- og verðbólguþróunar var hagstætt á seinni hluta tímabilsins og því hefði verið æskilegt að sjá fjármagnskostnaðinn lækka. Ljóst er að aukin verðbólga og stýrivaxtahækkanir frá fyrri hluta árs 2021 munu hafa áhrif á versnandi afkomuhorfur kúabænda að teknu tilliti til lækkandi skuldahlutfalls og lækkandi framlegðar frá árinu 2018 að öðrum forsendum óbreyttum.“

/smh

BARNAHJÓL

Kayo motocrosshjól
Flott hjól fyrir alla krakka.

60cc 219.000,-
90cc 249.000,-
125cc 299.000,-

Kayo fjórhjól
Fjórhjól fyrir börn og unglinga.

70cc 259.000,-
110cc 319.000,-
180cc 479.000,-

Nánari upplýsingar á
www.nitro.is

Nitró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848 - nitro.is

VÉLFANG

– VERKIN TALA

Vélfang ehf. selur og þjónustar jafnt nýjar sem notaðar vélar og tæki fyrir landbúnað, verktaka, golfvelli og sveitarfélög ásamt varahluta- og viðgerðarþjónustu.

FENDT

Fer fremstur

CLAAS

Fjölskyldufyrirtæki í fararbroddi

Leiðandi afl í 190 ár

Framtíðarsýn í landbúnaði

Framúrskarandi þjónusta við viðskiptavinum

Schäffer

Styrkur - afköst - skilvirkni

Nýsköpun - metnaður - framsækni

FRÉTTIR

Könnun sem gerð var í Dalabyggð nýverið sýnir að staðan í farsímamálum er víða alvarleg með tilliti til öryggismála: Algjört sambandsleysi á fjölmörgum stöðum og ekki hægt að kalla eftir neyðaraðstoð

– Ferðamenn hafa lent í vandræðum – íbúi í Dalabyggð og fyrrverandi þingmaður telur að staðan geti víðar verið ansi skrautleg

Þrátt fyrir að ljósleiðaravæðing á Íslandi hafi gengið mjög vel á undanförunum árum skortir enn mikið á að farsímasamband geti talist viðunandi á fjölmörgum stöðum á landinu. Jóhanna María Sigmundsdóttir, íbúi í Dalabyggð og fyrrverandi alþingismaður, gerði könnun á stöðunni í Dalabyggð nýverið og kom í ljós að ástandið er grafalvarlegt með tilliti til öryggis íbúa og þeirra sem leið eiga um það svæði.

Fjarskipti á Íslandi og dreifikerfi símafyrirtækjanna hafa verið mjög í sviðsljósinu að undanförmu, sér í lagi eftir að Síminn seldi franska sjóðstýringarfyrirtækinu Ardian fjarskiptafyrirtæki sitt Mílu í október 2021. Hefur það vakið spurningar á borð við skyldur slíkra fyrirtækja að sinna fjarskiptum á dreifbýlum stöðum. Hafa verið uppi varnaðarorð um að hagsmunir erlendra fjárfesta fari alls ekki alltaf saman við hagsmuni fátta sem búa eða eiga leið um mjög dreifbýl svæði á Íslandi. Útvistun út fyrir íslenska lögsögu torveldi einnig eftirlit Fjarskiptastofu. Þá hefur verið bent á að þetta varði þjóðaröryggi, en eigi að síður samþykkt meirihluti alþingismanna lagabreytingu sem gerði söluna á dreifikerfi Mílu mögulega.

Jafnvel í Búðardal er staðan ekki góð

Jóhanna María segir að í sinni athugun hafi hún aðeins verið að skoða stöðuna í Dalabyggð sem er lítið brot af landinu öllu. Athygli vekur að á korti þar sem hún merkti inn mismunandi styrkleika farsímasambandsins kemur

Jóhanna María Sigmundsdóttir.

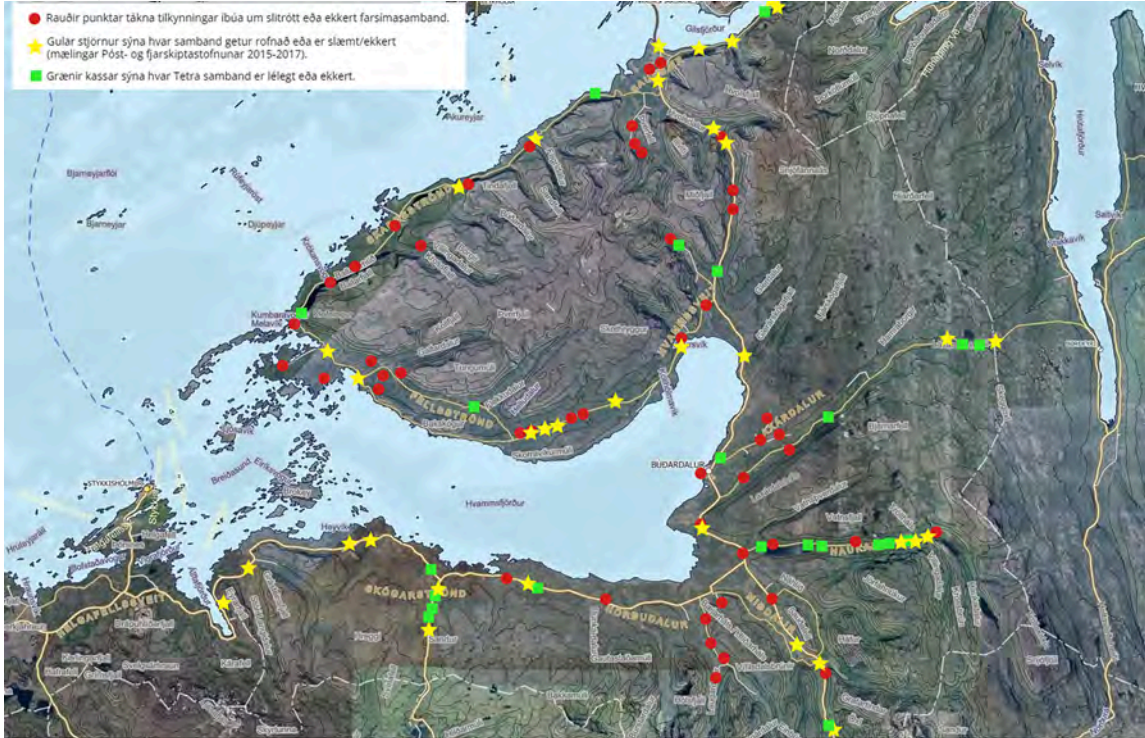
fram að meira að segja í þorpinu í Búðardal hafa íbúar upplifað slitrótt samband og jafnvel dauða punkta þar sem ekki náðist samband með farsíma.

„Ég get allveg ímyndað mér að landakort með úttekt af landinu öllu geti verið ansi skrautlegt,“ sagði Jóhanna í samtali við Bændablaðið. Í athugun hennar kom í ljós að stóru fjarskiptafyrirtækin hafa lítinn sem engan áhuga á að sinna fólki eða svæðum þar sem íbúar eru fáir.“

Bændablaðið sendi innviðaráðuneytinu fyrirspurn um málið, en svar hafði ekki borist þegar blaðið fór í prentun.

Spurði íbúa í Dalabyggð um stöðu farsímasambands

„Á dögnum spurði ég íbúa í Dalabyggð um staði í sveitarfélaginu þar sem farsímasamband væri lélegt eða ekkert. Fjöldi þeirra kom virkilega á óvart og þegar búið var að setja þessa

Kort af svæðinu sem úttekt Jóhönnu Maríu Sigmundsdóttur náði til. Rauðu punktarnir merkja að ekkert samband náðist.

punkta inn á kort af sveitarfélaginu var dreifing þeirra mjög víða. Ofan á þær merkingar bætti ég við punktum hvar mælingar Póst- og fjarskiptastofnunar frá árunum 2015-2017 sýndu að GSM, 3G og 4G gæti rofnað eða væri slæmt/ekkt og að lokum hvar Tetra samband væri lélegt eða ekkert. Fjöldi merkinga á kortinu var sláandi (sjá mynd).“

Jóhanna segir að upphafið að þessari athugun hennar hafi verið vegna senda sem treysta á varaafli. Eftir ítrekað rafmagnsleysi á svæðinu í byrjun árs hafi farsímasambandið dottið út.

„Maður er auðvitað ekkert sáttur við slíka stöðu. Ég fékk m.a. ábendingar um sjúkraflutninga sem þurfa að treysta bæði á samband um farsíma og Tetrakerfið.“

Hún segir sambandsleysi í farsíma-kerfinu ekki síst alvarlegt með tilliti til ferðamanna. Dalirnir séu t.d. hluti af Vestfjarðaleiðinni þar sem búið er við stóru auknum straumi ferðamanna. Í samtali sínu við íbúa hafi komið í ljós að sambandslausir ferðamenn hafi oft bankað upp á eftir að hafa lent í vandræðum og þá búið að ganga langar leiðir.

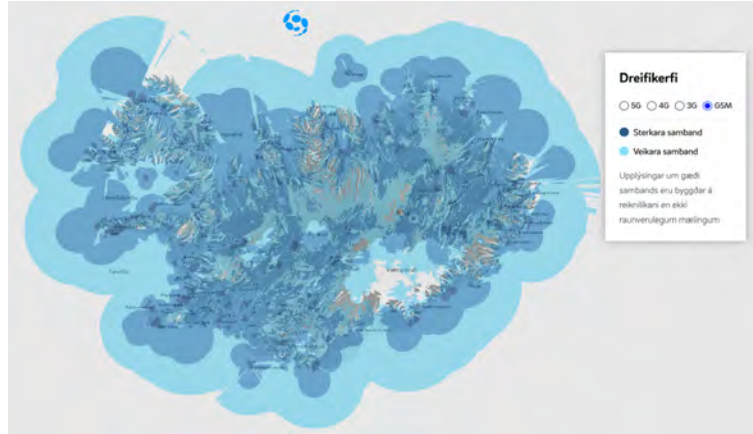
Jóhanna María sagðist líka hafa spurt íbúa hvort staðan sé mismunandi eftir farsímafyrirtækjum. Margir hafi skipt ítrekað um þjónustuaðila vegna slæmrar stöðu, en fyndu engan mun.

Staðir með lélegt eða ekkert samband líklega mun fleiri

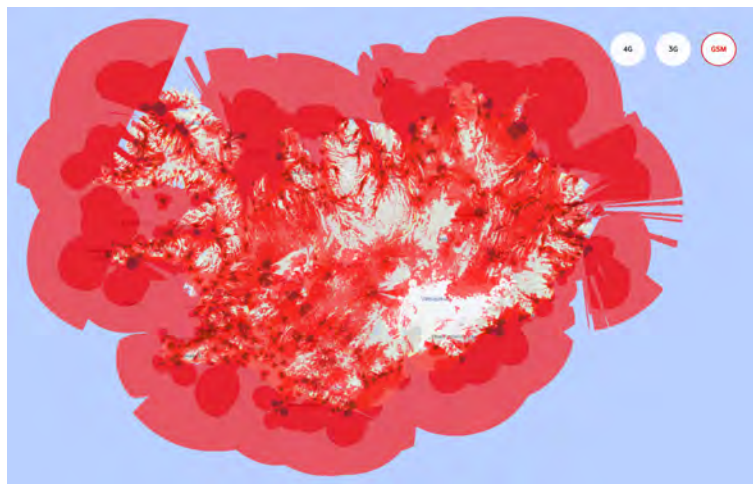
„Þarna var aðeins verið að skoða svæði á vegum, heimreiðum, bæjarhlöðum og sumarhúsum. Ekki voru teknir með þeir staðir sem missa farsímasamband þegar rafmagn fer af og slá því út vegna þess að varaafli senda er ónýtt eða lélegt. Ekki eru heldur tekin með þau svæði utan byggðar/vegkafla sem eru með lélegt eða ekkert samband en eru nýtt, s.s. af bændum, útivistarfólki og ferðamönnum. Þá var óskað eftir upplýsingum frá íbúum í gegnum samfélagsmiðla, því má reikna með að staðir þar sem samband er lélegt eða ekkert séu mun fleiri.“

Íbúum sagt að það taki því ekki að bæta úr vegna fámennis

„Ábendingunum fylgdu skammarlega margar sögur af því að íbúar hefðu kallað eftir úrbótum á sambandi en fengið þau svör að ekki taki því að gera við senda, efla þá

GSM dreifikerfi Símans eins og það er sýnt á heimasíðu fyrirtækisins.

GSM dreifikerfi Vodafone eins og það er sýnt á heimasíðu fyrirtækisins.

eða bæta við vegna þess að fjöldi íbúa, eða frekar fámennir á svæðinu gefi ekki tilefni til úrbóta á lélegu farsímasambandi. Íbúar hafa reynt að skipta um þjónustuaðila, sumir eru á 3. eða 4. þjónustuaðila án þess að finna mun til hins betra.“

Oft ekki hægt að ná í atvinnurekendur vegna sambandsleysis

„Í Dalabyggð býr meirihluti íbúa í dreifbýli og hefur íbúum í Dalabyggð fjölgað frá 1. janúar 2021 og einmitt að meirihluta utan þéttbýlis. Þetta þýðir að í dreifbýli sveitarfélagsins búa barnafjölskyldur og þar eru rekin fyrirtæki. Aðilar í atvinnurekstri kvarta undan því að ná ekki farsímasambandi heima fyrir og verða því stundum af verkum, pöntunum og upplýsingum.“

Bilanatilkynningar skila sér ekki til íbúa

„Sambandið hefur einnig áhrif á að

tækniþjónustur sem sendir villu- og bilanatilkynningar í farsíma nær ekki í gegn. Íbúar komast ekki inn á þjónustusiður með rafrænum skilríkjum því innskráning rennur út áður en aðgerðin nær í gegn.“

Fólk í vanda nær ekki sambandi og mjaltaþjónar á kúabúum oft ekki heldur

„Svo ekki sé minnst á slys á fólki og vandræði tengd föstum/bíluðum bílum á fátöfum vegum, í vondum veðrum og á fjallvegum sem fyrir algjöra heppni enduðu ekki ver, eða hefðu getað endað betur ef samband hefði verið til staðar.“

Þessar aðstæður hafa meðal annars þau áhrif að bændur með mjaltaþjónar þurfa að standa yfir búnaðinum í rafmagnsleysi, því þó varaafli knýi búnaðinn koma ekki tilkynningar í síma um bilanir. Ég gæti nefnt ýmis fleiri dæmi um hvaða áhrif þetta hefur á íbúa,“ segir Jóhanna María Sigmundsdóttir. /HKr.

Vandaðar tröppur og stigar

Margar stærðir

Olíu- og rafmagnshitablásarar

Mikið úrval

VINNUPALLAR EHF

Smíðsbúð 10, 210 Garðabæ - s. 787 9933
vpallar@vpallar.is - www.vpallar.is

Sprettur

ÁBURÐUR

REYNSLA - RANNSÓKNIR - TRAUST

Taktu sprettinn með okkur

Sölustjóri
Lúðvík Bergmann
Sími: 444 3009 / Gsm: 840 3009
bergmann@skeljungur.is

Við erum um
land allt
og þjónustum
þig með
ánægju

Austurland og Austfirðir
Jón Björgvin Vernharðsson
Gsm: 862 0166
jonbvernharads@gmail.com

Dalir og Reykhólasveit
Anna Berglind Halldórsdóttir
Magnússkógum, Búðardal
Gsm: 895 0559
annaoglolli@gmail.com

Norðausturland
Hallgrímur Hallsson
Sími: 464 1067 / Gsm: 893 4094
hallgrimurh@simnet.is

Borgarfjörður og Hvalfjörður
Einar Guðmann Örnólfsson
Sigmundarstöðum
Gsm: 862 5075
einargudmann@vesturland.is

Vestur Húnavatnssýsla
Jón Benedikt Sigurðsson
Böðvarshólum, Hvammstanga
Gsm: 697 5717
jbs2101@gmail.com

Hornafjörður og Suðausturland
Eyjólfur Kristjánsson
Ási
Gsm: 840 8871
harpaey@simnet.is

Norðurland vestra
Þorgils Sævarsson
Gsm: 787 3994
1967duddi@gmail.com

**Ráðgjafi í jarðvegs-
og áburðarfræðum**
Sigurður Max Jónsson
sigggimax@gmail.com

Mýrar og Snæfellsnes
Karl Heiðar Friðriksson
Mel
Gsm: 867 8108
melursf@gmail.com

Eyja fjörður
Karl Heiðar Friðriksson
Brekku, Dalvík
Gsm: 867 6417
brekka80@simnet.is

Rangárvalla- og V-Skaftafellssýsla
Berglind Gunnarsdóttir
Ey1, Hvalsöllum
Gsm: 899 9806
ey1@simnet.is

Eyja fjörður
Reynir Sverrir Sverrisson
Eyja fjörður
Gsm: 866 0921
reynirs68@gmail.com

Árnessýsla
Reynir Þór Jónsson
Gsm: 898 0929
reynirhurðarbaki@gmail.com

Fylgstu með okkur á facebook / Sprettur áburður

Borgartún 26 - 105 Reykjavík
sími 444 3000 - fax 444 3001
www.skeljungur.is

FRÉTTIR

„Einnig var horft til þess að til staðar er góð aðstaða á Húnavöllum því húsnæði þar er orðið of stórt fyrir núverandi skólahlald og stefnt að því að grunnskólinn á Húnavöllum og Blönduskóli verði sameinaðir,“ segir í skýrslu starfshóps um stofnun Umhverfisakademíu á Húnavöllum. Mynd / Húnavatnshr.

Skoða stofnun umhverfisakademíu á Húnavöllum

Starfshópur sem skoðaði hugmyndir um nýtingu Húnavalla hefur skilað skýrslu þar sem fram kemur að hópurinn telji hugmynd um umhverfisakademíu fýsilegan kost að stefna að á staðnum fyrir sameinað sveitarfélag Húnavatns-hrepps og Blönduósbæjar.

Leggur hópurinn til að stefnt verði að því að hefja starfsemi umhverfisakademíu á Húnavöllum í upphafi skólstarfs haustið 2023. Umhverfisakademían er þróunarverkefni sem unnið var að samhliða viðræðum um sameiningu þessara tveggja sveitarfélaga.

„Hugmyndin byggir í grunninn á því mati að það sé í raun enginn skóli á Íslandi sem marki sér þá sérstöðu að vera umhverfisfræðsluskóli þótt víða sé hægt að finna greinar á sviði umhverfisfræða í námskrám háskólanna. Að því leyti sé þarna sennilega eyða í menntakerfinu sem hægt væri að fylla í með sérstökum umhverfissskóla. Einnig var horft til þess að til staðar er góð aðstaða á Húnavöllum því húsnæði þar er orðið of stórt fyrir núverandi skólahlald og stefnt að því að grunnskólinn á Húnavöllum og Blönduskóli verði sameinaðir,“ segir í skýrslunni.

Húnavöllir.

Mynd / HKr.

Húsnæðið hentar vel

Að mati starfshópsins hentar húsnæði að Húnavöllum vel fyrir starfsemi lýðskóla með samnýtingu við bæði Hótel Húna og verkefnið „Sól í sveit“, sem lýtur að uppsetningu aðstöðu til námskeiðahalds tengdu textíl. Leggur hópurinn til að stofnað verður einkahlutafélag um rekstur umhverfisakademíunnar og verði það í eigu sveitarfélaganna, Húnavatnshrepps og Blönduósbæjar, eða sameinaðs sveitarfélags verði af sameiningu þeirra. Þá er lagt til að gerðir verði samningar um afnot af skólahúsnæði og við Hótel Húna um gistirými fyrir nemendur og aðra aðstöðu utan skólstarfs. Einnig verði gengið til samninga við helstu samstarfsaðila, þ.m.t. Menntamálastofnun um staðfestingu á starfsemi og menntamálaráðuneyti um árlega fjármögnun umhverfisakademíunnar.

/MDD

Sorpurðun.

Mynd / HKr.

Gaumur, sjálfbærniverkefni á Norðausturlandi:

Heildarsorpmagn frá hverjum íbúa eykst um 100 tonn á þremur árum

Heildarmagn sorps á íbúa í þremur sveitarfélögum á norðaustanverðu landinu hefur vaxið úr 577 tonnum í 678 tonn yfir tímabilið 2017 til 2020. Aukningin nemur um 100 tonnum á þessum þremur árum. Þetta kemur fram á vefsíðu Gaums, sem er sjálfbærniverkefni á Norðausturlandi, vöktunarkerfi þar sem fylgst er með þróun mála á sviði samfélags, umhverfis og efnahags á svæðinu frá Vaðlaheiði í vestri til og með Tjörneshreppi í austri.

Í fyrsta sinn eru nú birt gögn um meðferð sorps í þeim sveitarfélögum sem eiga aðild að Gaumi, en í fyrra voru einungis tvö þeirra með, Norðurþing og Þingeyjarsveit, en

að þessu sinni er Skútustaðahreppur einnig með.

Mestur hluti sorps fer í urðun

Mest er aukning í Norðurþingi hvort sem magnið er skoðað í heild eða hlutfallslega. Frá árinu 2018 hefur sorpmagn dregist saman í Skútustaðahreppi og sömu sögu er að segja frá árinu 2019 í Þingeyjarsveit. Ef heildarmagn sorps á íbúa er skoðað kemur í ljós að á árinu 2020 er það minnst hjá íbúum Skútustaðahrepps, 114, 4 kíló, en mest hjá íbúum Norðurþings, 181 kíló. Það magn sem fer til endurvinnslu eykst örlítið, lífrænum úrgangi til moltugerðar er einungs safnað í Norðurþingi og

minnkar magnið milli ára. Sorp sem urðað er í því sveitarfélagi eykst hins vegar, úr 332 tonnum í 443 tonn. Mestur hluti af öllu sorpi á þessu svæði fer enn í urðun, þarnaest til endurvinnslu og loks í moltugerð.

Þau gögn sem unnið er með varðandi meðferð og magn á sorpi snúa eingöngu að heimilum en ekki fyrirtækjum og þau gögn sem notuð eru fyrir Norðurþing tilheyrja eingöngu Húsavík og Reykjahverfi. Fram kemur á vef Gaums að íbúar á svæðinu hafi margir hverjir dvalið meira heimavið meðan á heimsfaraldri stóð, en of snemmt sé að draga þá ályktun að það sé skýring á auknu sorpmagni frá heimilum.

/MDD

Gaumur, sjálfbærniverkefni á Norðausturlandi:

Fleiri himbrimar sjást en áður

Meira var um hávelli, æðar-fugl, sendlinga og snjótittlinga við vetrarfuglatalningar á Norðausturlandi, en Gaumur, sjálfbærniverkefni sem einbeitir sér að þessu landshorni, hefur uppfært gögn um fuglalíf á vöktunarsvæði sínu. Þetta á við um öll svæði önnur en á og við Mývatn.

Himbrimi á hreiðri.

Mynd / HKr.

Helstu tíðindi úr talningunum eru þau að fjöldi himbrima hefur tvöfaldað frá árinu 2011.

Vetrarfuglatalning fer fram undir stjórn Náttúrufræðistofnunar. Vetrarfuglatalningin er langtíma vöktunarverkefni sem hefur staðið frá árinu 1952 og er eitt lengsta samfellda vöktunarverkefni á landinu samkvæmt upplýsingum á vef Náttúrufræðistofnunar. Talningin byggir á þátttöku sjálfbodaliða og fer fram í kringum áramót ár hvert.

Vatnafuglar eru taldir tvisvar á sumri á tilteknum svæðum. Náttúrustofa Norðausturlands sér um talningu utan Mývatns, Laxár, Svartár og Svartárvatns.

Markmiðið er að fylgjast með þróun vatnafuglastofna. Fylgst er með vatnafuglastofnum í Ljósavatnsskarði, Reykjadal og Aðaldal á vöktunarsvæði Gaums.

Helstu breytingar varðandi vetrarfugla er að meira var af hávelli, æðarfugli, sendlingi og snjótittlingi árið 2020 en 2019 en þó ekki meira en oft áður á vöktunartíma Gaums.

Varðandi vatnafugla er helst að sjá að himbrimum virðist vera að fjölga á svæðinu, ekki bara á milli ára heldur einnig yfir tímabilið sem Gaumur hefur fylgst með. Himbrimar hafa verið á bilinu 8-11 lengst af en á árinu 2021 voru þeir 17 eða tvöfalt fleiri en árið 2011. /MDD

fastus.is

KAFFIVÉLAR SEM HENTA ÞÍNUM REKSTRI

GOTT KAFFI KÆTIR

BRAVILOR
BONAMAT

Bravilor TH
Frábær uppáhellingarvél með vatnstanki.

Bravilor THA
Frábær uppáhellingarvél með vatnstengi.

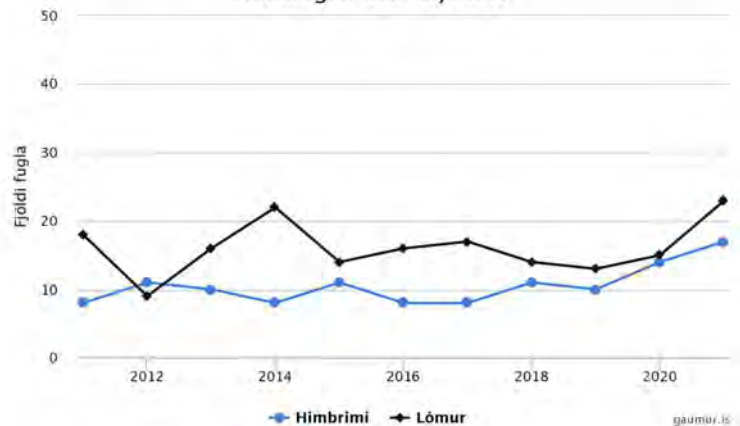
Bravilor Sprso
Handhæg og öflug baunavél sem hentar smærri fyrirtækjum.

Nánari upplýsingar veitir sölufólk okkar í síma 580 3900

FASTUS
Veit á vandaða lausn

Síðumúli 16 | 108 Reykjavík | Sími 580 3900 | fastus.is

Vatnafuglar utan Mývatns

vfs.is

EKKI VERA STOPP. FÁÐU ÞÉR DRIVE.
ALVÖRU STARTTÆKI OG HLEÐSLUBANKAR

**VERKFÆRA
SALAN**

VERKFÆRASALAN • SÍÐUMÚLA 9, REYKJAVÍK • DALSHRAUNI 13, HAFNARFIRÐI • TRYGGVABRAUT 24, AKUREYRI • S: 560 8888 • vfs.is

s: 466 2800 / 899 9370

sala@minnismarki.is steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð í febrúar

Innifalið í tilboði:

**Grafskrift, lukt, vasi og fuglar, blómarammi,
jarðvegsdúkur og hvít möl.**

Litur steina að eigin vali - sjá heimasíðu.

Sendum steina frítt um allt land.

Geymum steina fram á sumar ef óskað er.

Uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.

TILBOÐ Nr 1 (ljósmynd)

Stærðir: sökkull 120x30 steinn 57x77

Sett eins og á mynd - 540.000

án blómaramma - 440.000

TILBOÐ Nr 2

Stærðir: sökkull 80x35 steinn 50x60

Hægt að setja 2 nöfn.

Sett eins og á mynd 360.000

TILBOÐ Nr 3

Stærðir: sökkull 130x30 steinn 60x100

Sett eins og á mynd - 615.000

án blómaramma - 515.000

FRÉTTIR

Bíldudalsflugvöllur og TF-ORD, vél Flugfélagsins Ernis á flughlaðinu.

Mynd / HKr.

Bygging vélaskemmu boðin út á Bíldudalsflugvelli

Isavia Innanlandsflugvöllir hafa boðið út byggingu á vélaskemmu á flugvöllinum á Bíldudal.

„Aðalástæðan fyrir tækja- og sandgeymslu sem þessari á Bíldudalsflugvelli er að rekstraröryggi vallarins sé aukið,“ segir Sigrún Björk Jakobsdóttir, framkvæmdastjóri Isavia Innanlandsflugvallar, í fréttatilkynningu um málið.

„Við núverandi aðstæður er sandur til hálkuvarna á flugbraut sóttur til Bíldudals, eða í sjö kílómetra fjarlægð frá flugvöllinum. Það er mikið óhagræði í því þar sem oftast þarf að hálkuverja með mjög stuttum fyrirvara og því er nauðsynlegt að hafa sandinn á staðnum. Þessu

til viðbótar verður einnig aðstaða til viðhalds og viðgerða tækja í skemmunni.“

Samkvæmt útbodslýsingu felur verkið í sér að reisa vélaskemmu á flugvöllinum á Bíldudal. Sökkull og plötur verða steiptar, frærennslislagnir lagðar í grunn og skemma reist. Neysluvatn verður lagt að skemmunni frá stofnlögn flugvallarins og ídráttarrör lögð frá brunni við horn bílageymslu að rafmagnsinntaki.

Tilboð vegna verkefnisins verða opnuð þann 14. febrúar næstkomandi kl. 13. Áætluð verklok eru næsta haust, nánar tiltekið þann 30. september.

/HKr.

Fiskeldisstöðin sem Arnarlax rekur nú á Hallkelshólum.

Mynd / HKr.

Arnarlax með þriðju eldisstöðina í Ölfusi

Arnarlax festi á dögunum kaup á seiðaframleiðslu Fjallalax á Hallkelshólum í Grímsnesi og hefur þar með hafið rekstur í þriðju eldisstöðinni í Sveitarfélaginu Ölfusi.

Í síðustu viku veitti Matvælastofnun svo fiskeldisstöðinni 100 tonna rekstrarleyfi fyrir seiða- og mateldi á lax og bleikju. Framleiðslan í stöðinni er þegar hafin og hafa um 500 þúsund hrogn verið tekin í hús. Stöðvarstjóri Fjallalax að Hall-

kelshólum er Matthew Chernin frá Kaliforníu í Bandaríkjunum en hann hefur staðið í ströngu við undirbúning á aukningu framleiðslunnar síðustu misseri.

Stöðin á Hallkelshólum var byggð á sínum tíma af heimafólkinu, Gísli Hendrikssyni og Rannveigu Björgu Albertsdóttur. Starfsemi Arnarlax í Ölfusi fer ört vaxandi og starfa nú 15 manns hjá fyrirtækinu þar.

/MHH

Fimm nýjum kerjum verður bætt við stöðina í Öxarfirði hjá Samherja. Stækkunin mun kosta fyrirtækið tæplega tvo milljarða króna.

Myndir / Samherji

Samherji stækkar fiskeldisstöð sína í Öxarfirði fyrir tæpa tvo milljarða

Verklegar framkvæmdir við stækkun landeldisstöðvar Fiskeldis Samherja í Öxarfirði, Silfurstjörnunnar, hófust formlega um síðustu mánaðamót þegar Benedikt Kristjánsson tók fyrstu skóflustunguna. Stöðin verður stækkuð um nærri helming, þannig að framleiðslan verður um þrjú þúsund tonn af laxi á ári.

„Sennilega er þetta stærsta verkefnið á sviði atvinnumála á svæðinu síðan Silfurstjarnan var byggð árið 1998, kostnaðurinn er á bilinu einn og hálfur til tveir milljarðar króna.

Við höfum náð ágætis árangri í rekstrinum hérna enda eru aðstæðurnar hérna að mörgu leyti ákjósanlegar,“ segir Arnar Freyr Jónsson, rekstrarstjóri stöðvarinnar í Öxarfirði. Hann er ánægður með að verklegu framkvæmdirnar séu hafnar.

Byggð verða fimm ný ker sem verða um helmingi stærri að umfangi en stærstu kerin sem fyrir eru. Auka þarf sjóðöku, byggja hreinsimannvirki, stoðkerfi og koma fyrir ýmsum tækjabúnaði.

40.000 tonna landeldi

Fiskeldi Samherja áformar að byggja upp allt að 40.000 tonna landeldi á laxi á næstu árum og tengist stækkunin í Öxarfirði þeim áformum.

„Já við getum sagt að þessi mikla stækkun Silfurstjörnunnar sé nokkurs konar undanfari þessa stóra

Arnar Freyr Jónsson, rekstrarstjóri stöðvarinnar í Öxarfirði, er hæstánægður með að verklegu framkvæmdirnar séu hafnar í Öxarfirði.

verkefni á Reykjanesi, við ætlum að nýta okkur þá reynslu sem við öðlumst hérna fyrir norðan þegar uppbyggingin hefst fyrir alvöru fyrir sunnan. Þetta eflir klárlega samfélagið í Norðurþingi og ég hlakka til að takast á við þetta verkefni með því öfluga heimafólki sem hérna starfar,“ bætir Arnar Freyr við.

Mikil tilhlökkun

Mikil tilhlökkun er fyrir stækkun stöðvarinnar, það skynjar Olga Gísladóttir, vinnslustjóri sláturhúss Silfurstjörnunnar vel.

„Já, sannarlega, Silfurstjarnan er stærsti vinnuveitandinn í Öxarfirði fyrir utan sjálft sveitarfélagið. Með þessari stækkun fjölgar starfsfólki og þjónustuaðilar fá aukin verkefni. Þessi starfsemi styrkir svæðið svo um munar sem matvælahærað, enda eru aðstæður frá náttúrunnar hendi ákjósanlegar. Ég hef starfað hérna frá

Olga Gísladóttir, vinnslustjóri sláturhúss Silfurstjörnunnar, segir mikla tilhlökkun hjá starfsfólki og öllum á svæðinu fyrir stækkun stöðvarinnar.

upphafi og þess vegna fylgst ágætlega með rekstrinum.

Héðan fara vikulega milli 20 og 30 tonn af laxi og með stækkun aukast umsvifin verulega. Ég er því full tilhlökkunar.“

/MHH

VÍKURVAGNAR EHF.

MIKIÐ ÚRVAL KERRUVARAHLUTA

RAFMAGNSBÚNAÐUR
BREMSUR
BEISLI
DEKK
LJÓS
LED LJÓS

STYRKUR, ÞJÓNUSTA OG ÁREIDANLEIKI

Víkurvagnar ehf. – Hyrjarhöfði 8. – 110 Reykjavík
Sími 577-1090 – www.vikurvagnar.is – sala@vikurvagnar.is

Reykir í Hrótafirði.

Mynd / HKr.

Skólabúðir að Reykjum í Hrótafirði: Endurnýja ekki samning

Samningur um rekstur skólabúðanna að Reykjum er runninn út og hefur sveitarstjórn Húnaþings vestra ákveðið að framlengja hann ekki í óbreyttri mynd við núverandi rekstraraðila.

Fram kemur í bókun sveitarstjórnar að samningurinn hafi tvívegis áður verið framlengdur og að rekstraraðili hafi lýst yfir áhuga á að halda rekstrinum áfram. Einnig að aðrir áhugasamir hafi gefið sig fram.

Samþykkti sveitarstjórn að framlengja samninginn ekki aftur heldur leita hugmynda og tilboða í framtíðarrekstur búðanna. Sveitarstjóra og byggðarráði var jafnframt falið að gera tillögu til sveitarstjórnar um hvernig auglýst skuli eftir samstarfsaðilum um rekstur búðanna, samningsdrög, hvaða kröfur skuli gerðar, hvaða skilyrði umsækjandi þurfi að uppfylla og hvernig valið verði milli umsækjenda.

/MDD

vallarbraut.is S-4540050

vallarbraut@vallarbraut.is

Trönuhrauni 5 220 Hafnarfirði

SOLIS 90 CRDI Verð frá: 5.695.000+vsk
Verð með tækjum 6.970.000+vsk

SOLIS 26 HST sjálfskipt
VERÐ: 1.865.000+vsk
Með ámoksturstækjum
2.480.000+vsk
SOLIS 26 beinskipt
VERÐ: 1.620.000+vsk
Með ámoksturstækjum
2.240.000+vsk

SOLIS 90 Narrow Verð frá 6.250.000+vsk með frambúnaði

Eigum fjórhjól á lager
Mótor: 800c/c
Bein innspýting
Sjálfstæð fjöðrun
Diskabremsur
Hiti í handföngum.
Spil að framan
Dráttarkrókur að aftan
Hlífðarplata undir botni
Verð: 1.820.000+vsk

vallarbraut.is S-4540050

vallarbraut@vallarbraut.is

Trönuhrauni 5 220 Hafnarfirði

Garðyrkja

Heildarlausnir fyrir garðyrkjuna

Allt frá fræjum til umbúða

Frjó umbúðasalan, hluti af
Samhentum síðan 2016

<http://www.samhentir.is/is/thjonusta/gardyrkjudeild>

Suðurhraun 4, 210 Garðabæ, sími 575 8000, www.samhentir.is, sala@samhentir.is

NYTJAR HAFSINS

Ástin fiskanna

Kjartan Stefánsson
kjartanst@simnet.is

Þrátt fyrir að fiskar hafi kalt blóð lifa þeir fjöru á ástarlífi margir hverjir ef svo mætti að orði komast. Atferli þeirra við mökun er margvislegt og sumir annast egg eftir hrygningu og jafnvel ungviðið líka.

Fyrir allmörgum árum kom út skáldsagan Ástin fiskanna eftir Steinunni Sigurðardóttur. Sú saga er ekki til umfjöllunar hér en titill bókarinnar er fenginn að láni sem fyrirsögn þessarar greinar. Hann leiðir hugann að því að fiskar, eins og önnur dýr og lífríkið allt, þurfa að hafa einhver ráð með að fjölga sér og viðhalda stofninum.

Æxlun fiska er fjölbreyttara og flóknara atferli en fólk gerir sér almennt grein fyrir. Það er því við hæfi að fjalla um þetta efni hér enda skiptir miklu máli fyrir íslenskan sjávarútveg að vel takist til um stefnumót hængs og hrygnu og öll þeirra atlot. Fleiri þættir, svo sem aðstæður í umhverfi og affrán, ráða svo mestu um endanlega nýliðun fiskistofna en það er önnur saga.

Hér á eftir verða önnur nokkur dæmi um hvernig fiskar fjölga sér með ýmsum hætti en sú upptalning er þó hvergi tæmandi. Fyrst verður þó víkið örlítið að líffræði fiska svona rétt til glöggvunar.

Ytri og innri frjóvgun

Frjóvgun á sér stað þegar svil nær að komast í tæri við egg. Í grundvallaratriðum er frjóvgun fiska skipt í tvennt: ytri og innri frjóvgun. Í fyrria tilvikinu eru eggin frjóvguð eftir hrygningu. Innri frjóvgun eggja í kvið hrygnu verður við einhverskonar samræði. Þá gýtur hrygnan frjóvguðum eggjum eða jafnvel lifandi afkvæmum. Ytri frjóvgun er einkennandi fyrir beinfiska en innri frjóvgun er þó ekki óþekkt hjá þeim en hún heyrir til undantekningar.

Innri frjóvgun er hins vegar einkennandi fyrir brjóskfiska, þ.e. háfiska og skötur. Kviðuggar hænganna mynda sæðisrennu (göndul) sem nýtist við samræði. Brjóskfiskar gjóta ýmist lifandi ungum eða frjóvguðum eggjum sem hafa um sig hylki úr hyni, svonefnt pétursskip. Nafnið er sótt til Péturs postula.

Kynfæri beinfiska eru tveir sekkir þar sem egg (hrogn) eða sæði (svil) myndast. Venjulega er talað er um hrogn þegar eggin eru enn í sekk í hrygnunni en egg þegar þeim er hrygnt. Sekkirnir eru litlir hjá ókynþroska fiska en þegar fiskurinn verður kynþroska bólgna þeir út af eggjum og svili. Þá er kominn tími til að leita á hrygningarslóðir.

Spinna sig upp í hamangangi

Þekktasta leiðin við mökun er sú að hrygnan hrygnir á botninn og hængurinn sprautar sviljum yfir eggin. Aðrir fiskar nudda kviðum saman og sprauta samtímis hrognum og sviljum út í sjóinn, þeirra á meðal eru þorskfiskar.

Þorskurinn er mikilvægasti nytjastofn á Íslandsmiðum. Í viðtali sem greinarhöfundur tók fyrir Fiskifrétir fyrir mörgum árum segir svo um atferli þorsks á hrygningarstöðvum:

Nokkru áður en hrygning á sér stað eru hængur og hrygna farin að synda hlið við hlið og þrýsta kviðunum saman af og til. Sjálf

Steinbítshængur hringar sig utan um egg í holu sinni.

Mynd / Erlendur Bogason

pörunin hefst með því að þau snúa sér saman nokkrum sekúndum áður en hrygning á sér stað. Þau klessa þá kviðum saman og hængurinn tekur utan um hrygnuna með eyruggnum. Gottraufarnar liggja þétt saman til þess að auka líkurnar á því að eggin frjóvgist. Þrýstingurinn er svo mikill að fiskarnir verða nær flatir og þeir spinna sig upp í miklum hamangangi í einskonar spirál. Þegar þessi leikur nær hámarki sprautast egg og svil út á sama tíma og eru hvað innan um annað til að auka líkur á frjóvgun.

Þrjú saman í faðmlögum

Loðna hrygnir hér við land á 10 til 90 metra dýpi. Hrygningarleikir loðnunnar eru mjög fjörugir. Rétt fyrir hrygningartímann aðskiljast kynin og þegar kemur að hrygningu synda hængarnir ótt og títt fram og aftur við botninn en hrygnurnar halda sig sér, gjarnan ofar í sjónum. Hængurinn er útbúinn þannig að hann er með loðna rák eftir endilangri hliðinni. Eyruggar og kviðuggar brettast einnig upp yfir hrygningartímann.

Þegar að hrygningu kemur fer hrygnan inn í hóp hænganna og er þá gripin gjarnan af tveimur körlum sem klemma hana á milli sín og halda henni þétt að sér og skorðast hún við loðkantinn og uppbretta uggana. Þrjú saman þeytast þau í faðmlögum eftir botninum í eina til tvær sekúndur, þýrla upp sandi og sprauta um leið eggjum og sviljum. Stundum fylgir bara einn hængur hrygnunni. Að mökun lokinni týna flestar hrygnur lífinu og talið er að allir hængar drepist.

Karfinn gýtur lifandi seiðum

Karfinn er mjög frábrugðinn öðrum beinfiskum að mörgu leyti varðandi æxlun og got; eggin frjóvgast við samræði og hann eignast auk þess lifandi afkvæmi. Hængurinn hefur lim sem gengur út úr kviðnum við samræði. Að mökun lokinni safnast hrygnurnar í stórar torfur sem halda áleiðis til gotstöðvanna sem eru í hafinu milli Íslands og Grænlands.

Þar sem gotan og eggin eru lítt þroskuð í hrygnunum við mökun geymist sæðið í gotunni uns eggin eru tilbúin til frjóvgunar. Eggin klekjast út á 4-6 vikum og gýtur

Fiskar á hrygningartíma. Teikning eftir Sigurð Inga Jensson. Myndin birtist áður í Fiskifrétum.

hrygnan 37-350 þúsund seiðum í einu. Seiðin eru 5-7 mm að lengd við klak.

Dverghængar sem lifa sníkjulífi

Eitt sérstæðasta æxlunaratferlið meðal fiska er að finna hjá sædjöflinum. Þessi fiskur er ófrýnilegur að sjá og ber nafn með rentu. Stærstu hrygnurnar eru rúmlega 120 cm að stærð en hængarnir eru dverg-vaxnir, aðeins 4-6 cm langir. Þeir lifa sem sníklar á hrygnunni og stundum eru fleiri en einn á þeirri sömu. Þá vantar augu, tennur og fleiri líffæri. Meltingargöng þeirra eru ummynduð, nema lifrin og kynfærin, en svilin fylla mestallt kvið-

arholið. Ungir lifa þeir sjálfstæðir en fullþroska hefja þeir sníkjulíf á hrygnunni. Dverghængur sem er gróinn fastur við hrygnuna fær alla næringu sína frá henni.

Kærleikur karla í fiskaríki

Yfirleitt verða egg og seiði fiskanna að sjá um sig sjálf eftir að í heiminn er komið. Þau eru sett út á guð og gaddinn! Það er þó ekki einhlítt. Athyglisvert er að í fiskaríkinu er það „karlinn“ sem er yfirleitt í umönnunarhlutverkinu, gætir eggjanna þar til þau klekjast og hugar jafnvel að ungviðinu fyrst um sinn. Fyrstan skal frægan telja marhnútshænginn. Eggjum marhnúts er hrygnt í kekki

við botninn. Hængurinn gætir þeirra af natni en þau klekjast á 5 vikum.

Um svipað föðurhlutverk rauðmaga og steinbíts hefur áður verið fjallað í sérstökum greinum í Bændablaðinu. Verður þeim því ekki gerð skil hér að öðru leyti en því að minnt er á að hængur steinbíts gegnir einstöku hlutverki. Hann hringar sig um hrognaklasa og gætir hans í nokkra mánuði þar til eggin klekjast út og neytir ekki fæðu á meðan.

Hængur hornsílís fær litskrúðugan búning á vorin og gerir hann hreiður á botninum úr jurtaleifum sem hann límur saman með slími. Meðbiðlar eru reknir burt en tilki-ppilegar hrygnur eru lokkaðar inn í hreiðrið. Þar hrygna þær hluta af sínum eggjum um leið og hængurinn frjóvgar þau. Síðan er hrygnan rekin á braut. Hreiðrið er varið af miklum krafti fyrir öllum óvinum.

Veisla í móðurkviði

Háfiskar eru fjölmargir og lífshættir breytilegir. Þeir eiga allir lifandi unga, nema að botnháfar gjóta ýmist ungum eða frjóvguðum eggjum líkt og skötur. Meðgöngutími háfiska er mislangur, ungarnir eru oft fáir og stórir en fjöldi þeirra getur þó verið mjög breytilegur eftir tegundum.

Hámeri er ein tegund háfiska sem vert er að staldra við. Meðgöngutími hennar er um 8 mánuðir. Fóstrin eru yfirleitt fjögur, tvö í hvoru legi, en geta verið 1-5 talsins. Fóstrin liggja laus í legi móðurinnar hvert í sínu hylki, þ.e. pétursskipi. Á fyrri helmingi meðgöngunnar framleiðir hrygnan mikinn fjölda smárra ófrjóvgaðra eggja sem er pakkað inn í pétursskip sem geta verið all að 7,5 cm löng. Þessir eggjapakkar eru síðan geymdir í leginu.

Þegar fóstrin eru um 4 cm löng losna þau út úr sínum pétursskipum en hafa notað mest af þeim fæðuforða sem var í kviðpokanum. Þau eru tannlaus og geta því ekki opnað hylkin með ófrjóu eggjunum. Skömmu síðar þegar fóstrin eru um 10 cm löng vex þeim tvær „vigtennur“ í neðra skolti sem þau nota til að rífa upp „nestið“ sem beið þeirra í leginu. Hefst nú mikil veisla þar sem fóstrin kýla sig út af eggjarauðum svo að kviðurinn verður útbeldgur. Þegar fóstrin eru orðin nærri 40 cm löng hættir hrygnan að framleiða þessa fæðupakka og fóstrin verða nú að lifa fram að goti á því sem þau náðu að éta af fæðupökkunum. Ungarnir eru um 60 cm við got og tæp fimm kíló að þyngd.

Skötur gjóta eggjum í pétursskipum

Fiskar af skötuætt gjóta eggjum sem eru í stórum ferköntuðum hornhlykjum – pétursskipum – og eru festiþræði í hverju horni. Mökun hjá skötu á sér stað á vorin og got að sumri. Egghylki eru 24 cm á lengd og 13 cm á breidd. Um leið og frjóvgun á sér stað byrjar hrygnan að mynda pétursskipið utan um frjóvgað egg úr hvorum eggjaleiðara fyrir sig og losar sig síðan við pétursskipin tvö í einu. Í fyllingu tímans að nokkrum mánuðum liðnum syndir skötuseiðið svo alskapað út úr pétursskipinu.

(Aðalheimild er bókin Íslenskir fiskar eftir Gunnar Jónsson og Jónbjörn Pálsson. Einnig stuðst við skrif Hjalmar Vilhjálmssonar um loðnu.)

NYTJAR HAFSINS

Sæbýli rekstur ehf. fær heimild fyrir landeldi á sæeyrum við Grindavík – Umhverfisstofnun hefur einnig gefið út starfsleyfi sem gildir til 2038

Í samræmi við reglugerð nr. 1133/2021 hefur Matvælastofnun ákveðið að skrá Sæbýli rekstur ehf. með fiskeldi í Grindavík. Um er að ræða landeldi á sæeyrum í lokuðu kerfi og hefur starfsleyfi einnig verið gefið út.

Í tilkynningu MAST kemur fram að Sæbýli rekstur hafi sótt um skráningu vegna 20 tonna hámarkslífmassa í matfiskeldi á sæeyrum (haliotis discus hannai og haliotis rufescens). Umsókn um skráningu var móttækin þann 28. desember 2021.

Hefur sú skráning nú verið samþykkt, en starfsemin er einnig háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar sem þegar hefur verið gefið út og gildir til 24. janúar 2038.

Heimilt er að kæra ákvörðun Matvælastofnunar um skráningu til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála og er kærufrestur einn mánuður frá birtingu auglýsingar.

Þá segir einnig í staðfestingu Matvælastofnunar að óheimilt sé að flytja eldistegundir, sem ekki eru tilgreindar í skráningu milli fiskeldisstöðva, og lifandi fisk og hrogn milli ótengdra vatnasvæða.

Unnin sæeyra.

Mynd / Paladin International

Lifandi sæeyra, sem á latínu er nefnt „haliotis discus hannai“ og „haliotis rufescens“. Það er á erlendum málum nefnt ýmsum nöfnum eins og ear shells, sea ears, abalone, mutt-onfish eða muttonshells í hluta Ástralíu, ormer í Bretlandi, perlemoen í Suður-Afríku eða pāua að hætti Maori-fólks á Nýja-Sjálandi.

Mynd / Wikipedia

Matvælastofnun getur bannað flutning á fiski milli tiltekinna fiskeldisstöðva eða um tiltekin svæði nema að uppfylltum vissum skilyrðum sem lúta að því að draga úr hættu á að sjúkdómar dreifist.

Bóluefni og sýklalyf óheimil

Notkun bóluefna og sýklalyfja í fiskeldi er óheimil nema með samþykki Matvælastofnunar.

Óheimilt er að meðhöndla eldisdýr með sýklalyfjum nema að undangenginni sjúkdómsgrein-

ingu dýralæknis eða viðurkenndrar rannsóknastofu. Varúðar skal gætt við notkun lyfja og annarra efna í

fiskeldisstöð til að koma í veg fyrir að efnin berist út í umhverfið. /HKr.

VARAHLUTIR Í KERRUR

stalogstansar.is

KNOTT
BREMSEN • AXSEN

AL-KO
QUALITY FOR LIFE

DEXTER AXLE

Stál og stansar

Vagnhöfði 7, 110 Reykjavík | Sími: 517 5000 | stalogstansar.is

Fiskeldi – Bændur – Vertakar – Orkufyrirtæki
Þar sem kröfurnar eru mestar
ERU CUMMINS RAFSTÖÐVAR BESTAR

Rifós ehf 3.3MW

Arctic Smolt 3.6 MW

Ístak 3 rafstöðvar samt. 324 KW

AFLHLUTIR EHF / SELHELLU 13 / 221 HAFNARFJÖRÐUR / SÍMI 544 2045 / AFLHLUTIR@AFLHLUTIR.IS

Landsmót hestamanna:

Skipuleggur stórhátíð á yfirferðargangi

– Íþróttakeppni bætist við vikulanga dagskrá

Guðrún Hulda Pálsdóttir
gudrunhulda@bondi.is

Landsmót hestamanna fer fram á Rangárbökkum hjá Helli dagana 3.–10. júlí næstkomandi. „Búið er að ákveða að það verði sól og blíða,“ segir Magnús Benediktsson, nýr framkvæmdastjóri mótsins.

„Fyrir mánuði síðan var óvissan slík að við vissum ekki hvort við værum að fara að halda mót með eða án gesta. En nú virðist faraldurinn vera á undanhaldi og allt að lifna við. Þá er lítið annað að gera en að setja kassann fram og fara áfram á yfirferðargangi fram að móti. Það er allt að hrökkva í gang og ég finn það sérstaklega á símanum, daglega hringja til mín veitingamenn, listamenn og erlendir hestamenn og það er auðheyranleg jákvæðni í öllum og mikil spenna fyrir mótinu,“ segir Magnús jafnframt.

Þrátt fyrir að vera nýr í stöðu framkvæmdastjóra Landsmóts er Magnús öllum hnúttum kunnugur þegar kemur að hrossum og viðburðarhaldi. Hann er m.a. framkvæmdastjóri og einn eigenda hestátmaritsins Eiðfaxa, auk þess að hafa gefið út Stóðhestabókina frá árinu 2011. Hann er hugmyndasmiður að útfærslu Áhugamannadeildarinnar í hestaíþróttum og var framkvæmdastjóri Fjórðungsmóts Vesturlands í Borgarnesi í fyrra.

Hann þekkir einnig vel til svæðisins, enda Rangæingur, alinn upp í Skarði í Landsveit og hefur verið viðloðinn hestamennsku frá unga aldri. „Keppnisvæðið er rótgróið, hér var fyrst haldið Fjórðungsmót árið 1967 og Landsmót hestamanna árið 1994. Þetta er svæði sem fólk þekkir og veit að hverju það gengur. Það eru engar stórar framkvæmdir áætlaðar fyrir mótið en á svæðinu er heilmikil gatnagerð í gangi núna þar sem til stendur að færa hesthúsa-

Séð yfir Landsmótssvæðið við Rangárbakka. Keppnisvæðið er rótgróið, þar var fyrst haldið Fjórðungsmót árið 1967 og Landsmót hestamanna árið 1994.

Magnús Benediktsson framkvæmdastjóri er bjartsýnn á að íþróttakeppni sem viðbót við dagskrá Landsmóts hestamanna muni laða að gesti. Hér er hann ásamt Sólva frá Stuðlum sem er ríkjandi Íslandsmeistari í samanlögðum fimmgangsgreinum og mun því kannski keppa á mótinu.

byggðina ofan úr Helluþorpi niður á Rangárbakka.“

Keppnisvæðið hefur löngum verið gagnrýnt fyrir skort á inni-aðstöðu fyrir keppnishross. „Allir Landsmótsstaðir hafa sinn sjarma. Sumum finnst slæmt að hafa hrossin inni í hesthúsi á hávaðasömu svæði allan sólarhringinn og kjósa frekar að keyra þau til og frá keppnisvæðinu. Það er raunin með þetta svæði. Aftur á móti höfum við ákveðið að hafa Rangárhöllina alfarið fyrir keppendur. Þar verður upphitunaraðstaða og „græna herbergið“ sem hugsað er sem hvíldar- og veitingaaðstaða fyrir knapa.“

Keppt bæði í gæðinga- og íþróttakeppni

Sú nýlunda er á efnisskrá mótsins að keppt verður í íþróttageininum fjórgangi, fimmgangi, gæðingaskeiði og slaktaumatölti. „Landsmót fyrir mér er hátíð þar sem allir bestu hestar landsins eiga að vera mættir. Gæðingakeppnin verður alltaf drottning mótsins en með því að bæta íþróttakeppninni inn í dagskrána er hægt að sjá hvað íslenski hesturinn býr yfir mikilli breidd,“ segir Magnús.

Sala miða á mótið hófst í raun árið 2020, en þegar ljóst var að fresta þurfti Landsmóti bauðst kaupendum að halda miðunum sínum, sem Magnús segir að flestallir hefðu þegið. Rúmlega 2.000 miðar eru nú seldir og gerir Magnús væntingar til að um 10–15.000 manns láti sjá sig á Rangárbökkum. „Með tilkomu annarra viðburða, bæjarhátíða og íþróttamóta um allt land og hverja einustu helgi erum við auðvitað með

HELLA

Landsmót

— 2022 —

meiri samkeppni en þekktist áður fyrr. Einnig eru beinar útsendingar frá mótum og kynbótasýningum tveggja sverð að því leyti að flestir hafa séð hrossin í braut áður en þau mæta á Landsmót.“

Hann segist þó búast við firna-sterkri keppni og óviðjafnanlegri tveislu fyrir áhorfendur, sérstaklega á laugardegnum þegar allir bestu hestar mótsins etja kappi.

Þá hefur verið gerður samningur við Jón Gunnar Geirdal hjá fyrirtækinu Ysland um markaðssetningu á mótinu. „Við viljum leggja upp með einstaka stemningu og réðum þess vegna þáulvannan mann og mikinn hugmyndasmið. Hann mun sjá um alla skemmtidagskrá og hliðarviðburði og hefur nú þegar bókað fólk úr efstu hillum skemmtanabransans.“

Magnús stefnir einnig á að gera dagskrá Landsmótsins fjölskylduvænni. „Við vitum það alveg sem eigum börn að við fáum ekki rými til að sitja í brekkunni daglangt og horfa. En við stefnum á að hafa afþreyingargarð fyrir börn á planinu milli valla þannig að börn sem og foreldrar geti átt góða stund hérna.“

Forsala framlengd

Keppnisvellir Rangárbakka eru beggja vegna hæðar þar sem þjónustuvæði hefur alla jafna verið staðsett. Austan megin er hringvöllur og vestan megin er kynbótabraut en aðeins 50 metrar eru á milli svæðanna.

Drög að dagskrá mótsins hafa verið birt á vefsíðunni landsmot.is. Dagskrá er með hefðbundnu sniði, framan af vikunni fara fram forkeppnir og kynbótadómar. Á fimmtudegi verður setningarathöfn, hópreið, kappreiðar og B-úrslit keppnisgreina. Verðlaunaafhendingar kynbótahrossa fara fram á föstudeginum ásamt úrslitum í tölti og kappreiðum og á lokakeppnisdegnum á laugardegi fara fram A-úrslit allra keppnisflokka ásamt flugskeiði.

Engin eiginleg dagskrá verður á Rangárbökkum á sunnudeginum en hrossabændur á Suðurlandi munu þá opna hús sín fyrir gesti sem gefst þá kostur á að heilsa upp á ræktendur, tæmingafólk og keppnishross.

Forsala aðgöngumiða á Landsmót hestamanna hefur verið framlengd til 1. maí. „Á tímum óvissu vegna Covid er ekki hægt að krefja fólk um að ákveða hvað það gerir við sumarið sitt núna. Við viljum bara fá sem flesta og viljum að fólk geti skipulagt sig sem best.“

Skrá slys í hestamennsku

Öryggis- og ferðanefnd Landsambands hestamannafélaga hefur búið til eyðublað, sem staðsett er á vef sambandsins, *lhhestar.is*, þar sem hægt er að skrá slys sem verða í hestamennsku.

„Skráningar á slysum hjálpa til við að meta aðstæður og orsök slysa með það að markmiði að útrýma slysgildrum og minnka áhættuþætti í umhverfinu.“

Við hvetjum hestamenn til að skrá slys sem verða og öryggisnefnd LH mun vinna upplýsingar úr skrán-

ingunni með reglubundnum hætti. Öryggisnefndin vill minna hestamenn á að vera sýnileg, nota endurskin í skammdeginu, taka til lit til annarra vegfarenda og njóta vetrarins,“ segir í tilkynningu Landssambands hestamannafélaga.

Husqvarna®

HÁ verslun ehf tók við umboði Husqvarna byggingavörum á Íslandi þann 11. júní.

- Steinsagir
- Kjarnaborvélar
- Jarðvegsþjoppur
- Sagarblöð
- Kjarnaborar

Husqvarna K970
15,5 cm sögunardýpt

Husqvarna K3600
Vökvasög
Sögunardýpt 27cm

Þjónustuverkstæði og varahlutir

Víkurhvarfi 4 - 203 Kópavogur
Opið mán. - fös. kl. 8-17.
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

FRÉTTIR

Ráðist verður í allsherjarhreinsun á íslensku strandlengjunni á næstu 3–5 árum.
Mynd / smh

Fjögur félagasamtök styrkt til að hreinsa strandlengjuna – Hluti aðgerðaráætlunar í plastmálefnum

Fjögur félagasamtök verða styrkt til verkefna sem lúta að hreinsun strandlengju Íslands, samtals um 20 milljónir króna. Styrkirnir eru veittir sem hluti aðgerðaráætlunar umhverfis- og auðlindaráðuneytisins í plastmálefnum sem heitir Úr viðjum plastsins. Aðgerðin felur í sér að sett er af stað átak til 3–5 ára til allsherjarhreinsunar strandlengjunnar af plasti og öðrum úrgangi.

Skipulögð hreinsun

Í tilkynningu úr ráðuneytinu kemur fram að hreinleiki sjávar sé Íslandi afar mikilvægur og strandhreinsanir gegni þar veigamiklu hlutverki. Tilgangurinn með styrkveitingunum sé að strandlengja Íslands verði hreinsuð með skipulegum hætti, hreinsuðum ströndum verði haldið við, efla vitundarvakningu hjá al-

Styrkhafi	Styrkuppþæð
Blái herinn	7.500.000 kr.
Veraldarvinir	7.500.000 kr.
Ocean Missions	2.500.000 kr.
Seeds	2.500.000 kr.

menningi um mikilvægi strandhreinsana og virkja áhugasama aðila til þátttöku í átaki um hreinsun strandlengjunnar. „Það þarf ekki að fara mörgum orðum um mikilvægi þess að draga úr plasmengun á ströndum og á hafi. Frjáls félagasamtök og sjálf-boðaliðar hafa gegnt lykilhlutverki við þessa hreinsun. Við viljum styðja þau í þessu verki,“ er haft eftir Guðlaugi Þór Þórðarsyni umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra. /smh

HVAÐ TEKUR VIÐ EF RAFMAGNIÐ FER?

VARAAFLSTÖÐVAR SEM SNIÐNAR ERU AÐ ÞÍNUM ÞÖRFUM TAKA VIÐ EF RAFMAGNIÐ FER SVO STARFSEMIN GETUR HALDIÐ ÁFRAM ÖBREYTT.

KÍKTU Í VEFVERSLUN OKKAR Á DYNJANDI.IS TIL AÐ SJÁ MÖGULEIKANA EÐA HAFÐU SAMBAND OG FÁÐU FAGLEGA RÁÐGJÖF HJÁ STARFS-FÓLKINU OKKAR.

Gamli bílinn uppí á

500.000 kr.

Gamli bíllinn þinn gildir að lágmarki sem 500.000 króna innborgun* í nýlegan og öruggan bíl (sérmerktur á plani). Þinn gamli þarf aðeins að vera með gilda skoðun og í ökufæru ástandi. Ef þú ert ekki með bíl uppí má alltaf ræða aðra dila.

SUZUKI Sx4 s-Cross Árgerð: 2016 Ekinn: 75 þ.km Verð: 2.990.000 kr.	SSANGYONG Tivoli Xlv Hlx Árgerð: 2018 Ekinn: 75 þ.km Verð: 3.190.000 kr.	OPEL Insignia Cosmo Árgerð: 2015 Ekinn: 78 þ.km Verð: 2.690.000 kr.	SSANGYONG Tivoli Dlx Árgerð: 2018 Ekinn: 52 þ.km Verð: 2.790.000 kr.
OPEL Grandland X Enjoy Árgerð: 2019 Ekinn: 61 þ.km Verð: 3.250.000 kr.	OPEL Corsa-e Innovation Árgerð: 2020 Ekinn: 8 þ.km Verð: 3.990.000 kr.	NISSAN Qashqai Acenta Árgerð: 2020 Ekinn: 47 þ.km Verð: 4.490.000 kr.	OPEL Crossland X Enjoy Árgerð: 2018 Ekinn: 39 þ.km Verð: 2.490.000 kr.

Meira úrval á notadir.benni.is

Bílabúð Benna | Krókhálsi 9 | Reykjavík | 590 2035

Birt með fyrirvara um mynda- og textabrengi. * Tökum aðeins 1 bíl uppí hvern nýlegan notaðan bíl.

Bílabúð Benna
Notaðir bílar

FRÉTTASKÝRING

Ekki búið að afskrifa loftskipin

– Gætu orðið hluti af rafvæðingu í farþega- og vöruflutningum í lofti – Kostur að þurfa ekki flugbrautir

Hörður Kristjánsson
hk@bondi.is

Loftskip gætu virst eins og tækni frá liðnum tímum, en sprotafyrirtæki segir að ný hönnun þeirra gæti orðið mikilvægt tannhjól í grænu vetnisvæðingunni sem fjölmörg iðnríki hafa sett í gang.

Þó að umskipti frá jarðefnaeldsneyti muni reynast mikilvæg í viðleitni okkar til að berjast gegn loftslagsbreytingum, er það hægara sagt en gert fyrir sumar atvinnugreinar. Þó að flutningar á vegum og járnbrautum séu að rafvæðast hratt, þá eru rafhlöður langt frá því að vera nógu léttar svo þær henti vel til flugs. Þá eru jafnvel stærstu rafhlöðurnar enn ekki nógu stórar til að knýja gámaskip á langferðaleiðum.

Vegna þessa er í auknum mæli litið á vetni sem vænlegan valkost fyrir flutninga á sjó og í lofti til að draga úr kolefnislosun. Það hefur meiri orkubéttleika en jarðgas og er annaðhvort hægt að brenna það í brunahreyflum eða sameina súrefni í efnarafala til að búa til rafmagn.

Þó að mikið af vetni í dag sé unnið úr jarðgasi og því ekki miklu betra en jarðefnaeldsneyti, þá er líka hægt að kljúfa vatn í vetni og súrefni með rafgreiningu og rafmagni frá endurnýjanlegum orkulindum. Það er samt enn mikil áskorun að framleiða grænt vetni á nógu hagkvæman hátt til að sá orkumiðill verði nægilega samkeppnisfær við aðra orkugjafa. Hagkvæmir flutningar á vetni er síðan annar þáttur sem vísindamenn hafa verið að glíma við.

H₂ Clipper

Forsvarsmenn sprotafyrirtækisins H₂ Clipper telja sig vera komna með sniðuga lausn fyrir flugið og flutninga í lofti. Fyrirtækið, sem er í Kaliforníu, hyggst smíða loftskip

Flugtilraunir með Airlander 10 hafa ekki alveg gengið áfallalaust.

Í loftskipum er hægt að bjóða upp á lúxus sem engar hefðbundnar flugvélar geta keppt við.

Hægt er að bjóða upp á rúmgóða aðstöðu fyrir farþega með óviðjafnanlegu útsýni.

H₂ Clipper loftskipið fær lyftigetuna af vetni og mun vetni líka verða notað til að búa til rafmagn með efnarafólum fyrir rafmótora sem knýja hreyfla loftfarsins.

Mynd / H₂ Clipper

Tilraunaloftskipið Airlander 10 frá breska fyrirtækinu Hybrid Air Vehicles.

Mynd / Hybrid Air Vehicles

sem getur bæði flutt vetni á milli staða sem um leið nýtist til að auka lyftigetuna loftskipisins og sem eldsneyti fyrir vetnisrafala sem knýja hreyfla loftfarsins.

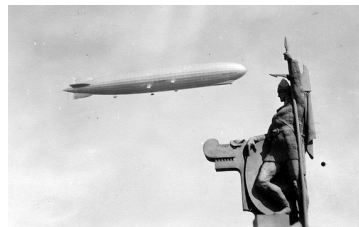
Þótt verkefnið sé enn á hugmyndaog þróunarstigi segir fyrirtækið að nútímahönnun gefi kost á sterkari og léttari efnum og meiri framleiðslutækni en áður. Þá verði H₂ Clipper loftskipið hraðskreiðara, öruggara og skilvirkara en forverar þess. Fyrirtækið var nýlega valið til að vera með í viðskiptahraðal sem rekinn er af hugbúnaðarfyrirtækinu Dassault Systems.

Hindenburg-slysið árið 1937 tafði framþróun í smíði loftskipa um marga áratugi.

Tiltölulega hægfara loftfar en með mikla burðargetu

Þó loftskip H₂ Clipper verði ekki eins hraðskreitt og flugvél, mun loftfarið geta flogið á um 175 mílna, eða um 280 km hraða á klukkustund. Það gerir farinu kleift að ferja farm 7 til 10 sinnum hraðar en skip. Það hefur einnig farmrúmmál upp á 24.619 rúmmetra (265.000 rúmfet) sem er 8 til 10 sinnum meira en flestar flugfraktarvélar. Þá getur loftskipið borið allt að 154,3 tonna (340.000 pund) farm yfir 9.600 km vegalengd, eða um 6.000 mílur á

Stærsta loftskip sem smíðað hefur verið, Graf Zeppelin, á flugi yfir Reykjavík árið 1931.

venjulegum farflugshraða. Þá er mikill kostur að loftskip þurfa ekki langar flugbrautir og geta því losað farm sinn nánast hvar sem er.

Loftskip geta flutt fjölda farþega auk farangurs og rýmis fyrir vöruflutninga af ýmsu tagi.

Mynd / Hybrid Air Vehicles

Forsvarsmenn H₂ Clipper telja að í 1.600 km til 9.600 km (1.000-6.000 mílna) flugi ætti loftskipið að geta borið tonn af farmi fyrir sem nemur um fjórðung flugfraktskostnaðar með hefðbundnum flugvélum. Vegna þess að loftskip getur bæði lent og tekið sig lóðrétt á loft, getur það flutt vörur beint þangað sem þeirra er óskað svo flutningur til og frá flugvelli verði óþarfur.

Í upplýsingum H₂ Clipper kemur hins vegar ekki fram hvernig loftskip henti þar sem búast má við sterkum vindum eins og á Íslandi og víðar við norðanvert Atlantshaf. Líklegt er að aukin nákvæmni í veðurfræði og veðurspám geti þó auðveldað notkun slíkra loftfara.

Einn hugsanlegur ásteytingarsteinn, sem New Atlas hefur bent á, er sú staðreynd að bandarísk lög banna enn notkun vetnis til að auka lyftigetuna loftskipa. Þau lög voru sett í kjölfar þess hörmulega slyss fyrir næstum öld síðan þegar hið vetnisfyllta þýska loftskip Hindenburg fuðraði upp í landingu í New York þann 6. maí árið 1937.

Helíum eða vetni

Eftir Hindenburg-slysið reyndu menn að nota helíum í stað vetnis, en það er ekki eldfimt. Helíum er hins vegar eðlisþyngr lofttegund og hefur því ekki sömu lyftigetuna og vetni.

Þótt helíum sé ein algengasta gastegund í alheiminum er það ekki svo á jörðinni. Helíum verður að mestu til sem hliðarafurð við vinnslu á jarðgasi. Það hefur helst fundist í jarðgasi í Bandaríkjunum, Kanada og Póllandi. Nokkur önnur lönd eiga líka talsvert aðgengi að helíum. Bandarísk yfirvöld létu safna birgðum af helíum samkvæmt sérstakri áætlun allt fram til 1971. Á árinu 1993 áttu bandarísk yfirvöld samt enn um einn milljarð rúmmetra af helíum í birgðageymslum ríkisins.

Talið er að helíum sem sleppur út í andrúmsloftið hverfi fljótt út í himingeiminn. Vísindamenn hafa því bent á að helíum verði uppuríð á jörðinni innan skamms tíma. Voru meira að segja gefnar út spár um að helíum yrði uppuríð árið 2015. Síðan hefur litið verið um slíkar spár rætt opinberlega frekar en þær fjölmörgu heimsendaspar sem gefnar hafa verið út, en vissulega eyðist það sem af er tekið.

H₂ Clipper bendir á að vetnisgeymslutækni hafi gengist undir strangar prófanir í bílaíðnaðinum, þökk sé vetnisefnarafala farartækjum. Það hafi allt gengið án sprenginga hingað til. Fyrirtækið segir að þensluhraði vetnis sem sleppur úr geymi þýði líka að það dreifist venjulega of hratt til að sprenging geti orðið. Það á hins vegar eftir að koma í ljós hvort þróun í geymslutækni dugi til að sannfæra eftirlitsaðila og lagasmiði í Bandaríkjunum.

Fleiri í loftskipatilraunum

Fyrirtækið er ekki það eina sem telur að loftskip eigi framtíð fyrir sér. Fyrir á þessu ári kynnti breska fyrirtækið Hybrid Air Vehicles hugmyndir af væntanlegum Airlander 10 loftskipum sínum, sem það telur að gæti verið grænni og þægilegri valkostur við stutt flug. Það eru samt enn margar hindranir fyrir bæði fyrirtækin að yfirstiga áður en framtíðarsýn þeirra verður að veruleika. Fólk ætti þó ekki að þurfa að verða hissa ef það sér loftskip yfir höfði sér í náninni framtíð. /HKr.

LÍF&STARF

Sveitarfélög í uppsveitum Árnessýslu: Setja sér sameiginlega loftlagsstefnu

Sveitarfélögin fjögur í Uppsveitum Árnessýslu, auk Flóahrepps, hafa samþykkt að setja sér sameiginlega loftlagsstefnu og hefur verið ákveðið í því sambandi að ráða verkefnisstjóra sem stýrir verkefninu.

Samkvæmt 5. grein laga um loftslagsmál ber sveitarfélögum að setja sér loftlagsstefnu. Markmið laganna er að hið opinbera fari fram með góðu fordæmi þegar kemur að því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda með því að setja sér metnaðarfull markmið og móta aðgerðir til að fylgja þeim eftir. Tilgangur loftlagsstefnu er að auðvelda sveitarfélögum að draga markvisst úr áhrifum vegna losunar gróðurhúsalofttegunda frá starfsemi sinni og vera til fyrirmyndar með því að hafa bein og óbein áhrif á loftslagsskuldbindingar Íslands. Stefnan skal innihalda skilgreind markmið um samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda og kolefnisjöfnun sveitarfélagsins ásamt aðgerðum svo að þeim markmiðum verði náð. /MHH

Bændablaðið

Kemur næst út 24. febrúar

Aðalfundur Félags Sauðfj árbænda í Árnessýslu

Aðalfundur Félags Sauðfj árbænda í Árnessýslu verður haldinn í Þingborg, mánudaginn 14. febrúar næstkomandi kl. 20:30.

Dagskrá: Venjuleg aðalfundarstörf. Einnig þarf að ræða framtíð félagsins vegna breytinga á félagskerfi landbúnaðarins, hvort eigi að leggja félagið niður eða halda því lifandi.

Vill stjórn félagsins hvetja félagsmenn að mæta og taka þátt í umræðum um framtíð þess.

Kaffiveitingar verða í boði félagsins.

Stjórn FSÁ

FULLWOOD M²ERLIN

Mjaltapjónn

Hröð ásetning | Hljóðlátur | Viðhaldslítill | Sveigjanleiki í uppsetningu

Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
480 5600

Kaupvangi 10, 700 Egilsstöðum
480 5610

www.landstolpi.is
landstolpi@landstolpi.is

MANNLÍF

Frettir / Hönnun / Lífstill / Menning / Ísland / Heimurinn

Guðni stendur vörð um sögu og framtíð landbúnaðar á Íslandi og fær til sín skemmtilega viðmælendur í hverri viku

Nýr þáttur alla sunnudaga á
mannlif.is/veftv

FRÉTTIR

Um 30% söluaukning á lopa frá Ístex á síðasta ári

Sjaldan eða aldrei hefur verið eins mikil eftirspurn eftir lopa frá Ístex úr íslenskri ull, enda jókst þrjóna-áhugi landsmanna mikið í Covid.

Gunnar Þórarinnsson, stjórnarformaður Ístex og sauðfjárbóndi á bænum Þóroddsstöðum í Hrútafirði, segir að á 30 ára starfstíma Ístex hafi aldrei verið framleitt og selt eins mikið af handþrjónabandi eins og gert var á síðasta ári.

Aukningin í magni var um 150 tonn af handþrjónabandi. Sú aukning náðist með ýmsum aðgerðum, m.a. lengdum vinnutíma starfsfólks, m.a. á kvöldvöktum, breytingum á framleiðslulínunum og fleiru. Söluaukning á magni lopa innanlands var um 30% og tekjur af sölu handþrjónabands, innanlands og utan, jukust um tæp 48% milli ára vegna meira framleiðslu-magns og herra verðs,“ segir Gunnar stoltur af starfsemi fyrirtækisins.

Sprenging í eftirspurn

Á sama tíma og Ístex hefur náð að auka framleiðslu sína þá er eftirspurnin eftir íslensku ullinni alltaf að aukast og aukast og sums staðar varð eiginlega sprenging í eftirspurninni.

Gunnar segir að Ístex hafi tekið í notkun nýja dokkuvél í desember síðastliðinn en dokkunin var flöskuháls í framleiðslunni. „Það eru allir meðvitaðir um stöðuna og stjórnendur og starfsfólk leggur sig fram um að leita leiða til að auka framleiðsluna þannig að hægt verði að anna eftirspurn eftir lopianum, því frábæra náttúrulega efni sem ullin af íslenska fénu er,“ segir Gunnar enn fremur.

Mynd / Jóhanna Erla Pálmadóttir

Ull í vinnslu hjá Ístex í Mosfellsbæ.

Mynd / HKr.

Gunnar segir að Ístex hafi tekið í notkun nýja dokkuvél í desember síðastliðinn en dokkunin var flöskuháls í framleiðslunni. „Það eru allir meðvitaðir um stöðuna og stjórnendur og starfsfólk leggur sig fram um að leita leiða til að auka framleiðsluna þannig að hægt verði að anna eftirspurn eftir lopianum, því frábæra náttúrulega efni sem ullin af íslenska fénu er,“ segir Gunnar enn fremur.

Mynd / Jóhanna Erla Pálmadóttir

„Við erum áfram að vinna að því að auka framleiðslugetuna með endurnýjun á tækjum og fjölgun á starfsfólki. Þó er fyrirjáanlegt að næstu mánuði a.m.k. er eftirspurnin meiri en framleiðslugetan. Enn þá er til nóg af ull af fé í landinu, en ef fé heldur áfram að fækka og eftirspurn og framleiðslugeta eykst, þá gæti það breyst innan fárra ára,“ bætir Gunnar við.

Bændur fá of lítið

- Sauðfjárbændur hafa kvartað undan því að verð á ull hefur lítið sem ekkert hækkað á síðustu árum og því eru þeir að fá allt of lítið fyrir sína ull. Hvað segir Gunnar við því?

„Já, ástæður þess að verð hefur lítið hækkað á betri flokkunum og lækkað á lakari flokkunum stafar af því að á árinu 2019 kom afturkippur í ferðamannabransann sem gerði það að verkum að eftirspurn eftir iðnaðarbandi og teppum dróst mjög saman og síðan kom Covid sem olli því að nánast engin eftirspurn varð eftir þeim vörum, auk þess sem ullarverð á mörkuðum hrundi og í raun var á tímabili ekki hægt að losna við ull þó hún hefði verið gefin. Einnig lentu fyrirtæki sem keyptu vörurnar af Ístex í fjárhagsvandráðum sem hafði áhrif á stöðu Ístex. Þrátt fyrir þetta tókst að verja verðið á betri flokkunum og greiða smávægis fyrir flesta lakari flokkana.

Við verðákvörðun síðasta haust tókst þó að hækka aðeins alla ullar-flokka og vonandi verður hægt að bæta við það verð áður en ullin verður greidd í vor,“ segir Gunnar.

Að lokum má geta þess að rekstur Ístex gengur nú miklu betur en hann gerði á árunum 2019 og 2020 en þá varð því miður verulegt tap á rekstrinum. Nýju framleiðsluvörurnar sem Ístex hefur verið með í þróun undanfarin ár lofa mjög góðu og góðar líkur á að þær skili góðum tekjum og þar með möguleikum á herra verði fyrir ullina til bænda.

/MHH

ÍSLENSKT LAMBAKJÖT

Markaðsstofan Icelandic Lamb 5 ára

Um sl. áramót fagnaði markaðsstofan Íslenskt lambakjöt (e. Icelandic Lamb) fimm ára starfsafmæli. Starfinu er ætlað að stuðla að auknu virði afurða sauðfjárræktarinnar. Megnið af starfi fyrstu fimm árunna hefur snúist um ferðamannamarkað.

Starfsemin hefur gagnast veitingageiranum og ferðabjónustu og aukið sýnileika lambakjöts verulega. Lamb er uppáhalds íslenska afurðin á diskum ferðamanna, í áherslum markaðsstofunnar er sagan sögð og hágæða hráefnið kynnt sem sjálfsagður þáttur af íslensku matarupplifun. Samstarf við veitingamenn og valdar sérverslanir er lykilatriði í því að upplýsa kröfuharða neytendur um íslenskt lambakjöt þar sem merki og markaðsefni í enskri og einnig íslenski útgáfu er í forgrunni.

Gallup hefur sl. fimm ár mælt áhrif markaðsherferðarinnar og neyslu hópans á íslensku kjöti, fiski og mjólkurvörum. Könnun í júlí sl. sýndi stökk í neyslu hópans á flestum íslenskum háenda afurðum. Lambið trónar sem fyrr á toppnum með hæstu mælinguna frá upphafi, þorskur, skyr og lax fylgdu fast á eftir. Neysla ferðamanna hefur samkvæmt þessu aukist um 15% frá 2017. Fylgni í þekkingu á merki Icelandic Lamb við neyslu hópans er skýr og er ljóst að markaðssetning

Hafliði Halldórsson.

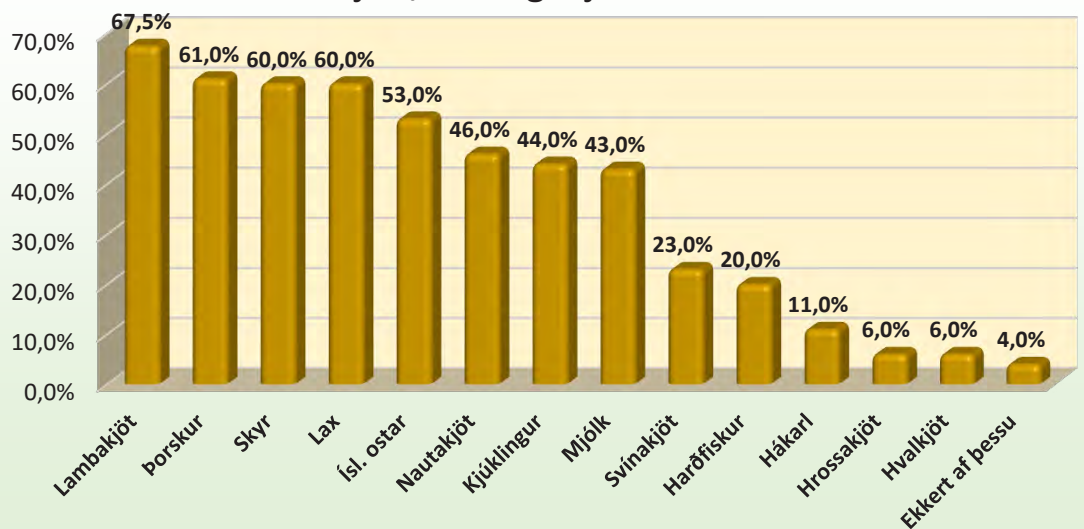
og samstarfsverkefni markaðsstofunnar hafa náð góðum árangri.

Lykiltölur:

- 67,5% svarenda borðuðu lambakjöt í heimsókninni.
- 76% svarenda sem þekktu Icelandic Lamb merkið borðuðu lambakjöt í heimsókninni, en neysla hópans sem EKKI þekktu merkið var 20% lægri. M.ö.o., 20% fleiri velja lamb þegar IL hefur náð til þeirra með blöndu af auglýsingabirtingum og samstarfi við veitingahús.
- 84% þeirra sem þekkja merkið sáu skjöld Icelandic Lamb á t.d. veitingahúsi.

Lengi vel hafði fjöldi veitingamanna

Neysla ferðamanna 2021 á íslenskum kjöt-, fisk- og mjólkurafurðum

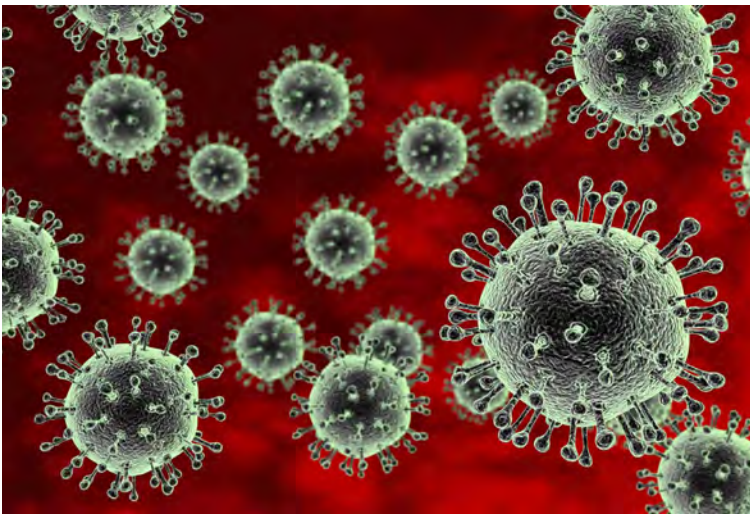
Ferðamannapúls Gallup 2021, hlutfall svarenda sem borðuðu þessar íslensku matvörur í heimsókn sinni til Íslands. 2.658 svör með 97% svarhlutfall.

töluverða minnimáttarkennd fyrir því sem að utan kom, sást yfir tækifærin sem blöstu við. Ekki misskilja mig, erlend áhrif eru líka jákvæð og af þeim má margt læra, t.d. virðingu framleiðenda og matvælavinnslu fyrir hráefnum og hefðum sem tilheyra stað og stund. En flestir skilja nú að erlendir gestir sækja í staðbundið

hráefni og vilja heyra söguna að baki. Spænskir tómatar á Flúðum, hollenskur kálfur á Sauðárkróki og sænsk síld á Fáskrúðsfirði felur afar takmarkaða sögu í sér fyrir viðskiptavinum. Virðið felst í að halda því sögu og menningu að gestum og magna upp jákvæða upplifun og virði þjónustunnar. Smæðina má líka nýta sem styrkleika.

Nýtum meðbyr, leggjum af þá minnimáttarkennd sem enn finnst, og vinnum að því að auka virði okkar íslensku afurða, lambakjöts sem annarra, á öllum stigum keðjunnar.

Hafliði Halldórsson
framkvæmdastjóri Icelandic Lamb & verkefnastjóri hjá BÍ

Dauðir svartfuglar við Suðausturland: Ekki með fuglaflensu

Matvælastofnun (MAST) birti á dögum um fjöllum um stöðu fuglaflensunnar í Evrópu, sem herjar þar á villta fugla og alifugla af svipuðum þunga og undangengna vetur, nema að núna er gerðin H5N1 ríkjandi. Sýni úr fjölda svartfugla sem drápu á Suðausturlandi í byrjun árs, reyndist ekki innihalda flensuveiruna en engin skýring er á fjöldadauðanum.

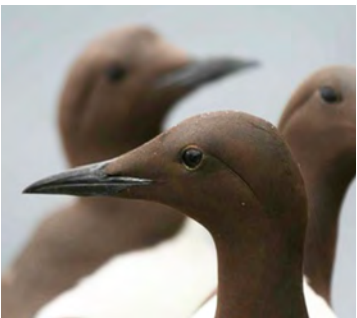
Er helst talið líklegt að svartfuglinn hafi drepist úr hungri, þó ekki sé hægt að fullyrða að það sé eina skýringin.

MAST í sambandi við sérfræðinga í öðrum löndum

Fylgst er vel með þróun fuglaflensufaraldursins í Evrópu og er Matvælastofnun í sambandi við sérfræðinga í öðrum löndum. Greining á fuglaflensu á Nýfundnalandi gefur vísbendingar um að veiran geti hafa borist með farfuglum frá Evrópu, sem hafa viðkomu á Íslandi. Því þurfi fuglaeigendur að vera viðbúinir því að herða þurfi sóttvarnir á vormánuðum. Þannig má búast við því að þeir sem halda alifugla þurfi í vor að halda þeim í lokuðu gerði undir þaki, til að forðast mögulegt smit.

Fuglaflensa getur borist í menn en ekki smitast manna á milli

Það er mat Matvælastofnunar að enn séu litlar líkur á að fólk geti smitast af þeim veirum sem finnast í Evrópu, en hvatt er til almennra

Langvía. Mynd / BBL

sóttvarna við handfjötun villtra fugla og fuglahræja.

Í erlendum fjölmiðlum hefur verið greint frá rannsókn sem gerð var við háskólann í Cambridge. Þar hafa vísindamennirnir uppgötvað fimm stökkbreytingar sem myndu gera fuglaflensu kleift að breiðast út á milli manna. Vísindamennirnir hafa gert tilraunir með fuglaflensustofna til að sýna fram á hvaða stökkbreytingar væru nauðsynlegar til að veiran þróist til að smitast á milli spendýra – og hugsanlega manna. Eins og er getur H5N1 fuglaflensa borist frá fuglum til manna, en ekki á milli manna.

MAST telur fulla fástæðu til að vakta tilvist fuglaflensu í villtum fuglum hér á landi í vetur, þó að farfuglatímabilið sé ekki hafið. Því er þeim tilmælum beint til almennings að tilkynna til Matvælastofnunar þegar villtur dauður fugl finnst, en það er hægt að gera í gegnum vefinn mast.is /smh/HK.

VANTAR ÞIG HEYRNARTÆKI?

Nýju **MORE** heyrnartækin eru þjálfuð til að þekkja hljóð. Innbyggt djúptauganet skilar einstaklega nákvæmri hljóðvinnslu og skýrum hljómgæðum.

Í febrúar bjóðum við upp á heyrnarmælingar og ráðgjöf á: **Akureyri, Borgarnesi, Egilsstöðum, Ísafirði, Reykjanesbæ, Sauðárkróki og Selfossi.**

Tímabókanir í síma **568 6880**

Heyrnartækni | 20 ára

Glæsibæ | Reykjavík | Landsbyggðaþjónusta | **Heyrnartaekni.is** | 568 6880

SPECTRA BYGGINGALASERAR Í ÚRVALI VAL FAGMANNA

...VIÐ MÆLUM MEÐ ÞVÍ BESTA

DALVEGI 10-14 | KÓPAVOGI | SÍMI 510 5050 | **FALKINN.IS** | **ISMAR.IS**

FÁLKINN **ÍSMAR**

FJÓRHJÓLADEKK

Bighorn M917 front	Bighorn M918 rear
Radíal fjórhjóladekk Með breiðan snertiflöt tryggir jafnt og gott grip.	Radíal fjórhjóladekk Hentar í nánast allt undirlag, sand, drullu og snjó.

Nankang AT-5	Courser MXT
Jeppadekk Frábært neglanlegt dekk í vetrar- ófærðina, kafsnoj og vetrarháliku.	Jeppadekk Hentar við allar aðstæður og veðurskilyrði.

Open Country A/T	Open Country M/T
Jeppadekk Þrautreynt jeppadekk við allar akstursaðstæður allt árið um kring.	Jeppadekk Hentar vel þar sem mikið grip þarf, svo sem í drullu og sandi.

Þitt með fyrirvara um mynd- og textabréngi.

Bókaðu tíma á nesdekk.is

Breiðhöfði 13
110 Reykjavík
590 2080
Tímabókun

Skeifan 9
108 Reykjavík
590 2098
Tímabókun

Fiskislóð 30
101 Reykjavík
561 4110
Tímabókun

Grjóthálsi 10
110 Reykjavík
561 4210
Röð

Lyngási 8
210 Garðabæ
565 8600
Röð

Njarðarbraut 9
260 Reykjanesbæ
420 3333
Röð

Njarðarnesi 1
603 Akureyri
460 4350
Röð

NESDEKK
nesdekk.is / 561 4200

Hvað er í gangi?!

✓ Kardimommubær Freyvangsleikhússins verður frumsýndur þann 4. mars nk. að öllu óbreyttu. Upplýsingar um miðasölu er í síma 857-5598 en best er að fylgjast með fréttum þegar nær dregur næstu mánaðamótum.

✓ Þrátt fyrir óvissu vegna Covid-19 stefnir Þjóðleikhúsið á val á Athyglisverðustu áhugaleiksýningu ársins næsta vor. Þjóðleikhúsið hefur verið í samstarfi við Bandalagið í tæpa þrjá áratugi með vali á leiksýningu úr smíðju áhugaleikfélaganna sem sérstaka athygli vekur. Í kjölfarið hefur viðkomandi félagi verið boðið að sýna í Þjóðleikhúsinu. Covid-19 hefur komið í veg fyrir valið síðastliðin tvö ár en að óbreyttu er stefnt á að velja sýningu á vori komanda. Að þessu sinni verður hægt að sækja um fyrir sýningar sem frumsýndar voru leikárin 2020-21 og 2021-22 fram til loka umsóknarfrests sem er 20. apríl 2022. Sótt er um á Leiklistar- vefnum. Dómnafnd á vegum Þjóðleikhússins mun velja þá sýningu sem nefndin telur sérstaklega athyglinnar virði og verður valið samkvæmt venju tilkynnt á aðalfundi BIL sem verður haldinn í byrjun maí.

Umsóknarform fyrir Athyglisverðustu áhugaleiksýningu ársins 2022 er tiltækt þegar félag skráir sig inn á vef bandalagsins, www.leiklist.is.

Þjóð
leik
húsið

Þarna hafði leikstjórinn nýverið kennt mannskapnum að kýla hvert annað ...sviðið í Aratungu

Myndir / Aðsendar

Leikfélög Grímsness og Biskupstungna skiptast á sýningarárum:

Borg & Reykholt

Nágrannasveitarfélögin Borg í Grímsnesi og Reykholt í Biskupstungum hafa haldið þeim vana síðastliðin ár að skiptast á uppsetningum sýninga. Sýnt er við góðar undirtektir er birta fer af degi, oftast á bilinu febrúar, mars.

Grímsnesingar voru meðal annars í fréttum Morgunblaðsins í árslok 1966, en þá höfðu félagsmenn Ungmennafélagsins Hvöt staðið í æfingum á leikritinu Maður og kona eftir Jón Thoroddsen. Alls átján manns voru í sýningunni og var mikil harka og kraftur í leikhópnum, en samkvæmt fréttinni lögðu sumir á sig margra km ferðalag til þess að mæta á æfingar. Búið var við fjölda manns á sýningu og fólk varað við að ferðast langar leiðir án þess að vera búið að tryggja sér miða.

Á tímamarki yfir árin síðan, lagðist áhugi fyrir leiklistinni þó niður. Einhverjar voru þó glæðurnar því árið 2015 var leikfélagið endurvakið í

Á sviðinu gerast svo töfrarnir. Samlestur gengur vel í Aratungu enda úrvals áhugamenn þar á ferð.

tilefni 50 ára afmælis félagsheimilisins Borgar og heitir nú Leikfélagið Borg.

Gaman er að segja frá því að leikfélagið í nafni Hvatar, átti stóran þátt í að afla peninganna sem nýttir voru til við uppbyggingu félagsheimilisins sem nú hefur staðið í 57 ár.

Síðan leikfélagið hóf starfsemi sína á ný hafa verið settar upp sýningar „Er á meðan er“ 2016, „Svefnlausir brúðguminn“ 2017 og „Rjúkandi ráð“ 2019. Formaður leikfélagsins, Guðný Tómasdóttir, segir að mikil áhersla hafi verið lögð á unglingastarf og nú sé kominn inn sterkur og áhugasamur unglingahópur. Leikfélagið Borg tekur einnig alltaf þátt í Grímsævintýrum – skemmtun sem haldin er árlega á Borg í Grímsnesi helgina eftir verslunarmannahelgi. Þar er flutt lítið leikrit tengt ævintýrunum auk þess sem prinsessurnar í þeim eru duglegar við að heilsa upp á gesti. Leikarahópurinn hefur verið oftast um 10-15 auk aðstoðarfólks sem er ómissandi partur af þessu.

Jónas Jónasson, en hann hlaut mikið lof og skv. blaðagrein Tímans þann 18. janúar sama árs kemur fram að blaðamanni þykir mikið til koma.

„Efalaust er hlutur leikstjórans þó stærstur. Honum hefur tekizt, að byggja upp undragóða heildarmynd úr þeim efnivið, sem ekki er á allra meðfæri að faga svo vel, sem hér var gert. Án förnýsni fólksins, áhuga þess og félagsþroska hefði honum þó ekki tekizt, að byggja upp jafn eftirminnilega sýningu og raun varð á og haldla hinum þrjú til fjögur hundruð áhorfendum, sem á frumsýningunni voru í vaxandi spennu allt frá því tjaldið var fyrst dregið frá, og þar til afi gamli talaði við drottinn sinn í leiklok, þremur klukkustundum síðar.“

Leiktjöld sýningarinnar voru í höndum Jóns Dalman og Eiríkur Sveinsson var ljósameistari og leiksviðsstjóri Þóririnn Þórarinnsson. Alls unnu um 30 manns að sýningunni en hlutverk í leikritinu sjálfu eru 19 talsins.

Jónas Jónasson í hlutverki leikstjóra

Ef væri ég gullfiskur

Leikdeild Ungmennafélags Biskupstungna í Reykholti var að sama skapi endurvakin eftir einhvern dvala, árið 1991, og frumsýndi íslenska gamanleikinn „Gripið í tómt“ eftir Pétur Eggerz, sem einnig leikstýrði verkinu. Hafa síðan þá verið regluleg sýningahöld öðrum til ánægju.

Fyrst heyrir þó af leiklistartalentum félagsins í ársbyrjun 1966 þar sem formaður var Björn Sigurðsson, bóndi í Úthlíð. Þá höfðu staðið yfir þriggja mánaða æfingar ameríska gamanleiksins „Er á meðan er“ í þýðingu Sverris Thoroddsen, eftir þá Moss Hart og George Kaufmann.

Frumsýningin var í félagsheimilinu Aratungu og var leikstjóri hinn kunni útvarpsmaður

En aftur til nútímans. Frá þurfti að hverfa, eftir nokkrar sýningar leikfélags Borgar á síðasta ári – vegna faraldurs Covid – en nú hefur Leikdeild Ungmennafélags Biskupstungna tekið upp þráðinn og æfir í félagsheimili Aratungu eins og enginn sé morgundagurinn.

Um er að ræða uppsetningu á verkinu „Ef væri ég gullfiskur“ sem er spáfarsí eftir Árna Ibsen og mikil tilhlökkun í leikendum að sýna sig og sjá aðra.

Ætluð sýning er þó ekki fyrr en nær dregur aprílmánuði, en aðstandendur og leikarar gefa sig alla þessa dagana við æfingar og utánúthald. Gott er að fylgjast með hér í Bændablaðinu er sýningar verða auglýstar. /SP

YLEININGAR

YLEININGAR ERU LÉTTAR STÁL-KLÆDDAR SAMLOKUEININGAR SEM FÁST MEÐ ÞÉTTIFRAUÐS- EÐA STEINULLARKJARNA.

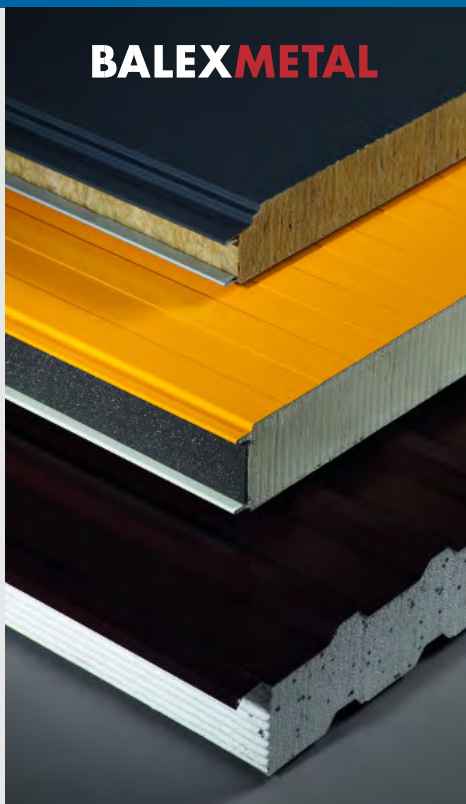
Einingarnar eru sterkar og burðarmiklar og fást með mismunandi yfirborði og litum að eigin vali. Helstu kostir þess að nota samlokueiningar er auðveld og fljót uppsetning, auðveld þrif, mikil burðargeta, mikið einangrunargildi og er ódýr kostur ef miðað er við hefðbundnar lausnir.

Yleiningar henta vel fyrir eldri gripahús þar sem skipta þarf út þak- og eða veggjálæðningum.

BALEX yleiningar eru framleiddar undir ströngu eftirliti samkvæmt viðurkenndum evrópskum stöðlum.

Hafðu samband: bondi@byko.is

BALEXMETAL

byko.is

BYKO
GERUM PETTA SAMAN

Hjátrú fjalanna

Eins og margir vita eflaust loða hjátrú og hefðir oft við leikhúslífið og víst vænlega að bera virðinu fyrir slíku ef vel á að fara.

Hér á eftir eru nokkur atriði (alls þrettán talins) sem ágætt er að hafa bak við eyrað. Reyndar eru þau fengin víðs vegar um heiminn þannig að þetta er ekki endilega eitthvað sem viðhaft er á Íslandi.

✓ Ef generalprufan (síðasta æfing fyrir frumsýningu) gengur illa verður frumsýningin frábær. Þessi trú manna byggði e.t.v. á von um slíkt, en þykir þó jákvætt merki um að vel fari.

✓ Helst skyldi ekki klæðast bláum flíkum á sviðinu. Ekki er þetta nú haft í hávegum en einhvern tíma í mannkyns-leiklistarsögunni voru blá klæði afar dýr vegna þess hve liturinn var sjaldgæfur. Því sáu leikstjórar og aðrir er komu að leikritum til þess að breiða út sögur þess efnis að bláum lit fylgdi ógæfa á sviði.

✓ Á sviði skyldi aldrei hafa þrjú kerti logandi í einu því sú manneskja sem stendur næst stysta kertinu hvað oftast á sviðinu deyr fyrst leikenda. Ekki er nú víst hve staðföst þessi fullyrðing er, en víst er að mörg leikhús hafa brunnið til kaldra kola vegna kertaljósa. Sérstaklega þegar þök leikhúsa voru gerð úr stráþökum ... Má þar kannski helst nefna Globe leikhúsið í London þar sem leikfélag Shakespeares, sem tók hálf t ár í byggingu, opnaði árið 1599 og tók tæplega 3.000 manns í sæti. Að auki hafði það pláss fyrir á annað þúsund manns við grunninn á sviðinu. Það leikhús er á meðal frægustu stráþaksbygginga auk þess að vera staður eins frægasta stráeldhafs er um getur. Ef til vill vegna þess að árið 1613 var sú óvitsamlega ákvörðun tekin að nota fallbyssur, flugelda og reykvélar (þess tíma) í einni sýningunni. Í kjölfarið tók um tvo tíma að gjöreyðileggja húsið.

✓ Skilja skal eftir svokallað „draugaljós“ á miðju sviði eftir sýningu þar sem slíkt fælar burt yfirnáttúrulegar verur. Nú eða er til staðar

fyrir þá sem einhverra hluta vegna þurfa að paufast um í myrkrinu að sýningu aflokinni.

✓ Ekki skal bera páfuglsfjaðrir sem hluta af leikbúningi þar sem munstur þeirra minnir á hið illa auga. Ekkert leikhús með tilhlýðlega virðingu vill eiga það á hættu að móðga áhorfendur með þeirri illvígu bölvun, sem á að valda ógæfu eða meiðslum fyrir hvern þann sem fyrir henni verður.

✓ Speglar á sviði valda ógæfu. Ekki þó á þann yfirsíkvitlega hátt að möguleiki sé á að brjóta þá og valda þannig sjö ára ógæfunni margumræddu heldur – og heldur ekki þann möguleika fyrir illa anda að koma sér í gegn. Barna er um að ræða nefnilega þá lógísku staðreynd að speglar endurkasta ljósi og geta því bæði blindað leikara um stund auk þess að geta gert ljósamönnunum erfitt fyrir.

✓ Ekki skal stytta sér stundir við að blístra baksviðs, það er ... ja, reyndar var það óhagkvæmt í gömlu góðu leikhúsunum þar sem sviðsmenn hífðu oft hluti, landslög eða annað í heilu lagi með reipi og nýttu sér blístur sem merkjakerfi. Upp með sólsetrið; stutt hveilt blístur. Niður með stigann; langt flaut. Og svo framvegis. Leikari sem flautaði baksviðs gæti fyrir slysni bent sviðsmanni til að lyfta eða sleppa landslagi, sem gæti stofnað ómeðvitadán flytjanda í hættu á að verða fyrir vegg eða sandpoka. Því var best, til að tryggja að þú yrðir ekki leikhúsdraugur, að forðast að flauta alveg.

✓ Varast skal að gefa flytjanda blóm fyrir sýningu því ef leikarar eru verðlaunaðir fyrir frábært verk sitt áður en þeir hafa skilað því má búast við hinu gagnstæða. Að flutningur þeirra verði lakur.

✓ Hins vegar þegar sýningum leikrits lýkur þykir vænlegast að gefa leikstjóranum blómvönd er tindur hefur verið í kirkjugarði og á að merkja lok (daða) sýningar. Talið er að þessi hjátrú hafi orðið til er leikarar voru láglaunastétt sem

ekki hafði efni á blómum en vildu þakka sínum stjóra.

✓ Break a leg er eitthvað sem heyrir bæði hérlendis og erlendis en þó það virðist til jafns gagnstætt við blómin sem ekki má færa ... er þetta ósk um að vel fari á sýningu. Þessi trú hófst er trú manna hélt í hendur við draugatrú, að á ferðinni séu illviljaðir leikhúsandar sem nota töfra sína til að þvinga fram hið gagnstæða við það sem þú vilt að gerist. Önnur skýring er sú að orðið fótur vísi ekki til fóta heldur háttalags þess er var við lýði fyrst í Grikklandi til forna, en þá klöppuðu áhorfendur ekki af hrifningu heldur stöppuðu og börðu mögulega sætum sínum

í gólfið. Brutu þá, ef mikið lá við, annaðhvort eigin fætur eða stólana.

✓ Ekki skal segja nafnið Macbeth innan leikhúsveggja. Sá mæti maður er upprunalega lék það hlutverk dó á afar dramatískan hátt á sviði og verkið því talið bölvað síðan. Ef einhver slystast til að missa nafnið út úr sér skal bregðast við á hinn allra sneggsta hátt, rifja upp þessa línu úr Draumi á Jónsmessunótt er byrjar svo: „Ef við skuggarnir höfum móðgað ...“ og svo helst snarast út úr leikhúsinu, snúast þrisvar í hring og skyrpa af krafti.

✓ Fyrir þau leikhús sem óheppina eltir og ekki finnast í þeim draugar sem má skella skuldinni á, má kenna

fyrsta draugi allra leikhúsa, Thespis, um það. Eða í raun fyrsta leikara allra leikara. Forngrískar heimildir benda fingri á þenna fyrsta mann er steig út úr kórnum til að dramatísera flutning kórverksins og leika raunverulega persónu. Þannig þegar leikhús eru ekki svo heppin að eiga sína eigin drauga, treysta þau á að Thespis sé blóraböggull fyrir öll vandamálin sem gætu hrjád viðstadda.

✓ Og hvort sem það flokkast undir hjátrú eða vísindalega tilraun þá eru þeir til sem sofa með handritið undir koddanum með það fyrir augum að línurnar síst betur inn í minnið á meðan á svefni stendur ... /SP

List fyrir alla auglýsir eftir umsóknum um listviðburði eða verkefni á svið barnamenningar fyrir grunnskólabörn

List fyrir alla er barnamenningarverkefni á vegum mennta- og menningar- málaráðuneytis, sem ætlað er að miðla listviðburðum til barna og ungmenna um land allt og jafna þannig aðgengi barna á grunnskólaaldri að fjölbreyttum og vönduðum listviðburðum óháð búsetu og efnahag.

Starfandi listamenn sem og stofnanir og aðrir lögaðilar er sinna barnamenningu á einhvern hátt geta sótt um. Umsóknarfrestur er til 14. mars 2022.

MAT Á UMSÓKNUM

Valnefnd metur umsóknir og gildi þeirra með hliðsjón af því hvernig þær falla að markmiðum verkefnisins List fyrir alla. Listviðburðir og verkefni skulu í öllum tilvikum unnin af metnaði og af fagfólki. Við mat á umsóknum er valnefnd heimilt að leita umsagnar, gerist þess þörf.

Ákvörðun úthlutunar mun liggja fyrir eigi síðar en 20. maí 2022.

Umsækjendum er gert að sækja um á rafrænu formi á heimasíðu List fyrir alla, www.listfyriralla.is

MENNTA- OG MENNINGARMÁLARÁÐUNEYTIÐ

List fyrir alla

Einföld, áreiðanleg og öflug

KUBOTA EK1-261

Lipur og fjölhæf dráttarvél sem hentar jarðeigendum og frístundabændum

Helsti búnaður:

25 ha, 3ja strokka díselmótor
Beinskiptur girkassi, 9 girar áfram og 3 afturábak.
Drif á öllum hjólum.
Aðaldæla 19,3 l/mín. Stýrisdæla 14 l/mín.
Tveggja hraða aflúrtak að aftan, 540 og 540E
Þrítengibeisli kat 1. Lyftigeta 750 kg.
Landbúnaðardekk eða grasdekk.
Fjórir þyngdarklossar að framan, samtals 120 kg.

Hafið samband til að tryggja ykkur vél fyrir sumarið. Takmarkað magn í boði. Sýningarvélar á staðnum.

REYKJAVÍK:
Krókháls 16
Sími 568-1500

AKUREYRI:
Baldursnes 8
Sími 568-1555

Vefsíða:
www.thor.is

Guðlaug Berglind Guðgeirsdóttir í Skarði í Landsveit hennar og saumar ullarvörur undir vörumerkinu 128 m.y.s:

„Íslenska sveitin og náttúran höfðar sterkt til mín“

– Græjar ullarvörur fyrir hvern og einn eftir óskum og stefnir líka á að koma vörunum sínum betur á framfæri í útvöldum búðum

Það er alltaf gaman að koma á bæinn Skarði í Landsveit því þar búa kraftmikil hjón með börnum sínum en fjölskyldan er með risastórt fjárbú. Við erum að tala um þau Guðlaugu Berglindi Guðgeirsdóttur og Erlend Ingvarssyni (alltaf kallaður Elli) og börnin þeirra þrjú. Sumarliði er 15 ára, Helga Fjóra er 12 ára og Anna Sigríður er 9 ára.

Á bænum eru 1.100 fjár á vetrarfóðrum, 14 hross, einn hundur og einn köttur. Elli hefur verið bóndi í Skarði frá 2003 en Guðlaug tók svo þátt í búrekstrinum þegar hún flutti að Skarði 2005. Hún starfaði reyndar sem ráðunautur hjá Búnaðarsambandi Suðurlands fram til 2006 en sneri sér þá alfarið að barneignum og búrekstri í Skarði. Elli rak ásamt ömmu sinni og frænku félagsbú um kúa- og sauðfjárbúskap í Skarði fram til 2018 en búunum var skipt upp og hafa þau Guðlaug rekið sauðfjárbúð frá 2018.

Á haustmánuðum fékk Guðlaug styrkloforð frá Samtökum sunnlenskra sveitarfélaga (SASS) varðandi vörupróun og hönnun á vörum úr íslenskri ullarvöð. Markmið verkefnisins er að framleiða íslenskar ullarvörur úr íslenskri lambsullarvöð sem er framleidd á Íslandi. Af því tilefni og miklum áhuga hennar á íslensku sauðkindinni svaraði hún nokkrum spurningum blaðamanns.

Leiddist mikið í Reykjavík

„Íslenska sveitin og íslensk náttúra höfðar sterkt til mín og vil ég hvergi annars staðar búa en úti í sveit, var t.d. einn vetur í Reykjavík í framhaldsskóla og hefur mér aldrei leiðst eins mikið á ævinni og þann vetur.

Ég er alin upp í Austurhlíð í Skaftártungu en þegar ég var 10 ára gömul var féð heima skorið niður vegna riðuveiki og aldrei tekið aftur fé en breytt var yfir í kúabúskap á jörðinni þannig að ég er meira alin upp við kýr en sauðfé. Ég var send á vorin eftir að við urðum fjárlaus til að aðstoða við sauðfjör hjá afa, ömmu og Bjarna frænda mínum í Hraunbæ í Álfaveri. Bjarni var mikill hestamaður og kynntist ég þar góðum hestum og var hann alltaf tilbúinn til þess að taka mann með á hestbak eða í hestaferðir og lána manni hesta. Einnig aðstoðaði ég systur mína og mág á Borgarfelli við sauðburð og smalamennskur,“ segir Guðlaug.

Smalamennska og fjárrag

Guðlaug segist hafa mjög gaman af ræktun sauðfjár þar sem ætliðabilið sé svo stutt, það komi svo fljótt í ljós hvort maður er að ná að rækta fram þá eiginleika sem maður sækist eftir.

„Sauðfjárbúskapur er mjög krefjandi og tímafrekur ef vel á að standa að búskapnum. Sauð-

Guðlaug Berglind Guðgeirsdóttir á góðri stund í réttum.

Myndir / Úr einkasafni

Helga Fjóra í ullarslá frá Skarði.

burðurinn á vorin er alltaf krefjandi tími en jafnframt skemmtilegur tími þegar allt er að lifna. Minn upphaldsárstími í sauðfjárræktinni er haustið en þá er tími smalamennska og fjárrags og í raun uppskerutími en þá kemur í ljós hvernig til hefur tekist við ræktun fjárens,“ segir Guðlaug og bætir við.

„Við förum með ⅓ af okkar fé á Landmannaafreitti í sumarreit, förum með féð um miðjan júlí og sækjum það seinni hluta septembermánaðar. Íslenska sauðkindin er mjög gáfuð, hún er t.d. mjög góð að rata og nýtir sömu beitar svæðin þar sem mæður þeirra gengu þegar þær voru lömb. ⅔ af fénu okkar er í heimahögum og einnig beitt á aðrar jarðir í nágrenninu. Í byrjun september hefst hjá okkur fjárrag og smalamennskur og stendur nánast út október. Við smölum á hestum

Sauðfjárbændurnir á bænum Skarði í Landsveit, Guðlaug Berglind og Erlendur. Þau eru með eitt myndarlegasta fjárbú landsins.

Sumarliði klár í fjallferð í ullarnærfötum úr lambsullarvöð, hannað og saumað af mömmu hans.

og gangandi og þar með sameinar maður áhugamálin. Það er ekkert sem jafnast á við það að fara á Landmannaafreitti á haustin og smala, vinir og sveitungar hittast og takast á við smalamennskur í stórbrotinni

unnandi. – „Já, það er alveg ljóst að bændurnir þekkja afreittina mjög vel og ekki sér á gróðri eða landsvæðum eftir beitina, annars værum við ekki að nýta svæðin til beitar. Í þessu samhengi langar mig til þess að nefna nýjasta Instagram staðinn, Grænahrygg í Sveinsgili á Landmannaafreitti. Þarna hafa verið örfáar kindur í sumarreit og smalar farið um að sækja þær á haustin og ekkert séð á gróðri eða landi áratugum saman. Eftir að Grænihryggur varð vinsæll áfangastaður göngufólks varð að stika að honum gönguleið sumarið 2021 þar sem ágangur göngufólks var þvílíkur að það stórsá á landinu og margar nýjar brautir voru byrjaðar að myndast.“

Heimaprjónuð ullarnærföt frá Skarði

Íslenska ullin er og hefur alltaf verið í miklu upphaldi hjá Guðlaugu. Á nýliðnu hausti fékk hún loforð um styrk frá SASS varðandi vörupróun og hönnun á vörum úr íslenskri ullarvöð. Markmið verkefnisins er að framleiða íslenskar ullarvörur úr íslenskri lambsullarvöð sem er framleidd á Íslandi.

„Já, margir fjallmenn á Landmannaafreitti ganga í heima-prjónuðum ullarnærfötum sem kemur sér vel í slarkinu sem getur orðið í fjallferð því veður eru misjöfn á fjöllum og því mikilvægt að vera vel búinn. Það var kona í sveitinni sem prjónaði ullarnærföt á fjallmennina en sökum aldurs er hún hætt að prjóna. Ullarnærföt bóndans voru því farin að slitna og það hann mig að finna leið til þess að gera ný ullarnærföt fyrir sig. Upphaflega hugmyndin mín var að láta útbúa ullarband úr haustull af lömbunum mínum og prjóna ullarnærföt í prjónavél en þetta gekk ekki upp, það náðist ekki fram sú mykt sem þarf í bandið,“ segir Guðlaug.

Lambsullarvöð úr lambsullarbandi

Það var svo í ársbyrjun 2020 að Guðlaug fór til fundar við Pál Kr. Pálsson hjá ullarframleiðslufyrirtækinu Varma og lýsti fyrir honum hugmyndum sínum. Páll er mikill áhugamaður um vörur úr íslenskri ull og hefur mikla trú á íslensku ullinni.

„Hann sagði mér frá nýju lambsullarbandi sem Varma í samstarfi við Ístex er búð að þróa. Ístex útbýr ullarband úr íslenskri lambsull og prjónar Varma svo lambsullarvöð úr lambsullarbandi. Ullarvöðin er svo ýfð sem gerir hana enn mýkri. Ég kaupi svo lambsullarvöð af Varma og sauma ullarvörur úr vöðinni. Fyrst og fremst er ég að sauma ullarnærföt og ullarkraga en hef einnig aðeins verið

Anna Sigríður með ullarkraga, sem mamma hennar bjó til.

náttúru við ýmis veðurskilyrði. Vona ég að það verði um ókomin ár en það er alltaf verið að sækja að okkur sauðfjárbændum varðandi beit sauðfjár og er það því miður oft mikil fáfræði fólks sem liggur þar að baki.“

Grænihryggur í Sveinsgili

Hér er Guðlaugu aðeins farið að hitna í hamsi enda mikill náttúru-

Guðlaug tekur að sér að sauma ullarnærföt á börn og fullorðna, sem mikil ánægja er með hjá þeim sem hafa fengið fót frá henni.

að prófa mig áfram með ullarpils og ullarslár. Ullarnærfötin eru frábær innan undir svokallaða skel, vera í þeim næst sér og skel utan yfir en þá verður manni einfaldlega ekki kalt í slarki við smalamennsku eða aðra iðju upp til fjalla að hausti eða vetri,“ segir Guðlaug og bætir við að björgunarsveitarfólk, sem er að sérþjálfa leitarhunda, hefur aðeins verið að prófa ullarnærfötin og líkað vel, t.d. við hundapjálfun uppi á jöklum. Einnig eru ullarnærfötin mjög góð fyrir göngufólk.

„Ég nota þau mikið sjálf í gönguferðir þegar kalt er í veðri. Mikill kostur er að íslensku ullarnærfötin halda fólki þurru þrátt fyrir að það svitni eða blotni en náttúrulegir eiginleikar íslensku ullarinnar eru einstakir hvað þetta varðar,“ segir Guðlaug.

Togið og þelið blandast saman

Eins og margir eflaust vita samanstendur íslenska ullin af tvenns konar hárum, togi og þeli. Togið er frekar langt og gróft en þelið er hlýtt og mjúkt. Þegar ullin er kembd og spunnin blandast togið og þelið og úr verður þráður sem er þrjónað úr og flík úr slíku þrjónabandi viðheldur þægilegum hita á líkamanum við ýmsar aðstæður.

„Ég veit svo sem ekkert um vinsældir föðurlandsins en það hefur kannski verið lítið framboð af því síðustu ár í búðum. Ég veit bara að fjallmenn á Landmannafrétti eru mjög ánægðir að ganga í föðurlandi,“ segir Guðlaug hlæjandi.

Sérсаumar fyrir hvern og einn

Guðlaug segist geta græjað ullarvörur fyrir hvern og einn sé óskað eftir því. Hún stefnir líka á að koma vörum sínum betur á framfæri í útvöldum búðum.

„Best er fyrir fólk að hafa beint samband ef það vill vörur frá mér en ég er í raun og veru að sérсаuma á hvern og einn. Ég er að sauma undir vörumerkinu 128 m.y.s og getur

Auðvitað sleppur Elli bóndi ekki við að klæðast ullarnærfötum frá konu sinni.

fólk sent mér skilaboð í gegnum messenger eða hringt,“ segir hún.

Vinnur líka í seiðaeldisstöð

En er Guðlaug að gera eitthvað annað en að sjá um búið með fjölskyldunni á Skarði og svo að sauma? „Já, ég er í tímabundinni vinnu í seiðaeldisstöð hér í sveitinni. Ég keyri börnin mín á íþróttæfingar eftir skólatíma á Laugaland, Hellu, Hvolsvöll og Selfoss. Mín aðaláhugamál er hestamennska og að ferðast um hálendi Íslands og reyni ég alltaf að sinna þessum áhugamálum sem í raun samtvinnast við búskapinn.“

Gyrðið ykkur í brók

Guðlaugu var boðið að koma með nokkur lokaorð og þá stóð ekki á svarinu.

„Já, það er áskorun til stjórnenda afurðastöðvanna að gyrða sig í brók og fara að greiða sauðfjárbændum sómasamlegt verð fyrir okkar frábæru afurðir og á það bæði við um kjöt og ull. Við erum ekki enn þá kominn á þann stað að ná til baka því afurðaverði sem við höfðum fyrir dilkakjöt 2015 og þetta getur einfaldlega ekki gengið lengur, það þarf lausnir og það strax. Við þurfum að fá að lágmarki hækkun upp á 200 kr/kg í haust. Grátlegt er einnig hversu lítið bóndinn fær fyrir ullina þrátt fyrir að engar ullarbirgðir séu til en þarna fer klárlega ekki saman framboð og eftirspurn og þetta þarf að laga. Að lokum langar mig til þess að óska íslenskum sauðfjárbændum innilega til hamingju með að búið sé að finna ARR genið sem er verndandi arfgerð fyrir riðuveiki í íslenska sauðfjárstofninum.“

/MHH

HECHT 9666
Snjóblásari á beltum
Verð 319.000 kr.

HECHT
Rafmagnsfórhjól
Götuskráð verð 650.000 kr.

HECHT3230
Háþrýstidæla Bensín 207bar
Tilboðsverð 78.þ

RAG
import – export
Helluhraun 4, Hafnarfirði
sími 565 2727 & 892 7502
www.rag.is

TREJON VETRARBÚNAÐUR

Eigum mikið úrval vandaðra vetrartækja frá sænska framleiðandanum Trejon.

Fjölplógar í 3,3m og 3,7m vinnslubreidd.

Snjóblásarar í mörgum stærðum.

Vængaskólfur 2,5m³ – 3,5m³ og 5,0m³

Sand- og saltdreifarar 1,6m³ fyrir þritengi eða á gálga.

VINNUVÉLAR & ÁSAFL
Völuteig 4 - 270 Mosfellsbær - Iceland
www.vinnuvelarehf.is - S: 496 4400

BETRA START

MEÐ EXIDE RAFGEYNUM

Áreiðanlegir og sterkbyggðir rafgeymar fyrir flestar gerðir dráttarvéla. Veldu þaulreynda vöru frá gæðaframleiðanda.

Ráðgjafar Olís veita allar nánari upplýsingar í síma **515 1100** eða **pontun@olis.is**.

Vinur við veginn

Framkvæmdir ganga vel við lúxushóтелиð „Höfði Lodge“ við Grenivík

Margrét Þóra Þórsdóttir
mth@bondi.is

Hafist verður handa nú í mars næstkomandi við að steypa upp lúxushótel sem reist verður á lóðinni Skælu á Þengilhöfða við Grenivík. Framkvæmdir hófust í fyrrasumar, en þá var unnið að vegagerð frá þorpinu og að svæðinu, einnig jarðvegsvinnu og settir voru niður vatnstankar. Vinnubúðir hafa verið settar upp á gömlum malarvelli á Grenivík og þar er pláss fyrir 16 til 18 starfsmenn.

Stefnt er að því að hóтелиð hefji starfsemi haustið 2023. Alls verða 40 vel útbúin herbergi á hótelinu, þar af nokkrar svítur. Jafnframt uppbyggingu mannvirkja er einnig hugað að því að auka og efla ferðapjónustu á svæðinu en margs konar afþreying stendur væntanlegum gestum hótelsins til boða.

Það er félagið Höfði Development, þróunarfélag sem byggir Höfði Lodge hótel á Þengilhöfða við Grenivík. Að því standa félagarnir og fyrrum skíðamennirnir Björgvin Björgvinsson og Jóhann Haukur Hafstein.

Hóтелиð er um 6 þúsund fermetrar

Framkvæmdir hófust á liðnu ári með vegagerð upp á Þengilhöfða og jarðvegsvinnu er einnig lokið. Björgvin segir að steypuvinnna hefjist í mars og gert sé ráð fyrir að sú vinna taki nokkra mánuði, verkinu verði lokið þegar líður á sumarið, í júlí eða ágúst.

„Við gerum ráð fyrir að einhver mynd verði komin á svæðið þegar haustar og þá nýtum við næsta vetur til að vinna innandyra við allt sem gera þarf þar,“ segir hann. Hóтелиð sjálft er um 6 þúsund fermetrar að stærð, en að auki verður byggð upp starfsmannaaðstaða í nokkrum húsum á svæðinu, samtals um eitt þúsund fermetrar, og eins verður reist 350 fermetra hesthús. Björgvin segir húsin að mestu smíðuð í Lettlandi og flutt til Íslands í einingum.

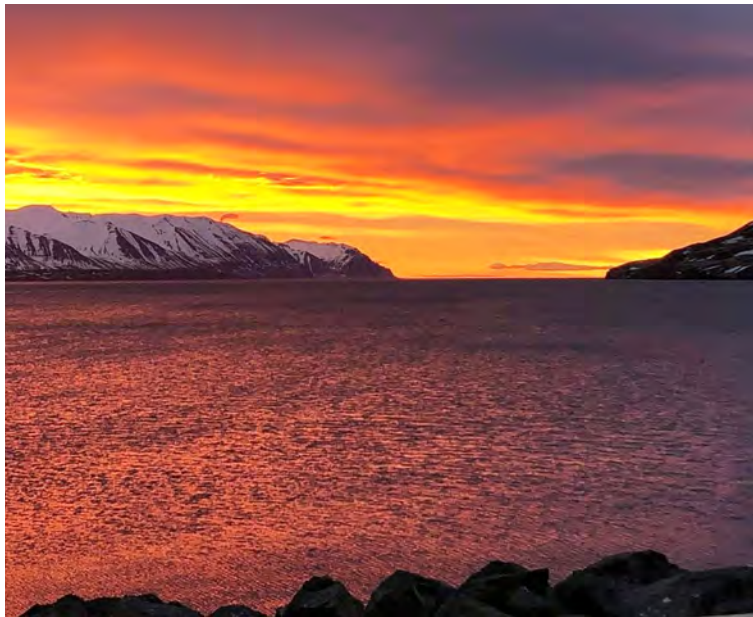
„Það verður fljótlegt að setja þau saman þegar þau koma, það gerist hratt,“ segir hann. „Við stefnum á að ljúka þessu öllu og að hefja starfsemi hér haustið 2023.“ Gert er ráð fyrir að á bilinu 40 til 50 manns starfi á hótelinu þegar rekstur er kominn í fullan gang.

Einstakt útsýni út Eyjafjörð er eitt af því sem gerði útslagið varðandi staðarval hótelsins, sem og nálægð við ósnortna náttúru og gott skíðasvæði. Þá nefnir hann að Höfði Development rekur þegar ferðapjónustufyrirtækin Viking Heliskiing og Scandic Mountain Guides og hafi margoft komið með gesti sína til að stunda skíðamennsku t.d. á Kaldbak.

„Við höfum alltaf fengið mjög góðar móttökur á Grenivík og upplifum alltaf að við séum meira en velkomin þangað. Það auðvitað hafði sitt að segja,“ segir hann, en til viðbótar nefnir hann að eiginkona sín sé frá Grenivík og að afi hennar og amma hafi verið með umrætt land í erfðafestu og voru þar með kartöflurækt.

Allt sem þrýðir lúxushótel má finna á Höfða Lodge við Grenivík.

Útsýni frá hótelinu út Eyjafjörð er sérlega tilkomumikið og ekki ónýtt að fylgjast með sólarlaginu á fallegu sumarkvöldi þaðan.

Björgvin Björgvinsson og Jóhann Haukur Hafstein standa að félaginu Höfði Development.

Vegagerð frá Grenivík og upp á hótelssvæðið á Þengilhöfða hófst í fyrra.

Búð er að koma fyrir vinnubúðum á gamla malarvelli á Grenivík þar sem pláss er fyrir 16 til 18 starfsmenn. Steypuvinnna hefst í næsta mánuði verði veður til friðs.

„Það er alveg góð tenging við staðinn.“

Útivist og náttúruupplifun helsta aðráttaraflíð

Björgvin segir að samhliða uppbyggingu á hótelinu sé einnig unnið að því að byggja upp afþreyingarferðapjónustu á svæðinu.

„Það verður mikið í boði fyrir þá gesti sem sækja okkur heim, það er alveg ljóst að fólk verður að hafa eitthvað við að vera þegar það dvelur á svæðinu og er í raun lykllinn að því að fá fólk til að koma,“ segir hann. Helsta aðráttaraflíð felist í útivist og náttúruupplifun en Björgvin nefnir að á meðan skíðatið standi yfir verði gert út á slíkar ferðir og verði stórt og gott skíðaherbergi til staðar á hótelinu fyrir búnaðinn.

Hann segir skíðaferðir hafa um árin notið vaxandi vinsælda og engin merki um annað en svo verði áfram. Gestir geti einnig þeyst um fjalllendið á vélsléðum.

Þá nefnir hann að sjórinn verði nýttur og það sem hann býður upp á, bátar, kajakar og róðrabretti verði í boði fyrir þá sem vilja, sem

og hvalaskoðunarferðir. Göngu- og hjólaferðir og hestaferðir séu einnig góð dægræðing fyrir þá sem njóti lífsins á Höfða. Fjöllin umhverfis bjóði upp á skemmtilegar fjallgöngu. Veði ýmiss konar mun standa gestum til boða, rjúpa og gæs og lax svo dæmi séu nefnd.

Ísland verður áfram vinsælt

Á hótelinu verður veitingastaður, stórt og gott spa, þar verður golfhermir fyrir gesti, bíósalur og fundarherbergi.

„Þarna verður að finna allt það sem þrýðir gott hótel. Gestir hafa kost á því að slaka á kjósi þeir það og einnig að hafa nóg fyrir stafni frá morgni til kvölds,“ segir Björgvin.

Hann segist hafa fulla trú á að ferðapjónusta á Íslandi muni fyrr en varir rétta úr kútnum.

„Hún verður komin á fullan skrið áður en við vitum af. Ísland verður alveg örugglega áfram vinsælt meðal ferðalanga, við höfum upp á svo margt að bjóða sem fólk sækir í um þessar mundir. Kyrrð, fallega náttúru og mikla upplifun,“ segir Björgvin.

/MPP

Bændablaðið Smáauglýsingar 56-30-300

líka hægt að lesa á [bbl.is](https://www.bbl.is) og [Facebook](https://www.facebook.com/bbl.is)

HLAÐVARP BÆNDABLAÐSINS <https://www.bbl.is/hladan>

LÍF & HEILSA

Einnota andlitsgrímur eru ekki bara orðinn undirstöðuhlutur í lífinu, heldur líka af landslaginu. Þær rata víðar, meira að segja á fáfarnar slóðir.

Fánýt tölfræði um áhrif heimsfaraldurs:

Sérstaða einnota andlitsgríma

Ertu með lyklana? Símann? Fyrir þremur árum hefði varla neinn órað fyrir því að ein af undirstöðuhlutum sem hver manneskja þyrfti að hafa meðferðis á leið út úr húsi væri andlitsgríma.

Dagleg notkun andlitsgríma hefur verið skylda ef fólk vildi fara að heiman og í opinber rými á undanförunum tveimur árum vegna faraldurs Covid-19. Rétt brúkun grímunnar felur í sér að láta hana hylja bæði munn og nef og mun það stöðva dropasmit og því mikilvæg sóttvörn, sér í lagi þar sem erfitt er að virða fjarlægðartakmarkanir. Einnota gríma dugir í þrjár til fjórar klukkustundir.

Stóraukin framleiðsla

Kína er stærsti framleiðandi einnota gríma í heiminum. Árið 2017 voru framleiddar 3,88 milljarðar gríma, árið 2018 voru þær 4,54 milljarðar og 5 milljarðar árið 2019. Árið 2020 tekur framleiðslan svo stökk og tvöfaldest, var 10,06 milljarðar og árið 2021 var framleiðslan 9,25 milljarðar einnota andlitsgríma samkvæmt tölfræðivefnum Statista.

Innflutningur á einnota andlitsgrímum var ekki sérstaklega skrásettur hjá Tollinum eða Hagstofnunni fyrir faraldurinn, eins og gefur kannski að skilja.

En frá 22. maí árið 2020 hafa eftirlitsaðilarnir haldið utan um innflutning á grímum með sérstöku tollnúmeri. Samkvæmt innflutningstölum Hagstofunnar voru frá maímánuði 2020 og út árið 2021 flutt inn 68.852 kílógrömm af andlitsgrímum. Ekki liggur fyrir fjöldi eintaka en verð grímanna var rúmlega 237 milljónir, eða 237.424.195 kr. skv. Hagstofnunni. Eðli málsins samkvæmt var langmest flutt inn frá Kína, eða 42% af öllum innfluttum einnota andlitsgrímum.

Grímur á undanhaldi

Þekkt er að ákveðin tískunöfn skjóta upp kollinum á nýburum á tímabilum. Þannig fæddust yfir 20 drengir sem fengu nafnið Rúrik, árið eftir glæstan árangur íslenska karlalandsliðsins í knattspyrnu í Evrópukeppninni árið 2016. Árin á undan höfðu þeir verið um 2-10 árlega.

Aftur á móti hefur fjöldi drengja sem heita Grímur snarlega lækkað undanfarin tvö ár. Þannig fæddust sjö drengir með eigin nafnið Grímur árið 2017, fimm árið 2018. En árið 2019 fengu tveir drengir nafnið, enginn árið 2020. Gríma hefur þó haldið jaðarstöðu sinni, ein stök Gríma fæðist ár hvert bæði fyrir og eftir Covid, að er einföld nafnaleit í Íslendingabók leiðir í ljós. /ghp

SPARIÐ ÁBURÐ MEÐ bogballe HÁTÆKNI DREIFURUNUM

Bogballe er með fullkomnum GPS stjórnbúnaði og viktarsellum sem skila hvað mestri nákvæmi í dreifingu áburðar sem þekkest. Auk þess er hann með sjálfvirkni sem tryggir að þú ert ekki að tvíbera á sama flötinn né skilja eftir bletti. Áratuga reynsla við Íslenskar aðstæður og einn endingarbesti dreifarinn á markaðnum.

www.aflvelar.is
Vesturhrauni 3, Garðabæ, sími 480-0000
Austurvegi 69, Selfossi, sími 480-0400

HAGKVÆM DEKK FYRIR ALVÖRU KRÖFUR

Þegar velja skal vinnuvéla- og landbúnaðardekk skipta gæði, ending og áreiðanleiki höfuðmáli.

Maxam dekkinn eru hagkvæmur kostur og hafa reynst vel við krefjandi aðstæður.

Gerðu kröfur - hafðu samband við sölumenn okkar í síma **590 5280** og kynntu þér kosti **Maxam** dekkjanna.

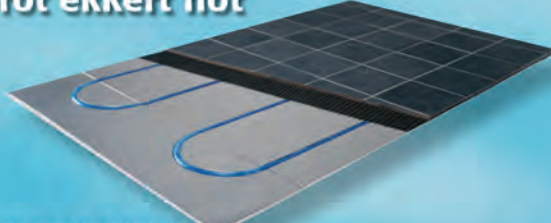

KLETTUR / SALA OG ÞJÓNUSTA / KLETTAGARÐAR 8-10
104 REYKJAVÍK / 590 5100 / klettur.is

Gólfhitakerfi

Ekkert brot ekkert flot

- Þægilegur hiti góð hitadreifing
- Hitasveiflur / Stuttur svörunartími
- Aðeins 12mm þykkar hitadreifiplötur
- Fljótlegt að leggja
- Ekkert brot ekkert flot
- Dreifiplötur límdar beint á gólf
- Gólfefni lagt beint á dreifiplötur (flisar, parket)
- Hentar vel í eldra húsnæði jafnt sem ný hús og sumarhús
- Flooré gólfhitakerfi er einfalt, fljótlegt og þægilegt

Skemmuvegur 10 (blá gata) 200 Kópavogur
Sími 567 1330 Fax 567 1345 www.hringas.is
Hringas ehf.

Fáfarnar óspilltar strandlengjur á La Graciosa:

Náðugir dagar fjarri ferðamannaös

– Yngsta systir Kanaríeyja er friðsæl undraveröld

Guðrún Hulda Pálsdóttir
gudrunhulda@bondi.is

Sú hugmynd að Kanaríeyjaklasinn sé eingöngu svæði fyrir klénar sólarlandaferðir er misskilningur. Eyjarnar átta búa yfir landfræðilegri og menningarlegri fjölbreytni sem kom þröngsýnum ferðamanni í opna skjöldu á dögum. Hér verður fjallað um nýjustu sjálfstæðu eyju klasans, La Graciosa.

La Graciosa er við fyrstu sýn hálfgerður hólmi, staðsett um 2 kílómetrum norður af Lanzarote. Flatarmál eyjunnar er tæpir 29 ferkílómetrar að stærð, um 8 km að lengd og 4 km á breidd. Eina aðgengið að eyjunni er með hálf tímalangri ferjuferð frá norðurodda Lanzarote.

Þrátt fyrir að vera eldfjallaeyja er eyjan harla ólík Íslandi. Jarðvegurinn er þurr, eyjan er sendin og gróður rýr. Ekkert náttúrulegt vatnsból er á eyjunni, en frá árinu 2001 hefur vatni verið dælt frá Lanzarote, íbúum þess til mikillar lífsgæðaaukningar.

Friðland til sjós og lands

Eyjan er hluti af litlum eyjaklasa, Chinijo Archipelago, sem samanstendur af fjórum litlum óbyggðum hölmum auk La Graciosa. Eyjan er auk þess á heimsminjaskrá Unesco sem hluti af friðlýsta þjóðgarðinum Parque Natural del Archipelago Chinijo. Friðunin kemur til vegna forvitnilegrar sköpunar eyjanna, sem eru nánast eingöngu byggðar úr basaltefnum á þremur eldfjallastigum. Mikið er lagt í að varðveita umhverfi gróðurs og dýralífs eyjanna og sér í lagi vistkerfi sjávarins í kringum þær. Vegna sérstöðu sinnar er eyjunni því settar ákveðnar skorður

Spriklandi fiskur í túrkisbláu fersku hafi og hvítar óspilltar strandlengjur á sallarólegri smáeyjunni La Graciosa. Íbúar þess hafa veitt öllum hugmyndum um uppbyggingu á massívum ferðamannastað viðnám og virðast hafa haft erindi sem erfiði.

Myndir / ghp

þegar kemur að mannvirkjagerð og umgengni.

Erfið lífsskilyrði

Grunnur búsetu á eyjunni nær aftur til 19. aldar, er þangað fluttu nokkrir íbúar Lanzarote sem stunduðu fiskveiðar og verkun. Lífsskilyrði á eyj-

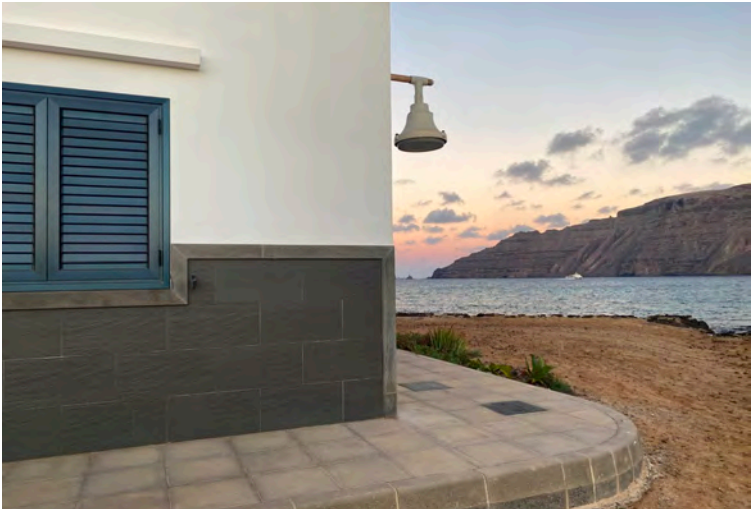
unni voru framan af erfið, þar var ekkert rennandi ferskt vatn, jarðvegurinn og veðurskilyrði ekki til þess fallin að standa í landbúnaðarframleiðslu og sigla þurfti því til Lanzarote til að versla með fisk og snúa aftur með vatn og nauðsynleg matvæli.

Ekkert malbik

Aðeins örlítil byggð er á eyjunni, sjávarþorpið Caleta de Sebo á suðausturhluta eyjunnar, og þar búa um 700 íbúar hennar.

Þorpið samanstendur af nokkrum lágreistum hvítum raðhúsum, dæmigerður arkitektúr Miðjarðarhafsjorpa. Þar er ekkert malbik, götur þorpsins er sandur og vélknúin ökutæki eru takmörkuð við örfáa jeppa með leyfi í sérstökum tilgangi. Besta leiðin til að ferðast um eyjuna er því fótgangandi eða á fjallareiðhjóli, sem hægt er að leigja á staðnum.

Í tímans rás hafa lífsskilyrði íbúa á La Graciosa batnað til muna, innviðir og þjónusta hafa styrkst og eyjan er nú lágstemmdur áfangastaður þar sem hægt er að njóta stórkostlegra strandlengja, ferskra fiskirétta og sólríkrar einveru. Um 25.000 ferðamenn leggja leið sína þangað ár hvert. Til samanburðar eru árlegir gestir Tenerife um 5 milljónir.

Eina aðgengið að La Graciosa er með hálf tímalangri ferjuferð frá norðurodda Lanzarote sem sést hér í fjarlægð.

Gestir eyjunnar geta búist við að eiga heila einkastrandlengju út af fyrir sig ef svo ber undir. Það var í það minnsta raunin hjá þessari ungu flökkukind.

Ekkert fast slitlag er á eyjunni, götur þorpsins er sandur og vélknúin ökutæki takmörkuð við örfáa jeppa með leyfi í sérstökum tilgangi.

Ferjusigling frá norðurodda Lanzarote til smáeyjarinnar La Graciosa tekur um 30 mínútur.

Byggingarstíllinn er í takt við sjávarþorp Miðjarðarhafs, lágreist hvít hús, mörg hver innrömmuð með bláum litum.

Einstök kyrrð

Aðdráttarafl eyjunnar eru óspilltar strandlengjurnar sem eru fáfarnar og fallegar. Hvítur sandur með bláu hafi og spriklandi fiskum í sjónum bæta svo sannarlega upp fyrir skort á innviðum. Flestir ferðamenn koma þangað í dagsferðir frá nágrettaeyjunni. Gistiaðstaðan er takmörkuð við tvo þjónustuaðila en hægt er að tjalda á svæði í jaðri þorpsins. Eyjan dregur aðallega að sér veraldarvana Evrópubúa á besta aldri sem dvelja þar langdvölum, auk reytings af brimbrettafólki og köfurum en bæði öldur og neðansjávarlíf er sögð vera á heimsælikvarða.

Íbúar höfnuðu spilavíti

Eftir áralanga baráttu fyrir sjálfstæði eyjunnar frá Lanzarote fengu íbúar hennar loks því framgengt

árið 2018 og var þar með opinberlega áttunda eyja Kanaríeyja, yngsta sjálfstjórnarríki eyjaklasans, og vakti það þó nokkra athygli utan landsbyggðarmiðlanna. Þótti sumum íbúum athyglin óþægileg því áhyggjur af einhvers konar ferðamannaflóði vakti með þeim ugg. Innviðir hennar myndu aldrei ráða við fjölda fólks og það sem verra er, slíkt gæti spilt ósnortinni fegurð eyjarinnar og þeirri stemningu sem friðsældinni fylgir. Sagt er að á tímabili hafi fjárfestar verið á þeim buxunum að byggja spilavíti á eyjunni og tengja það með kláfi við nágrenna-ríkið Lanzarote. Hugmyndin mætti mikilli mótsstöðu og náði því ekki fram að ganga. Íbúar halda fast í gildi þess að hafa eyjuna fáfarna og óspillta og vilja því ekki bjóða upp á einhvers konar uppfærslu. Til þess eru nágrennaeyjarnar.

La Graciosa er friðuð og á heimsminjaskrá Unesco sem hluti af Chinijo Archipelago eyjaklasanum. Eyjan er þurr og sendinn og gróður rýr.

STYRKIR TIL LOFTSLAGSVERKEFNA:

Vorviður

Stuðningur við skógrækt félaga og samtaka

UMSÓKNARFRESTUR TIL 1. MARS!

UPPLÝSINGAR OG UMSÓKNIR:

www.skogur.is/vorvidur

Starf fjósameistara Hvanneyrarbúsins ehf við Landbúnaðarháskóla Íslands er nú laust til umsóknar. Hlutverk Landbúnaðarháskólans er að skapa og miðla þekkingu á sjálfbærri nýtingu auðlinda, umhverfisskipulagi og landbúnaði á Norðurljóðum. Viðkomandi starfsmaður yrði hluti af teymi LBHÍ sem hefur umsjón með rekstri Hvanneyrarbúsins í samráði við bústjóra. Um fullt starf er að ræða.

HELSTU VERKEFNI

- » Umsjón og rekstur fjóssins á Hvanneyri
- » Fóðrun og dagleg umhirða gripa
- » Umsjón ræktunarstefnu og hjarðskýrsluhalds
- » Almennt viðhald og viðgerðir véla og tækja
- » Jarðvinnsla og heyskapur
- » Leiðbeining nemenda í verklegu námi í búfræði og móttaka gesta
- » Virk þátttaka í uppbyggingu og innleiðingu nýsköpunar í búrekstri

- » Samstarf við teymi kennara og sérfræðinga Landbúnaðarháskóla Íslands við verklega kennslu og rannsóknir í nautgripærækt, jarðrækt, bútaekni og umhverfismálum

MENNTUNAR- OG HÆFNISKRÖFUR

- » Búfræðipróf og/eða BS próf í búvísindum, auk annarrar menntunar sem nýtist í starfi
- » Reynsla af hirðingu búfjár og vélavinnu
- » Sjálfstæð vinnubrögð
- » Færni í mannlegum samskiptum
- » Góð almenn tölvukunnátta
- » Gott vald á talaðri og ritaðri íslensku og ensku

Umsóknarfrestur er til 15. mars 2022

Gert er ráð fyrir að umsækjandi hefji störf sem fyrst og helst eigi síðar en byrjun maí 2022. Tilgangur Hvanneyrarbúsins ehf er að reka á hagkvæman hátt kúabú í þágu kennslu og rannsóknastarfs Landbúnaðarháskóla Íslands.

Nánari upplýsingar

Egill Gunnarsson, bústjóri Hvanneyrarbúsins, egill@lbhi.is, s. 848 2215
Guðmunda Smáradóttir, mannauðs- og gæðastjóri LBHÍ, guðmunda@lbhi.is, s. 433 5000

lbhi.is

ST124
7 HP, vinnslubreidd 61cm.

ST224
7 HP, vinnslubreidd 61cm, hiti í handföngum, tveggja þrepa kerfi, framljós, rafstart.

ST327
9 HP, vinnslubreidd 69cm, hiti í handföngum, tveggja þrepa kerfi, framljós, extra stór dekk, rafstart.

ST330
11,1 HP, vinnslubreidd 76cm, hiti í handföngum, tveggja þrepa kerfi, framljós, extra stór dekk, rafstart.

ST424
8,6 HP, vinnslubreidd 61cm, hiti í handföngum, tveggja þrepa kerfi, framljós, extra stór dekk, rafstart.

Husqvarna
SNJÓBLÁSARAR

MHG
VERSLUN

Víkurbær 8, 203 Kópavogi
S. 544 4656 - mhg.is

Hækkun áburðarverðs er áskorun fyrir nýjar áherslur í landbúnaði:

Bændur í lífrænum búskap ekki háðir tilbúnum áburði

– Nauðsynlegt að efla lífræna landbúnað og ekki eftir neinu að bíða, segja íslenskir sérfræðingar á þessu sviði

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Mikil umræða hefur verið meðal bænda um gríðarlega hækkun á verði á tilbúnum áburði og hvernig dreifa eigi styrkjum til bænda til að koma á mótis við hækkunina. Dr. Ólafur R. Dýrmundsson, fyrrverandi ráðunautur hjá Bændasamtökum Íslands, segir að með því að auka lífræna ræktun megi draga stórlega úr notkun tilbúns áburðar og lækka þannig kostnað.

Tilbúinn áburður hefur hækkað stórlega í verði á stuttum tíma vegna vaxandi orkukostnaðar við framleiðslu hans. Ólafur segir að hægt sé að framleiða landbúnaðarafurðir í stórum stíl án tilbúns áburðar og eiturefna með því að efla lífræna ræktun í landinu og víða sé ríkjandi stefna að efla beri lífræna ræktun.

„Í löndum Evrópusambandsins er til dæmis stefna að þrefalda lífræna ræktun á næstu 10 árum og með þeim hætti er hægt að draga stórlega úr notkun tilbúns áburðar og eiturefna og lækka kostnað.“

Vanmetnir möguleikar til lífræns landbúnaðar

„Hér á landi eru möguleikar lífræns landbúnaðar vanmetnir og hafa lítið eða alls ekki verið nefndir í umfjöllunum um áburðarverðshækkunirnar, til dæmis í greinum frá bændum og búvísindamönnum sem birst hafa í Bændablaðinu í vetur eða í öðrum miðlum.

Það er vitað, en lítið fjallað um hérlandis, að aðlögun að lífrænum landbúnaði er ein vænlegasta leiðin til að draga úr útblæstri gróðurhúsalofttegunda frá landbúnaði og getur skipt miklu máli við kolefnisbindingu. Mest er talað um skógrækt og endurheimt votlendis í þessu sambandi, en möguleikar lífræns landbúnaðar eru sniðgengnir að mestu,“ segir Ólafur.

Vaxandi eftirspurn eftir lífrænt vottuðum matvælum

Hér á landi, sem og víða annars staðar, er sívaxandi eftirspurn eftir lífrænt vottuðum matvælum en innlenda framleiðslan svarar ekki þeirri eftirspurn og því er mikið flutt inn af slíkum matvælum.

Ólafur segir að aðeins séu hér á landi um 60 aðilar með vottun og þar af rúmlega 30 með frumframleiðslu í ýmsum greinum.

„Þetta er jaðarstarfsemi, eða það sem kallað er „niche“ en slík framleiðsla þarf að aukast og verða að umtalsverðri framleiðslu eða „mainstream production“ líkt og stefnt er að í ESB, þar sem áform gera ráð fyrir að 25% alls ræktunarlands verði nýtt til lífrænt vottaðrar matvælaframleiðslu fyrir árið 2030.“

Raunhæf markmið

„Að mínum dómi gæti raunhæft markmið fyrir íslenskan landbúnað verið tíföld aukning, 10-földun opinberra framlaga, á 10 árum eða 10-10-10 viðmiðið sem ég hef kynnt meðal annars fyrir VOR – verndun og ræktun, sem er hagsmunafélag

Dr. Ólafur R. Dýrmundsson, fyrrverandi ráðunautur hjá Bændasamtökum Íslands, segir að með því að auka lífræna ræktun megi draga stórlega úr notkun tilbúns áburðar og lækka þannig kostnað. Mynd / HK.

Merki alþjóðasamtaka lífræna landbúnaðarhreyfinga.

Lífræn vottun Evrópusambandsins.

framleiðenda sem stunda lífræna ræktun eða fullvinnslu lífræna íslenskra afurða.“

Ólafur segir að með því að fjölga framleiðendum með lífræna vottun verulega verði vinnsla afurðanna mun hagkvæmari í öllum greinum og þar með munu neytendur fá fjölbreyttari vörur á lægra verði.

„Markaðurinn fyrir lífræna framleiðslu mun því að öllum líkindum eflast eins og hefur gerst í Danmörku.“

Opinber stefna og markmið

„Til að flýta þessari nauðsynlegu þróun þarf að móta opinbera stefnu og setja ákveðin markmið með aðgerðaáætlun fyrir lífræna ræktun en eins og staðan er í dag rekur Ísland lestina miðað við flest Evrópulönd hvað hana varðar.

Landbúnaðarráðherra verður því án tafar að taka til hendinni, meðal annars með hliðsjón af hinum stórfelldu hækkunum á tilbúnum áburði.“

Að mínu mati er ekki spurning hvort við eflum lífræna framleiðslu í landinu heldur hvenær og því brýnt að mótuð verði ákveðin, opinber stefna með markmiðum og aðgerðaáætlun, því fyrr sem það verður gert því betra. (ÓRD)

Eygló Björk Ólafsdóttir, formaður VOR.

Að sögn Ólafs þurfa bændur sem háðir eru tilbúnum áburði að sjálfsgöðu skammtímastráðning til að mæta auknum kostnaði en hann segir einnig að þegar lítið sé til lengri tíma þurfi að snúa sér strax að stórfelldri

uppbyggingu lífræns landbúnaðar í sveitum landsins.

Eftir hverju er verið að bíða?

„Um leið og markviss stefnumótun

liggur fyrir, helst strax í vetur, þarf að treysta innviðina. Vottunarstofan Tún ehf. er tilbúin það best ég veit og sömuleiðis VOR, en Bændasamtök Íslands, Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins, Landbúnaðarháskóli Íslands, matvælaráðuneytið og fleiri aðilar í landbúnaði verða að taka á þessum málum með miklu ákveðnari og markvissari hætti en þau hafa gert til þessa.

Í sumu tilliti þarf hreinlega að koma til hugarfarsbreyting og ný sýn, meðal annars vegna loftslagsmála og sjálfbærnisjónarmiða. Ég spyr því sömu spurningar og ég var farinn að spyrja, meðal annars í greinum í Bændablaðinu, fyrir nær 30 árum: Eftir hverju er verið að bíða?“

Ný reglugerð ESB um lífræna landbúnaðarframleiðslu

Ný reglugerð ESB um lífræna landbúnaðarframleiðslu nr. 848/2018 tók gildi 1. janúar 2022. Reglugerðin gildir hér á landi og er vottunarstarfsemi TÚNs innan hennar ramma.

„Í reglugerðinni koma fram mjög skýr markmið fyrir lífræna framleiðslu í Evrópulöndum; sjálfbærni, verndun líffræðilegs fjölbreytileika, virðing fyrir gróður-moldinni, framleiðsla hollra og ómengaðra matvæla, búfjárfra-
leiðsla þar sem velferð dýra er í heiðri höfð, með vandaðri vottun og vörumerkingu séu sjónarmið neytenda vel virt og mikið tillit tekið til loftslagsmálanna.“

Ólafur segir að sem fulltrúi Íslandsdeildar Evrópuhóps International Federation of Organic Agriculture Movements sé hann nýlega búinn að senda allitarlega skýrslu um störf sín fyrir árin 2020 og 2021 til aðila sem að hópnum standa, VOR og TÚN, en Bændasamtökin gengu úr hópnum í árslok 2019.

„Að mínu mati er ekki spurning hvort við eflum lífræna framleiðslu í landinu heldur hvenær og því brýnt að mótuð verði ákveðin, opinber stefna með markmiðum og aðgerðaáætlun, því fyrr sem það verður gert því betra,“ segir Ólafur R. Dýrmundsson.

Of snemmt að segja til um áhrif þessara reglna hér á landi

Eygló Björk Ólafsdóttir, formaður VOR, segir of snemmt að segja til um áhrif þessara reglna hér á landi í smáatriðum á þessari stundu því ekki er búið að leggja fram reglugerðina sjálfa hér á Íslandi en unnið er að innleiðingu hennar með breytingu á matvælalögum sem nú liggur fyrir á Alþingi.

Möguleiki á hópvottun

Að sögn Eyglóar ættu Íslendingar að fylgjast vel með reglum um hóp-vottun sem kemur nýtt inn í reglurnar en í þróunarríkjunum hefur smábændum staðið til boða að standa sameiginlega að einni vottun, með góðum árangri.

„Það eru gerðar kröfur um hámarksstærð búa og umfang, einnig að um sé að ræða framleiðendur á skilgreindu landfræðilegu svæði. Þetta gæti verið tækifæri fyrir einhverjar greinar á Íslandi að taka sig saman og reka sína vottun

sameiginlega, jafnvel að stunda sína markaðssetningu saman en eitt af markmiðum reglnanna er ekki síst að stytta dreifileiðir frá framleiðendum í hendur neytenda.“

Undanþágur afnumdar

„Helstu breytingar sem vekja athygli okkar og kunna að snerta íslenska framleiðendur beint varða til að mynda ræktun í gróðurhúsum. Sú undanþága sem framleiðendur á Norðurlöndum hafa haft um ræktun í gróðurhúsum í afmörkuðum beðum eða pokum verður nú afnumin þar sem hún samrýmist ekki meginþringspippum í lífrænni ræktun. Einungis þeir framleiðendur í Svíþjóð, Danmörku og Finnlandi sem hófu slíka ræktun fyrir 28. júní 2017 er gefinn aðlögunartími til ársins 2031 til að breyta sínum kerfum. Þá er að sjá tilslakanir um forræktun ungplantna í gróðurhúsum.“

Stefnt að einföldun regluverksins

„Almennt er ESB að reyna að einfalda regluverkið að því leyti að fækka undanþágum og samræma reglur. Styrkja eftirlitskerfið og tryggja traust neytenda. Það er greinilegt að lífræna kerfinu er ætlað að vera leiðarljós við ræktun og matvælaframleiðslu innan sambandsins því markmið reglnanna er ekki síst að auka umhverfisvernd og tryggja framleiðsluaðferðir í sátt við loftslagsmálin, heilbrigði jarðvegs, langtímafrjósemi hans og auka líffræðilegan fjölbreytileika.“

Eygló segir að í greinargerð ESB sé viðurkennt að lífræn framleiðsla séu bestu aðferðir við landbúnað og matvælaframleiðslu fyrir umhverfi og loftslag, líffræðilega fjölbreytni, varðveislu náttúrulegra gæða og dýravelferð.

„Neytendur gera auknar kröfur um vörur sem eru lausar við tilbúin efni og unnar með náttúrulegum hætti og að í reglugerðinni sé verið að koma á mótis við væntingar þeirra. Í reglugerðinni er einnig fjallað um framlag lífræns landbúnaðar til „óeitraðs umhverfis“ en notkun á eiturfrefnum í löndum sambandsins er langt umfram þau mörk sem sett hafa verið,“ segir Eygló.

Búfé og skilgreining á verksmiðjubúskap

„Hvað búfé varðar er í nýju reglunum gerðar meiri kröfur í hlutföllum heimaaflaðs fôðurs sem gæti gert aðlögun erfiðari í einhverjum búgreinum og enn hvílir á greininni að skilgreiningar þrörf á hugtakinu verksmiðjubúskapur til að samræma reglur um aðgang að búfjáraburði, svo sem af svínum og hænsnum. Slík vinna er hafin í Evrópu og lífræna hreyfingin lætur sitt ekki eftir liggja.“

Hvatt til notkunar lífrænna æxlunar- og erfðaeftna

„Með nýju reglugerðinni fjölgar

Kýr á beit á ræktarlandi.

Mynd / Bíóbú

Hér á landi, sem og víða annars staðar, er sívaxandi eftirspurn eftir lífrænt vottuðum matvælum en innlenda framleiðslan svarar ekki þeirri eftirspurn.

Lífræn ylækt.

Mynd / A.Ottesen

tegundum sem reglurnar ná yfir og má þar meðal annars nefna salt, kork, bývax, maté, vínviðarlauf og pálmakjarna. Einnig eru gerðar viðbótarreglur um kjöt af kaninum og alifuglum og auknar kröfur um innihaldsefni unninna matvara. Einnig er markmið að hvetja til notkunar lífrænna æxlunar- og erfðaeftna, auka tegundafjölbreytni og enn sem áður er notkun erfðabreyttra lífvera óheimil með öllu. Matvæli sem innihalda eða samanstanda af verkfræðilegu nanóefni (e. engineered nanomaterials) eru útilokuð.“

25% ræktarlands í lífrænni ræktun fyrir 2030

Evrópusambandið hefur sett markið á 25% ræktarlands í lífrænni ræktun

fyrir 2030. Í reglunum er nú sú kvöð á löndum innan sambandsins

að gera aðgerðaáætlun til að tryggja að á bak við töluleg markmið séu framkvæmdir.

„Aukin áhersla ESB á lífrænan landbúnað er vel rökstudd og nýjar reglur eru þáttur í eðlilegri þróun í

átt að markmiðum sem hafa gildi fyrir umhverfi og lýðheilsu, þó heilt yfir feli slíkar breytingar iðulega í sér auknar kröfur til framleiðenda,“ segir Eygló Björk Ólafsdóttir, formaður VOR, að lokum.

Mjúkur og hlýr undirfatnaður

Frí heimsending ef verslað er fyrir kr. 10.000

Olympia Merino ullarbuxur

Kr. 6.890

Olympia Merino ullarbolur

Kr. 7.290

Hitavesti, rafhitað

Kr. 23.900

Deerhunter Men's Undirfata sett

lætt og hlýtt

Kr. 12.950

Vesturröst

Sérverslun veiðimanna - Laugaveg 178 - sími: 551 6770 - www.vesturroost.is

Bændablaðið

Meðalbestur prentmiðla á landsbyggðinni

Samkvæmt prentmiðlamælingu Gallup á fjórða ársfjórðungi 2021

Meðalbestur prentmiðla á landsbyggðinni	Prentmiðla hlutfélag	Prentmiðla hlutfélag
4,9%	Viðskiptablaðið	Stundin
8,1%	Morgunblaðið	Fréttablaðið
27,0%	Bændablaðið	

Dreift í 32 þúsund eintökum á yfir 420 dreifingarstaði

INDEPENDENT CRAFT BREWERS OF ICELAND
Look for our members' breweries and products while traveling Iceland.
Updated November 2021

1 Dokkan brugghús
Brewery & Taproom
Sindragata 14, 400 Ísafjörður
Tel: +354 788-1980
www.dokkanbrugghus.is
#dokkanbrugghús

25 Brugghús Steðja
Brewery Tours & Tasting Room
Steðji Farm, 311 Borgarfjörður
www.stedji.com
Tel: +354 896-5001
stedji@stedji.com

24 Öldur
Meadery tour - please book online
Fiskislóð 24, 101 Reykjavík
Tel: +354 844-8909
www.öldur.is
öldur@öldur.is

23 Og natura
Brewery, Winery & Show Room
Hólshraun 5, 220 Hafnarfjörður
www.ognatura.com
Tel: +354 625-9709
liljamar@ognatura.com

22 Ægir brugghús
Brewery, Taproom & Function Hall
Eyjarslóð 5, 101 Reykjavík
Open by appointment only
www.aegisgardur.is
brugg@aegirbrugghus.is

21 Malbygg
Brewery & Taproom
Skútvogur 1h, 104 Reykjavík
Opening hours: Thu-Sat 16:00-23:00.
www.facebook.com/malbyggbrugghus
www.instagram.com/malbygg
@malbygg #malbygg
www.malbygg.is

20 RVK Brewing Co.
Brewery & Tasting Room
Skiptótt 31, 105 Reykjavík
See website for opening hours
www.rvkbrewing.com
Tel: +354 588-BEER (2337)

19 Gæðingur
Brewery & Taproom
Nybylavegur 8
Kópavogur
Facebook: gaedingur brugghus
Tel: +354 893-5960

18 Álfur
Álfur is an innovative nanobrewery that is transforming Icelandic quality produce into delicious and unique craft beer
www.alfurbeer.com

17 Flóki Eimverk distillery
Distillery Tours: Monday to Saturday at 16:00.
Tasting includes Flóki Whisky, Vör Gin and Viti Brennivín
Only 15 min from downtown Reykjavík
Book online: www.FlokiWhisky.is/Tours
Lyngas 13, 210 Gardabaer

16 Litla brugghúsið
Brewery
Lónagarðar 9
250 Garði
Tel: +354 763-2020
www.litlabrugg.is

15 22.10 Brugghús
Brewery, Taproom
Hafnargata 11
240 Grindavík
www.2210.is

14 Ölverk
Pizza & Brewery
Powered with geothermal energy
Breiðumörk 2 - 810 Hveragerði
www.olverk.is @olverkbrugghus
Tel: +354 483-3030 #olverk

13 Ölvisholt brugghús
Taproom & Brewery Tours
Ölvisholt Farm, 801 Selfoss
For opening hours see:
www.olvisholt.is
Tel: +354 767-5000

12 The Brothers Brewery
Brewery & Tasting Room
Opening hours: www.tbb.is
Bárustigur 7, Vestmannaeyjar
www.fb.com/thebrothersbrewerystofn

11 Smiðjan brugghús
Brewpub & Restaurant
10 beers on draft
Sunnubraut 15, 870 Vík
www.smidjanbrugghus.is
Tel: +354 571-8870

10 Jón Ríki brewery
Brewery & Restaurant
Hólmur, 781 Höfn
www.jonriki.is
Tel: +354 783-0300

9 Beljandi Brugghús
Brewery & bar
Sólveilir 23A, 760 Breiðdalsvík
fb.com/beljandibrugghus
Tel: +354 866-8330

8 Austri brugghús
Brewery, Taproom & Pizzeria
8 beers on tap
Fagradsalsbraut 25, 700 Egilsstaðir
www.austribrugghus.is
Tel: +354 470-6070

7 KHB Brugghús
Brewery & Distillery
Gamla Kaupfélagið
720 Borgarfjörður Eystra
www.khb-brugghus.is

6 6a Kraftöl
Brewery
Akureyri
info@6akraftol.is
Facebook: @6akraftol

5 Bruggsmiðjan Kaldi / The Beer Spa
Brewery, Tasting Room & Beer Spa
Many varieties on tap and from fermenters
Öldugata 22, 621 Dalvíkurbyggð
www.bruggsmidjan.is www.bjorbodin.is
Brewery: +354 466-2505 Beer spa: +354 414-2828

3 Segull 67 brewery
Segull 67 Taproom | Tour & Tasting
Vetrarbraut 8-10
580 Siglufjörður
www.segull67.is
Tel: +354 863-2120

2 Björsetur Íslands
Nano Brewery & Tasting Room
Hólar í Hjaltadal
551 Sauðárkrúkur
www.fb.com/bjorsetur.islands

1 Independent Craft Brewers of Iceland
Look for our members' breweries and products while traveling Iceland.
Updated November 2021

Vínbúðin is the only retailer in Iceland allowed to sell alcoholic beverages above 2.25% ABV. Many Independent Craft Brewers sell bottles or cans in their shops, located all around Iceland.
Look for the logo of Independent Craft Brewers on bottles from our members.
See www.vinbudin.is/english for locations and opening hours

Aukinn sýnileiki íslenskra handverksbrugghúsa:

Vegabréf bjóráhugamannsins

Samtök íslenskra handverksbrugghúsa gaf nýlega út landakort með ámerktum staðsetningum 25 brugghúsa hringinn í kringum landið.

Með kortinu vilja samtökin auka sýnileika íslenskra handverksbjóra, að sögn Laufeyjar Sifjar Lárusdóttur, formanns samtakanna.

„Fyrsta bjórkortið var gefið út af samtökunum árið 2018 og hefur nánast þurft að endurútefna það árlega vegna árlegrar fjölgunar í samtökunum. Í nýjustu útgáfunni er eins konar vegabréf bjóráhugafólksins með stimplakerfi. Vegabréfið er áþekkt í notkun og þau sem margir hafa haft í bilunum sínum síðustu

tugi ára frá ákveðinni bensínstöð. Nema að í okkar útgáfu er markmiðið að fara í bráðskemmtilegt ferðalag hringinn í kringum Ísland, allt frá Grindavík til Ísafjarðar eða frá Hafnarfirði til Borgarfjarðar eystra, með kortið í hendi og reyna að heimsækja sem flest brugghús og fá um leið í leiðinni stimpil hjá sem flestum aðilum í samtökunum. Samtökin munu svo árlega verðlauna nokkra aðila sem deila mynd af sínum bjórkortaárangri á Instagram með myllumerkinu #icelandicbeerpics,“ segir Laufey.

„Við sem þjóð getum verið afar stolt af öllum þeim fjölda brugghúsa sem hér á landi eru starfandi. Viljum við kynna sem flestum Íslendingum, sem og auðvitað erlendum ferðamönnum, fyrir íslenskum handverksbjór, íslensri menningu og hugviti og vonandi að sem flestir kynni sér starf og vörur frá aðildarfélögum okkar.“

Vilja bæta rekstrarumhverfið

Samtök íslenskra handverksbrugghúsa var stofnuð af 18 innlendum brugghúsum árið 2018. „Eitt af því sem einkennir íslensk

Laufey Sif Lárusdóttir, formáður Samtaka íslenskra handverksbrugghúsa.

handverksbrugghús og þá aðila sem koma að þeim rekstri er seigla, mikið hugmyndaflug og ástríða, en samtökin hafa frá stofnun unnið stöðugt að því að bæta rekstrarumhverfi minni brugghúsa hér á landi. Það kæmi mér alls ekki á óvart ef þeim myndi fara fjölgandi enda hefur áhugi og vitundarvakning fyrir skemmtilegum geira aukist mikið á síðustu árum,“ segir Laufey.

Helsta baráttumál samtakanna hingað til hefur, að sögn Laufeyjar, snúið að því að framleiðendur fái leyfi til að selja framleiðslu sína beint til almennings út úr verksmiðjum sínum, líkt og tíðkast á Norðurlöndum.

„Við höfum einnig talað fyrir því að áfengisframleiðendum verði veittur afsláttur að áfengisgjaldi í samræmi við venjur og heimildir Evrópusambands en eins konar áfengisframleiðslu-skattkort væru áhugaverð framsetning í því samhengi. Svo er það auðvitað alltaf jafnmikilvægt að standa vel vörð um aðgengi og auka enn frekar framboð á vörum frá handverksbrugghúsum, hvort sem það er í verslunum ÁTVR, á börum eða veitingastöðum landsins,“ segir Laufey, en auk hennar skipa þeir Haraldur Þorkelsson, Jóhann Guðmundsson, Ólafur S.K. Þorvaldsson og Sigurður P. Snorrason stjórn samtakanna.

Bjórkortunum hefur verið dreift hjá handverksbrugghúsum og hjá ýmsum fyrirtækjum, börum og veitingastöðum en má einnig nálgast á vefsíðu samtakanna, handverksbrugghus.is, eða á Facebook-síðu þeirra. /ghp

Sérstíðin þjónusta að þínum þörfum

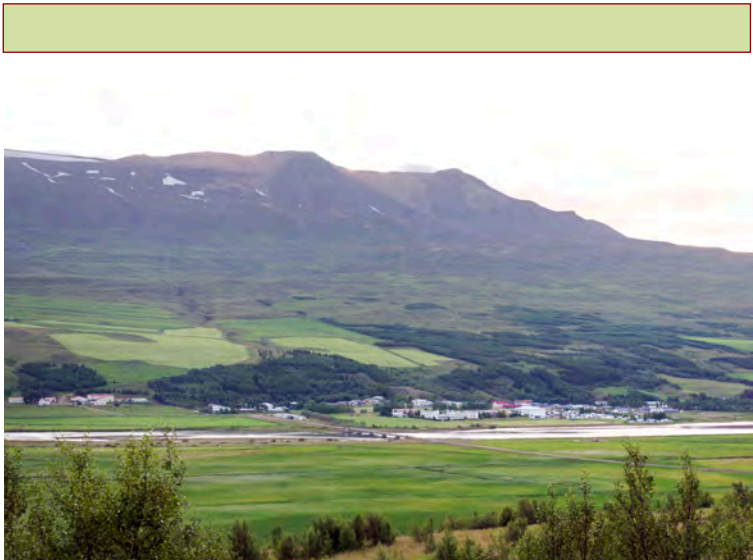
ALLT
FASTEIGNASALA

Kristinn Sigurbjörnsson
Löggiltur fasteignasali og byggingafræðingur.
Sími: 560-5502
Netfang: kristinn@allt.is

Páll Þorbjörnsson
Löggiltur fasteignasali og fiskeldisfræðingur.
Sími: 560-5501
Netfang: pall@allt.is

Parna glyttir í Hrafnagilsskóla Eyjafjarðarsveitar. Mynd / HKR

Stórframkvæmd við Hrafnagilsskóla í Eyjafjarðarsveit: Selja eignir til að fjármagna bygginguna

Umfangsmiklar byggingaframkvæmdir standa yfir við Hrafnagilsskóla í Eyjafjarðarsveit þar sem verið er að reisa um 2000 fermetra viðbyggingu við skólann. Til að fjármagna svo umfangsmikið verkefnið ætlar sveitarfélagið að selja þrjár fasteignir, gömul samkomuhús sem voru í gömlu hreppunum þremur sem eitt sinn voru til, Laugaland, Sólgarð og Freyvang.

Sölu á síðastnefnda húsinu hefur þó verið slegið á frest næstu tvö ár en Freyvangsleikhúsið sem þar starfar hefur hug á að leiga húsið á því tímabili. Sveitarstjóra hefur verið falið að hefja undirbúning sölu annarra húsa.

Finnur Yngvi Kristinsson sveitarstjóri í Eyjafjarðarsveit segir auk þess sem sveitarfélagið nýti það fé sem fæst með sölu fasteignanna sé sala eignanna einnig liður í að einfalda reksturinn nú þegar stórt og veglegt nýtt húsnæði rís fyrir kjarnastarfsemi sveitarfélagsins.

Finnur segir að Freyvangur verði ekki seldur næstu tvö ár, en þess freistað að ganga til samninga við Freyvangsleikhúsið um leigu og rekstur þess á húsinu á þeim tíma. Það hafði ekki tók á að kaupa húsið en hefur áhuga fyrir að taka við rekstri þess. Forsvarsmönnum leikhússins leist ekki á að flytja starfsemina yfir í Laugaborg en sá möguleiki var til skoðunar um tíma. Þar skipti umfang starfsemi Freyvangsleikhússins mestu og tölu aðstandendur þess að starfsemi félagsins yrði sjálfhætt ef það missti aðstöðu sína í Freyvangi.

Viðræður í gangi um Sólgarð

Smámunasafn Sverris Hermannssonar hefur verið til húsa í Sólgarði

undanfarin ár og þar er einnig íbúð sem sveitarfélagið hefur haft til útleigu. Sólgarður var byggður í áföngum á árunum 1935 til 1979 og er um 740 fermetrar að stærð en við það stendur einnig ríflega 50 fermetra stór bílskúr.

Húsið var endurbætt árið 1996. Finnur segir húsnæðið bjóða upp á marga spennandi möguleika, en það er staðsett við Saurbæjarkirkju og stendur við Eyjafjarðarbraut vestri. „Við eigum í viðræðum við aðila sem hafa áhuga fyrir húsinu,“ segir Finnur og bætir við að mikilvægt sé við undirbúning að sölu Sólgarðs að skoða hver framtíð Smámunasafnsins verði.

Stefna á að selja Laugalandsskóla í nánustu framtíð

Guðjón Samúelsson teiknaði Laugalandsskóla en húsið var byggt í áföngunum til ársins 1948. Það er 960 fermetrar að stærð og hýsti húsmæðraskóla til ársins 1975 og síðar grunnskóla til ársins 1992. Þar er nú starfrækt áfangaheimili fyrir stúlkur á vegum Barnaverndarstofu.

Laugaland er á þremur hæðum, stendur á eins hektara fallettri jörð á mótis við Hrafnagilshverfið. Við skólann er sundlaug sem ekki hefur verið nýtt í langan tíma. Finnur segir húsið ekki síður en Sólgarð bjóða upp á marga möguleika en á efstu hæð þess er salur með útsýni yfir Eyjafjarðará og tignarlegan fjallahring.

„Það er stefnan að selja þetta hús í nánustu framtíð, en ekki tímabært alveg núna að taka endanlega ákvörðun um það en í húsinu fer fram metnaðarfull starfsemi á vegum Barnaverndarstofu sem ekki liggur fyrir hvort verði áfram til staðar,“ segir Finnur. /MPÞ

Interclamp er alhliða framleiðsla á röratengjum gerðum úr galvaniseruðu pottjárni til ótölulegra nota. Hönnuð til þess að geta reist fljótlega og auðveldlega traust mannvirki.

Sími: 453 8888 - Opið virka daga kl. 9-17

Við Norðurlandsveg - 560 Varmahlíð

KLÁRIR Í BÁTANA!

Purrrir AGM eða síru rafgeymar fyrir tæki og rúllur

Hleðslutæki

Öflugir start rafgeymar í mörgum stærðum

Traust og fagleg þjónusta • NÝTT: Vefverslun www.skorri.is

SKORRI

TUDOR SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYMUM **TUDOR**

Skorri ehf • Bildshöfði 12 • 110 Rvk • 577-1515 • www.skorri.is

ER HÁVAÐA-MENGUN Á ÞÍNU BÝLI?

Notið alltaf heyrnarhlífar þegar þess er þörf. Farðu yfir það í huganum hvar er mesta hávaðamengunin á býlinu og hvað það er sem býr til hávaðann. Þegar þú kaupir nýjan búnað eða vélar þá skaltu íhuga hversu hljóðlátar þær eru.

Kynntu þér leiðbeiningaefni um öryggi og vinnuvernd í landbúnaði á bondi.is

ER ÞITT BÚ ÖRUGGUR OG GÓÐUR VINNUSTAÐUR?

Aukin ökuréttindi

Næstu námskeið

Fjarfundur
22. febrúar

Staðnám - hraðferð
3. mars

Menntun ökumanna er okkar fag

Endurmenntun atvinnubílstjóra

Farþegaflutningar
12. feb - 09:00 - 16:00

Vörufutningar
14./15. feb - 17:00 - 20:30

Umferðaröryggi
16./17. feb - 17:00 - 20:30

Vistakstur
19. feb - 09:00 - 16:00

Lög og reglur
21. feb - 17:00 - 20:00
22. feb - 17:00 - 21:00

Skyndihjálp
23./24. feb - 17:00 - 20:30

Ökuskólinn Mjódd - Þarabakka 3 - 109 Reykjavík - s:5670300 - mjodd@bilprof.is

Dagblaðið Íslendingur 03. maí árið 1957 segir frá opnun glæsilegs félagsheimilis, Freyvangs.

Hjartað og sálin í sveitinni:

Óráðin örlög Frey- vangsleikhússins

Samkvæmt fundargerð sveitastjórnar Eyjafjarðarsveitar nú í janúarlök kom fram að Finni Yngva Kristinssyni sveitarstjóra tveggj verið falið að gera uppkast að tveggja ára samstarfssamningi við Freyvangsleikhúsið varðandi leigu þess og rekstur. Er áætlað að fyrstu drög verði sett á borðið nú á dögunum og forvitnilegt að sjá hvort komist verði að samkomulagi um afdrif þess.

Framtíð Freyvangs hefur verið mikið í umræðunni síðustu miss-
eri eftir yfirlýsingu sveitarstjórn-
ar um áætlaða sölu hússins - enda
hýsir staðurinn bæði langa sögu og
er að stóru leyti eina áhugaleikhús
sveitarfélags Eyjafjarðarsveitar
- og þá Akureyrar sem er næsti
bæur við. Áhugaleikhús Freyvangs
hefur laðað að sér leikmenn hrepp-
ana en jafnframt að stórum hluta
Akureyrarbúa sem hafa notið þess
að láta ljós sitt skína á fjölnum. Það
má geta þess að um þessar mundir
standa yfir æfingar á leikritinu
vinsæla Kardimommubærinn sem
fer í sýningu í byrjun mars – leik-
ararnir í bland búsettir í sveitinni
og á Akureyri og mikil tilhlökkun í
loftinu, bæði leikenda og þeirra sem
áætla að horfa.

Verðlag og mögulegur kostnaður

Á meðan að meðlimir Freyvangs-leikfélagsins sjálfs sjái sér ekki færð að kaupa staðinn (með verðmiða uppá um 65m króna) er áhugi þeirra eindreginn þegar kemur að því að halda starfi sínu hvað viðkemur hús-inu áfram.

Skiptar skoðanir hafa verið á hvort slíkt sé of kostnaðarsamt, jafnvel óþarft, enda hafi félagsheimilið Laugarborg nýverið verið gert upp með það fyrir augum að þjóna íbúum Sveitarfélags Eyjafjarðarsveitar.

Aðstandendur leikfélagsins telja þó tam, að viðhald á þeirra vegum bjóði upp á mun vægari fjárútlát enda urmull laghentra meðlima þess sem gætu tekið á ýmsum verkum í stað útboda sem gætu kostað sveitarfélagið milljónir.

Óvissa um eignarhald

Skoðaður var sá möguleiki að starfsemi leikfélagsins flyttist í Laugarborg, en var það ekki talinn heppilegur kostur miðað við umfang

Til fróðleiks

- Áður, er hrepparnir voru aðskildir, tilheyrðu félagsheimilin er um fjallað hér í greininni, sitthvorum hreppnum. Laugarborg var tekið í notkun sem félagsheimili fyrir Hrafnagilshrepp árið 1959 en Freyvangur fyrir Öngulsstaðahrepp árið 1957.

- Sveitarfélagið Eyjafjarðarsveit
varð til í ársbyrjun
1991 með sameiningu
Öngulsstaðahrepps,
Hrafnagilshrepps og
Saubæjarhrepps.

starfsemi Freyvangsleikhússins. Að auki má hafa í huga að í Freyvangi hefur leikfélagið borið aldur sinn og er, í huga sveitunga, rótgróinn staður töfra sviðsins enda féllu upphaflegir eignarhlutar Freyvangs, að nær helmingi enda alls 48 prósent, í hendur ungmennafélaga, kvenfélaga og annarra.

Upttalið; Ungmennafélagið Ársóli 8%, Ungmennafélagið Ároðinn 8%, Ungmennafélagið Væringjar 4 % (þeir áttuðu Freyvangsleikhúsinu síðan hlut sínum í húsinu) Framfarafélag Öngulsstaðahrepps 8%, Kvenfélagið Aldan 8%, Kvenfélagið Voröð 8% og Slysavarnadeildin Keðjan 4%.

Skráðir eigendur nú samkvæmt vefsíðu Eyjafjarðarsveitar, eru fyrir utan sveitarfélagið, Búnaðarfélag Öngulsstaðahrepps, Samherjar og Kvenfélagið Aldan-Voröld.

Samkvæmt fyrirtækjaskrá skatts-
ins kemur þó lítið fram á vottorði
um skráningu raunverulegra eigenda.

Framtíð Freyvangs

Þó Freyvangur, ásamt Laugarborg hafi gengt félagsstarfsemi af ýmsum toga, kom fram í stefnumörkunarvinnu sveitastjórnar Eyjafjarðarsveitar varðandi fram-tíðarhlutverk félagsheimilanna – árið 2000 - að Freyvangi væri markaðs hlutverk leikhuús.

Örlög Freyvangsleikhússins eru þó, þegar þetta er skrifað enn óráðin, en ljóst er að starfseminni sé sjálfhætt næist samningar ekki og leikfélagið missi aðstöðuna í Freyvangi. Tillögum sveitastjórnar að samstarfi séu því í eldflínunni og verða hugmyndir að úrlausn vonandi á borð barnar nú í vikunni. /SP

Magnús Leópoldsson, lögg. fasteignasali

Magnus Leopoldsson, lögj. fasteignasali

FASTEIGNAMIÐSTÖÐIN

Hlíðasmára 17 · 201 Kópavogi · Sími 550 3000 · Fax 550 3001
 fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is · www.fasteignamidstodin.is

Fasteignamiðstöðin Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi sími 550 3000 er með til sölu veitingastaðinn Kaffi Kjós við Meðalfellsveg.

Kaffi Kjós er þjónustumiðstöð sem er staðsett er á 3500 fm eignarlóð í suðurhlíðum Meðalfells, með góðu útsýni yfir Meðalfellsvatn. Mögulega hægt að fá keypt meira land.

Akstursfjarlægð frá Reykjavík er um 50 km, við þjóðveg nr. 461, um 5 km frá Hvalfjarðarvegi sem er þjóðvegur nr. 47. Þar er veitingarsala og verslun. Veitingasalur með 49 sæti. Einnig frábær útiaðstaða. Þar er lögð áhersla á að fólk geti notið veitinga heimilislegu umhverfi.

Verið er að selja fyrirtækið og fasteignir. Fyrirtæki og fasteignir í góðum rekstri sem gefur einnig möguleika á frekari starfsemi en Kaffi Kjós hefur verið rekið í 6 mánuði á ári.

Nánari upplýsingar á skrifstofu Fasteignamiðstöðvarinnar sími 550 3000
eða gegnum netfangið magnus@fasteignamidstodin.is

ALLAR STÆRÐIR AF CAT RAFSTÖÐVUM

Opnar stöðvar | Stöðvar í húsi

Stöðvar í gám | Aukabúnaður eins og sjálfvirkur
skiptirofi og fleira | **Öflug og góð þjónusta**

Gerðu kröfur - hafðu samband við Karl í síma **590 5125** og kynntu þér þína möguleika.

KLETTUR / SALA OG ÞJÓNUSTA / KLETTAGARÐAR 8-10
104 REYKJAVÍK / **590 5100** / klettur.is

LESENDARÝNI

„Kæri Jón“ – opið bréf til Landgræðslunnar

Þetta er búin að vera löng samfylgd, um þrjátíu ár. Ég var óharðnaður unglingur í foreldrahúsum þegar foreldrar mínir tóku boði þínu um samband. Samband sem ég gekk seinna inn í og tók við þeirra skuldbindingum. Það var stofnað til langtímasambands með fögrum fyrirheitum og fallegum hveitibrauðsdögum, eins og gjarnan er.

Við höldum að við værum öll að vinna að sama markmiði og landið okkar myndi njóta góðs af. Jörðin sem afi og amma lögðu allt sitt í að eignast, sem pabbi og mamma ræktuðu og efldu, sem ég tók við eins og hlekkur í keðju kynslóða, og legg hjarta mitt og orku í að skila áfram til barnanna minna, kenna þeim að umgangast og lifa af gæðum þess. 90 ára landvarsla.

Það er svo merkilegt með samband okkar bænda við landið, við erum vörslumenn, tímabundin ráðning sem endist okkar ævi, augnablik í eilífu tímans og landsins. „En þú átt að muna, alla tilveruna, að þetta land á þig“. Kannski einmitt þess vegna gengu bændur glaðir á sínum tíma inn í verkefnið „Bændur græða landið“, sáu tækifæri til að nýta sértæka ráðgjöf Landgræðslunnar, fá styrk til áburðarkaupa og jafnvel fræ.

Hlutur bænda var að greiða það sem upp á vantaði af áburðarverðinu, leggja fram vélar og tæki til verksins og vinnuna. Gild rök má færa fyrir því að aldrei hafi tími eða fjármagn Landgræðslunnar ávaxtað sig betur. Og árangurinn ótvíræður, melar gróa, rofabörðum er lokað, afréttir bera meiri beit. Áratuga starf í sveita síns andlits.

Við höldum að sambandið einkenndist af samvinnu og gagnkvæmri virðingu. En svo fara að renna á bóndann tvær grímur, er jafnræði í þessu sambandi? Jöfn og sanngjörn verkaskipting? Kostnaðarskipting rétt? Eru störf bænda og framlag í sambandinu metin að verðleikum? Eða er makkerinn farinn að taka okkur sem sjálfsögðum hlut, má bjóða bændum hvað sem er? Eru við stödd í einhvers konar ofbeldissambandi, þrælalaldi, þar sem þarfir okkar eru ekki virtar, vaðið er yfir okkur á skítugum skónum, talað niður til okkar?

Þann 26. janúar barst Höfðabændum tölvupóstur frá verkefnastjóra „Bændur græða landið“. Þar koma fram viðbrögð Landgræðslunnar við rúmlega 100% hækkun áburðarverðs. Niðurskurður á áburðarmagni kom ekki á óvart, við höfðum gert ráð fyrir því. Það sem vonbrigðum olli var frekar nánasarleg styrkuppþæð til kaupanna, 112.200 kr. á hvert tonn af tvígildum áburði, alls 403.920 kr. á 3,6 tonn. „Böns off

Höfði í Grýtubakkahreppi.

Myndir / Úr einkasafni

Ásta F. Flosadóttir.

„Það eru eiginlega ótrúleg vinnubrögð að ganga framhjá bændum við samningu reglugerðar um landnýtingu.“

monní“ hefði einhver sagt, en við skulum skoða málið aðeins betur. Þessi áburður kostar nefnilega um 135.000 kr. tonnið ÁN vsk. Heildarkostnaður okkar við þessi áburðarkaup er þannig rúmlega 607.000 kr. Vélavinnan er sem fyrr einskis metin, þrátt fyrir rekstrarhækkanir og olíuverðshækkanir. Og vinnan verðlaus eins og venjulega, enda er tími bænda ekki peningar þó allra annarra tími sé verðlagður í topp (m.a. vinnutími starfsmanna Landgræðslunnar, sem ég veit ekki til að hafi nokkru sinni unnið sína vinnu í sjálfboðastarfi).

Þessi ágæti tölvupóstur kemur á sama tíma og áburðarreikningur Höfðabúsins fer úr 2,5 milljónum í rúmlega 5 milljónir.

Með fullri virðingu?

Nú á haustdögum var lögð í samráðsgátt stjórnvalda uppkast

Landgræðslunnar af reglugerð um sjálfbæra landnýtingu. Það er að bera í bakkafullann lækinn að ræða það þunnildi sérstaklega hér og vísast til umsagna og athugasemda sem bárust inn á samráðsgáttina. En það eru vinnubrögð Landgræðslunnar sem athyglin beinist að. Það „samráð“ sem haft var við landeigendur og við bændur var bæði lítið og lélegt. Enda stendur ekki steinn yfir steini þegar farið er yfir allar þær athugasemdir sem bárust. Það eru eiginlega ótrúleg vinnubrögð að ganga framhjá bændum við samningu reglugerðar um landnýtingu. Því var bændum ekki boðið sæti við borðið í þessari vinnu? Snýst það um að það „þurfi að hafa vit fyrir“ okkur, bændur stundi rányrkju, að bændum sé ekki treystandi til að taka ákvarðanir um það land sem þeir nýta? Er þarna verið að sýna vörslumönnum landsins tilhlýðilega virðingu? Von að maður spyrji.

Það er ekki (bara) þú, það er (líka) ég

Ég sit nefnilega uppi með þá tilfinningu að verk okkar og verk foreldra minna séu lítils metin. Að Landgræðslan beri yfir höfuð ekki virðingu fyrir bændum og þeirra framlagi, ekki sem atvinnurekendum, ekki sem vörslumönnum lands eða yfirleitt sem fólki með tilverurétt. Já, það er grimmt að taka svona djúpt í árinna, en svona er tilfinningin þegar maður fer að horfa á þetta ágæta langtímasamband með gagnrýnum augum. Og nú er staðan sú hjá okkur, eins og öllum öðrum sauðfjárbændum á landinu, það þarf að taka sársaukafullar ákvarðanir, það þarf að lóga einstaka kostnaðarliðum og skera niður það sem hægt er. Eða hættu. Höfðabúið hefur ekki greitt út mannsæmandi laun síðustu árin svo ekki verða

2,5 milljónir tekin af launaliðnum til að greiða áburðarhækkunina. Það er sannkölluð skriðtækling að fá á sig rúmlega 100% hækkun á stærsta útgjaldalið búsins, þar ofan á hækkun á olíu og plasti og litla von um alvöru hækkun afurðaverðs í haust.

Þetta er uppsagnarbréf

Við sjáum okkur ekki lengur fært að vinna vinnuna ykkar lengur, mín kæra Landgræðsla. Við höfum ekki efni á þessu sambandi. Ég þarf varla að minna á að það er lögbundið hlutverk þitt að stunda uppgræðslu og stöðva landfok. Trúlega verður það þú sem átt í framtíðinni að rækja skuldbindingar ríkisins í kolefnisbindingu. Staðreyndin er sú að við Höfðabændur höfum sinnt þessari vinnu fyrir þig bæði í Höfðalandi og á Leirdalsheiði síðustu 30 árin. Því miður er komið að leiðarlokum í þessu sambandi, við vitum það svosum ekki hvort „hjónabandsráðgjöf“ getur nokkru breytt, en það er alveg á kristaltæru að það þurfa að verða miklar breytingar á hegðun þinni og framlagi ef endurnýja á heitin. Og eins og alltaf þegar sambandslit verða þá er saklaus aðili sem geldur fyrir. Blessað landið. Við munum halda áfram að gera okkar besta fyrir landið, hér eftir sem hingað til, það er okkar hagur að skila því betra til næstu kynslóðar en við tókum við því. Það verk munum við halda áfram að vinna af heilindum.

Ásta F. Flosadóttir

Höfða I, Grýtubakkahreppi
(Höfundur er sauðfjárbóndi og vörslumaður lands)

Síðasti naglinn í líkkistuna

Í síðustu viku birtust bændum fyrstu hugmyndir að verði á dillakjöti haustið 2022. 10% hækkun að lágmarki. Það er vægt til orða tekið þegar ég segi að þessi 10% eru mikil vonbrigði. Á síðustu árum hef ég reynt að þakka fyrir hvert prósentustig sem verðið hefur þokast upp á leið sinni til eðlilegrar leiðréttingar frá verðfallinu 2017, en nú er staðan önnur, það er varla hægt að þakka fyrir 10% hækkun í 5,7% verðbólgu.

Það hefur komið alveg skýrt fram hjá forsvarsmönnum afurðastöðvanna síðustu mánuði að þeir telja ekki

heppilegt að fé fækki mikið, til viðbótar við það sem nú þegar er orðið. Ég tel líka að það sé alveg rétt hjá þeim. Þegar að ferðamönnum fer að fjölga á nýjan leik, mun innanlandsmarkaðurinn stækka. Lambakjöt hefur verið afar vinsælt hjá erlendum ferðamönnum og verður það áfram. En einungis ef okkur ber gæfa til að verja núverandi framleiðslu frá algjöru hruni.

Hvaðan sú hugmynd kemur, að bændur geti sæst á 10% lágmarkshækkun, veit ég ekki. En það er alveg ljóst að vonbrigði mín og annarra bænda eru mikil. Við búum við kerfi sem einfaldlega virkar ekki

Trausti Hjálmarsson. Mynd / Einkasafn

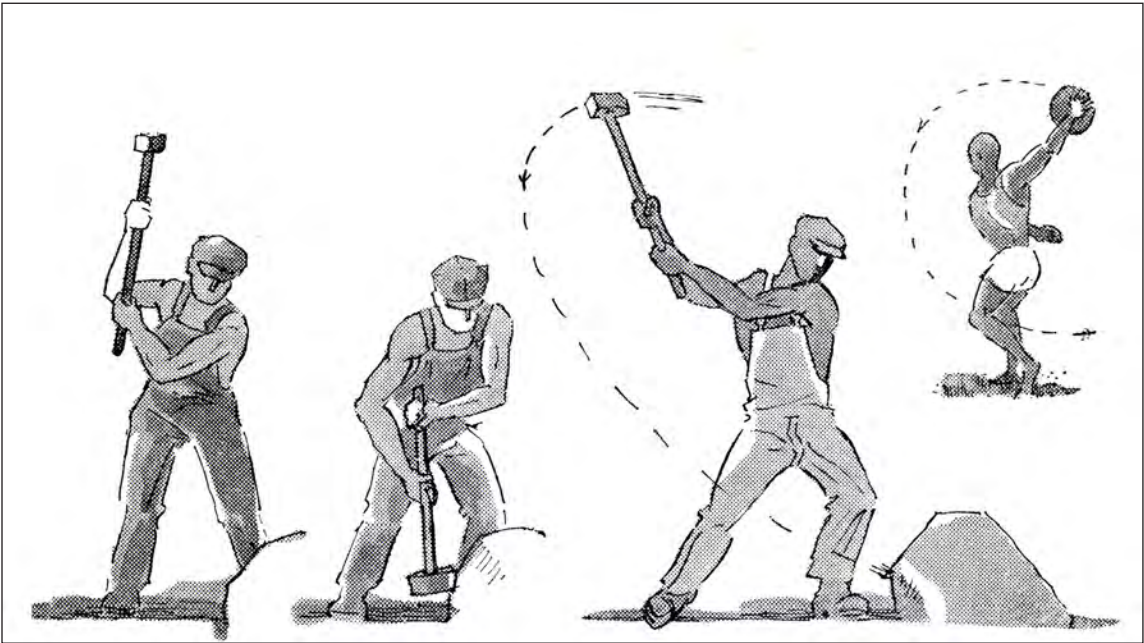
sem skyldi. Nú eru afurðastöðvar farnar af stað til að tryggja sér innlegg fyrir næsta haust og alveg ljóst að engin þeirra vill tapa frá sér meira innleggi. En hvernig má það vera að á sama tíma og fyrirtækin eru að fiska bændur til sín í viðskipti þá ætla þau að halda áfram að svelta bændur?

Getur ástæðan verið sú að þessi kostnaðarliður þeirra er orðinn sá eini í rekstrinum sem þeir ráða alveg yfir? Ég veit það ekki en mér er orðið fullljóst að bændur geta ekki staðið áfram í rekstri þar sem ekkert tillit er tekið til þeirra kostnaðarhækkana sem þeir eru að verða fyrir þegar svo verð á lambakjöti er ákveðið.

Í öllum rekstri er verðlagning á vörum byggð á þeim kostnaði sem til verður við framleiðslu á henni. Hins vegar hafa bændur ekkert um það að segja hvaða verð þeir fá fyrir sína vöru. Hvers vegna er bændum ætlað að reka sín bú án þess að geta verðlagt sínar afurðir til að tryggja sanngjarna afkomu? Ef fer svo að afurðaverð til bænda hækki bara um 10% á komandi hausti, þegar allt stefnir í að breytilegur kostnaður hækki um 20-30%, þá er það ekkert annað en síðasti naglinn í líkkistuna.

Trausti Hjálmarsson, bóndi Austurhlíð II

SAGA & MENNING

Létt og leikandi (dýnamísk) skyldi líkamsbeitingin vera. Myndirnar með greininni eru úr kennsluefni í vinnufræði á árunum 1955– 1970; teikningar Norðmannsins Rudolf Vie.

Sögubrot um búfræðslu 3:
Að læra líkamsbeitingu

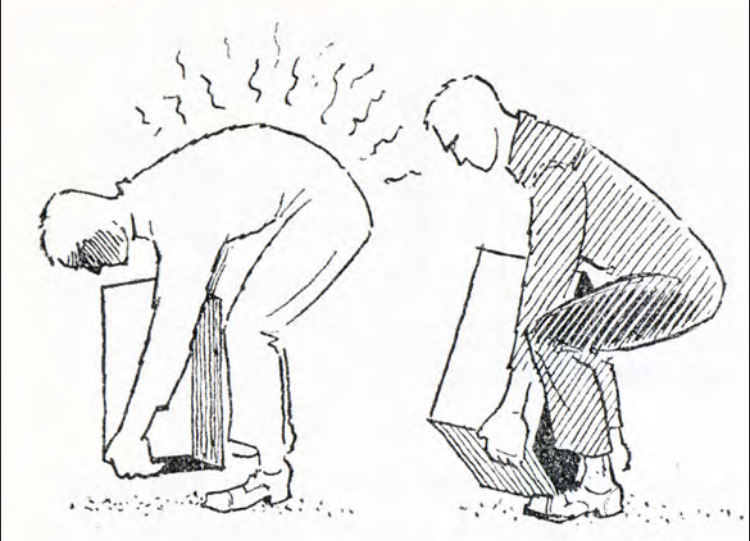
Löngum var það svo að hver kynslóð lærði af hinni eldri – bæði góða verkhætti og vonða. Lengi vel voru menn ekki mjög uppteknir af vinnuumhverfi sínu eða áhrifum vinnunnar á heilsu og líðan. Sumum þótti það kveifarskapur að kvarta og menn tóku erfiði og áraun svo og ýmsum viðvörunarmerkjum líkamans sem óumflýjanlegum örlogum.

Rannsóknir Guðmundar Finn-bogasonar prófessors og leið-beiningar Halldórs Vilhjálmssonar um slátt með orfi og ljá fyrir rétttri öld má kalla nokkur tímamót því þeir beindu athygli að líkama og velferð sláttumannsins, ekki aðeins amboðunum. Vinnurannsóknir Guðmundar voru þá sennilega á heimsvísu.

Með fyrstu dráttarvélunum og þrasetu á þeim kom í ljós að hana þoldu ekki allir. Mjög reyndi á bak ökumanns til dæmis, svo til voru þeir sem skaða biðu af akstrinum, enda vinnuaðstaðan óheilsusamleg á flestan máta. Sama máttu ökumenn vígvéla, svo sem skriðdreka, þola. Með umfangsmiklum rannsóknum tókst með tímanum að bæta aðbúnað og vinnuaðstöðu svo nú er vanda-málið að stórum hluta úr sögunni.

Magnús Óskarsson kom til starfa á Hvanneyri árið 1955. Eitt af því sem hann tók upp á var að segja nemendum Bændaskólans til í grein sem kölluð var vinnufræði (arbeidslære). Hún var nýmæli. Magnús hafði í námi sínu og dvöl á Norðurlöndum kynnst greininni, og einum helsta forgöngumanni hennar þá, Norðmanninum Birger Tvedt, lækni og sjúkraþjálfara; hann liðsinnti m.a. norskum afreksíþróttamönnum. Dr. Tvedt og kenningum hans hafði Magnús kynnst á námskeiði í Svíþjóð í ársbyrjun 1955.

Heim kominn hóf Magnús að flytja boðskap Tvedts um rétta líkamsbeitingu við vinnu og um árabíl var vinnufræði föst grein í námskrá Hvanneyrarskóla. Magnús tók saman kennslubók um vinnu-fræði. Með framtaki Magnúsar

Árið 1950 voru vinnulaun 81% af rekstrargjöldum íslenska meðalbúsins (verðlagsgrundvallarþús). Flest bústörf kölluðu þá á líkamlega vinnu. Brátt tóku vélarnar við.

varð Hvanneyrarskóli í hópi fyrstu fagskóla landsins til þess að taka upp kennslu í þessari þýðingarmiklu námsgrein – ef ekki fyrstur.

Á árunum 1955-1970 var það einkum tvennt sem illa lék líkama íslenskra bænda, að frátöldu heyrki og akstri öryggisgrinda- og húslausra dráttarvéla: Annað voru áburðarpokarnir en hitt mjólkurbrúsarnir. Það var því ekki að ófyrirsynju að Magnús Óskarsson efndi til dæmis til Íslandsmóts í mjólkurbrúsaburði í Hvanneyrarskóla á þessum árum, eftir að hafa fyrirlesað og kynnt hvernig bændaefni skyldu beita líkama sínum við lyftingu og burð þungra hluta.

Nú minna ekilshús dráttarvéla á stjórnklefa geimfars, áburðarpokar nútímans eru sem betur fer ofraun mennsku afli og mjólkurbrúsar orðnir safngripir og stofustáss. Í mörgu tilliti hefur því á verið stemmd að ósi: ýmsum heilsuspillandi þáttum bústarfa hefur verið útrýmt og aðstaður bætta – í kjölfar aukinnar þekkingar. Vera má að aðrar ógnir séu komnar í staðinn, svo sem kyrrseta við vélunnin verk og einhæfni þeirra, að ég nú ekki gleymi hinum andlega þætti.

Má þá minna á möntru dr. Birger Tvedt, sem var hreyfing – alhliða og regluleg hreyfing.

Bjarni Guðmundsson

Föndurlist Vaxandi

Myndlistavörur
Föndur - Netverslun
Námskeið

Föndurlist - Strandgötu 75, 220 Hafnarfirði
s. 553 1800 - www.fondurlist.is

ÍS FELL

SNJÓKEÐJUR

Hafðu samband og kynntu þér vöruúrvalið og þjónustuna!

isfell.is • sími 5200 500 Þekking og þjónusta

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

Stuttur afhendingartími
Hágæða íslensk framleiðsla
Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli
Iðnaðarhurðir
Iðnaðarhurðir með gönguhurð
Bílskúrshurðir
Hurðir í trékarma
Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

HURÐIR

Tunguháls 10, 110 Reykjavík, sími 567 3440, vagnar@vagnar.is, vagnar.is

Bændablaðið

Kemur næst út
24. febrúar

Brasilískur skógur.

Mynd / Unsplash

Fleiri tegundir trjáa til en áður var talið

Án trjáplantna væri heimurinn heldur snauður, ekki bara af fegurð heldur einnig loftgæðum, blaðsíðum bóka og almennilegri mold. Nú hefur komið fram á vefsíðu New Scientist að mögulega séu til í heiminum rúmlega 9.000 fleiri trjategundir í heiminum en áður var haldið.

Með þessari uppgötvun hefur tilvist ríflega 73 þúsund trjategunda verið staðfærð, þá 14% aukning en áður var. Háskólaþrófessorinn Peter Reich, einn þeirra þekktustu er koma að lífeðlisfræði trjáa og vistfræði skóga, komst að þessari niðurstöðu ásamt félögum sínum við rannsóknir þeirra á heimsvísu. Aukinheldur telja þeir að stórt landsvæði Suður-Ameríku gefi til kynna enn frekari tegundir sem eiga eftir að auka töluna frekar – en skv. niðurstöðum fundust þar hvað flestar óuppgötvuðu tegundirnar.

Tekið er til þess að Amazonas fylkið í Brasilíu er gríðarstórt og afar fjölbreytt er kemur að lífi. Lítið hefur verið um vettvangskannanir á svæðinu, sem þyrfti að breyta, en Reich telur að áframhaldandi eyðing skóga, sem jókst að mjög miklu leyti í Brasilíu á síðasta ári – gæti ógnað mörgum þessara tegunda áður en þær hafa verið formlega fundnar og rannsakaðar af þar til bærum vísindamönnum.

Áhugavert er að ein af hverjum fjórum tegundum plantna sem fundist hafa á jörðinni hafa einmitt fundist í Brasilíu. Þessari fjölbreytni

má þakka regnskógum Amason, miklum ám og votlendissvæðum en lífríki landsins er einnig gríðarlega fjölbreytt – bæði í dýra- og plönturíkinu.

Þeir sem að rannsókninni unnu komust að niðurstöðum sínum með því að byggja á alþjóðlegum gagnagrunni trjategunda, sameina hann öðrum gagnagrunni er inniheldur yfirlit yfir viði vaxin svæði og skiptu svo heiminum niður í 100 km breiða ferninga. Þá áætluðu þeir fjölda ófundinna tegunda út frá nálgun sem benti til aukins fjölda nýrra tegunda á svæðum sem áður hafa leitt í ljós mikla fjölbreytni gróðurs.

Reich telur að mat á 73.300 trjategundum á heimsvísu gæti verið nokkrum þúsundum of lágt, vegna þess að það eru margir heimshlutar þar sem nánast engin áreiðanleg trjagögn eru til, jafnvel á mælikvarða 100 kílómetra ferninga. Helsta óvissan í heildartölunni stafar þó af skorti á vettvangskönnunum í hitabeltinu.

Aðspurður segir Reich: „Af hverju skiptir það máli að við vitum hversu margar tegundir eru til? Fjölbreytileiki er mikilvægur fyrir getu skóga til að halda áfram að veita auðlindir og aðra þjónustu, allt frá því að hægja á loftslagsbreytingum og draga úr flóðum til þess að vera uppspretta timburs og heimili annars gróðurs og dýralífs, svo að varðveita þá verður mikilvægt.“ /SP

Búfjárbjófnaður skekur bændasamfélag Bretlandseyja enda um stórfellda þjófnaði að ræða.

Bretlandseyjar:

Hækkun á kjöti búfjár kyndir undir þjófnaðarbylgju

Búfé að verðmæti 2,1 milljón punda hefur horfið af bæjum víðs vegar um Bretlandseyjar á síðasta ári, og óttast er um nýja bylgju þjófnaða, nú er verðlag lambakjöts fer hækkandi.

Þjófnaður búfjár var þó 5% lægri en frá árinu áður en NFU Mutual (National Farmers Union Mutual) varar við því að talið er að slík iðja aukist nú á árinu 2022.

Vegna heimsfaraldursins er hófst tveimur árum áður fóru útgjöld vegna búfjárbjófnaðar lækkaði, um allt að 25,5%, og sneri þar með við þróun hækkunar sem hefur átt sér stað undanfarinn áratug. Með núverandi verðhækkun, þar á meðal á kjöti, eru menn uggandi og telja að það muni ýta undir nýja bylgju þjófnaða eins og áður sagði, en þessi glæpastarfsemi vegur hvað þýngst á afkomu bænda ef undan er talinn þjófnaður á vélbúnaði. Hafa nú verið innleidd hátæknivædd öryggis- og merkingakerfi ætluð búfé, auk DNA prófa sem gerir glæpamönnum sífellt erfiðara fyrir að koma dýrunum í endursölu.

Rebecca Davidson, sérfræðingur dreifbýlismála hjá NFU Mutual, sagði að þótt fréttir af minnkandi glæpatiðni frá síðasta ári væru jákvæðar vildi hún hvetja til varúðar. Þjófnaður búfjár væri sá glæpur sem

Kjöt búpenings sem slátrað er á löglegan hátt er merkt Red Tractor.

ylli bændum hvað mestum áhyggjum auk þess sem velferð dýranna sem stolið væri færi oftar en ekki forgörðum. „Sú staðreynd að stórfelldir þjófnaðir eiga sér stað enn sýnir að það er ekkert pláss fyrir annað en varkárni.“

Þjófnaður búfjár er eins og fólk gerir sér grein fyrir ekki nýjar fréttir, slíkt hefur verið í gangi um aldir þótt hér áður fyrr einskorðaðist þjófnaðurinn

hvað helst við nokkur lömb eða einn og einn nautgrip. Nútildags er hins vegar um að ræða skipulögð glæpagengi og glæpi sem fela til dæmis í sér að yfir 50 kindur eru teknar í einu.

Til að falla ekki í þá gryfju að versla kjöt sem mögulega hefur verið stolið og slátrað á ólöglegan hátt er almenningi ráðlagt að versla ekki við aðra en sem merkja kjöt sitt með Red Tractor merkinu. NFU Mutual hefur lagt áherslu á að styðja verkefni er hjálpa til við að fyrirbyggja þjófnað, svo sem notkun skynjara er greina óvenjulega virkni og gera viðvart. Einnig hafa þeir komið á fót skýlum þar sem stolin húsdýr fá inni, aðhlynningu, mat og annað meðan á lögreglurannsókn mála þeirra stendur.

Meðvitund um þessi málefni hafa svo enn frekar hvatt samfélagið til þátttöku og þá sérstaklega er fólki bent á að láta vita ef tekið er eftir grunsamlegum flutningum búfjár. Áætlað er að taka sérstaklega á þessum málum á árinu enda telur NFU að aðgerðir þess efnis – að gera samfélagið meðvitað, vinna með samstarfsaðilum í leit að stolnu búfé eða afurðum ólögleggrar slátrunar og þar fram eftir götunum marki skýra línu er kemur að getu glæpamanna til að láta greipar sópa. /SP

Hernaður eggjaframleiðenda í UK

Vaxandi fjöldi eggjaframleiðenda á Englandi hefur snúið sér að nýtingu Androlis- og Taurus ránmítla til að ná stjórn á rauðmítlastofnum er herja á hæðir þeirra. Einnig hefur svipuð aðferð verið kynnt er kemur að flugum, og þá eru vespur sendar á þær í stað ránmítla.

Það er stöðug barátta fyrir eggjaframleiðendur að halda fjölda rauðmítla í skefjum, sérstaklega þegar hlýnar í veðri. Yfir sumarmánuðina er líftími rauðmítla afar stuttur, allt að 7-8 dagar, sem gerir það að verkum að illa er hægt að hafa hemil á hraðri fjölgun þeirra eða atferli, sérstaklega þar sem þeir athafna sig helst að næturlagi.

Fyrstu merki um sýkingu í hænsnum eru oft blóðflekkiðtt egg eða blóðleysi, þá svefn og eirðarleysi en einnig bera fuglarnir smit. Þetta hefur að sjálfsögðu í för með sér minnkun á eggjaframleiðslu þeirra og gæðum eggjanna sem þá hefur í för með sér efnahagslegt tjón fyrir eggjabændur. Talað er um að árlegur efnahagslegur kostnaður sé allt að 1 pund á hverja hænu.

Framleiðendur hafa löngum reitt sig á eiturefni til þess að losa sig við slíka pest sem mítlarnir og flugurnar eru, en hafa nú æ oftar rekið sig á að samkvæmt neytendalögum eru eiturfefnin á undanhaldi og vörum þeirra skilað úr verslunum vegna af mik-

ils eiturmagns í vöru. Eggjabændur brugðu þá á það ráð að leita eftir aðferðum er hægt væri að nýtast við í stað efnanna og eitt þeirra var að láta svokallaða ránmítla (predatory mites) herja á rauðmítlana og flugurnar.

Báðar tegundir ránmítlanna eru

frumbyggjar í Bretlandi og finnast almennt í villtum fuglahreiðrum. Þeir skaða hvorki fugla, menn né umhverfið og eiga auðvelt með að ná til nær óaðgengilegra felustaða rauðmítlanna, öfugt við bæði eiturefni og menn.

„Ólíkt kemískum efnum eru engar líkur á því að fuglarnir beri skaða af og bætir heilsu þeirra til muna, þá ferskleika bæði kjöts og eggja sem þeir gefa af sér. Androlis- og Taurus-mítlarnir vinna mjög vel saman með mismunandi áherslum er kemur að árás á rauðmítla.

Androlis nærast fyrst og fremst á ungum rauðmítlum og er mjög hreyfanlegt rándýr, á meðan Taurus-mítlarnir fara hægur um, er gráðugra og étur hvað sem að kjafti kemur. Þegar kemur að því að etja þessum rauð- og ránmítlum saman er mælt með að dreifa þeim á gólf hænsnahússins, í hreiðurkassa og á rimla. Ránmítlarnir munu þá leita uppi rauðmítlana og neyta þeirra. Samkvæmt eðlilegri hringrás lífsins

mun þeim svo fjölga á meðan hinum fækkar.

Flugur eru annað vandamál eggjaframleiðenda yfir sumarmánuðina, þar sem þær pirra hænur og dreifa sjúkdómum, sem þýðir að mikilvægt er að bregðast við snemma. Tekin var sú ákvörðun að reyna að etja svokölluðum „sníkju-geitungum“ (parasitic wasps) á flugurnar enda geitungar rándýr þeirra stofns. Þessi sérstaka tegund geitungs er þó ekki dæmigerð að stærð, lítt sýnileg dýrum og mönnum og í raun ekki mikið stærri en tituprjónahaus.

Geitungarnir eru fluttir á mögulegt varpsvæði flugna, t.d. í kringum saur eða á fóðrunarsvæði – en þar verpa þeir sínum eigin eggjum inn í eggjapúpur flugnanna þar sem eggin nærast á eggjum þeirra og þá fæðast meindýraflugurnar ekki heldur frekar geitungarnir ... Þessar hernaðarframkvæmdir eggjaframleiðenda virðast reynast vel og eru án efa umhverfinu hollari en eiturnahernaðurinn áður. /SP

LESENDARÝNI

Framtíð Reykja í Ölfusi:
Umhverfisskóli Íslands

Umhverfið byrjar utan dýra heima hjá okkur, við leik-, grunn- og framhaldsskóla. Umhverfið er jú allt utandyra og þar kemur garðyrkja mest í nærumhverfinu en einnig í fjærumhverfi.

Þess vegna er rétt að skoða Reyki sem umhverfisskóla í stóra samhenginu.

Landsvæði Reykja og allt umhverfi í Ölfusi er mjög fjölbreytilegt, Hengilssvæðið til norðurs með öllum sínum jarðhita, hraunin á Hellisheiði í vesturátt, votlendi og sandar með fjölskrúðugu fuglalífi í suðurátt.

Undanfarin 60 ár hefur verið unnið ótulllega að uppgræðslu allt frá Ölfusárósum að Krísuvík og nú á síðustu árum mikil skógræktaráform vestan Þorlákshafnar. Á Hengilssvæðinu öllu allt að Þingvallavatni er stöðugt unnið að bætti aðgengi ferðafólks með náttúruverndarsjónarmið að leiðarljósi.

Við ræðum stöðugt um grænni framtíð en hvernig og hvar getum við gert þetta að veruleika. Hver er framtíðarsýn okkar í umhverfismenntamálum?

Eru Reykir í Ölfusi ekki besta lausnin?

Umhverfisskóli hefur mjög víðtækt starfssvið og að honum kæmu mörg ráðuneyti.

Umhverfisráðuneytið í broddi fylkingar síðan landbúnaðar-, iðnaðar- og menntamálaráðuneytið. Sem sagt, þetta er ekki bara málefni landbúnaðar og alls ekki á þann hátt sem nú er. Þetta er samstarfsverkefni okkar allra.

Góð leið er sjálfseignarstofnun með aðkomu ríkisstofnana, SÍ, SA, Fit og Bændasamtaka Íslands. Sú stofnun fengi landsvæði og húsakost á Reykjum afhent og annaðist allan daglegan rekstur með umhverfisráðuneytið fremst í flokki.

Þá er garðyrkjan meginhluti starfsins.

Hvað er garðyrkja?

Ræktun, skrúðgarðabygging, blómaskreytingar, skógrækt og landgræðsla en einnig alls konar umhverfisfræðsla. Skoðum þá hlið.

Í skólum menntum við skóla- og félagsliða, bætum við umhverfisliðanami.

Fræðsla um nærumhverfið verður að byrja í leikskólum og á að halda áfram upp í gegnum allt skólakerfið. Umhverfisliðanám færir okkur verðmæta starfskrafta og er í leiðinni aðfararnám inn í

Brandur Gíslason, skrúðgarðyrkjumeistari. Mynd / Úr einkasafni

framhaldsnám t.d. í garðyrkju og alls konar framhaldsnám í tækni- og vísindagreinum.

Ungt fólk er ekki alltaf tilbúið að velja sér frekara nám. Það gæti tekið þennan grunn og haldið áfram að bæta við sig og endað jafnvel með háskólagráðu.

Við höfum dæmi um þetta í Bættu um betur. Fjölmargir sem hófu nám þar eru nú komnir með mikla menntun. Það fólk er mjög verðmætt inn í iðn- og tæknigreinar með mikla starfsreynslu í grunninn.

Hvað með húsakost?

Þær ríkisstofnanir sem tengjast þessu eru með starfsstöðvar um allt land. Sumar gætu að miklu leyti flutt sig að Reykjum, aðrar að hluta til.

Helstu kostir: Sameiginleg aðalskrifstofa, dreifing kennslu- og fræðsluefnis, sameiginlegt tölvuver, sameiginleg aðstaða fyrir ráðstefnur og fundi, athvarf fyrir fólk í framhaldsnám, rannsóknir og vísindaskrif. Athvarf fyrir alls konar námskeið og endurmenntun.

Hvað með kostnað?

Til er samanburður á kostnaði pr. nemanda í bók- eða verk-námi í fjölbrautaskólum. Það eru fleiri í bóknámi en stefnan er jú að fjölga nemum í iðnnámi og gera það aðgengilegra, þar kemur Umhverfisliðaleiðin sterk inn. Fjölgun á þessu sviði lækkar kostnað á nemanda.

En húsakynnin?

HÍ fékk 5 til 6 milljarða króna til að kaupa Hótel Sögu. Landbúnaðar-

háskóli Íslands fékk peninga til að kaupa Miðfossa. Hvað þurfum við marga milljarða til að byggja glæsilega aðstöðu að Reykjum?

Nýtt upphaf í sátt og samlyndi

Ágætu alþingismenn, takið á þessu. Það verður að nást sátt um Garðyrkjuskólann að Reykjum. Framkoma háskólaráðs er algjörlega ólíðandi og bein aðför

Garðyrkjuskólinn á Reykjum.

Mynd / HKr

að iðnnámi á Íslandi. Starfsfólk skólans býr við stöðugt einelti sem hefur jafnvel versnað með aðkomu eftir að mannauðsstjóri hóf störf.

Hefjum Reyki til vegs og virðingar svo eftir verði tekið um allan heim.

Brandur Gíslason, skrúðgarðyrkjumeistari.

ZEDRUS

VERKEFTIRLIT ehf.

Við hjá ZEDRUS tökum að okkur

- + BYGGINGASTJÓRN
- + VERKSTÝRINGU
- + LOKAÚTTEKTIR

Hamarsbraut 6 220 Hafnarfjörður

844-5169 - zedrus@zedrus.is - www.zedrus.is

Wendel
Stofnað 1957

HILLTIP

VETRARBÚNAÐUR

SNJÓTENNUR, FJÖLPLÓGAR,
SALT - OG SANDDREIFARAR

Tangarhöfða 1 - 110 Reykjavík - 551-5464
www.wendel.is - wendel@wendel.is

GÆLUDÝR

Komdu hérna, kisa mín

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Kettir eru eina dýrið sem hefur gert manninn að húspjóni og annaðhvort elskar fólk þá eða hatar og ef til vill eitthvað þar á milli. Kísur voru dýrkaðar í Egyptalandi til forna. Þær eru sagðar hafa níu líf og til Íslands bárust kettir á landnámsöld.

Af uppruna katta er það að segja að samkvæmt einni sögu urðu þeir til þegar djöfullinn var að reyna sig við Guð í sköpunarlistinni.

Kettir eru eitt vinsælasta gæludýrið í heimi og árið 2021 er áætlað að til hafi verið 220 milljón heimiliskettir og 480 villikettir, sem eru afkomendur heimiliskatta, á jörðinni.

Í reglugerð um velferð gæludýra er kveðið á um skyldu gæludýraeigenda til að láta örmerkja alla hunda, ketti og kanínur, þannig að í dag ættu öll gæludýr að finnast í grunninum. Þrátt fyrir merkingarskyldu er ekki vitað hversu margir kettir finnast á Íslandi. Skráðir kettir á landinu eru rúmir 20 þúsund og eitthvað er um óskráða ketti. Gæti því heildarfjöldi höfuðborgar- og landsbyggðarkatta gróft áætlað verið milli 25 til 28 þúsund.

Karldýr katta kallast högni eða fress, kvendýrið læða eða bleyða og afkvæmin kettlingar.

Ætterni

Heimiliskötturinn er eina tamda tegundin innan ættarinnar Felidae. Talið er að allar kattartegundir innan ættarinnar séu komnar frá sama forföður og -móður sem var uppi fyrir 10 til 15 milljón árum. Ætksvísln Felix kom fram á sjónarsviðið fyrir sex til sjö milljónum ára og tegundin F. sylvestri, sem heimiliskettir, fyrir um tveimur milljónum ára.

Elstu minjar um að kettir hafi verið tamdir eru frá Egyptalandi, norðanverðri Afríku og löndum við botn Miðjarðarhafsins þar sem fundist hafa grafir katta af tegundinni F. lybica við mannabústaði frá því milli 7500 og 7200 fyrir Krist. Tamdir kettir eru bein afleiðing landbúnaðarbyltingarinnar og aukinnar kornræktar og hlutverk þeirra í fyrstu það helst að veiða mýs og halda smávöxnum afætum kornsins í stefjum.

Föníkíumenn, kaupmenn frá Karpagó og Etrúar versluðu með ketti og kynntu þá fyrir íbúum Evrópumegin við Miðjarðarhafið og á fimmtu öld eftir Krist voru kettir algengur í álfunni allt norður til Þýskalands, bæði sem húskettir til músaveiða og sem villikettir.

Rándýr

Líkt og stóru frændur katta, ljón og tigrisdýr, eru kettir kjötætur og afkastamikil rándýr og vitað að þeir veiða yfir 1.000 dýrategundir og

Bengal kettir eru blendingar af heimilisketti og egypsku mau-kyni og vinsælir í ræktun.

ekki síst smáfugla og mýs. Kettir eru hópdyr en veiða einir og eru virkastir við veiðar við sólarlag og sólarupprás.

Við veiðar beita kettir helst tveimur aðferðum og fer aðferðin eftir því hver bráðin er. Önnur felst í því að sitja fyrir bráðinni og stökkva á hana þegar hún er komin í færi og er þeirri aðferð oft beitt við músaveiðar. Þegar kemur að því að veiða fugla læðast kettir að þeim til að stökkva á þá.

Sú hugmynd að kettir leiki sér við bráðina áður en þeir drepa hana með því að sleppa henni og gripa hana aftur er röng og felst atferlið í því að þreyta bráðina það mikið að hún geti ekki skaðað köttinn áður en lagt er til atlögu við að kála henni.

Kettir eiga það einnig til að færa húspjónum sínum matargjafir, hér á

landi dauðan fugl eða mús, og er líklegasta skýringin sú að kötturinn hafi samþykkt þjóninn inn í félagakerfi sitt.

Kettir lepja vökva hratt með tungunni og sjúga hann síðan upp í munn til að kyngja honum. Almennt kjósa kettir vatn að drekka fram yfir mjólk og eldri kísur eru yfirleitt með mjólkuróþol.

Eins gagnlegir og kettir eru við músaveiðar eru flestir sammála um að dráp þeirra á smáfuglum sé skelfilegt, ekki síst ungum í hreiðri, sem þeir drepa í hundruð milljóna tali um allan heim á hverju ári. Reyndar ættu allir kattareigendur hér á landi og annars staðar að sjá sóma sinn í að halda köttunum innanhúss á vorin á meðan varptíminn gengur yfir.

Líkamsbygging

Kettir eru ferfætt náttúrdýr með góða sjón, þefskyn og heyrn. Líkaminn er langur, rennilegur og sveigjanlegur. Að meðaltali eru þeir um 23 sentimetrar að hæð, 46 sentimetrar að lengd og með 30 sentímetra langt skott og fjögur til sex kíló að þyngd eftir afbrigðum. Fress er yfirleitt stærri en læða.

Tennurnar eru beittar og klærnar, fimm á framfótum og fjórar á afturfótunum, inndraganlegar. Kísur mjálma, mala og hvæsa eftir því hvernig skapi þeir eru í og fressinn merkir sér yfirráðasvæði með lyktarmerkjum.

Heimiliskettir eru eina kattartegundin sem getur

sperrt skottið beint upp í loftið. Villikettir sperra það beint út og stinga því á milli fótanna þegar þeir ganga.

Feldur katta er yfirleitt marglitur en einnig eru til einlitir kettir. Læður gjóta venjulegast tveimur til fimm kettlingum í goti.

Æviskeið

Meðalævi heimiliskatta hefur aukist undanfarna áratugi vegna betri umhirðu. Á áttunda áratug síðustu aldar var meðalævi þeirra sjö ár en í dag er hún 15 ár. Elsti köttur sem heimildir eru til um var læða sem gekk undir heitin Cream Puff og lifði í 38 ár.

Orðsifjar

Heimiliskettir, eða íslenski fjósa-kötturinn, er undirtegund villikatta sem kallast Felix silvestris og kallast Felix silvestis catus eða Felix catus á latínu. Enska orðið cat er talið vera komið úr bóklatínu cattus og það orð komið úr egypsku, coptic, sem er heiti á fress eða coptit sem er læða. Sumir segja að orðið cat sé upprunnið í máli Núbía, kaddiska.

Í Danmörku og Noregi segja menn kat og katt og þaðan er líklegast heiti skepnunnar köttur komið.

Auk hefðbundinna heimiliskatta eru til tugir afbrigða katta í ræktun með ólíku útliti og litbrigðum.

Sem dæmi er til hárlaust afbrigði sem kallast Sfinxar/snoðkettir, en ræktun þeirra hófst árið 1966 í Hollandi eftir að fæddust kettlingar með þann genagalla að á vantaði hárið. Rófulausar tegundir má einnig finna, svokallaðir Manarkettir eða Manx – upphaflega ættaðir frá eyjunni Mön á Írlandshafi.

Kettir í Egyptalandi til forna

Auk þess að vera með þeim fyrstu til að temja ketti og nota til að halda afætum frá kornbirgðum sínum litu Egyptar á ketti sem guðlegar verur í ríflega 3.000 ár. Gyðjan Baast er oft sett fram sem kona með höfuð af ketti á myndum en helgi hennar var mest um 2.900 árum fyrir upphaf kristins tímatafs.

Sagan segir að þegar Persar gerðu árás á Pelesium í Egyptalandi, 525 fyrir Krist, hafi þeir fest lifandi ketti á skildi sína og að Egyptar hafi ekki þorað að ráðast til atlögu við þá vegna hræðslu við að drepa kettina og borgin því verið Persum auðveld viðureignar. Dæmi er um að rómverskur hermaður í Egyptalandi, sem drap kött þegar dýrið hljóp undir hjólið á hestvagni, hafi verið grýttur til dauða af æstum múgi og þegar heimiliskötturinn drapst var algengt að húsbóndinn rakaði af sér augabrúnnirnar til að tjá sorg. Dauðir kettir voru oft varðveittir sem mómíur og fjöldi slíkra hémur fundist í gröfum í Egyptalandi.

Skýring Egypta á góðri náttúru katta var að augasteinar þeirra fönguðu sólargeisla á daginn og sendu þá frá sér á nóttunni.

Grikkir og Rómverjar héldu marðardýr til að veiða nagdýr og furðaði gríski sagnfræðingurinn Herodotus sig á þeim sið Egypta að hafa ketti sem gæludýr þar sem hann segist bara hafa séð slík kvikindi villt. Smám saman viku merðirnir fyrir köttum í Grikkja- og Rómaveldi og þeir tengdir grísku gyðjunni Artemis og Díónu í Róm.

Baast, kattargyðja Egypta til forna.

Íslenskur fjósaköttur.

Mynd / HKR.

Nornamesa í lok 16. aldar.

Teikning / Jacques de Gheyn II.

Íslenski fjósakötturinn býr gjarnan að nærveru við önnur dýr auk þess að geta stundað músaveiðar af kappi.

Stundum er sagt fólki til háðungar að það sé eins og rófulaus köttur en færri vita að með því er verið að vísa til afbrigðis Felix Catus sem kallast Manx og er rófulaust.

María, Freyja, Múhameð og kettirnir

Eftir að kristni varð að ríkistrú í Rómaveldi tók María mey við hlutverki fyrrnefndra gyðja og til er fjöldi helgimynda sem sýna kisu í nálægð við guðsmóðurina.

Í ítalskri helgisögu segir að læða hafi gotið kettlingum á sama tíma og í sama fjárhúsi og María mey ól Jesúbarnið, en í annarri segir að nóttina eftir fæðingu frelsarans hafi læða skriðið upp í jötuna til að halda hita á Jesú. Kettir eru aldrei nefndir í Biblíunni.

Samkvæmt norrænni goðafræði ekur Freyja, gyðja ástar og frjósemi, um í vagni sem dreginn er af tveimur köttum. Í japanskri þjóðtrú eru maneki neko líkneski af kisu tákn um gæfu og velsæld og í japönskum þjóðsögum segir að kettir breytist í öfluga anda þegar þeir drepast. Kettir njóta talsverðrar virðingar innan íslam og segir sagan að Múhameð hafi átt kött sem hét Muazze og haldið mikið upp á. Einu sinni þegar spámaðurinn ætlaði til bæna lá dýrið sofandi á ermi bænaslopps hans og í stað þess að vekja köttinn klippti Múhameð ermina af sloppnum.

Katrín mikla, keisaraynja í Rússlandi, var kattavinur og heiðraði þá með því að gera ketti að opinberum rottuveiðurum keisaraveldisins.

Kettir á miðöldum

Talsvert fer að halla undan helgi og virðingu fyrir köttum þegar kemur fram á miðaldir. Kettir, sérstaklega svartir, voru tengdir við galdra, djöfulinn og óheppni.

Í Belgíu og Frakklandi var um tíma vinsælt tómstundagaman að hengja upp tunnu, poka eða körfu fulla af köttum yfir eldskesti og kveikja í, alþýðu og hefðarfólki til mikillar skemmtunar. Mun þessi skemmtun vera undan-fari þess að slá köttinn úr sekknum eða tunnunni. Því hefur lengi verið trúað að kettir hafi fleiri en eitt líf. Í sumum löndum eru þau sögð vera níu, í Suður-Ameríku eru þau sjö en í Arabalöndunum eru líf kattanna sögð vera sex.

Nytjar

Upphafleg nyt af köttum var að þeir veiddu mýs í korngeymslum og í

Snoðköttum hefur verið hampað gegnum tíðina vegna sérstöðu sinnar, þó ekki séu þeir að jafnaði skapgóðir. Mögulega þó mykri undir tönn en flestir.

Kattarkássa á veitingahúsi í Vietnam.

mannabústöðum og ekki fyrir löngu var frétt um að kettir væru notaðir á listasöfnum til að veiða mýs til að koma í veg fyrir að þær skemmi verk með nagi.

Skin af köttum er mjúkt og haft í kraga og leðrið í hanska og skófatnað.

Þrátt fyrir að ekki sé til siðs á Vesturlöndum að borða ketti, eins og áður var gert, þykja þeir ágætis matur víða í Austurlöndum þrátt fyrir að dregið hafi úr neyslu þeirra.

Til er fólk sem hræðist ketti á svipaðan hátt og aðrir hræðast köngulær. Kattarhræðsla af þessu tagi nefnist ailurophobia. Júlíus Cesar, Hinrik II Englandskonungur og Napóleon voru allir haldnir óyfirstíganlegri hræðslu á köttum.

Kettir á Íslandi

Talið er líklegt að kettir hafi borist til Íslands með landnámsmönnum og ekki ósennilegt að þeir hafi haft það hlutverk að veiða mýs um borð í skipunum sem báru fyrstu landnemana til landsins, alveg eins og síðar þegar kettir þóttu sjálfsagðir í áhöfn skipa á tímum landafundanna miklu.

Katta er sjaldan getið í Íslendingasögunum nema í Vatnsdælu þar sem segir að ruddinn og þjófurinn Þórólfur sleggja hafi átt tuttugu ketti svarta, stóra og tryllta, og haft þá til að verja híbýli sín. Katta er einnig getið í Víga-Styrssögu þar sem þeir eru hafðir til músaveiða.

Kattbelgir og kattarskinn eru nefnd í verðlagsskrá sem var samþykkt á Alþingi, líklega á 12. öld, og er varðveitt í öðru aðalhandriti lögbókarinnar Grágásar, Konungsbók. Annars staðar í sömu skrá eru kattaskinn sögð vera metfé.

Í kristinna laga þætti Grágásar er tekið fram að óheimilt sé að hafa þá til matar, eins og önnur klódyr.

Lítið hefur fundist af kattarbeinum við fornleifarannsóknir hér á landi og helst á öskuhaugum með matarúrgangi.

Katta er víða getið í

Í japanskri þjóðtrú eru maneki neko líkneski af kisu tákn um gæfu og velsæld.

þjóðsögum og samkvæmt einni þjóðtrú eru bestu kettir til músaveiða svartir og gotið í mai auk þess sem þrílitir kettir eiga að vera góðir veiðikettir. Sagt er að köttur spái hláku ef hann þvær sér aftur fyrir hægra eyrað á vetrardag, ef gamlir kettir leika sér á vetrum veit það á illviðri og það þykir illt að kaupa köttinn í sekknum.

Frægastur allra katta á Íslandi er líklega jólakötturinn sem er heimilisdýr Grýlu og Leppalúða. Kötturinn sá er þeirrar náttúru haldinn að éta börn sem ekki fá nýja flík fyrir jólin. Í þjóðsögum Jóns Árnasonar segir: „Þó gátu menn ekki notið jólagleðinnar með öllu áhyggjulausir því auk jóla-sveinanna var það trú að óvættur væri á ferð sem kallaður væri jólaköttur. Hann gerði reyndar engum þeim mein sem eignuðust einhverja nýja flík að fara í á aðfangadagskvöldið, en hinir sem ekkert nýtt fat fengu „fóru allir í jólaköttinn“ svo hann tók þá eða að minnsta kosti jólarefinn þeirra og þótti þá góðu fyrir gildið ef kötturinn gerði sig ánægðan með hann.“

Í dag þekkjum við flest ketti sem hugguleg nautnadyr sem þykir gott að liggja í fanginu á okkur og láta klappa sér og launa gælurnar með mali.

Kötturinn Felix var vinsæl teiknimyndapersona sem kom fyrst fram á sjónarsviðið 1919.

Kötturinn Grettir er þekktur nautna-seggur og letingi sem hefur glatt ýmsa með tilveru sinni frá árinu 1978.

LANDSTÓLPI
TÆKI OG TÓL

2.590.000 + vsk.

McCauley - Sturtuvagn

- 10 tonna sturtuvagn
- Galvaniseruð skjólbörð
- Upphækkarir
- Kornlúga
- Framlenging og stoppari fyrir rúllur, með ljósum. 1,2m
- Fjaðrir á öxlum

3.190.000 + vsk.

McCauley - Malarvagn

- 14 tonna malarvagn
- Loft- og vökvabremsur
- 550/45x22.5 dekk
- 8mm hardox í botni
- LED ljós
- Fjaðrandi beisli

7.790.000 + vsk.

HISPEC - TD-R 3000

- Dekk 750/60 R30.5
- Beygjur á aftari hásingu
- Dæla, 11.000l
- Stærð tanks 13.636l
- Loft- og vökvabremsur
- Sjónrör
- Sjálfvirkur áfyllibúnaður
- Festingar fyrir niðurfellingar-búnað

959.000 + vsk.

SULKY - DX20

- Með upphækkun og loki
- Vökvaopnun
- Án jaðarbúnaðar

- Með jaðarbúnaði
1.149.000 + vsk.

BETRI NÝTING

2.490.000 + vsk.

SULKY - DX30+WEIGHING

- Tvöföld upphækkun
- Lok
- 2D jaðarbúnaður
- Rafstýrð opnun
- Isolink tenging við dráttarvél

- Tölva og GPS
849.000 + vsk.

LANDSTÓLPI

Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi

480 5600

www.landstolpi.is

landstolpi@landstolpi.is

Á FAGLEGUM NÓTUM

Hitt og þetta í kringum riðu og arfgerðir

Í samhengi við riðurannsóknina miklu – og ekki síst við arfgerðagreiningarátakið sem RML hleypti af stokkunum nýlega – koma upp ýmsar spurningar eða athugasemdir. Mörg þessara atriða hafa gildi umfram átakið og þess vegna eru nokkur af þeim útskýrð betur hér.

Heilbrigðir smitberar? Nei!

Helstu fordómar gagnvart verndandi arfgerðum: Þær séu bara að framleiða heilbrigða smitbera og smita þess vegna miklu meira frá sér en venjulegar kindur. Eða öllu heldur: í þeim leynist riða, þess vegna séu kindur með áhættuarfgerð miklu betri, því í þeim sé hægt að finna riðusmitið og uppræta það.

Sem betur fer eru slíkar skoðanir úreltar. Riða er sem sagt allt annars eðlis en aðrir smitsjúkdómar. Hún er einmitt einn af örfáum smitsjúkdómum þar sem ákveðnar, vel afmarkaðar arfgerðir ráða öllu:

- bæði næmi fyrir smiti og
- í hve miklu mæli dýrið smitar frá sér.

Þetta er meira að segja tengt hvort öðru. Því næmari sem kind er fyrir smiti, því meira smitar hún frá sér þegar hún er riðuveik. Því næmari fyrir riðu, því fleiri líkamshlutir taka þátt í sjúkdómnum og því fleiri uppsprettur fyrir smitefni verða til. Og öfugt: Kind með verndandi arfgerð á borð við ARR/ARR (arfhreint) smitast ekki og getur heldur ekki smitað aðra.

Eins og ég skrifaði í fyrri grein: Hildir riðuveikra kinda eru ein helsta smitleiðin. En erfðaeefni móðurinnar stýrir ekki hvort hildirnar taka þátt í sjúkdómsferlinu – heldur erfðaeefni fóstursins. Arfgerð fóstursins stýrir þar með magni smitefnis í hildunum. Strax þegar fóstrið er með ARR-arfgerð smita hildirnar minna (ARR+x) eða ekki neitt (ARR/ARR) frá sér. Þess vegna er hægt að ná mjög fljótt árangri með arfgerðina ARR, það er innan fárra ára hægt að stoppa sjúkdóminn alveg af þótt talsverður hluti hjarðarinnar sé enn ekki arfhreinn fyrir ARR. Þar með eru verndandi arfgerðir eina leiðin til að losna virkilega við sjúkdóminn – sérstaklega á svæðum þar sem við losnum ekki við smitefnið.

AHQ-arfgerðin er lítið næm, en ekki „verndandi“

Fyrir nokkrum vikum – rétt áður en við fundum ARR – heyrði ég að sauðfjárbóndi í Noregi væri sannfærður um að sumir íslenskir sæðingahrútar hefðu áður fyrr verið arfblendnir fyrir ARR. Hann átti nokkrar hrútaskrár frá árunum í kringum 2009. Fyrst var ég hissa en þá skildi ég: Þar var skrifað „arfblendinn verndandi“ en átt við arfgerðina AHQ/ARQ! Ekki fyrr en allra síðustu árin var því breytt í hrútaskránni og AHQ kallað „lítið næmt“, en ekki lengur „verndandi“ eins og menn héldu í upphafi. Ég heyrði þetta orðalag sjálf oft hjá bændum þegar við ræddum rannsóknina, meira að segja í fyrra.

Það er auðvitað afar ruglandi þegar við erum núna að tala um T137 og ARR sem verndandi arfgerðir – sem fundust bara nýlega. Þá er spurt: „Var þetta verndandi ekki bara alltaf til?“ Stundum er greinilega vissara að nota skammstafanir og sætatölu í staðinn fyrir lýsandi orð.

AHQ (eða H í sætinu 154 í príonpróteini, í staðinn fyrir R) virkar greinilega þannig að kindin er minna næm. Erlendis þar sem arfgerðin er útbreiddari gerist það oftast að kind með AHQ smitist af riðu, sérstaklega í arfblendnu formi (AHQ/ARQ), og er þar flokkuð saman með ARQ (næmisflokkur

Ærnar sex sem hafa fundist með T137 til þessa. Í efri röð frá Sveinsstöðum, neðri röð frá Straumi.

„Hreint“ ARQ og annað

Þegar ég er að skrifa „ARQ“ þá er ég alltaf að meina „hreint“ ARQ án breytileika, villigerð („wild type“ á ensku): upprunalega ástand príonpróteinsins, þar sem A er í sæti 136, R í sæti 154 og Q í sæti 171. Strangt tiltekið eru líka T137, N138, C151 og R231R+L237L í rauninni ARQ – en með breytileika í ákveðnum sætum. Til að segja þetta vísindalega rétt þyrfti ég að skrifa AT₁₃₇ RQ, AN₁₃₈ RQ, ARC₁₅₁ Q og ARQR₂₃₁ R+L₂₃₇ L. En það væri ekki lesendavænt.

3 af 5). Fullkomlega verndandi (sjá fyrir ofan) er hins vegar ARR, sérstaklega í arfhreinu formi (næmisflokkur 1), og mjög líklega einnig T137. Ekki útilokað er samt að íslensku riðustofnamir séu – ólíkt ákveðnum erlendum riðustofnum – ekki „sérhæfðir“ í AHQ, heldur í ARQ og VRQ. Ef svo er þá myndu AHQ-kindur hér á landi smitast sjaldnar. En það eru ennþá getgátur.

Um þessar mundir fer rannsókn af stað í tilraunaglas hjá samstarfsaðilum okkar í Frakklandi og í Englandi sem gengur út á að mæla smitnæmi allra helsta íslensku arfgerða/breytileika. Vonandi í sumar eða í haust getum við sagt betur til um hvar á „smitnæmismælikvarðanum“ AHQ stendur nákvæmlega við íslenskar aðstæður. Eins með breytileikana T137, C151, N138 og e.t.v. R231R+L237L. ARR verður einnig prófað með sömu íslensku riðustofnum þannig að beinn samanburður sé mögulegur.

Útrýmum áhættuarfgerð – já, en...

Áður en fullkomlega verndandi arfgerðir fundust hér, var aðalmarkmið bændanna á riðusvæðum að útrýma áhættuarfgerðinni VRQ. Hún er langnæmst og smitar langmest frá sér. En þetta dugar ekki til að sigrariðu eins og við vitum, ekki síst í ljósi þess að svo gott sem allar sýktar kindur síðustu riðuhjarðanna voru með arfgerðina ARQ/ARQ þótt VRQ væri til í hjörðinni. Til að útrýma riðu þurfum við að rækta upp riðupólnar hjarðir – eins og fram kemur að ofan.

Annaðhvort já eða nei – arfgerð getur ekki leynst

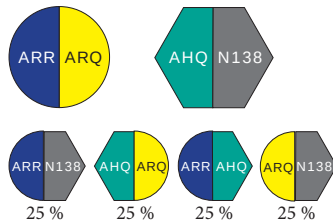
„Amma hennar var með áhættuarfgerð, en hún sjálf er bara hlutlaus. Getur lambið hennar verið með áhættuarfgerð vegna ömmu?“ Svarið er: Nei, nema faðir lambsins sé með áhættuarfgerð. Þessar arfgerðir erfast á einfaldan og beinan hátt, ekki er til neitt víkjandi eða ríkjandi. Annaðhvort er arfgerð til – og getur erfst áfram – eða hún er ekki til. Þess vegna er auðvelt að segja til um hvað líkurnar séu miklar að ákveðin arfgerð kemur fram undan ákveðnum foreldrum.

Yfirlitsmyndin sýnir þetta á glöggan hátt fyrir alla möguleika sem eru hugsanlegir. Þessa mynd er hægt að nota á allar arfgerðir – bara skipta arfgerðunum út eftir vild, bara passa að yfirskriftin sé rétt: nota „þrjár mismunandi arfgerðir“ til dæmis ef um T137, AHQ og ARQ er að ræða – eða C151, ARQ og VRQ eða aðrar 3 arfgerðir/breytileika.

Hefðbundin „2ja-sæta-arfgerðagreining“

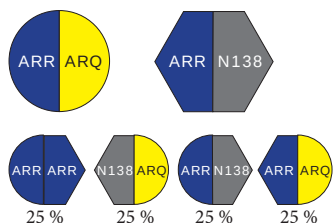
Frá 2009 var hér á landi nánast eingöngu í boði að láta gera arfgerðagreiningar sem skoðuðu bara sætin 136 og 154 – menn héldu að ARR (með R í sætinu 171) væri

Dæmi: foreldrar með 4 mismunandi breytileika

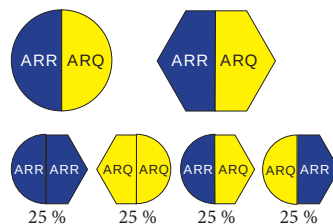
Líkurnar á „eithvað með ARR“ eru samtals 50 %.

Dæmi: foreldrar með 3 mismunandi breytileika

Líkurnar á „eithvað með ARR“ eru samtals 75 %.

Dæmi: foreldrar með 2 mismunandi breytileika, arfblendnir

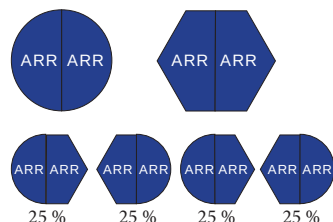
Líkurnar á ARR/ARQ eru samtals 50 %.

Dæmi: foreldrar með 2 mismunandi breytileika, arfhreinir

Líkurnar á ARR/ARQ eru samtals 100 %.

Dæmi: foreldrar báðir með sama breytileika, arfhreinir

Líkurnar á ARR/ARR eru samtals 100 %.

ekki til og þess vegna var hagstæðara að sleppa sætinu 171. Svo gátu arfgerðir eingöngu verið AR, VR og AH. Upplýsingar úr þessum greiningum nýtast samt að ýmsu leyti.

- AH getur ekki leynt fleiri breytileikum, þetta er alltaf AHQ.
- VR getur heldur ekki leynt meiru, þetta er alltaf VRQ.
- AR getur leynt fleiri breytileikum – en aldrei fleiri en einum þeirra:
- T137
- N138
- C151
- R171=ARR
- R231R+L237L

Dæmi:

- AH/AH: þetta er AHQ/AHQ = arfhreint fyrir lítið næma arfgerð – getur ekki leynt meira
- VR/VR: þetta er VRQ/VRQ = arfhreint fyrir áhættuarfgerð – getur ekki leynt meira
- AH/VR: þetta er AHQ/VRQ, getur ekki leynt meira
- AR/VR, AR/AH: getur leynt frekari breytileikum á einum stað (t.d. meira að segja ARR/AHQ! Eða T137/AHQ!)
- AR/AR: getur leynt frekari breytileikum á tveimur stöðum

„Er ARR betra en T137?“

Við vitum það ekki ennþá. Það getur jafnvel verið öfugt – þar sem margt bendir til þess að T137 virki þegar í arfblendnu formi (T137/ARQ) fullkomlega verndandi. Aðalatriðið er hins vegar að finna út hvort T137 virkar eins vel gagnvart íslenskum riðustofnum og hún virkaði gagnvart ítalska riðustofninum. Það mun koma í ljós í rannsókninni í tilraunaglasinu sem ég nefndi að ofan.

En ARR hefur formlega kosti: Þessi arfgerð er þegar alþjóðlega viðurkennd sem verndandi arfgerð og mjög líklega innan skamms líka á Íslandi. Þar með er hægt að nýta sér hana strax til að koma í veg fyrir niðurskurð. ARR-kindur eru ekki skornar niður ef riða kemur upp í þeirri hjörð – sem er ómetanlegt á riðusvæðum með mikið smítalag. Ástæðan fyrir þessum formlega mun er sú að ARR fannst fyrr en T137, er til í langflestum sauðfjárkynjum og þess vegna var ekki þörf að viðurkenna fleiri arfgerðir – í bili.

En markmið okkar er að fá hana viðurkennda líka ef hún reynist eins vel á Íslandi og á Ítalíu.

„Er hægt að raðgreina sýni úr uppstoppuðum haus?“

Þessi spennandi spurning kom upp um daginn. Frábær hugmynd – ekki síst ef um mjög gamlan haus er að ræða sem gæti verið með allt annað erfðaeefni en hjörðin í dag. En því miður eyðileggst DNA-ið við meðhöndlun með rotvarnarefnum – það er eins með sútaðar gærur. En gömul óþvegin ull, best ef rötin er enn til, er hægt að nota. Niðurstöðurnar eru samt bestar við notkun vefjasýnis, t. d. úr eyra, þar sem það samanstendur af talsverðum fjölda fruma. Stroksýni úr nös getur hins vegar komið mjög misjafnlega út þar sem frumufjöldinn er ekki bara minni heldur líka erfitt að hafa áhrif á.

„Af hverju látið þið ekki raðgreina/arfgerðargreina sýnin hér á Íslandi?“

Góð spurning. Ég sjálf er til dæmis mjög róttæk í því að kaupa einungis íslensk matvæli – nema af og til lífræn epli eða perur frá Mið-Evrópu á veturna og svo lífrænt korn eða baunir. Þegar ég fann nýlega út að heimaræktað heilkornahveiti er í boði í Vallanesi, pantaði ég strax

Ponta og Spjót frá Breiðavaði. Óljóst er hvort hornalag eða litur sé tengdur ákveðnum arfgerðum. Mynd / Aðsend

20 kg. En því miður er til dæmis ekki hægt að kaupa íslenska þvottavél. Eða íslenskan farsíma. Til að framleiða það þarf sérstaka tækni sem er mjög dýr.

Þetta er ekki ólíkt raðgreiningu fyrir rannsóknina miklu og arfgerðargreiningu fyrir stóra RML-átakið. Það er hægt að láta raðgreina sýni hjá Mátis í Reykjavík og við höfum stundum gert það – þjónustan þar er framúrskarandi og mjög fljótleg. En á sama tíma er það dýrt, núverandi tækni leyfir bara ekki ódýrara verð.

Í gegnum rannsóknarsamstarfið við Gesinu Lühken, prófessor í Þýskalandi, fáum við hins vegar raðgreiningu á mjög góðum kjörum – sem þýðir að við getum raðgreint miklu fleiri kindur fyrir sömu upphæð. Svipað er með arfgerðargreiningu í RML-átakinu nema að það

fer fram í gegnum sérhæft fyrirtæki. En það er bæði æskilegt og líklegt að svipuð þjónusta verði í boði hér á landi í náginni framtíð, til dæmis hjá Mátis. Ég hef heimildir fyrir því að Mátis er að vinna í því að bæta aðferðafræði við greiningar með það að markmiði að auka afköst og lækka verð til bændna.

Samhengi á milli arfgerða og hornalags eða litar?

Í tveimur mismunandi sauðfjárkynjum á Bretlandseyjunum (Hjaltlandsfé og „Welsh Mountain“) virtist ARR koma marktækt oftast fyrir í golsóttu fé. Hlutfallið ARR var hins vegar undir meðaltali í botnóttu fé samkvæmt skýrslu frá árinu 2009.

Kindurnar sex sem við höfum þegar fundið með ARR eru allar

hvítar og kollóttar, T137-kindurnar sex eru hins vegar hvítar og hyrndar, móbotnótt og ferhyrnd, mógolsu-flekkótt og ferhyrnd og svo mórâuð og kollótt. Við erum enn ekki komin með næg gögn til að sýna fram á mögulegt samhengi á milli litar/litaafbrigða eða hornalags og arfgerða sem skipta máli varðandi næmi fyrir riðusmiti. Ástæðan er sú að fjölbreytileikinn innan íslenska stofnsins er miklu meiri en í þessum tveimur kynjum og þess vegna eru ákveðnir lita- eða hornalagsflokkar of litlir til að vera marktækir.

Það getur hins vegar breyst ef bændur sem taka þátt í stóra átakinu eru duglegir að skrá þessa eiginleika í gripalistanum sem fylgir sýnunum. Ef svo verður þá er hægt að segja meira um þetta þegar næsta sumar.

Karólína í Hvammshlíð

Eflum eldvarnir í landbúnaði og á heimilum í dreifbýli

Í ársbyrjun gerðu Bændasamtök Íslands og Eldvarnabandalagið með sér samkomulag um sameiginlegar aðgerðir til að efla eldvarnir í landbúnaði og á heimilum í dreifbýli.

Samstarfið mun standa yfir að minnsta kosti þetta árið og lengur ef okkur sýnist svo. Við höfum nú þegar sent öllum félagsmönnum í Bændasamtökunum bréf í gegnum Bændatorgið þar sem við hvetjum þá til að huga að eldvörnum jafnt á heimilinu sem í úti- og gripahúsum.

Könnun sem Gallup gerði fyrir Eldvarnabandalagið sýnir að ekki er vanþörf á. Bréfinu fylgdi fræðsluefni um eldvarnir í landbúnaði og á heimilum. Von okkar er sú að bændur taki ábendingum okkar um að bæta eldvarnir vel og sjái til þess að þær séu ávallt eins og best verður á kosið.

Meginhvatinn til að efla eldvarnir er að sjálfsögðu að vernda líf og heilsu fólks og búfjár, en jafnframt að vernda rekstur og eignir. Ráðstafanir til að efla eldvarnir eru yfirleitt ekki mjög kostnaðarsamar og ættu að vera á allra færi.

Samkvæmt samkomulaginu munum við meðal annars:

Garðar H. Guðjónsson.

- Standa fyrir fræðslu um eldvarnir í fjölmiðlum og á samfélagsmiðlum.
- Leita hófanna hjá Landbúnaðarháskóla Íslands um hvort bæta megi fræðslu um eldvarnir og öryggismál, meðal annars með endurmenntunarnámskeiði fyrir bændur.
- Útbúa fræðsluefni um

Vigdís Häsler.

- eldvarnir og koma því á framfæri með ýmsum hætti, meðal annars í samstarfi við Félag slökkviliðsstjóra.
- Sjá til þess að félagsmönnum í Bændasamtökunum bjóðist að kaupa eldvarnabúnað á sérstökum afsláttarkjörum og með frírri heimsendingu.
- Taka tillit til eldvarna og öryggismála í

stefnumótunarvinnu Bændasamtakanna.

Könnun Gallup sýnir að vísu að eldvarnir á heimilum í dreifbýli eru almennt betri en gengur og gerist miðað við kannanir Gallup á eldvörnum á heimilum almennt. Engu að síður er ljóst að margir þurfa að gera miklu betur og sjá til þess að fyrir hendi séu nægilega margir virkir reyskynjarar, slökkvitæki og eldvarnateppi.

Á hinn bóginn leiðir könnunin í ljós að eldvörnum í byggingum í landbúnaði er víða mjög ábótavant. Algengt er að viðvörunarbúnað skorti í úti- og gripahúsum. Slökkvibúnaði er víða áfátt. Sums staðar er áhætta mikil vegna óviðunandi ástands á rafmagni og byggingarefni eru víða mjög eldfim. Víða er ónógur aðgangur að slökkvivatni í grennd við býli. Úr þessu öllu má bæta ef viljinn er fyrir hendi.

Höfundar:
Vigdís Häsler,
framkvæmdastjóri
Bændasamtaka Íslands

Garðar H. Guðjónsson
framkvæmdastjóri
Eldvarnabandalagsins

Hilltip Icestriker 900–1600L
Salt og sanddreifari í tveim stærðum fyrir stóra pallbíla og minni vörubíla. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 380–550L
Salt og sanddreifarari í tveim stærðum, fyrir minni pallbíla. Rafdrifinn 12V.

Hilltip Icestriker 600 TR
Rafdrifinn kastdreifari fyrir dráttarvélar m/öflugum efnisskömmtunarbúnaði.

Hilltip Snowstriker VP
Fjölplógur fyrir pallbíla, minni vörubíla og jeppa. Fáanlegur í 185–240 cm breidd.

Hilltip Snowstriker SP
Snjótönn fyrir pallbíla, minni vörubíla og jeppa. Fáanleg í 165–240 cm breidd.

Hilltip Fjölplógur MVP
Fjölplógur fyrir ameríska pallbíla t.d. RAM 3500, GMC 3500 og FORD 350.

A Wendel ehf.
Tangarhöfða 1, 110 Reykjavík,
S:551 5464 - wendel@wendel.is
www.wendel.is

Sumarblómin, kryddið og matjurtirnar í sumar:

Tími fræja og sáningar

Vilmundur Hansen
vilmundur@bondi.is

Tíminn líður hratt og ekki er ráð nema í tíma sé tekið og núna er rétti tíminn til að huga að ræktuninni næsta sumar og sáningu fræja. Í grunninn skiptir ekki máli hvort sá á fræjum af sumarblómum, krydd- og matjurtum eða fjölæringum, aðferðin er í megindrátum sú sama.

Auðveldara er en flesta grunar að rækta plöntur af fræi en á sama tíma nauðsynlegt að taka tillit til þess að verið er að vinna með lifandi verur og eitt og annað sem þarf að hafa í huga.

Vanda skal vel allan undirbúning fyrir sáninguna og gæta þess að verkfæri og pottar séu hreinir og að moldin sé laus við óæskilegar örverur. Gott er að skola mold úr gömlum sáðbökkum og af verkfærum og þvo þau með sápuvatni.

F1 fræ

Fræ eru ekki bara fræ því gæði og spírunarhæfni þeirra eru mismunandi. Í öllum tilfellum borgar sig að kaupa góð fræ þótt þau séu eitthvað dýrari.

Fræ sem kallast F1 eru arfhrein af móðurplöntum sem hafa verið framræktaðar í tvær kynslóðir. F1 fræ eru dýrari en önnur, en betri. Plöntur sem ræktaðar eru af slíku fræi eru kraftmiklar og nánast allar af sömu hæð og með sama lit. Í sumarblómarækt ætti því ávallt að velja F1 fræ.

Spírunarhæfni ódýrra fræja er minni en úrvalsfræja. Yfirleitt eru fleiri fræ í hverju fræbréfi séu þau ódýr. Hæð og blómlitir plantnanna af ódýrum fræjum eru yfirleitt breytilegir og fjölbreyttir og henta því vel þar sem slíkt á við.

Fræbréf með F1 fræjum eru alltaf merkt sem slíkt.

Sáðmold

Allra best er að nota sáðmold sem hægt er að kaupa í gróðurvöruverslunum eða svokallaðar sáðtölflur sem eru sérstaklega ætlaðar fyrir fræ. Í tölflunum er sáðmold sem lyftir sér þegar hún blotnar og fræin skjóta rótum í hana. Í moldinni eru öll

Klettasalati má sá úti þegar jarðvegshiti hefur náð 6°C á Celsíus.

Mynd / Odd Stefán.

Sáningartími sumarblóma

Tegund	Latneskt heiti	Sáningartími
Blóðdropi Krists	<i>Fuchsia x hybrida</i>	janúar - febrúar
Fagurffíll	<i>Bellis perennis</i>	janúar - febrúar
Fjallafjola	<i>Viola cornuta & V. x williamsii</i>	janúar - febrúar
Silfurkambur	<i>Senecio cineraria</i>	janúar - febrúar
Sólboði	<i>Osteospermum-blendingar</i>	janúar - febrúar
Sólbrúður	<i>Pericallis x hybrida</i>	janúar - febrúar
Stjúpublóm	<i>Viola x wittrockiana</i>	Rauðar í jan. aðrar í febr.
Tóbakshorn	<i>Petunia x atkinsiana</i>	janúar - febrúar
Drottningarfíll	<i>Zinnia elegans</i>	febrúar
Ljónsmunnur	<i>Antirrhinum majus</i>	febrúar
Mánaffíll	<i>Gazania x hybrida</i>	febrúar
Stjórnlukka	<i>Campanula poscharskyana</i>	febrúar
Brúðarauga	<i>Lobelia erinus</i>	febrúar - mars
Frúarhattur	<i>Rudbeckia fulgida var. speciosa</i>	febrúar - mars
Meyjarblóm	<i>Clarkia amoena</i>	febrúar - mars
Svartauga	<i>Thunbergia alata</i>	febrúar - mars
Apablóm	<i>Mimulus cupreus</i>	mars
Blánoða	<i>Ageratum houstonianum</i>	mars
Brúðarstjarna	<i>Cosmos bipinnatus</i>	mars
Daggarbrá	<i>Leucanthemum paludosum</i>	mars
Fiðrildablóm	<i>Nemesia strumosa</i>	mars
Garðajárnurt	<i>Verbena x hybrida</i>	mars
Hádegisblóm	<i>Dorotheanthus bellidiformis</i>	mars
Hengijárnurt	<i>Verbena tenuisecta</i>	mars
Héraskott	<i>Lagurus ovatus</i>	mars
Ilmskúfur	<i>Matthiola incana</i>	mars
Skógarmalva	<i>Malva sylvestris</i>	mars
Skrautkál	<i>Brassica oleracea var. acephala</i>	mars
Sólblóm	<i>Helianthus annuus</i>	mars
Sumarljómi	<i>Phlox drummondii</i>	mars
Tígurblóm	<i>Mimulus luteus</i>	mars
Aftanroðablóm	<i>Lavatera trimestris</i>	mars-apríl
Dalía	<i>Dahlia x hortensis</i>	mars-apríl
Flauelisblóm	<i>Tagetes patula</i>	mars-apríl
Friggjarbrá	<i>Ismelia carinata</i>	apríl
Garðakornblóm	<i>Centaurea cyanus</i>	mars-apríl
Klæðisblóm	<i>Tagetes erecta</i>	mars-apríl
Morgunfrú	<i>Calendula officinalis</i>	mars-apríl
Möggubrá	<i>Argyranthemum frutescens</i>	mars-apríl
Paradísarblóm	<i>Schizanthus x wisetonensis</i>	mars-apríl
Skrautnál	<i>Lobularia maritima var. maritima</i>	mars-apríl
Sólbrá	<i>Coleostephus multicaulis</i>	mars-apríl
Skjaldflétta	<i>Tropaeolum majus</i>	mars-apríl
Þorskagin	<i>Linaria maroccana</i>	mars-apríl
Njarðarbrá	<i>Xanthophthalmum segetum</i>	apríl
Vínablóm	<i>Nemophila menziesii</i>	apríl

næringarefni sem unglönturnar þurfa og tölflunum fylgir sá kostur að hægt er að planta moldarkögglinum í stærri pott án þess að hreyfa við plöntunni sjálfri.

Sáning

Að loknum undirbúningi er komið að sáningunni sjálfri. Gæta skal þess að kaupa fræ af tegundum sem dafna vel þar sem þeim er ætlað að standa því það

Fræjunum er sáðrað jafnt yfir moldina og þess gætt að þau liggi ekki of þétt.

Að því loknu er þunnu moldarlagi, tvöfaldri stærð fræjanna,

búin. Sumum sumarblómum, eins og rauðum stjúpum, þarf að sá snemma innandyra vegna þess hversu lengi þau eru að spíra, en fræi af klettasalati er sáð beint út í beð þegar jarðvegshiti hefur náð 6°C á Celsíus.

Dreifplöntun og hersla

Kímblöð kallast fyrstu blöðin úr fræjum og koma þau yfirleitt upp nokkrum dögum eftir sáningu, reyndar misjafnt eftir tegundum.

Skömmu eftir það taka venjuleg laufblöð við af kímblöðum og eftir því sem plönturnar stækka verða þær fyrirferðarmeiri og þurfa meira rými til að vaxa og dafna. Þar er því nauðsynlegt að dreifplanta eða prikkla plöntunum út í stærri potta eða auka bilið á milli þeirra í sáðbakkanum.

Sé plöntunum dreifplantað í bakka fer bilið á milli þeirra eftir tegundum en í flestum tilfellum er það haft um fimm sentimetrar. Skeyr- og jógúrtðósir henta vel til dreifplöntunnar sé þess gætt að setja gat í botninn til að koma í veg fyrir ofvökvun.

Þegar hér er komið sögu eru unglönturnar í miklum vexti og gott að vökva þær með daufrí áburðarblöndu einu sinni í viku.

Plantað í garðinn

Áður en plönturnar eru settar út í garð er nauðsynlegt að venja þær við hitastigið utandyra til að koma í veg fyrir sjokk þegar þeim er plantað út. Þetta er gert með því að flytja plönturnar í vermi-reit eða með því að láta þær standa úti hluta dags, en verja fyrir næturfrostri og lengja útivistartímann eftir því sem hlýnar í veðri. Séu plönturnar hertar of hratt fá blöðin á sig bláan lit og vöxtur stöðvast.

Útplöntun ræðst af tíðafari en yfirleitt má setja harðgerðustu tegundirnar í beð í lok maí og þær allra viðkvæmstu kringum miðjan júní. Ungplönturnar þola ekki frost og því getur reynst nauðsynlegt að skýla þeim þar til hætta á næturfrostri er liðin hjá. Til að plönturnar dafni vel þurfa þær jarðveg sem hentar hverri tegund fyrir sig. Bilið á milli plantna fer svo að sjálfsögðu eftir fyrirferð þeirra.

Gulrófum og káljurtum er sáð um miðjan apríl, eða sex vikum áður en þær eru settar úr.

Mynd / Odd Stefán.

stráð yfir. Séu fræin mjög smá er nóg að þjappa þeim lauslega niður í moldina.

Til að koma í veg fyrir að moldin og fræin fari af stað í bökkum við vökvun er gott að leggja blað yfir moldina og vökva varlega yfir það. Munið að setja pinna með nafni tegundarinnar og lit í ræktunarilátið til að vita hvað er í hverju íláti.

Æskilegt hitastig við spírun er 18 til 20°C á Celsíus en gott er að lækka hitann um nokkrar gráður eftir að plönturnar koma upp. Annars vaxa þær of hratt og verða renglulegar. Þar sem litillar birtu gætir er nauðsynlegt að notast við raflýsingu til að koma í veg fyrir svo-kallaðar myrkraspírun. Yfirleitt nægir þó að láta ræktunarilátið á bjartan stað því ekkert kemur í stað góðrar dagsbirtu.

Spírunartími fræja er mismunandi og því nauðsynlegt að hafa hann í huga þegar sáning er undir-

Rósmarín gefur sér langan tíma til að spíra og vaxa upp af fræi.

Mynd / Odd Stefán.

Sólboði (*Osteospermum-blendingar*) er harðgert og sterkt sumarblóm sem þarf sólríkan og þurran jarðveg. Blómin gul, bleik, fjólublá eða hvít með dökku auga sem loka sér í dimmviðri. Blómstönglarnir sveigjanlegir og brotna sjaldan í vindi.

Daggarbrá (*Leucanthemum paludosum*). Þétt jurt, 20 til 30 sentimetrar há. Krónublöðin hvít í kringum gult auga. Harðgerð og blómviljug. Stendur langt fram á haust. Fallegst sumarblóm. Best er að sá henni að vori til, í mars.

Stjúpa (*Viola x wittrockiana*). Drottning sumarblómanna og harðgerðasta sumarblómið sem vex hér á landi. Engin sumarblóm komast með klærnar þar sem stjúpur eru með stælana varðandi fjölbreytni í lit. Yrkið á myndinni kallast Purple Rain. Myndir / VH.

Landgræðsla og sjálfbærni viðmið

Landgræðsla er fallett orð. Með landgræðslu er landið okkar, sjálf móðir jörð klædd gróðri og gædd lífi. Forsenda þess er að byggja upp jarðveg sem er undirstaða flests sem við þurfum í raun, helstu grunnþarfa mannsins og flestra annarra dýrategunda.

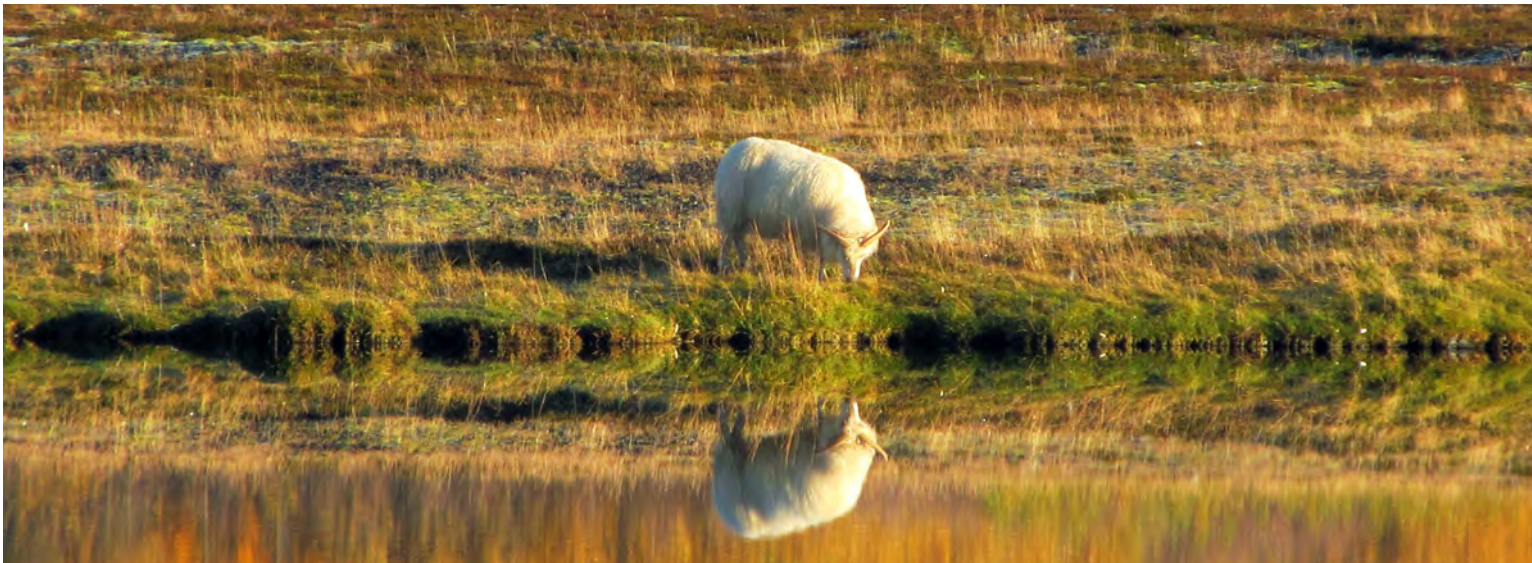
Á Íslandi eru víða möguleikar til landgræðslu, það hefur mikið verk verið unnið undanfarið árhundrað, verkefnið sem enn er óunnið er engu að síður mikið. Þegar markið er sett um hvert skuli stefna við endurheimt landgæða er gjarnan vísað til líklegs ástands gróðurs og jarðvegs sem hér var þegar land var numið. Hversu sannar vangaveltur eru um mögulega gróðursæld og magn kolefnis í jarðvegi fyrir tíma mannsins getum við líklega aldrei verið alveg viss. Framvinda og hnignun gróðurs og jarðvegs getur átt náttúrulegar orsakir og á Íslandi eru til eyðimerkur frá náttúrunnar hendi. Engu að síður hefur hér gróður og jarðvegur víða tapast og týnst umfram eðlilegar náttúrulegar sveiflur og er ástæðan að líkindum samspil af áhrifum vegna nýtingar mannsins við óbliða veðráttu, eldgos og aðrar náttúruhamfarir. Ómögulegt er fyrir okkur nútímamanninn að áætla hlutdeild hvers áhrifabáttar.

Í umræðunni virðist manni oft að sauðkindin hafi verið gerð að táknmynd og stærsta orsakabætti gróðureyðingar. Þekkjandi vel til beitar sauðfjár og hvernig sú nýting hefur þróast hefur mér alltaf þótt sú hugmynd fremur ótrúleg en sú öllu líklegri að búfjárbætt og þá sér í lagi vetrarþétt hafi komið frekar inn sem áhrifabáttur til að viðhalda gróðurleysi og þá einkum skógleysi þar sem hann hefur eyðst vegna eldsumbrota, verið hogginn til eldiviðaröflunar eða jafnvel brenndur til að skapa beiti- og slægnalönd. Hvernig sem því var farið er þetta gjaldið sem landið hefur greitt fyrir viðgang og viðhald íslenskrar þjóðar í gegnum aldirnar.

Uppbygging jarðvegsauðlindar og aukin fæðuöflun

Viðfangsefni okkar nú er ekki að verja orku í karp um þetta. Áskorunin er að halda ótrauð áfram að vinna til baka gróðurhuluna og byggja upp jarðvegsauðlind samhliða því að viðhalda og helst auka í fæðuöflun og fæðuöryggi fyrir landann. Þjóðin er langt frá því að vera sjálfri sér næg um mat. Við ættum að stefna að því að uppfylla nokkurn veginn þarfir fyrir kjöt og mjólkurvörur og auka hlutdeild kornvöru og grænmetis, en þar liggja líklega stærstu sóknarmöguleikarnir.

Hingað er fluttur inn allur tilbúinn áburður á meðan lífræn efni sem falla til eru ekki fullnýtt og er reyndar ýmislegt í okkar regluverki sem er verulega hamlandi þegar kemur að nýtingu lífræna áburðarefna. Þetta er því alvöru áskorun. Það er margt sem vinnur með okkur, s.s. tækniframfarir og hlýtt veðurfar. En það eru einnig áskoranir, svo sem stóraukin umferð fólks um landið, einkum vegna aukins ferðamannafjölda. Gagnvart fæðuöfluninni er sveiflukennt umhverfi landbúnaðarins áhyggju-efni og reyndar sérstakur kapituli. Vilja og skilning almennings og stjórnsvalda þarf til að takast á við verkefni tengd landgræðslu og sjálfbærri landnýtingu, en fjármagn hefur aukist í málaflokkinn undanfarin ár. Við þurfum að skilja og geta greint áhrif núverandi nýtingar. Það er mikilvægt að setja fram reglur og viðmið um nýtingu til að fyrirbyggja eins og mögulegt er neikvæð áhrif hennar. Þessar reglur þurfa að vera rökréttar og skiljanlegar og gegna sínu hlutverki

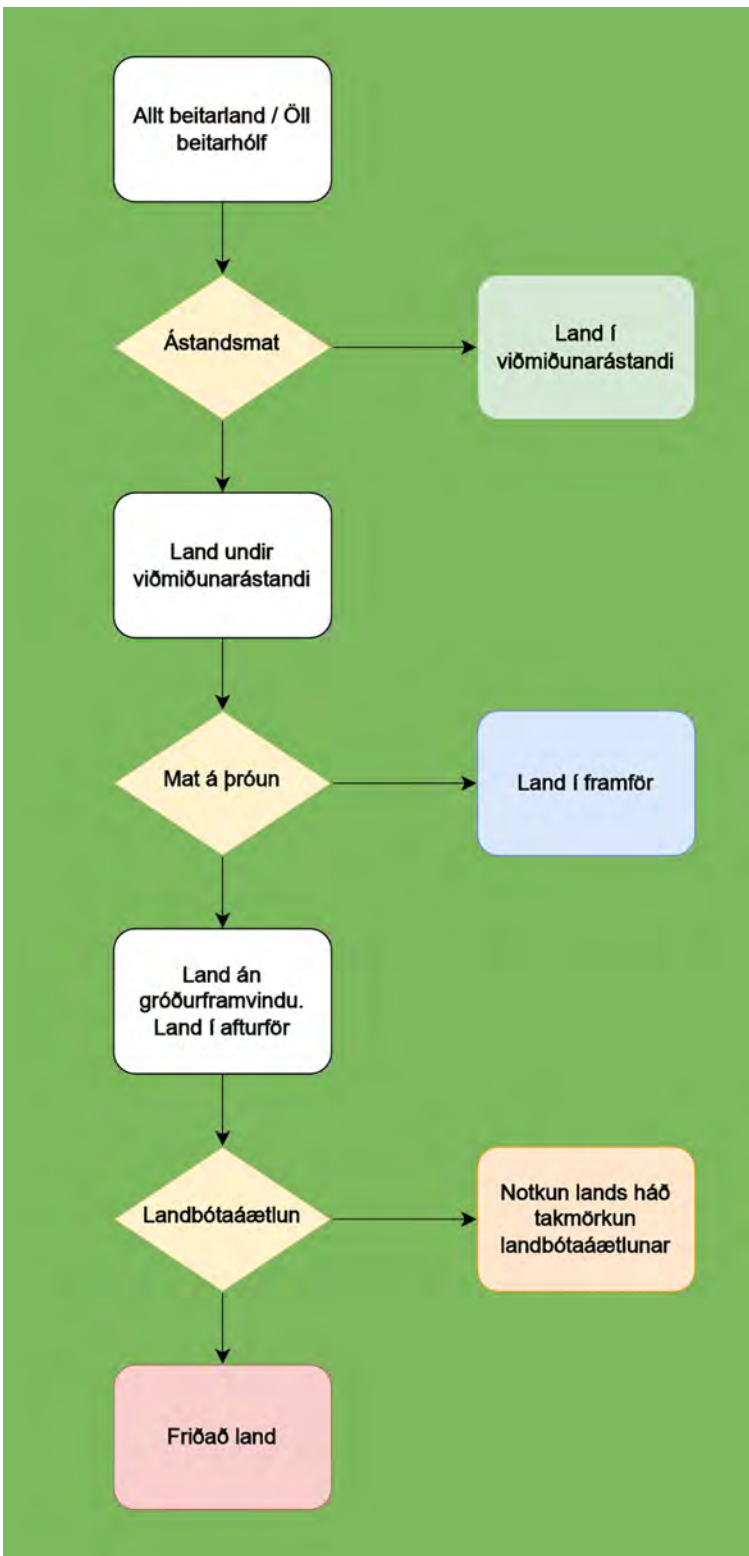
Oddný Steina Valsdóttir.

en á sama tíma vera sem minnst hamlandi fyrir matvælaframleiðslu og aðra mikilvæga landnýtingu.

Í landgræðslulögum er kveðið á um hvernig skuli vinna þessar reglur. Samkvæmt þeim skal Landgræðslan gera tillögu að viðmiðum um sjálfbæra landnýtingu er varða beit, jarðrækt, umferð og framkvæmdir. Stofnuninni er skylt að vinna þau í samráði við viðeigandi stofnanir, sveitarfélög og hagsmunaaðila. Ráðherra setur svo reglugerð þar um. Hljómar eins og ágætt fyrirkomulag, ekki satt? Á síðastliðnu ári skilaði Landgræðslan tillögu að reglugerð um sjálfbæra landnýtingu til ráðherra. Ráðherra valdi að leggja þá tillögu óbreytta inn í samráðsgátt. Það er skemmst frá því að segja að þessi vinna fær algjöra útreið í umsögnum mjög margra aðila allt frá sveitarfélögum, bændum, öðrum hagsmunaaðilum og vísindafólki. Stofnuninni mistókst algjörlega að hafa viðmiðin skýr og auðskilin, þaðan af síður er regluverkið rökrétt eða sanngjarnt og augljóst að samráð við helstu aðila málsins var ýmist ófullnægjandi eða ekki neitt. Af umsögnunum að dæma á þetta einkum við um viðmið sem snúa að beit og jarðrækt.

Ginnungagap milli aðila

Það virðist vera ginnungagap milli aðila þegar kemur að viðhorfum til áhrifa búfjárbættar á gróður. Margir afgangir beitt sem neikvæðan áhrifabátt á gróður og setja núverandi nýtingu ídulega í samhengi við hnignunarsögu Íslands sem er auðvitað fráleitt. Þessi ágreiningur er ekki nýtt kominn en sauðfjárbændur beittu sér mjög fyrir því á meðan ég sat í stjórn Landssamtaka sauðfjárbænda að koma á vönduðu vöktunarkerfi fyrir gróðurauðlindina. Það varð loks að veruleika í kjölfar búvörusamninganna 2017 að skrifað var undir slíkt samkomulag milli samtaka bænda, ráðuneytisins og Landgræðslunnar sem hefur haldið á framkvæmd verkefnisins sem kallað er Grólinn. Væntingar bænda með þessari samvinnu voru

Hugmyndin er til umræðu, umhugsunar og gagnrýni. Til að vinna matið þarf ástandsmat allra beitarhólfa að liggja fyrir.

fyrst og fremst að byggja undir faglega grunninn þegar kemur að því að meta sjálfbær beitarnot og freista þess að brúa bil á milli viðhorfa. Smíði Landgræðslunnar á fyrrgreindum sjálfbærni viðmiðum urðu því gríðarleg vonbrigði og vandséð í hvaða tilgangi bændur ættu að halda samstarfi um vöktunarverkefni áfram ef ekki er stefnan að nota niðurstöður verkefnisins með vitrænum hætti inn í sjálfbærnimatið.

Það er ekki hægt að byggja stefnu um landgræðslustarf og stjórn beitar mála á einhverri óræðri teóríu. Byggja ætti á þeirri þekkingu sem

er til og stefna að því að stoppa í götin þar sem hana vantar. Á þann hátt er hægt að leggja fram skýrar praktískar leiðir að settu marki. Þá er mikilvægt að allir hlutaðeigandi skilji hugtök eins og sjálfbær not á sama hátt. Þekking og skilningur verður einnig að vera á áhrifum beitar og búskaparháttum og þróun þeirra, jafnt sem á eðli og eiginleikum gróðurs og jarðvegs.

Hugmynd til umræðu, umhugsunar og gagnrýni

Það er ekki góður vani að gagnrýna vinnu annarra en leggja ekkert

til. Á eftirfarandi skýringarmynd legg ég fram hugmynd að leið. Hugmyndin er til umræðu, umhugsunar og gagnrýni. Til að vinna matið þarf ástandsmat allra beitarhólfa að liggja fyrir. Það er síðan borið saman við viðmiðunarástand lands. Viðmiðunarástand á að lýsa því ástandi lands sem landið ætti að geta verið í miðað við náttúrulegar aðstæður s.s. hitastig, úrkomu, vindálag o.s.frv. Í næsta skrefi er landinu skipt eftir því hvort það samræmist viðmiðunarástandi eða ekki. Það land sem er í lakara ástandi en viðmiðið segir til um er til frekari skoðunar gagnvart sjálfbærri nýtingu. Annað land ekki, enda landið í ástandi miðað við aðstæður og ekki árangurs að vænta af aðgerðum, s.s. uppgræðslu eða breyttri landnotkun. Gert er ráð fyrir vöktun gróðurs og mat á þróun gróðurfars er nýtt í næsta skrefi. Það land sem er undir viðmiðunarástandi er flokkað í land í framför annars vegar og hins vegar í land sem er án framfara eða í afturför. Land í framför er ekki til frekari skoðunar. Hins vegar það land sem er undir viðmiðunarástandi og ekki í framför þarf að skoða sérstaklega gagnvart sjálfbærum notum. Á slíku landi er landbótaáætlana krafist og nýting og aðrir áhrifabættir settir undir nálarauga. Skoða þarf beitarnotin, fjölda beitar daga og beitar tíma. Leggja þarf mat á beitarummerki á svæðinu og önnur áhrif vegna búfjárbættar. Meta önnur áhrif s.s. af villtum dýrum, umferð fólks o.fl. Út frá þessum upplýsingum eru lögð til inngríp eða beinar aðgerðir, s.s. landgræðsla eða breytta beitarstjórnun, væntanlega friðun í einhverjum tilfellum. Markmið og aðgerðaáætlun þar um sett fram í landbótaáætlun.

Eins og áður sagði er þessu varpað hér fram sem tillögu að nálgun. Samtalið þarf að eiga sér stað á breiðum grunni. Á meðan þekkingargrunnurinn er ekki traustari en raun ber vitni þurfa aðilar máls e.t.v. að teygja sig eftir sjónarmiðum til að byrja með. Engu að síður ætti að stefna að því að byggja svo undir þekkinguna að ákvarðanir séu teknar á grunni niðurstaðna og nokkuð öruggri vitneskju um afleiðingar og áhrif. Þá þarf að hafa í huga aðrar stoðir sjálfbærni en þá umhverfislegu þ.e. þegar landnotkun hefur veruleg efnahagsleg og kannski ekki síður samfélagsleg áhrif. Vonandi munu bændur og aðrir hagaðilar fá að koma að uppbyggilegu samtali um hvernig þessum takmörkunum verði fyrirkommið svo byggja megi traust sem flestra aðila á að þær leiði okkur að sem bestri niðurstöðu. Það er ekki bara mikilvægt heldur nauðsynlegt.

Oddný Steina Valsdóttir

Nýtt ráðuneyti matvæla mun efla landbúnað

Nýtt ráðuneyti matvæla tók til starfa um mánaðamótin. Málaflokkar ráðuneytisins eru sjávarútvegur, landbúnaður, matvælaöryggi og fiskeldi líkt og áður en tveir nýir málaflokkar bætast við; skógrækt og landgræðsla.

Í matvælaráðuneytinu horfum við til þess að Ísland verði í fremstu röð á heimsvísu í framleiðslu matvæla. Mín sýn er sú að til þess að við komumst í fremstu röð þá þurfi sjónarmið um jöfnuð og sjálfbærni að liggja til grundvallar ákvörðunum. En jafnframt er ljóst að nýsköpun í sinni breiðustu mynd mun þurfa til þess að komast á leiðarenda. Í nýju ráðuneyti mun ég leggja áherslu á sjálfbæra nýtingu auðlinda, en almennt er talað um þrjár víddir sjálfbærni.

Umhverfisleg sjálfbærni – krafa um árangur í loftslagsmálum

Við þurfum að tryggja að matvælaframleiðsla á Íslandi styðji í enn meira mæli en áður við loftslagsmarkmið Íslands. Landbúnaður byggir á hringrás næringarefna og þess vegna er innleiðing hugmyndafræði hringrásarhagkerfis vel til þess fallin að bæta árangur og draga úr kolefnisspori. Aukin lífræn ræktun getur haft jákvæð áhrif á

Svandís Svavarsdóttir.

hringrásir næringarefna og mun ég vinna tímasetta aðgerðaráætlun til eflingar lífrænnar ræktunar. Traust orðspor Íslands á alþjóðavettvangi eru mikilvæg verðmæti fyrir íslenskan útflutning sem og innanlandsmarkað og síauknar kröfur eru um gæði, lágmörkun kolefnisspors, rekjanleika og vottanir matvæla. Til þess að orðsporinu sé viðhaldið þarf það að byggja á bestu mögulegri þekkingu og virðingu fyrir alþjóðlegum samningum.

Félagsleg sjálfbærni – aukin sátt um nýtingu landsins

Það er mikilvægt að við umgöngumst náttúruna á ábyrgan hátt og leggjum okkur fram við að vernda viðkvæm vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni. Markmiðið þarf alltaf að vera að halda til haga órofa tengslum fólks og umhverfis, gæta að lífríkinu öllu og því sem nærir það. Bændur sem vörslumenn lands hafa stóru hlutverki að gegna þegar kemur að því að ná markmiðum okkar í loftslagsmálum og því er gott samstarf við þá gríðarlega mikilvægt. Félagsleg sjálfbærni snýst líka um samfellda byggð í landinu og menningarlegt samhengi í sambúð manns og náttúru. Þessi sjónarmið mun ég hafa að leiðarljósi í mínu embætti sem matvælaráðherra og í þeim verkefnum sem ég mun fást við og setja á dagskrá.

Efnahagsleg sjálfbærni – ný nálgun

Ljóst er að vinna þarf stefnumörkun í matvælamálum og landbúnaðarmálum þar með töldum áður en að endurskoðun búvörusamninga hefst á næsta ári. Þau atriði sem nefnd hafa verið hér að ofan, sjálfbærni ásamt sjónarmiðum um jöfnuð

og nýsköpun munu verða þar fyrirferðarmikil. Landbúnaðurinn hvílir á djúpum rótum í atvinnusögu landsins. Til að greinin blómstri til framtíðar þarf að vökva þær. Leita þarf lausna á viðvarandi afkomuvanda í sauðfjárrækt þannig að þeir sauðfjárbændur sem hafa sauðfjárrækt sem aðalbúgrein geti lifað af vinnu sinni. Það mun ekki takast nema með því að gera breytingar. Taka þarf til skoðunar þá hvata sem eru í núverandi kerfi og meta áhrifin af mögulegum breytingum. Markmið með opinberum stuðningi við landbúnað þurfa vera skýr, mælanleg og hljóta víðtækan stuðning almennings til að tryggja samfélagslega sátt um umgjörðina til lengri tíma.

Aðstoð vegna hækkunar á áburðarverði

Fyrir 2. umræðu fjárlaga fyrir júl lagði ég til að settar yrðu til hliðar 700 milljónir til þess að geta brugðist við miklum hækkunum á áburðarverði. Sú tillaga var samþykkt og í afgreiðslu þingsins kom fram að fjármunirnir skyldu greiddir út í gegnum búvörusamninga. Því verður fjármununum ráðstafað á þann veg að greitt verður álag á jarðræktarstuðning og landgreiðslur

ársins 2021. Sú leið hefur marga kosti, en einna helst að það er einföld og ekki síður fljótleg leið til þess að koma þessum stuðningi þangað sem hans er mest þörf. Útgreiðsla verður eins fljótt og auðið er. Þá verða settar til hliðar 50 milljónir til þess að efla innviði Ráðgjafamiðstöðvar landbúnaðarins til þess að bæta ráðgjöf um áburðargjöf og leiðir til þess að draga úr henni. Fyrir bændur þýðir þetta að álagið verður u.þ.b. 75% af þeirri upphæð sem greidd var í desember síðastliðnum.

Þegar horft er til lengri tíma er ljóst að áskorun þessa áratugar verður að draga úr áburðarnotkun eins og kostur er. Við þurfum að leita leiða til þess að verða sjálfbær um áburð og ein mikilvæg leið til þess er að nýta lífrænan úrgang mun betur. Verkefni undir nafninu „Sjálfbær áburðarframleiðsla – heildstæð nálgun á hringrásarhagkerfi“ er nýfarið af stað hjá Matís og verður spennandi að fylgjast með því. Með hugviti, rannsóknun, tækni framförum og búviti íslenskra bænda hef ég mikla trú á að við náum miklum árangri á sviði sjálfbærrar matvælaframleiðslu á komandi árum. Tækifærin eru fjölmörg og okkar að nýta þau.

Svandís Svavarsdóttir
matvælaráðherra

LESENDARÝNI

Missagnir um höfuð Herdísarvíkur Surtlu í bókinni „Sagnalandið“:

Herdísarvíkur Surtla

Í bókinni „Sagnalandið“ segir Halldór Guðmundsson, að höfuð Surtlu hafi verið ánafnað Tilraunastöð Háskólans á Keldum og nú sé það horfið úr þessari virðulegu stofnun. Hér er gefið í skyn að höfuð af þessari eftirminnilegu kind hafi verið tekið ófrjálstri hendi frá Tilraunastöðinni. Þetta er ekki sannleikanum samkvæmt, eins og sagt verður frá hér á eftir. Hinni réttu sögu hefur þó oft verið lýst, m.a. á Internetinu og í bók minni, Sigurður dýralæknir (2) bls. 142-3 útg. 2014.

Karakúlféð

Árið 1933 voru fluttar til landsins 20 karakúlkindur frá rannsóknarstofnun í Halle í Þýskalandi, 5 ær og 15 hrútar. Þeim fylgdu falleg heilbrigðisvottorð, en fölsuð. Það vildi svo til að þegar ég var í framhaldsnámi í Þýskalandi 1973 kynntist ég manni, Ronald Ziegler að nafni, sem hafði hirt um karakúlféð í Halle, sem fór til Íslands 1933. HANN SAGÐI MÉR, AÐ KINDUR, SEM VEIKTUST OG DRÁPUST Á STOFNUNinni, HEFÐU VERIÐ GRAFNAR EN EKKI RANNSAKAFAR TIL AÐ FORÐAST ÓÞÆGINDI. ÞÁ VERÐUR ÞAÐ SKILJANLEGT, að fjórir langvinnir smitsjúkdómar, áður óþekktir á Íslandi, komu með fénu: Votamæði, þurramæði, visna og garnaveiki.

Eftir langa árangurslausa baráttu var gripið til þess þrautaráðs að farga öllu fé á sýktu svæðunum, sem náðu frá Jökulsá á Fjöllum, vestur, suður og austur um land að Mýrdalssandi, og fá í staðinn fé af ósýktum svæðum eftir ár. Vestfirðir sluppu þó að mestu. Þetta bar tilætlaðan árangur, útbreiðsla sjúkdómanna var stöðvuð og þeim loks útrýmt nema garnaveikinni, sem leggst á öll jörturdýr. Byrjað var austast 1944. Árið 1951 var öllu fé fargað á svæðinu frá Hvalfirði að Ytri-Rangá, um 47.000 þúsund

Höfuð Herdísarvíkur Surtlu yfir dyrum á skrifstofu Sigurðar Sigurðarsonar dýralæknis á Keldum 1974.

Surtla á vegg í skrifstofu Sigurðar Sigurðarsonar á Selfossi 2006.

fullorðnum kindum auk lamba. Ein kind á þessu svæði náðist ekki, þótt ítrekaðar tilraunir væru gerðar. Það var Surtla frá bænum Herdísarvík í Selvogi. Eigandi var Hlín Johnson, sambýliskona Einars Benediktssonar skálds. Surtla var svört eins og hraunið og lék á smalamenn, lét sig hverfa aftur og aftur.

Surtla felld og flutt til rannsóknar

Fé var sett til höfuðs henni, þegar leið að því að nýr fjárstofn kæmi á svæðið 1952, alls 2000 kr., sem var allmikið fé þá. Margir báðu henni griða en ekki þótti hættandi á að láta Surtlu ganga lausa, þótt frískleg virtist og frá á fæti, þegar svo miklu hafði verið kostað til og mikið lagt á fólk á þessu svæði. Meðgöngutími mæðiveikinnar og garnaveikinnar getur skipt mörgum

árum og sjúkdómarnir dulist lengi. Engin próf voru þekkt þá til að leita að slíkum sjúkdómum í lifandi kind. Eina leiðin til að fá fullvissu um sýkingu var krufning. Surtla var felld, skotin á færi 30. ágúst 1952. Hún var flutt til krufningar að Keldum. Halldór Vigfússon, rannsóknarmaður á Keldum, krufði kindina. Skýrsla hans er hnitmiðuð (H1266/52, 1 sept.). Hvorki fannst mæðiveiki né garnaveiki, kindin var að öllu leyti heilbrigð. Sonur Ólafs Blöndal, gjaldkera sauðfjársjúkdómanefndar, fékk að hirða hausinn til að stoppa hann upp. Árið 1968 sá ég um að undirbúa og vakta Landbúnaðarsýningu fyrir rannsóknadeild sauðfjársjúkdómanefndar og Keldur 9.–16. ágúst. Þá kom eigandinn með hausinn uppstoppaðan og það mig um að selja hann fyrir 25.000 kr. Ég þekkti hausinn af lýsingum, reyndi að fá landbúnaðaráðuneyti, yfirdýralækni, sauðfjársjúkdómanefnd og Tilraunastöðina á Keldum til að kaupa hausinn. Enginn þessara aðila hafði peninga fyrir þann hégóma að kaupa haus af dauðri kind fyrir svo hátt verð. Ég var þá að stofna heimili og hafði ekki tiltæka peninga til kaupanna, en vildi alls ekki að hausinn lenti hjá einhverjum sem ekki þekkti sögu kindarinnar, sló lán og keypti hausinn sjálfur og hengdi fyrir ofan dyrnar á skrifstofu minni á Keldum. Þar hékk hann í mörg ár og allt samstarfsfólk mitt á Keldum hafði heyrt söguna og vissi að hausinn var mín eign. Enginn fyrrnefndra aðila tímdi að kaupa hann.

Surtla flutt á Selfoss, lánuð eitt sumar og hornbrotin

Upp úr 2000 fór ég með embætti yfirdýralæknis að Selfossi, tók

Surtla í Suðurengi á Selfossi 2019.

hausinn með mér og festi upp á vegg í skrifstofu minni þar.

Ég lánaði hausinn eitt sumar Sauðfjársetrinu í Strandasýslu og var þeirri stund fegnastur, þegar ég heimti hann aftur og lánaði hann aldrei aftur, þótt eftir væri sótt.

Áður en ég hafði ráðrúm til að festa hausinn upp á vegg, tók samverkamaður minn á Selfossi í hornendann til að sýna gesti haus þessarar frægu kindar. Hornið brotnaði af. Svona eiga engir menn að gera, hvorki við lifandi kindur né dauðar. Björn Jensen, mágur Ólafar konu minnar, festi hornið á hausinn snilldarvel, en þó sést eilítil skekkja á því, þegar vel er skoðað. Þegar Surtla féll vakti það sorg og reiði hjá mörgum, sem höfðu fylgst með þessari hetjulegu skepnu og beðið henni griða. Margir létu í ljósi vanþóknun sína með blaðaskrifum, aðrir ortu erfiljóð og líktu víginu við víg Snorra Sturlusonar. Enn aðrir ortu niðkvæði um sauðfjársjúkdómanefnd, sem hafði lagt fé til höfuðs Surtlu. Í vísum Gísla Ólafssonar á Eiríksstöðum er þetta meðal annars:

Morðið arma upp til fjalla
Þrautir alla þurftir líða
eykur harmana.
Surtla jarmar upp á alla
óláns garmana.

Þrautir alla þurftir líða
Þar á fjallinu.
Þú ert fallin, þurftir hlýða
heljar kallinu.

Þú í blóði þínu liggur
– þér ég óðinn syng -
Skyttan góða, þegar þiggur
þráðan blóðpening.

Þegar ég hætti störfum hjá yfirdýralækni tók ég hausinn á heimili mitt á Selfossi og þar er hann og horfist í augu við skrauthafur, sem ég lét stoppa upp. Þetta eru dýrgripir mínir. Höfuðið af Surtlu hefur haldið sér vel og víst er um það, að það fer á safn, en hvaða safn það verður er ekki ákveðið enn þá. Þetta myndarlega höfuð er fyrir mér merki um dugnað og vitsmuni íslensku sauðkindarinnar og frelsisást hennar.

Sigurður Sigurðarson
dýralæknir

GARDYRKJUSKÓLI LBHÍ REYKJUM

Blómaskreytinganámskeið eru skemmtileg og gefandi.

Mynd / Guðríður Helgadóttir.

Virkur þátttakandi í námskeiðahaldi:

Endurmenntun sér-sniðin fyrir þig

Við Landbúnaðarháskóla Íslands hefur verið rekin endurmenntun-ardeild um árabíl. Ýmist eru námskeið ætluð atvinnufólki í landbúnaðartengdum greinum, áhugafólki um ræktun eða úrvinnslu landbúnaðarafurða, umhverfismál, handverk og ýmislegt frumkvöðlastarf.

Mörg þessara námskeiða eru í umsjón starfsfólks Garðyrkjuskólans á Reykjum í Ölfusi, þar sem íslensk garðyrkjufræðsla hefur verið stunduð í yfir 80 ár.

Grisjun

Undanfarið hefur verið haldið vinsælt námskeið í Garðyrkjuskólanum á Reykjum í trjáfellingum, grisjun skógarreita og meðferð keðjusaga og annarra verkfæra sem gott er að þekkja til. Öryggisatriði við störf í skóginum eru í fyrirrúmi ásamt því að auka þekkingu og færni í öllu sem lýtur að skógarumhirðu og þekkingu á skógarafurðum. Þetta námskeið er opið öllu áhugafólki, ekki eingöngu fagfólki, og verður haldið víðar um land seinna í vetur, til dæmis á Hallormsstað í lok febrúar. Önnur námskeið eru sniðin að þeim sem vilja læra hvernig staðið er að klippingu trjáa og runna í heimilisgarði og smærri trjáreitum.

Brunavarnir

Meðal annars hefur verið boðið upp á forvitnilegt námskeið um forvarnir gegn gróðureldum, í samvinnu við Brunavarnir Árnessýslu, Skógræktina og fleiri aðila. Þar er farið yfir lög og reglugerðir á skógarsvæðum og öðru ræktarlandi með tilliti til brunavarna og farið yfir fyrstu aðgerðir, búnað og aðferðir við brunavarnir á ræktarlandi. Þetta námskeið gæti hentað vel sumarbústaðaeigendum og forsvarsfólki orlofshverfa svo dæmi séu tekin.

Blómaskreytinganámskeið eru skemmtileg og gefandi

Í gegnum tíðina hafa páska- og vorskreytinganámskeið af ýmsu tagi verið vinsæl en þar er unnið með náttúrufræðni, páskaþóm og vorþóm. Þau námskeið hafa verið opin öllum og byggð upp sem blanda af sýnikennslu af okkar færaða blómaskreytingafólki og verklegri kennslu og hentað bæði almennu áhugafólki og starfsfólki blómaverslana. Á vordögum verður boðið upp á námskeið með samskiptum gestakennara í blómaskreytingum og verður það aðallega sniðið að þörfum fagfólks.

Blóm, grænmeti og garðagróður

Vinsæl námskeið sem snúa að ræktun blóma og grænmetis eru haldin á Garðyrkjuskólanum á hverju ári. Dæmi um námskeið sem haldin verða í vor eru Ræktun og umhirða pottaplantna, fyrir alla þá grænfringruðu blómaunnendur sem stunda inniræktun pottablóma, og Matjurtaræktun í óupphituðum gróðurhúsum, sem er ætlað almennum garðeigendum sem vilja bæta við þekkingu sína í fjölbreyttri matjurtarækt. Enn má nefna námskeiðið Fjölbreytingar, plöntuval og uppröðun í beð, sem er ætlað garðeigendum sem og þeim sem starfa við garðyrkju og skruðgarðyrkjustörf. Farið verður í tegundir blóma fyrir beð og opin svæði út frá fagurfræðilegu sjónarhorni og búsvæðavali. Námskeið um trjá- og runnaklippingar fyrir áhugafólk er einnig á döfinni á Reykjum og er það bæði bóklegt og verklegt námskeið þar sem fjallað er um klippingar á helstu tegundum trjágróðurs í gördum og hvaða töl og tæki þarf til klippinganna. Rík áhersla er lögð á öryggismál. Námskeið fyrir starfsfólk í skólagörðum er fastur liður á vorin en þar er farið yfir helstu atriði matjurtaræktunar með það fyrir augum að þátttakendur geti leiðbeint ungu ræktunarfólki sem er að stíga sín fyrstu skref í matjurtaræktinni í skólagörðum sveitarfélaga.

Jarðvegur, umhverfi og náttúra

Á Reykjum eru haldin hleðslunámskeið þar sem notað er íslenskt hleðsluféni, torf og grjót í vegg og smærri mannvirki. Unnið er með íslenska arfleifð í hleðslutækni.

Jarðgerð og umhirða safnhauga er áhugavert námskeið fyrir alla þá sem hafa áhuga á endurnýtingu lífrænna afurða sem til falla frá heimilum og gördum. Fjallað er um undirstöðuatriði jarðgerðar, hráefni, blöndunarhlutföll og nýtingu jarðgerðarefnis. Fleiri námskeið Endurmenntunar Lbhí sem snúa að umhverfismálum og náttúrunýtingu eru t.d. Meðferð plöntuverndarvara og útrýmingarefna og æðarrækt.

Sameiginlegt þessum námskeiðum er að þau eru bæði bókleg og verkleg, eftir því sem reglur leyfa. Á Reykjum á sér stað hægfarendurnýjun húsakosts og aðstöðu. Kaffi og hádegisverður er að jafnaði innifalið í námskeiðagjöldum. Kynnið ykkur áhugaverða fræðslu á heimasíðunni: <https://endurmenntun.lbhi.is/>

Ingólfur Guðnason

Á FAGLEGUM NÓTUM

Sótspor á hvert kíló mjólkur er mun hærra þar sem nyt kúa er lág, sem er algeng staðreynd í þróunarlöndum heimsins.

Sótspor mjólkurframleiðslu – Leiðir til minnkunar

Snorri Sigurðsson

snorri.sigurdsson@outlook.com

Samkvæmt tölum frá FAO, Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna, þá á mjólkurframleiðsla heimsins frekar lítinn hluta af heildarlosun gróðurhúsalofttegunda, þ.e. lofttegunda sem taldar eru geta valdið hækkun hitastigs jarðar.

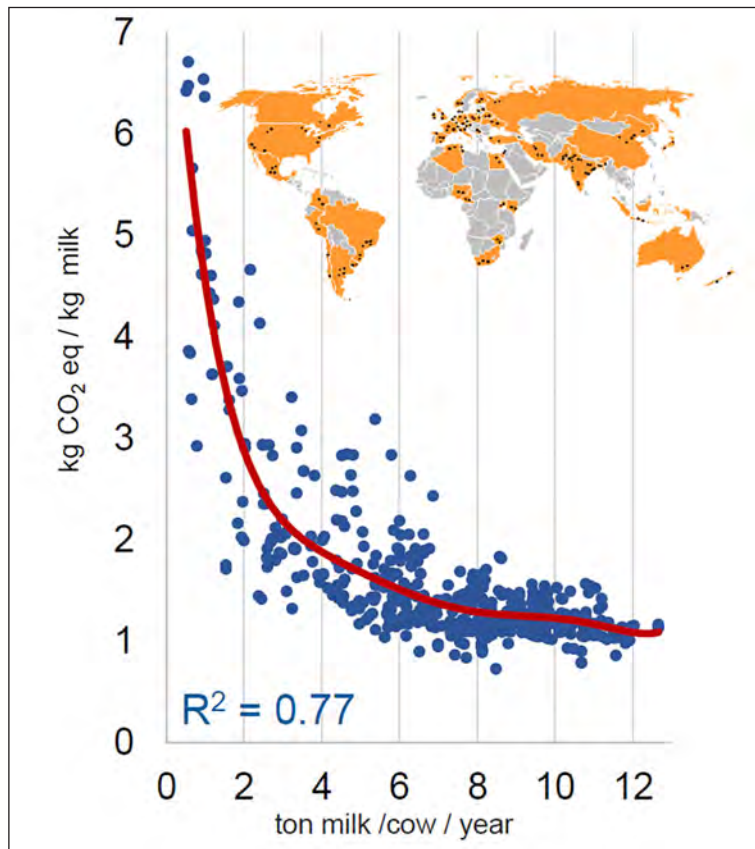
Þessi losun, sótspor framleiðslunnar, verður til víða á löngu framleiðsluferli mjólkur s.s. við framleiðslu og flutninga á aðföngum, við endurnýjun á tækjabúnaði og gripum, við jórtrun, við geymslu, dreifingu á mykju, framleiðslu og dreifingu á mjólkurvaru, kælingu mjólkurvara og margt fleira mætti tína til.

2,2% af sótspori heimsins

Alls er talið að rekja megi 2,2% af sótspori heimsins til mjólkurframleiðslu og þó svo að það sé e.t.v. ekki hátt hlutfall, í samanburði við stóru mengunarvaldana og þá staðreynd að hundruð milljóna íbúa heimsins hafi tekið af búgreininni, þá breytir það því þó ekki að eigi að draga úr sótsporinu í heiminum þarf að horfa á alla þættina. Það sem er einnig sérstakt við mjólkurframleiðsluna er að hún er í stöðugum vexti á heimsvísu og sér ekki fyrir endann á aukningunni, enda þarf að halda áfram að búa til matvæli fyrir stöðugt vaxandi íbúafjölda heimsins. Því þarf líka að skoða hvað unnt sé að gera til þess að draga úr sótspori mjólkurframleiðslunnar í heiminum. Augljósast er að skoða tengingu jarðefnaeldsneytis við heildar framleiðsluferilinn og finna leiðir til að draga úr notkuninni. Þetta snýr að framleiðslu aðfanga eins og áburði, flutningi á aðföngum eða framleiðslu til og frá búunum eða afurðastöðvum o.s.frv.

Aðgerðaráætlun um metan

Meirihluti landa heimsins, 103 talsins, m.a. Ísland, hafa undirritað áætlun um að minnka metanlosun landanna um a.m.k. 30% fyrir árið 2030, en árið 2020 er notað sem samanburðargrunnur. Þó svo að í þessari áætlun stefni hvert land að því að draga úr losun heima fyrir er ekki

Mynd 1. Yfirlit með niðurstöðum rannsóknar IFCN á gögnum 172 kúabúa í 52 löndum um sótspor í samanburði við nyt.

síður mikilvægt að horfa á heildar-myndina. Tilfellið er að nokkuð auðvelt væri að draga úr sótspori mjólkurframleiðslu á heimsvísu en líklega erfitt að ná þeim árangri að draga úr því að fullu.

Flest alþjóðleg fyrirtæki í afurðavinnslu mjólkur hafa í dag markmið um að draga verulega úr heildarsótspori framleiðslunnar þegar fyrir árið 2030 og að það verði að engu orðið á árabílinu 2040-2050! En hvernig á að ná þessum árangri, sér í lagi þegar horft er til þess að mjólkurframleiðslan í heiminum er og mun halda áfram að aukast á komandi árum? Hér verður ekki horft til þeirra fjölmörgu aðgerða sem afurðastöðvar, dreifingar- eða söluaðilar mjólkurvara geta gert, heldur einungis horft til kúabúanna sjálfra.

Nyt kúa

Einn augljósasti þátturinn til þess að draga úr sótspori mjólkurframleiðslunnar, þegar búið er að horfa til framangreindrar jarðefnaeldsneytisnotkunar, er að auka nyt kúa.

Kýr hafa almennt séð nokkuð stöðugt sótspor hvort sem þær framleiða mjólk eða ekki. Þetta kemur til af því að þær þurfa auðvitað að lifa af daginn óháð framleiðslunni. Líta má á þetta sem hálfgerðan fastan kostnað og með því að framleiða marga lítra af mjólk lækkar þessi hluti sótsponsins á hvern framleiddan lítra. Þetta sýna alþjóðlegar samanburðartölur vel og þegar horft er til þess hvar hæsta sótsporið er á hvert framleitt kíló mjólkur, þá koma lág-nytja kúakyn einstaklega illa út.

Samkvæmt tölum IFCN samtökanna, sem eru alþjóðleg samtök sem vinna að því að bera saman margs konar upplýsingar varðandi mjólkurframleiðslu í mismunandi löndum, sést vel að eftir því sem meðalnyt kúa lækkar þá snarhækkar sótsporið á hvert kíló eins og sjá má á mynd 1.

Skilvirkni

Gögn IFCN sýna einnig að ekki nema 25% af sótspori mjólkurframleiðslu heimsins koma frá löndum sem flokkast sem þróuð þrátt fyrir að þar sé meginþungi mjólkur-

framleiðslunnar. Talið er að 75% sötsporsins á heimsvísu megi rekja til þróunarlanda og landanna sem eru í hvað mestum vexti. Þegar rýnt er í tölurnar kemur í ljós að skýringin er ekki einungis lág nyt á hverja kú heldur einnig óskilvirkni vegna bústærðar. Þannig sýna gögnin að meðalbústærð kúabúa hinna þróuðu landa er 34 kúr en ekki nema 2-4 kúr í þróunarlöndunum. Þetta leiðir til óskilvirkni og minni fagmennsku, sem aftur hefur mælanleg áhrif á sötspor kúabúanna.

Meltingin hefur áhrif

Þriðja atriðið sem má nefna er virkni meltingarkerfis kúnna. Sýnt hefur verið fram á að hægt er að draga úr losun metans frá kúm með því að fódra þær með ákveðnum hætti og jafnvel með því að gefa þeim sérstakt viðbótarfóður sem hefur hamlandi áhrif á metanframleiðslu í vömb.

Hér kemur einnig til áhrif kynbóta, en tilraunir sýna einnig að munur er á metanframleiðslu einstakra kúa sem þó eru á sama fódri og með jafn mikla mjólkurframleiðslu. Með öðrum orðum þá er vambarstarfsemin breytileg og því hefur verið bent á að sum naut geti mögulega gefið af sér dætrahópa sem hafi lægri losun á metan en dætrahópar annarra nauta.

Fóður með hátt sötspor

Þekkt er að sötspor heimaaflds fódurs er yfirleitt mun lægra en aðkeypts en það dugar þó ekki til ef heimaaflda fódrið nær ekki að halda uppi nythæð kúnna. Því þarf að skoða bæði fóduröflunina og aðkeypt fóður með heildarniðurstöðurnar í huga. Í dag geta bændur víða um heim fengið upplýsingar um sötspor þess fódurs sem þeir kaupa, t.d. kjarnfódurs svo dæmi sé tekið. Dagljóst er að þarna má sækja fram og draga úr sötspori með því að stjórna aðfangakaupum þannig að sötsporið sé sem lægst. Enn er þó staðan sú að ekki liggur fyrir hjá öllum söluaðilum hvert sötspor varanna sem þeir selja er en líklega er þess ekki lengi að bíða að svo verði hjá þorra söluaðilanna. Þessu til viðbótar skiptir máli að nýta fódrið rétt, samsetning fódurefnanna sem kúnum er gefið hefur áhrif á sötsporið og því betur sem meltingarvegur kúnna er nýttur

því lægra verður sötsporið vegna hagstæðs hlutfalls fódurs á móti framleiddri mjólk.

Áburður með ólíkt sötspor

Enn eitt atriðið sem horfa má til er sötspor áburðarins. Hver kaupandi ætti auðvitað að gera kröfu um það að fá greinargóðar upplýsingar um sötspor þess áburðar sem er keyptur en samkvæmt úttekt IFCN þá getur það verið harla ólíkt eftir uppruna þess og flutningum. Þá skiptir verulegu máli hvernig áburðurinn er nýttur og nákvæmni við dreifingu hefur hér einnig áhrif á sötspor þess fódurs sem er verið að framleiða. Nákvæmni við dreifingu skiptir auðvitað alltaf máli og sér í lagi núna þegar áburðarverð er í hæstu hæðum. Þessu til viðbótar má nefna gríðarlegt mikilvægi þess að rækta rétt fóður og ná því heim á réttum tíma, sem bæði lækkar fódurframleiðslukostnaðinn en gefur um leið lægra sötspor þar sem næringargildi fódursins er þá eins heppilegt og á verður kosið.

Geymsla, meðferð og dreifing búfjáráburðar

Það kemur vart neinum á óvart að meðferð og meðhöndlun mykju skiptir máli þegar rætt er um sötspor mjólkurframleiðslu. Hér sýna margs konar rannsóknir að því styttri tíma sem mykjan er inni í fjósi og því fyrr sem hún er komin í geymslurými, því betra. Þetta skýrist af meiri gasvirkni frá mykju sem ekki hefur sest til. Þá er hægt að lækka sötspor mykjunnar einnig með því að blanda í hana bætiefnum, sem draga úr gaslosun hennar auk þess sem afgösun hennar s.s. með gerjun og framleiðslu á hauggasi dregur úr sötsporinu.

Slíkar aðferðir eru algengar erlendis, enda gasið þá oftast en ekki nýtt til hitunar á vatni sem vantar ekki beint á mörgum stöðum á Íslandi. Ýmislegt annað má gera við mykjuna til að lækka sötsporið t.d. hefur það góð áhrif að halda fljótandi mykju frá þykkari hluta hennar og geyma í lokuðum tanki eða tönkum og fleira mætti tína til. Það sem þó hefur líklega mest áhrif, á eftir hauggasframleiðslunni, er hvernig mykjunni er dreift. Hér virðist niðurfellingarþúnaður koma einna best út þrátt fyrir töluverða þörf fyrir orku við aðgerðina og þar á eftir slöngu-dreifing.

Bústjórnin skiptir máli

Að síðustu má taka til bústjórnina almennt þó svo að allt það sem fjallað er um hér að ofan tengist auðvitað bústjórninni með beinum hætti. En bústjórnin nær auðvitað yfir allt framleiðsluferlið og sýnt hefur verið fram á að á þeim búum, þar sem kýrnar ná að endast lengur, er sötsporið lægra en á öðrum búum. Þetta skýrist fyrst og fremst af þeirri staðreynd að slík bú þurfa ekki að ala jafn margar kvígur til endurnýjunar bústofnsins og önnur bú, með öðrum orðum þá hefur það áhrif til lækkunar sötspors sé kúabúið með færri dýr í eldi sem ekki eru í framleiðslu, eins og t.d. kvígur eða geldkúr. Þetta sparar bæði pláss, vinnu og margs konar aðföng sem dregur úr sötspori búans. Þá skiptir almennt heilbrigði miklu máli en því oftast sem hægt er að selja alla mjólk til manneldis, því lægra verður sötsporið.

Kolefnisjöfnun?

Margir velta fyrir sér hvort ekki megi líka leggja vinnu í að binda kolefni, t.d. með skógrækt. Það er vissulega leið en rétt er að geta þess að afar stórt landsvæði þarf til, til þess að kolefnisjafna mjólkurframleiðsluna.

Á íslenska Vísindavefnum kemur fram að meðalbinding koltvíoxíðs í íslenskum skógum er talin vera um 4,4 tonn á hektara á ári, yfir 90 ára vaxtartíma skógarins. Sé miðað við að sötspor íslenskrar mjólkur sé umreiknað yfir í um 1 kg koltvíoxíðs á hvert framleitt kíló stendur hektarinn því undir 4.400 lítra framleiðslu. Meðalkýrin á Íslandi, sem árið 2021 mjólkaði 6.336 lítrar það ár, þyrfti því að hafa á bak við sig 1,4 hektara af skógi. Þess má þó geta að sumar trjátegundir binda mun meira en hér hefur komið fram. Þannig er t.d. talið að einn hektari af alaskaösp geti bundið allt að 20 tonn af koltvíoxíði á ári og getur því staðið undir ársframleiðslu rúmlega þriggja kúa svo dæmi sé tekið!

Aðalheimild:
Alice Diepenbrock og Milica Kocić. 2021. Greenhouse gas emissions from dairy in emerging dairy countries. 2nd IFCN Dairy Forum, November 18th 2021.

Magnús Leópoldsson lögg. fasteignasali

FASTEIGNAMIDSTÖÐIN

Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi - Sími: 550 3000 Fax: 550 3001

Áhugaverðar jarðir

JARDIR.IS

fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is - www.fasteignamidstodin.is

Límtré-Timbureiningar

Stálgrind
Yleiningar
PIR
Steinull

| Strúktúr ehf | www.strukturur.is | struktur@strukturur.is |

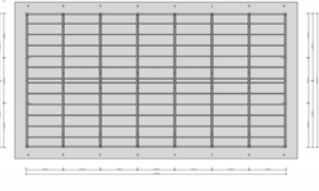
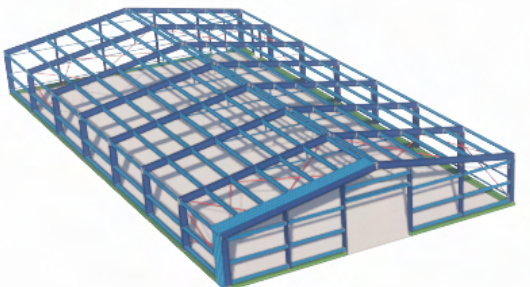
| Bæjarflöt 9 | 112 Reykjavík | Sími: 588 6640 |

Z STÁLGRINDARHÚS

Tilvalið sem reiðskemma eða vélageymsla.

18 x 35 x 3 m - 18.000.000 kr. m/vsk.

Innifalið er Z stálgrind, óeinangruð stálklæðning í dökk gráum lit. Stór iðnaðarhurð og tvær gönguhurðir í hvítum lit. Allar áfellur ofan sökkuls.Skrúfur, festingar og áfellur.Tilbúnaðar teikningar.

BK HÖNNUN

MANNVIRKJAHÖNNUN - BYGGINGAVÖRUR

TÖLVUPÓSTUR

sala@bkhonnun.is

SÍMI

571 3535

VEFFANG

www.bkhonnun.is

Lífræn hreinsistöð

IDNVER

Tunguhálsi 10 - 110 Reykjavík
Sími 517 2220 - petur@idnver.is

- Fyrirferðalítil fullkomin sambyggð skolphreinsistöð
- Uppfyllir ýtrustu kröfur um gæði hreinsunar
- Engin rotþró eða siturlögn 25 ára ábyrgð
- Tæming seyru á þriggja til fimm ára fresti
- Engir hreyfanlegir hlutir
- Stærðir frá 6 - 55 persónueiningar

Bændablaðið

Smáauglýsingar 56-30-300

Helstu niðurstöðutölur sauðfjárskýrsluhaldsins árið 2021:

Afurðir eftir hverja kind aldrei verið meiri – en fé fækkar mikið

Eyjólfur Ingvi Bjarnason
ráðunautur, Búfjárræktar-
og þjónustusvið
eyjolfur@rml.is

Uppgjöri á skýrslum fjárræktarfélaganna fyrir árið 2021 er að mestu lokið. Þrátt fyrir mikinn kulda og lítinn gróður lengi vel vorið 2021 var fallþungi sláturlamba um haustið sá mesti frá upphafi, eða 17,7 kg að meðaltali.

Reiknaðar afurðir eftir hverja fullorðna kind voru 29,5 kg að meðaltali og aldrei verið hærra í sögu skýrsluhaldsins sem brátt fyllir 70 ár. Reiknaðar afurðir voru meiri í öllum héruðum landsins en árið 2020 að Eyjafirði og Suður-Þingeyjarsýslu undanskildum þar sem sömu afurðir voru milli ára. Þegar fimm ára meðaltal hverrar sýslu er skoðað þá er aukning í afurðum árið 2021 hvað mest í Borgarfirði, Döllum og Rangárvallasýslu eða tæp tveggja kíló aukning á hverja kind.

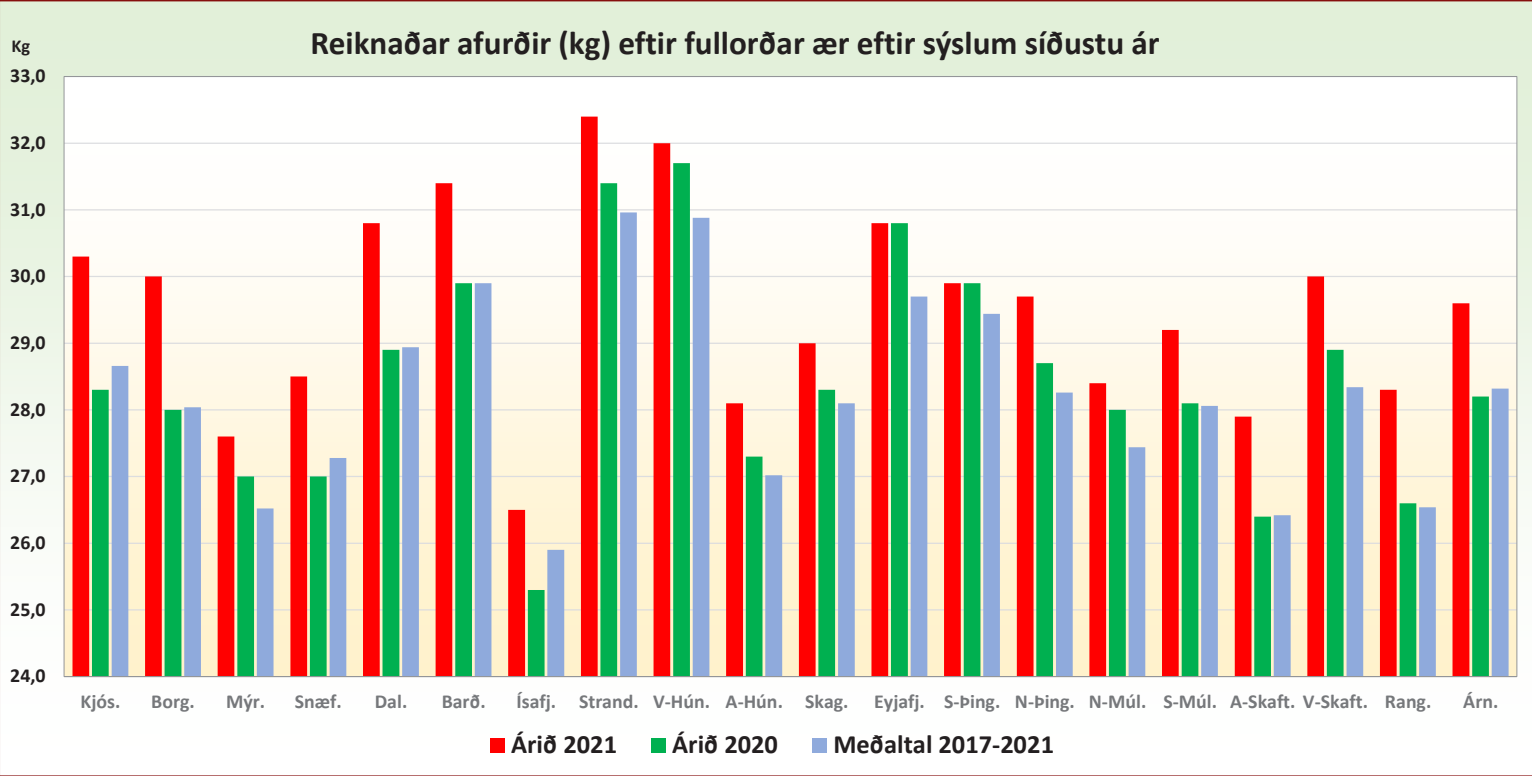
Samhliða fækkun sauðfjár þá hefur þátttaka í skýrsluhaldi einnig dregist saman en tæplega 1.600 aðilar skiluðu skýrslum með 298.606 (315.748 - 2020) fullorðnar ær haustið 2021. Veturgamlar ær í skýrsluhaldinu voru 63.389 (64.978 - 2020). Í heild er fækkun um nærri 70.000 ær og 190 skýrsluhaldara frá árinu 2017 þegar fjöldi kinda í skýrsluhaldi var mestur.

Í skýrsluhaldi sauðfjárræktarinnar eru skráðar um 95% af ásettum ám m.v. upplýsingar úr forðagæsluskýrslum. Einhver þú eiga þó enn eftir að skila skýrsluhaldi og eru þau hvött til þess að ganga frá skýrslum hið fyrsta. Rétt er að benda á að þetta hlutfall heildarstofns í almennu skýrsluhaldi sauðfjár er einsdæmi á heimsvísu.

Bætt meðferð að vori samhliða betri beitarstjórnun að hausti er að skila þessum árangri að stærstum hluta ásamt aukinni frjósemi. Þegar lykiltölur um frjósemi eru skoðaðar nánar undanfarin ár hefur hlutfall kinda sem verða þrílembdar aukist talsvert og var 9,7% vorið 2021 en var 6,4% árið 2015. Yfir sama tímabil má einnig sjá að hlutfall geldra kinda er að aukast en það var 4,2% vorið 2021 en var 3,1% árið 2015. Þetta átriði þarf að skoða betur, sérstaklega ef hlutfall geldra kinda er að aukast vegna erfðafæðilegra áhrifa.

Afurðir árið 2021

Frjósemi hefur aukist hægt og bítandi undanfarin ár og var 1,85 fædd lömb á hverja kind. Hún er mest í Vestur-Húnavatnssýslu eða 1,93 fædd lömb á hverja kind.

Efstu búin með fleiri en 100 skýrslufærðar kindur - raðað eftir kg eftir skýrslufærða kind árið 2021

Eigandi	Býli	Fullorðnar ær				Veturgamlar ær				Kg. e. allar ær	Kjötmat			
		Fj.áa	Fædd lömb	Til nytja	Kg. e. kind	Fj.áa	Fædd lömb	Til nytja	Kg. e. kind		Fallþungi	Gerð	Fita	Sláturaldur
Eiríkur Jónsson	Gýgjarhólskoti, Biskupstungum	297	2,05	1,86	45,2	61	1,60	1,07	24,4	41,7	23,5	11,0	8,0	165,9
Gunnar, Gréta, Jóhannes og Stella	Efri-Fitjum, Fitjárdal	850	2,13	1,98	42,5	184	1,53	0,97	21,1	38,7	20,2	12,1	7,0	139,8
Elín Anna og Ari Guðmundur	Bergsstöðum, Miðfirði	501	2,18	2,01	40,3	110	1,64	1,39	26,4	37,8	19,4	11,7	7,1	136,6
Félagsbúið Lundur	Lundi, Völlum	487	2,02	1,87	40,2	103	1,39	1,12	21,2	36,9	20,9	9,7	8,0	139,2
Ágúst Ingi Ketilsson	Brúnastöðum, Flóa	101	2,11	1,76	38,9	27	1,54	1,31	27,2	36,4	21,2	11,8	8,6	151,3
Ólafur og Dagbjört	Syðri-Urriðaa, Miðfirði	549	2,07	1,92	38,9	103	1,51	1,12	22,6	36,3	19,8	11,9	7,2	143,8
Jón og Hrefna	Hóli, Sæmundarhlíð	197	2,12	1,90	39,6	43	1,19	0,91	20,4	36,2	20,3	10,8	8,0	149,4
Ólafur Magnússon	Sveinstöðum, Þingi	623	2,11	1,85	38,4	116	1,49	1,22	23,4	36,0	19,5	10,3	7,5	158,4
Atli Þór og Guðrún	Koti, Svarfaðardal	124	1,88	1,79	36,4	7	1,57	1,29	24,8	35,8	20,2	10,0	7,8	131,6
Elín Heiða Valsdóttir	Úthlíð, Skaftártungu	326	2,11	1,96	40,3	81	1,36	0,80	17,1	35,7	20,1	10,0	7,6	161,7
Inga Ragnheiður Magnúsdóttir	Svínafell 3, Örafum	290	2,00	1,83	37,4	34	1,29	1,03	21,3	35,7	19,9	9,8	7,8	160,7
Böðvar Sigvaldi og Ólöf	Mýrum 2, Hrutafirði	570	2,10	1,87	38,3	107	1,37	1,10	21,4	35,6	19,7	11,4	7,4	149,0
Þorsteinn og Katrín	Jökulsá, Borgarfirði eystri	237	2,06	1,83	38,2	56	1,23	1,16	24,0	35,5	20,4	8,9	7,6	133,5
Bergþóra og Sigurbjörn	Kiðafelli, Kjós	183	1,87	1,65	38,6	52	1,46	1,17	24,2	35,4	22,4	11,5	8,1	150,9
Marsibil Erlendsdóttir	Dalatanga, Mjóafirði	83	1,98	1,89	40,8	18	0,78	0,56	10,4	35,4	20,9	9,4	8,4	127,9
Hellur ehf.	Hellum, Andakíl	161	2,13	1,91	38,9	46	1,42	1,07	21,9	35,1	19,7	12,0	7,1	161,9
Björn og Badda	Melum 1, Árneshrepp	384	1,96	1,84	38,9	89	1,39	0,88	18,0	35,0	19,8	11,3	7,1	123,7
Sigurður Birgisson	Krossi, Þingeyjarsveit	161	1,93	1,82	36,5	23	1,83	1,30	24,4	35,0	19,2	10,6	7,2	149,8
Ása Berglind Böðvardsdóttir	Mýrum, Hrutafirði	269	2,07	1,89	38,1	58	1,48	1,09	19,9	34,9	19,2	11,1	7,1	151,8
Viðar og Sigríður	Kaldbak, Rangárvöllum	173	2,03	1,82	37,6	38	1,24	1,05	22,2	34,8	20,4	10,9	8,2	148,3

Efstu búin með fleiri 200 sláturlömb - raðað eftir einkunn fyrir gerð árið 2021

Nafn	Býli	Fjöldi sláturlamba	Fallþungi	Gerð	Fita	Sláturaldur
Gunnar, Gréta, Jóhannes og Stella	Efri-Fitjum, Fitjárdal	1.592	20,2	12,13	6,96	139,8
Hellur ehf.	Hellum, Andakíl	265	19,7	12,02	7,12	161,9
Ólafur og Dagbjört	Syðri-Urriðaa, Miðfirði	1.034	19,8	11,87	7,17	143,8
Elín Anna og Ari Guðmundur	Bergsstöðum, Miðfirði	1.002	19,4	11,70	7,12	136,6
Ragnar og Sigríður	Heydalsá 1, Steingrímsfirði	804	19,4	11,69	7,00	139,5
Þráinn Ómar Sigtryggsson	Litlu-Reykjum, Reykjahverfi	489	17,6	11,69	7,53	149,6
Dagbjartur Bogi Ingimundarson	Brekku, Núpasveit	564	19,4	11,68	7,09	137,0
Ingi Már og Hjördis Rut	Suður-Fossi, Mýrdal	209	20,9	11,60	8,10	167,9
Bergþóra og Sigurbjörn	Kiðafelli, Kjós	265	22,4	11,54	8,09	150,9
Sigursteinn Sveinbjörnsson	Litlu-Ávik, Árneshreppi	208	19,7	11,45	6,67	121,2
Jökull Helgason	Ósabakka 2, Skeiðum	317	19,7	11,43	7,49	159,4
Eyjólfur og Lóa	Ásgarði, Hvammssveit	579	18,7	11,41	6,83	135,3
Böðvar Sigvaldi og Ólöf	Mýrum 2, Miðfirði	1.006	19,7	11,39	7,36	149,0
Eyþór Pétursson	Baldursheimi, Mývatnssveit	242	15,3	11,37	5,23	130,8
Sigurður Halldórsson	Gullberastöðum, Lundarreykjardal	297	18,8	11,34	6,95	151,7
Ingvar og Malin	Syðra-Kolugil, Víðidal	899	18,7	11,32	6,98	131,1
Björn og Badda	Melum 1, Árneshrepp	638	19,8	11,31	7,10	123,7
Reynir Björnsson	Miðdalsgröf, Steingrímsfirði	412	19,1	11,29	7,09	137,8
Valberg Sigfússon	Stóra-Vatnshorni, Haukadal	620	19,4	11,26	6,96	136,1
Nicole og Guðjón	Heydalsá 2, Steingrímsfirði	496	18,6	11,24	6,95	135,6
Egill A Freysteinnsson	Vagnbrekku, Mývatnssveit	203	17,9	11,24	7,18	132,7
Halldór og Elín	Bjarnastöðum, Öxarfirði	434	19,3	11,23	7,2	156,6
Indriði Karlsson	Grafarkoti, Vatnssnesi	443	19,4	11,22	7,14	139,3
Guðlaugur Agnar Ágústsson	Steinstúni, Árneshrepp	399	19,4	11,22	7,26	121,4

Þar er líka hvað hæst hlutfall af fleirlömbum (13,6%) og hlutfall geldra kinda er undir landsmeðaltali. Af þeim tæplega 1.000 búum sem hafa fleiri en 100 fullorðnar ær eru 125 bú með 2 lömb fædd eða fleiri eftir hverja kind. Í þremur fjárræktarfélögum eru 2 lömb eða fleiri fædd að jafnaði, í

fjárræktarfélagi Grýtubakkahrepps, Vestur-Bárðdæla og Hvammshrepps í V-Skaft.

Afurðir eftir fullorðnar ær voru 29,5 kíló eftir hverja kind árið 2021 sem er tæpu kíló meira en árið á undan (28,6 kg - 2020) og talsvert meiri en meðalafurðir síðustu fimm ára sem reiknast 28,3 kíló. Á með-

fylgjandi mynd má sjá afurðir síðustu tveggja ára (2021 rauð súla, 2020 græn súla) sýndar eftir sýslum ásamt meðaltali árunna 2017-2021 (blá súla) í viðkomandi héraði. Alls náðu 5 bú með fleiri en 100 kindur því að vera með meira en 40 kg eftir hverja fullorðna kind og sífellt fleiri bú bætast í hóp afurðahárra búa.

Bændablaðið

Dreift í 32 þúsund eintökum á yfir 420 dreifingarstaði

Smáauglýsingar 56-30-300

Hafa áhrif um land allt!

Meðallestur prentmiðla á landsbyggðinni

Samkvæmt prentmiðlamælingu Gallup á fjórða ársfjórðungi 2021

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins

Sauðfé á beit.

Mynd / HKr

Þannig voru nærri 30 bú með 37 kg eða meira sem í eina tíð var nóg til að ná toppsætinu.

Mestu afurðir í einu héraði árið 2021 voru í Strandasýslu en þær reiknast 32,4 kíló sem er talsverð aukning frá meðalafurðum á svæðinu á undanförmum árum. Reiknaðar afurðir teljast meiri í

nær öllum héruðum en er mest í Kjósarsýslu, Borgarfirði, Dölum og Rangárvallarsýslu en þar aukast afurðir um nærri 2 kg eftir hverja kind milli ára.

Afurðaaukningin er nær eingöngu fengin með auknum vænleika lamba því hlutfall lamba sem koma til nytja að hausti stendur í stað. Reyndar

hefur nytjahlutfall, þ.e. hlutfall lamba sem koma til nytja miðað við fædd lömb lækkað á síðustu árum og er núna kringum 88%. Fyrir 10 árum var þetta hlutfall kringum 90%. Að öllum líkindum á lækkun afurðaverðs stóran þátt í þessu því flestir sauðfjárbændur stunda aðra vinnu sem kemur þá niður á tíma þeirra til að sinna eigin atvinnurekstri. Hins vegar eru þarna tækifæri fyrir mörg bú til að bæta afkomu sína. Afurðir eftir veturgömlu ærnar aukast einnig milli ára eru 12,3 kíló (11,7 kg - 2020). Skiptar skoðanir eru meðal bænda um hversu mikla afurðakröfu á að gera á veturgamlar ær en of víða er ekki hleypt til gemlinga en það hlutfall er 13,6% á landsvísi. Á Ströndum og í Vestur-Húnavatnssýslu er þetta hlutfall vel innan við 4% enda eru reiknaðar afurðir eftir hverja veturgamla kind mestar á landinu í þessum tveimur sýslum, tæp 16 kg í Vestur-Húnavatnssýslu og 15 kg í Strandasýslu.

Ef eingöngu eru skoðaðar afurðir eftir veturgamlar kindur eru rúmlega 40 bú komin með 20 kg eða meira eftir hverja veturgamla kind.

Afurðahæsta búin

Afurðahæsta bú landsins árið 2021 er bú Eiríks Jónssonar í Gýgjarhólskoti, Biskupstungum með 45,2 kíló eftir hverja fullorðna kind og 24,4 kg eftir hverja veturgamla. Alls gera þetta því 41,7 kg eftir hverja skýrslufærða kind sem er frábær árangur. Næst á listanum er búið að Efri-Fitjum í Fitjárdal með 42,5 kg eftir hverja fullorðna kind og 21,1 kg eftir hverja veturgamla eða 38,7 kg eftir allar ær. Í þriðja sæti er svo bú Elínar og Ara á Bergstöðum í Miðfirði með 40,3 kg eftir fullorðna kind og 26,4 kg eftir hverja veturgamla eða 37,8 kg eftir allar ær.

Í 1. töflu má finna yfirlit yfir 20 efstu búin haustið 2021 með fleiri en 100 skýrslufærðar kindur, raðað eftir reiknuðum afurðum eftir allar skýrslufærðar ær.

Árið 2013 var í fyrsta skipti birtur listi yfir „úrvalsbú“ í sauðfjárrækt, þau eiga það sameiginlegt að ná góðum árangri fyrir marga þætti og eru mörkin sett með tilliti til ræktunarmarkmiða í sauðfjárrækt. Búum hefur fjölgað á þessum lista á síðustu árum en á síðasta ári náðu 217 bú tilskildum lágmarkum.

Gæðamatið

Upplýsingar um tæplega 450.000 sláturlömb haustið 2021 eru í skýrsluhaldskerfinu. Meðalfallþungi þeirra var 17,7 kíló sem er sá hæsti frá upphafi. (17,2 - 2020) og meðaltal síðustu fimm ára er 17,1 kíló. Meðaltal fyrir holdfyllingu 9,47 árið 2021 (9,29 - 2020), fimm ára meðaltal 9,20 og meðaltal fyrir fitumat 6,77 árið 2021 (6,65 - 2020), fimm ára meðaltal 6,57. Fita hefur því aukist hóflega samhliða auknum fallþunga sem er í takti við áherslubreytingar sláturleyfishafa í uppbyggingu verðskráa undanfarin ár.

Hæsta gerðarmat allra búa á landinu 2021 var hjá Sigfinni Bjarkarsyni í Brattsholti, eða 12,74 á 102 lömbum. Af búum með fleiri en 200 sláturlömb er hæsta gerðarmatið á Efri-Fitjum í Fitjárdal eða 12,13 á tæplega 1.600 sláturlömb sem verður að teljast einstakur árangur. Í 2. töflu má finna öll þau bú sem höfðu gerðarmat 11,2 eða hærra árið 2021 og fleiri en 200 sláturlömb.

Að lokum

Listar með öllu helstu niðurstöðum skýrsluhaldsins árið 2021 er hægt að finna á heimasíðu RML. Þar má einnig finna niðurstöður skýrsluhaldsins undanfarin ár. Árangurinn árið 2021 sýnir enn og aftur að ræktunarstarfið í sauðfjárrækt er að skila sér í auknum framförum.

Góður árangur í búskap næst með því að afla góðra upplýsinga og byggja ákvarðanatöku á þeim grunni. Þó margar ytri aðstæður ógni nú sauðfjárbúskap eru einnig spennandi tímar fram undan og rétt að hvetja bændur áfram til góðra verka búgreininni til heilla á komandi árum.

DAGSKRÁ
BÚGREINAPINGS

Búgreinaping deilda kjúklingabænda, eggjaframleiðenda, geitfjárræktar, skógareigenda, svínabænda, hrossabænda, garðyrkjubænda, sauðfjárbænda og kúabænda verður haldið á Hótel Natura 3. mars og hefst þingsetning kl. 11.*

Móttaka fyrir Búgreinapingsfulltrúa hefst kl. 17.*

Að þingsetningu lokinni funda búgreinarnar í sínum deildum samkvæmt dagskrá sem þingfulltrúar fá senda með tölvupósti. Skráning á Búgreinaping, innsending mála og frekari upplýsingar má finna á bondi.is.

Frestur til skráninga er til 16. febrúar næstkomandi.

Kjörgengi inn á Búgreinaping hafa einungis fullgildir félagsmenn BÍ.

Búgreinaping loðdýraræktenda verður haldið á Hótel Örk 26. febrúar og hefst kl. 11.30.*

Fundarstjóri
Vigdís Häsler
framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands

Ávörp flytja
Gunnar Þorgeirsson,
formaður Bændasamtaka Íslands
Stefán Vagn Stefánsson,
formaður atvinnuveganefndar Alþingis
Svandís Svavarsdóttir,
matvælaráðherra

Hótel Natura 03. mars og Hótel Örk 26. febrúar nk.

Fristundahús
/sumarhús
Einingahús
Einbýlishús
Fjölbýlishús
Raðhús
CLT byggingar
Útihús
Gripahús
Hlöður
Skemmur
Limtré

BESTINGHOUSE

Umhverfisvæn starfsemi og vottað efni þar sem þess er kostur.
Við mætum hugmyndum og óskum viðskiptavina okkar.

www.bestinghouse.com www.bestinghouse.is **+354 780 1222**

**Varahlutir i VOLVO
Vinnutæki**

f Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

**SMÍÐUM OG GERUM VIÐ
ALLAR GERÐIR
TJAKKA**

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður
Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701
www.vhe.is • sala@vhe.is

VÉLABÁSINN

Skoda Kamiq, ódýr, þægilegur „stór smábíll“

Hjörtur L. Jónsson
liklegur@internet.is

Reglulega hef ég reynt að prófa ódýra litla bíla sem í huga mínum er aukabíll á heimilið. Fyrir stuttu heimsótti ég Heklu á Laugaveginum í leit að bíl til að prófa og fyrir valinu var Skoda Kamiq með 1,0TSI bensínvél sem á að skila 115 hestöflum, sjálfskiptur, með fimm ára ábyrgð og kostar ekki nema 3.990.000.

Það hefur stundum verið erfitt að prufukeyra bíla á tímabilinu desember og fram í mars sökum veðurs og færðar, en yfirleitt kemst ég nokkuð skammlaust frá þessu, vitandi að prufuaksturinn var engan veginn fullkominn, einn af þessum slæmu prufutúrum var helgina 29.-30. janúar við slæmar aðstæður.

Mikið af góðum hlutum í bílnum miðað við verð

Þó að vélin sé ekki nema 1000cc, skilar hún fínun krafti. Bíllinn er tiltölulega snöggur að ná umferðarhraða, en sjálfskiptingin er í raun þrískipt. Venjuleg sex þrepa skipting =D, S er aðeins snarpari skipting og svo er hægt að handskipta bílnum eftir „duttlungum“ hvers og eins. Í bílnum er mikið af góðum öryggis- og þægindahlutum þrátt fyrir lágt verð, en í stýrinu er hiti (3 mismunandi stillingar), akreinalesari, fjarlægðarskynjarar framan og aftan, hraðastillir, stöðuleikastýring og spólvörn, skriðvörn, brekkuaðstoðarbremsa, árekstrarvörn o.fl. Ég keyrði bílinn um 60 km í myrkr og var ánægður með ökuljósinn, bæði háa geislann og þann lága, en við þetta má bæta að stefnuljósinn finnst mér einstaklega flott hönnun.

Gott fótapláss og sæti góð

Eins og venjulega var byrjað á hávaðamælingu sem reyndist með betra lagi. 69,2db. er gott af ekki stærri bíl og það með bensínvél.

Næst var að prófa í langkeyrslu, en uppgefin meðaleyðsla á hundraðið er 6,1 lítra á hundraðið, hjá mér sagði eyðslan 8,4 á hundraðið eftir 60 km jafnan akstur, en í innanbæjarakstrinum var ég að eyða 9,8 lítrum miðað við 100 km. Ég skoðaði meðaleyðslu þeirra sem höfðu verið að prófa bílinn á undan mér, en þeir höfðu verið að eyða 10,8 þannig að ég var nokkuð sáttur við sjálfan mig.

Fjöðrun er yfir meðallagi góð og smærri holur finnur maður lítið fyrir. Þar sem bíllinn er frekar lítill og ekki hár á vegi fannst mér nokkrum sinnum við prufuaksturinn að ég væri sitjandi á götunni.

Mjög gott rými er fyrir farþega í aftursætum (er 175 á hæð og plássíð fyrir framan hnén þegar ég sat í aftursætinu var vel yfir 10 cm).

Farangursrýmið er mun stærra en maður mundi ætla miðað við stærðina á bílnum. Fullbúið varadekk er undir plötu aftast í bílnum.

Seinni daginn var vont veður til að prófa bíl

Sunnudaginn 30. janúar var ekki spennandi veður til að prófa bíl,

Skoda Kamiq.

Myndir HLJ

Helstu mál og upplýsingar

Hæð	1.840 mm
Breidd	1.988 mm
Lengd	4.241mm

Frágangur á botni bílsins snyrtilegur, allur lokaður með varnarhlífum.

Farangursrýmið er ótrúlega stórt af ekki stærri bíl.

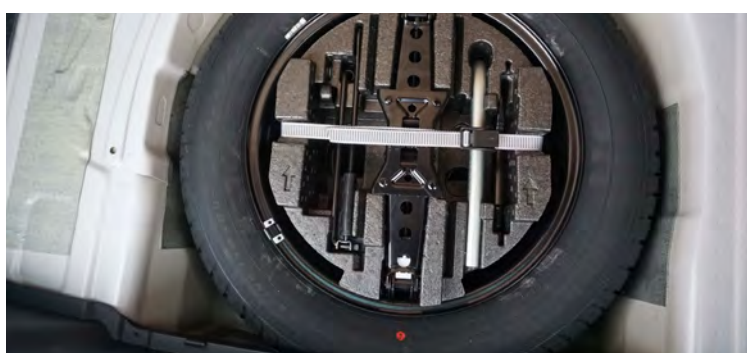
Það tók mig smástund að átta mig á hvar ég tók spólvörnina af, en það er gert á sama skjá og bakkmyndavélin er.

Ljósatakkann má skilja eftir svona, en þá er maður alltaf löglegur í akstri.

en í staðinn náði ég að finna til hins ýtrasta ABS-bremsubúnaðinn sem ég var ánægður með, en skriðvörnin fannst mér koma fullseint inn og bíllinn kominn of langt út að aftan þegar skriðvörnin tók völdin. Mér fannst bíllinn samt glettilega góður í snjó og hálku þrátt fyrir að vera á ónegldum dekkjum og bara framhjóladrifinn.

Eftir um 130 km prufu verð ég að segja að bíllinn, sem flokkaður er með smábílum, gæti allt eins verið í miðlungsflokki. Hann er fyrir mér að skora alls staðar, kraftur í lagi, þægilegur, rúmgóður, fínt útlit, verð o.fl. Það var þó tvennt sem var að trufla mig. Mér fannst eins og ég

Fullbúið varadekk er í skottinu ásamt helstu verkfærum.

væri sitjandi á veginum þegar ég var að keyra bílinn og skriðvörnin kom frekar seint á í mikilli hálku. Annars

fyrir þá sem vilja fræðast meira um bílinn, þá eru meiri upplýsingar á vefslóðinni www.skoda.is.

Að mælast með bensínvél undir 70db. í roki og snjó finnst mér mjög gott.

ÖRYGGI – HEILSA – UMHVERFI

Pegar við stöndum saman er árangurinn oft góður

Hjörtur L. Jónsson
liklegur@internet.is

Í byrjun árs hér í þessum pistlum hef ég nokkrum sinnum vitnað til góðs árangurs í forvörnum bæði á Írlandi og í Englandi við landbún- að. Of sjaldan hef ég verið að vitna í góðan árangur hér heima í ýmsum forvörnum, en ef betur er skoðað þá má læra margt gott og segja frá árangursríku forvarnarstarfi hér heima, við erum að standa okkur svo vel á mörgum stöðum að eftir er tekið víða erlendis og gætum eflaust hjálpast betur að í forvör- num með samhentu átaki.

Það vakti mikla athygli erlendis samhugur og samstaða Íslendinga þegar á annað þúsund manns komu að leit að flugvél sem týndist við Þingvallavatn fyrir síðustu helgi. Þó svo að flug sé einhver örugg- asti ferðamáti í heiminum þá verða alltaf slys í flugi, en flugslys eru einhver mest rannsökuðu slys sem til eru í heiminum í þeim tilgangi að forðast þau.

Slysavarnaskóli sjómanna eitt besta dæmi Íslands í forvörnum

Árið 1985 var Slysavarnaskóli sjómanna stofnaður, byrjaði smátt með lítið fjármagn, en efldist með hverju árinu sem skólinn var rek- inn. Samkvæmt minni talningu hefur átta sinnum komið heilt ár þar sem allir sjómenn komu heim úr sjóferðum. Fyrir góðan árangur Slysavarnaskólans var Hilmar Snorrason sæmdur Stórriddarakrossi af forseta Íslands, orðu sem hann átti fyllilega skilið að fá fyrir frábært starf sem skólastjóri Slysavarna- skóla sjómanna.

Lykillinn að lagri slysatíðni til sjós er að aldrei er slakað á vaktinni í forvörnum til sjós og sem dæmi um

Síðustu 10 ár hefur banaslysum í umferðinni fækkað verulega þrátt fyrir mikla fjölgun ökutækja í umferðinni, náði að fara niður í 3 banaslys 2014 sem var metár.

það er að janúar var kynnt nýtt átak í slysavörnum til sjós sem nefnist: Tólf hnútar, átak sem vert verður að fylgjast með í framtíðinni.

Umferð gangandi og bíla hefur breyst mikið

Annað dæmi um góðan árangur í forvörnum er sú fræðsla og forvarnir sem unnin er af Samgöngustofu í umferð á landi. Umferðarráð var stofnað 1969 og hóf forvarnir fyrir umferð á landi, en markviss skráning umferðarslysa hófst 1966. Fyrir um 20-30 árum var algengt að banaslys í umferðinni á hverju ári væru á bilinu 15-25 á hverju ári.

Síðustu 10 ár hefur banaslys- um í umferðinni fækkað verulega þrátt fyrir mikla fjölgun ökutækja í umferðinni, náði að fara niður í 3 banaslys 2014 sem var metár, en það þarf að fara allt aftur til ársins 1936 þar sem 2 létust í umferðar- slysum það ár.

Síðustu 10 ár hefur umferðin árlega tekið frá þremur til 18 líf árlega, en ljósi punkturinn er að síðustu þrjú ár hafa innan við 10

látist í umferðinni árlega (2019 6, 2020 8, 2021 4). Eflaust má þakka færri slysum síðustu þrjú ár minni umferð, betri ökutækjum og betri vegum, en ekki má vanmeta fræðslu og umferðaráróður í fjölmiðlum.

Fólk virðist óþreyjufullt í biðinni eftir „Covid-frelsinu“

Það er sama hvað við mig er sagt varðandi „Covid-umræðuna“ að Íslendingar eru að standa sig best af öllum í forvörnum gagnvart Covid-19. Það eru ekki margar þjóðir sem geta státað af annarri eins tölfraði og Íslendingar af smitðum á móti látnum í þessum heimsfaraldri. Þrátt fyrir sóttvarna- reglur þá hafa margar aðrar þjóðir verið með boð og bönn sem eru mun strangari en hér á landi, samanber útgöngubann, lokuð landamæri o.fl. Ef tölulegar staðreyndir eru skoð- aðar þá benda fyrstu niðurstöður hjá Íslenskri erfðagreiningu til þess að yfir 100 þúsund manns hafi fengið Covid á Íslandi.

Nú þegar Covid-faraldurinn er líklegast að líða undir lok er niður-

Hilmar Snorrason, skólastjóri Slysavarnaskóla sjómanna.

staðan að dánartíðni á Íslandi, sem hlutfall af greindum smitum, er ein

sú lægsta í þróuðum ríkjum, þar sem smit eru yfirleitt greind.

Dánartíðni á Íslandi var 128 á hverja milljón íbúa. Í Noregi 273. Í Finnlandi 364. Í Danmörku var hún 650. Í Þýskalandi 1.422. Í Svíþjóð, 1.548, og í Bandaríkjunum 2.711. Sláandi tölur, en almennri bólu- setningu Íslendinga er þakkaður þessi árangur fyrst og fremst ásamt almennri þátttöku og hlýðni lands- manna í að fara eftir tilmælum um sóttvarnir og bólusetningu.

Að ofantöldu er greinilegt að við Íslendingar erum „best“ þegar við stöndum saman og það er því dapurt þegar fólk sem ég vil kalla „veikt“ getur ekki beðið í nokkra daga í viðbót eftir frelsinu og talar niður ráðleggingar okkar færasta fagfólks með „huglausu hávaða hundsgelti“ sem er ekkert annað en það sem oft er kallað „heimskutud“.

ÓDÝR

gleraugu umgjörð og gler

Gleraugu með glampa og rispúvörn

19.900 kr.

Sérsmíðum samdægurs í styrk +/- 6,0 með cyl. til 2,0

Margskipt gleraugu

39.900 kr.

Margskipt gler frá Essilor (afgreiðslutími +/- tvær vikur)

Hamrahlíð 17

Hús Blindrafélagsins

Sími • 552-2002

OPTIC

REYKJAVÍK

SJÓNTÆKJAVERSLUN

KROSSGÁTA Bændablaðsins

168

FRÉÐA

LUFUR

ÝTA

SVÍKJA

GÆLUNAFN

BLAÐA-
BROT

BLÓMI

TÍMABÍLS

SÁTTMÁLI

AGAÐUR

GLEÐJA

ÓVILJANDI

URMULL

FRJÁLSA

TVEIR EINS

GEIL

ALLS-
NÆGTIR

STAGL

RIST

HLÝJA

PRÆÐIR

GERÐ

NÓTA

RAF-
VÖKVI

TVEIR EINS

TVEIR EINS

TÖNSTIGI

AFHENDA

BIT

ÆFA

UPPISTADA

STAFUR

SLÁ

TVEIR EINS

SKORPA

HAMINGJA

FLANA

KVK NAFN

SÉR-
HVERJA

STADFESTA

NEÐAN

BRAGAR-
HÁTTUR

LÖTUR

AUDN

ILLGÆSI

GAPA

AFGÆRITT

ÁKAFA

SKÁLMA

STAFUR

HVAÐ

MATJURT

SLABB

API

ÆTT

Í RÖÐ

ÁTT

ÞAKBRÚN

GER-
SIGRAR

FYRIRGEFA

LETRUN

HINDRUN

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

167

SJÓSETJA

SLIT

SVIF

SNIB-
GANGA

KVK NAFN

BRÁÐLYND

STRÍÐALA

RINGUL-
REIÐ

GROBBA

AFRUGA

F

R

Á

H

V

E

R

F

U

R

GÁBU

L

I

T

U

FERDALAG

R

E

I

S

A

YFIR

O

F

A

N

SMÁU
KLÖR

L

I

T

L

U

TVEIR EINS
FRÍR

T

T

MEIÐA
BYLGJAN

S

K

A

Ð

A

FARÐI

P

↓

MARÐAR-
DÝR

ÞVÉR
TVEIR EINS

L

A

U

G

A

R

MÖRGU

I

ÁTT
BLER

S

A

KJÖKRA

V

O

L

A

KONAST
EKKERT

N

Á

NIDUR-
FELLING

A

F

N

Á

M

GANG-
RÁÐUR

ÁFORM

Æ

T

L

U

N

ÞVADUR
SOKKUR

R

Ö

F

L

ÖGN
VIÐBÓT

F

I

S

Í RÖÐ

T

U

FUGL
AFRENTIRU

S

Ú

L

A

STEINLÍM
SKRIDDÝR

S

E

M

E

N

T

REIÐI

U

R

G

ÞROTINN
HÖRFT

L

E

N

S

KYRTLA
ÞRÆLUN

S

E

R

K

I

S

GJELL-
NAFN
SPADI

A

L

L

I

SETT
BARÐAGI

L

Á

T

I

Ð

STORKA

L

JURT

A

R

F

I

KK NAFN

S

V

A

N

U

R

DRYKKUR
VEFUR

Ö

L

BEST
UM-
KRINGDI

M

E

S

T

SAFNA

T

Í

N

A

SPROTI
Í RÖÐ

A

N

G

I

L

GEIGUR

U

G

G

U

R

STAFUR

E

R

R

LITUR

R

A

U

Ð

U

R

SANA-
STADUR

A

Ð

S

E

T

A

Bændablaðið

kemur næst út 24. febrúar

Smáauglýsingar 56-30-300

LÍF & LYST – BÆRINN OKKAR

Tyrfingur Sveinsson og Hulda Brynjólfsdóttir tóku við búskap í Lækjartúni af foreldrum Tyrfings sumarið 2011.

„Við búum á nýbýlinu Tyrfingsstöðum sem er byggt í einu túninu, en búskapurinn er allur í Lækjartúni. Unnið hefur verið markvisst að uppbyggingu á húsum, ræktun og framleiðslu síðan og stefnt með öllum ráðum að því að verða sjálfbær og vistvæn í okkar framleiðslu. Að búa í sátt við jörðina og rækta í samvinnu við náttúrulögmálin er eitthvað sem við erum að kynna okkur og byrjuð að vinna eftir. Við byrjuðum með 50 kindur og sex holdakýr og á fyrstu tveimur árum var fénu fjölgað að 300 ám sem var svo fækkað aftur, en kúahjörðin stækkar jafnt og þétt og nú bera um 30 kýr á hverju ári hjá okkur. Árið 2017 byrjuðum við með Uppspuna sem er smáspunaverksmiðja og þar vinna nú 5 manns,“ segja þau.

Býli: Lækjartún 2, / Tyrfingsstaðir, Ásahreppi.

Staðsett í sveit: Lækjartún stendur rétt austan við Þjórsárbrú í Rangárvallasýslu.

Ábúendur: Tyrfingur Sveinsson og Hulda Brynjólfsdóttir.

Fjölskyldustærð (og gæludýra): Það er breytilegt eftir árstímum, en Tyrfingur og Hulda eru hér allt árið og hundurinn Dimma og gullfiskurinn Kobbi, en auk þess eiga hér lögheimili; Agnes Fríða, Anna Guðrún, Guðlaugur, Þráinn og Janneke, sem eru flest við nám og/eða vinnu annars staðar yfir veturinn. Á sumrin bætast síðan oft við vinnumenn á ýmsum aldri og verkemar.

Stærð jarðar? 200 hektarar sem er allt ræktanlegt land, ýmist móa-eða mýrarjarðvegur. Um 60 ha eru ræktuð tún mest í móahluta landsins og allt landið er nýtt til beitar. Skjólbeltaræktun má sjá í smáum stíl hér og þar og stendur til að fjölga þeim eitthvað.

Gerð bús? Holdanaut og sauðfjárrækt eru helstu búgreinarnar sem eru stundaðar á bænum, en auk þess rekum við viðgerðarverkstæði og smáspunaverksmiðju. Við ræktum einnig bygg til að fódra nautin og hænurnar njóta góðs af því.

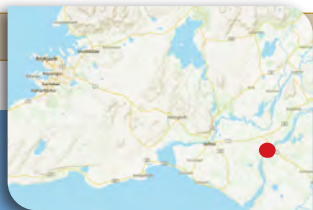
Fjöldi búfjár og tegundir? 160 fjár – allar kollóttar og u.þ.b. 20 eru af feldfjárkyni, 60 nautgripir – allt holdablendingar og næsta sumar byrjum við að blanda það með nýja erfðaefninu frá Noregi, 4 geitur, allar hyrndar, 17 landnámshænur og 14 hross.

Hvernig gengur hefðbundinn vinnudagur fyrir sig á bænum? Allir dagar byrja á að sinna dýrunum, hvar Dimma og Kobbi fá fyrstu afgangið en síðan þau dýr sem eru stærri. Hulda fer síðan í spunaverksmiðjuna (Uppspuna) og vinnur þar fram eftir degi með sínu starfsfólki og Tyrfingur heldur áfram við bústörfin, smíðar á verkstæðinu

eða sinnir viðgerðum hvers konar. Við erum með markvissar beitarstýringar og því er daglega verið að færa girðingar og á veturna að gefa út til kúnna, en einnig að líta eftir að allar skepnur hafi það sem þær þurfa til að lifa vel. Á sumrin fer góður tími hjá Huldu í garðyrkju og gróðurhúsið auk þess að sinna skjólbeltunum og hjá Tyrfingi í að auka hagræðingu í kringum beitarstýringuna. Á sumrin eru hænurnar í húsbíl og ferðast um landareignina í honum (við keyrum – ekki þær) á eftir kúnum og dreifa úr úrgangi þeirra til hagræðis fyrir jarðveginn. Að sjálfsögðu er líka heyskapur og girðingareftirlit eins og gengur og gerist á öllum bæjum en okkar markmið er að draga úr áburðarnotkun og heyskap með aukinni beitarstýringu.

Skemmtilegustu/leiðinlegustu bústörfin? Okkur finnst allt skemmtilegt, að byggja upp og sjá árangur af unnu dagsverki skilar miklu fyrir sálina og það er sama

búvörum? „Þetta hefur alltaf verið gert svona!“ er setning sem alltof margir hafa í hávegum og er hættuleg hverri þróun. Okkar skoðun er að stærstu tækifærin liggja í þeirri hugarfarsbreytingu að þora að gera öðruvísi. Tækifæri til framleiðslu á íslenskum búvörum liggja hvað mest í sjálfbærninni – að rækta sínar eigin afurðir til að endurnýta á allan mögulegan hátt. Rækta af eigin fræi fóður fyrir dýrin eða okkur sjálf hlýtur að vera ónýtt tækifæri sem mætti horfa meira til.

Hvað er alltaf til í ísskápnum? Ég segi nú eins og einn góður. „Þar er alltaf til matur.“ En annars er engu logið með því að segja að þar sé alltaf til rabarbarasulta, það er aðallega af því að það er búið svo mikið til af henni að hún nær aldrei að klárast.

Hver er vinsælasti maturinn á heimilinu? Heimakryddað og grillað kjöt af eigin gripum klikkar aldrei. En annars er það fjölbreyntin í matreiðslu á íslensku lambi, nauti eða fiski ásamt grænmeti sem gerir allan mat vinsælastan.

Eftirminnilegasta atvikið við bústörfin? Þegar heimasætan missti símann sinn í haughúsið og klæddi bróður sinn upp í veiðivöðul til að fara og sækja hann.

MATARKRÓKURINN

Svartbaunakarrí og fersk lúða

Bjarni Gunnar Kristinsson
matreiðslumeistari
bjarnigk@gmail.com

Þetta auðvelda svarta baunakarrí er mjólkurlaust, egglaust og bragðgott, fullt af kryddi og djúpu bragði. Bara gott grænmeti og handfylli af framandi kryddi skila þessu ljúffenga karrí á rúmlega hálf tíma.

- Svartbaunakarrí
- >

4 matskeiðar jurtaolía
- >

2 msk. karríduft
- >

½ stk. laukur, smátt saxaður
- >

2 meðalstórir tómatar, fræhreinsaðir og smátt saxaðir
- >

500 g gróft skorið grænmeti eftir smekk
- >

¼ tsk. cayenne pipar (valfrjálst)
- >

½ matskeið malað kóríander
- >

½ tsk. garam masala
- >

½ tsk. túrmerik
- >

2 bollar soðnar svartar baunir (u.þ.b. ein dós)
- >

1 bolli grænmetiskraftur
- >

1 dós kókosmjólk eða kókosrjómi
- >

Salt eftir smekk

Setjið olíu á pönnu við meðalháan hita.

Bætið þá við lauknum. Eldið um það bil fimm mínútur þar til laukurinn er létt brúnaður. Bætið við karrídufti, svo tómötum út í, minnkið hitann í miðlungs og steikið í um tvær til þrjár mínútur, hrærið oft þar til tómatarnir eru mjúkir – og loks

grænmetinu. Bætið cayenne pipar, kóríander, garam masala og túrmerik út í. Blandið vel saman og steikið eina mínútu í viðbót. Bætið skoluðum baununum, grænmetinu og grænmetiskraftinum út í. Saltið eftir smekk (ég bætti ¼ tsk. við en það fer eftir því hversu saltur grænmetiskrafturinn er). Hækkið hitann í háan þar til hann mallar líflega og lækkið síðan niður í miðlungs hita í tólf mínútur þar til það er þykkt, eða að vild eftir því hversu mikla sósu þú vilt. Bætið við kókosmjólk eða (kókosrjóma) sjóðið stutt áður en

borið er fram með hrísgrjónum og ögn af kóríanderlaufum til skrauts (ef fólk vill).

Fersk lúða, roðlaus og skorin í fjóra bita

- >

½ tsk. pipar
- >

½ tsk. sjávarsalt
- >

2 matskeiðar extra virgin ólífuolíu
- >

6 matskeiðar smjör
- >

1 lítil sítróna, skorin í sneiðar
- >

3 matskeiðar hvítlaukur, saxaður
- >

1 msk. skalotlaukur, saxaður

- >

½ bolli þurr hitvín
- >

2 matskeiðar kapers
- >

4 matskeiðar sítrónusafi
- >

300 g brokkolí eða öðru góðu meðlæti
- >

1 msk. flatblaða steinselja, smátt söxuð

Þurrkið og kryddið lúðuflokin með sjávarsalti og pipar.

Hitið stóra pönnu yfir meðalháum hita. Bætið 1 msk. ólífuolíu og 2 msk. smjóri út í og hrærið á pönnuna.

Þegar olían er að hitna, bætið við

lúðuflokkum og steikið í um 5 mínútur á hlið. Athugið hvort fiskurinn sé tilbúinn og færið á disk. Bætið sítrónusneiðum út í og steikið í stutta stund þar til þær eru mjúkar, setjið síðan til hliðar með fiskinum. Þurrkið af pönnunni.

Lækkið hitann í miðlungs, bætið við 1 msk. ólífuolíu og 2 msk. smjóri. Bætið hvítlauk og skalotlaukum út í og steikið í 1 mínútu.

Bætið víni út í og sjóðið niður í 2-3 mínútur þar til það er næstum því gufað upp.

Bætið við kapers og 3 msk. sítrónusafa. Eldið í 1 mínútu.

Slökkvið á hitanum og hrærið eftir 2 matskeiðar af smjóri út í til að klára sósuna.

Setjið lúðuflokk aftur á pönnuna og bætið við þeim safa sem er á disknum. Hitið í 1 mínútu.

Bætið brokkáli eða öðru meðlæti og 1 msk. sítrónusafa í litla skál. Blandið saman.

Berið fram. Setjið sítrónukapersósu ofan á lúðuna og bætið steiktri sítrónusneið við sem skraut. Stráðið saxaðri steinseltu yfir.

Með frægðina til framdráttar:

Spiderman-leikarinn Tom Holland

Frægðina geta margir eflaust nýtt sér til framdráttar, en þá eru skiptar skoðanir um hvort fleiri gera það sér í hag eða annarra.

Foreldrar stírnisins Tom Holland, sem þekktur er fyrir hlutverk sitt sem ofurhetjan Spiderman, tóku til sinna ráða er frægðarsól hans fór að rísa og stofnuðu samtökin Brothers Trust.

Á vefsíðu Brothers Trust er athygli almennings vakin á smærri samtökum sem fá ef til vill ekki nægilegan hljómgrunn í hringið allra þeirra góðu manna og samtaka er vilja láta gott af sér leiða.

Þessi minni samtök eiga það meðal annars sameiginlegt að hafa ekki það fjárhagslega bolmagn og mörg önnur en standa þó fyrir uppbyggilegum og jákvæðum málefnum auk þess að vera vanalega rekin af sjálfböðaliðum – þannig að vænta má að styrkir Brothers Traust hafi hámarksáhrif.

Fjársterkir bakhjarlar

Taka skal fram að ætlunin er ekki að gera þessi minni samtök háð styrkjum eða aðstoð Brothers Trust heldur er þarna boðið upp á aðstoð við að komast á framfæri.

Á móti, til þess að meta reglulega hve vel tekst til við styrkveitingar, óska foreldrar Spidermanleikarans eftir reglulegum endurgjöfum og skýrslum hvað varðar framvindu frá styrkþegum sínum. Þeim upplýsingum er svo beint til bakhjarla Brothers Trust, en samtökin njóta stuðningsmanna um heim allan sem leggja reglulegar upphæðir af mörkum í þágu vinnu þeirra.

Auk utanaðkomandi fjárútláta fer fjáröflun fram á ýmsa vegu. Meðal annars er almenningi boðið upp á að taka þátt í getraun þar sem verðlaunahafinn fær að fylgja Tom Holland á kvikmyndasett eða heimsfrumsýningar kvikmynda.

Hundaól er dæmi um varning gerðan af Masaifólki Kenía. Mynd / Af vefsíðu

Ungviðið virkt til þátttöku

Foreldrar Tom Holland mega eiga það að þau virkja alla syni sína, þá Sam, Harry and Paddy, auk hans sjálfs, til að taka hvað mestan þátt í framtíðarsýn og vinnu samtakanna og hafa nýverið haft veg og vanda af hlaðvarpi þar sem þeir bræður láta til sín taka.

Það er þó ekki eina verkefnið í sameiginlegri umsjá þeirra, en samtökin bjóða upp á bíóferðir eða annarslags uppákomur með bræðrunum þar sem Tom er þá vanalega í búningi Köngulóarmannsins.

Einnig eru haldnir Instagramviðburðir með bræðrunum, þar sem hvatt er til frjálsra framlaga gesta í þágu samtakanna auk þess sem hægt

er að greiða fyrir kynningar á Instagram-síðu Spiderman-leikarans, en einnig standa samtökin Brothers Trust fyrir sölu varnings er kemur frá fátækum svæðum eins og Masai í Kenía.

Hægt er að versla eða veita styrki eftir geðþótta á vefsíðu þeirra, thebrothertrust.org/ en það hlaut nú að vera að Köngulóarmaðurinn kæmi af góðu fólki. /SP

• Fyrsta leikna kvikmyndin um Spiderman, eða Köngulóarmanninn eins og við þekkjum hann á íslensku, var ekki sýnd í kvikmyndahúsum fyrr en árið 2002, en þá lék Tobey Maguire aðalhlutverkið.

• Fyrsta teiknimyndaserían, nefnd „Spider-Man“ kom hins vegar í sjónvarpinu árið 1967 og var sýnd þar til árið 1970.

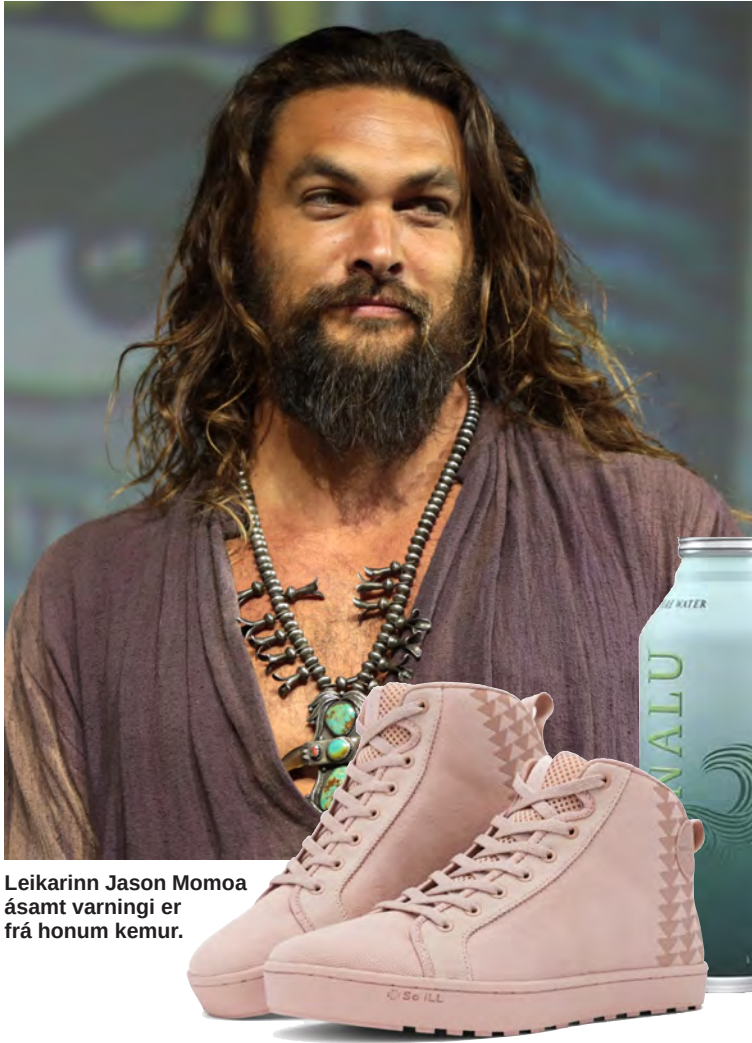
• Því næst kom barnaþátturinn The Electric Company - Spidey Super Stories og á svipuðum tíma, áttunda áratugnum, voru sýndir leiknir þættir á CBS sjónvarpsstöðinni, með Nicolas Hammond í hlutverki Köngulóarmannsins. Á árunum milli 1978-

1979 voru svipaðir leiknir þættir á sjónvarpsskjám Japaná en frá sirka 1980 var þessi vinallega hetja fólksins einungis í teiknimyndiformi þar til hann komst í kvikmyndahúsin í byrjun 21.aldarinnar eins og áður sagði.

Leikarinn havaíski, Jason Momoa, tekur skref til þess að bjarga heiminum:

Hetja undirdjúpanna lætur til sín taka í umhverfismálum

Leikarinn Jason Momoa ásamt varningi er frá honum kemur.

Veganismi, eða að vera hliðhollur helst öllu því sem lifir og andar og forðast neyslu þess hvort sem um ræðir til matar, fataframleiðslu eða annars, er stefna sem ryður sér reglulega til rúms.

Gaman er að segja frá því að í Lögréttu, árið 1912, birtist dalkur er sagt er frá hugmyndum prófessorsins þekktar, Ilya Ilyich Mechnikov, sem var þekktur fyrir að leggja áherslu á neyslu jurtafæðis og góðgerla.

Hér er gripið inn í dalkinn; „... menn geti aukið mjög aldur sinn með því að breyta um fæðu, jeta minna en gerist og því nær eingöngu jurtafæði og mjólkurmat, finna ráð til vörnunar allri rotnun í þörmunum og neita sjer um neyslu skaðvænna efna, áfengis, tóbaks o. s. frv. Til þess að eyða rotnun í þörmunum hefur Mechnikov fundið upp gerla, er hann lætur menn jeta og eiga að drepa þar rotnunargerla. Kenning hans er, að líkaminn slitni fyrir tímann af skaðvænum efnum, sem myndast úr fæðunni í meltingarfærunum ...“

Vegan fatnaður

Vegan fatnaður er hins vegar mögulega nýstárlegur fyrirbæri. Þá er fatnaðurinn að mestu unninn úr bómull, hampi, bambusi, sjávargróðri eða þvíumlíku ... leðurvörur úr t.d. kaktus og eplum ... og mætту í raun hönnuðir fá mikið lof

fyrir tilraunir sínar við klæðisgerð. Sífellt fleiri taka nú þátt í þessari umhverfisvænu stefnu og eru þekktar manneskjur, leikarar, áhrifavaldar eða aðrir oft fengnir til að taka þátt í hönnunarferli fataframleiðenda, enda vekur það jafnan áhuga hinna neyslumeiri.

Strigaskór

Fyrir nokkru tók leikarinn havaíski, Jason Momoa, helst þekktur í hlutverki Aquamanns – hetju undirdjúpanna – þátt í hönnun skófatnaðar í samstarfi við útivistarvörfyrirtækið So iLL. Strigaskórnir, framleiddir í takmörkuðu upplagi eru gerðir úr þörungum eins og fleiri fyrirtæki hafa tekið upp á, en skórnir eru hluti af vörum undir merkinu On The Roam, sem leikarinn frísklegi og So iLL hafa staðið fyrir.

Vísindaleg hönnun BLOOM

Þeim innan handar var fyrirtækið BLOOM, stofnað árið 2007 af vísindamanninum Ryan Hunt, sem sérhæfir sig í nýtingu þörungavíð vinnslu sjálfbærs efnis. Umframvöxtur þörungavíð skaðlegur nærliggjandi vistkerfi þeirra vegna lækunar súrefnismagns í vatni og hindrunar sólarljóss og því upplagt að nýta þá í strigaskó. Froða sem gerð er úr þörungum er nýtt í innleggssóla strigaskónna sem eru

að sjálfsögðu sjálfbærir og býður hönnun Jason Momoa upp á lífræna bómull og kork í bland enda brotna skórnir auðveldlega niður eftir lífaldur sinn. Ytri gúmmísóla hefur einnig verið breytt til þess að flýta fyrir niðurbrotsferli en skórnir fást á vefsíðu So iLL fyrir um 15 þ. krónur.

Mikilvægi endurvinnslu

Hetja undirdjúpanna stendur þó ekki einungis fyrir lífrænt ræktuðum strigaskóm. Hann er talsmaður mikilvægi endurvinnslu og árið 2019 stofnaði hann fyrirtækið Mananalau þar sem ferskvatni er tappað á álflöskur sem eru gerðar úr 69% endurunnu áli. (Mana þýðir hinn heilagi andi lífsins og Nalu þýðir öflug bylgja sjávarins.)

Fyrir hverja selda flösku státar fyrirtækið sig af því að fjarlægja í staðinn sem samsvarar einni plastflösku sjávarúrgangs.

Á vefsíðu Mananalau má einnig finna upplýsingar þess efnis að um 9% af öllu því plasti er til er í heiminum hefur verið endurunnið á meðan að 75% áls er enn notað í dag frá upphafi. Enda ódýrara að framleiða nýtt plast heldur en að endurvinna það.

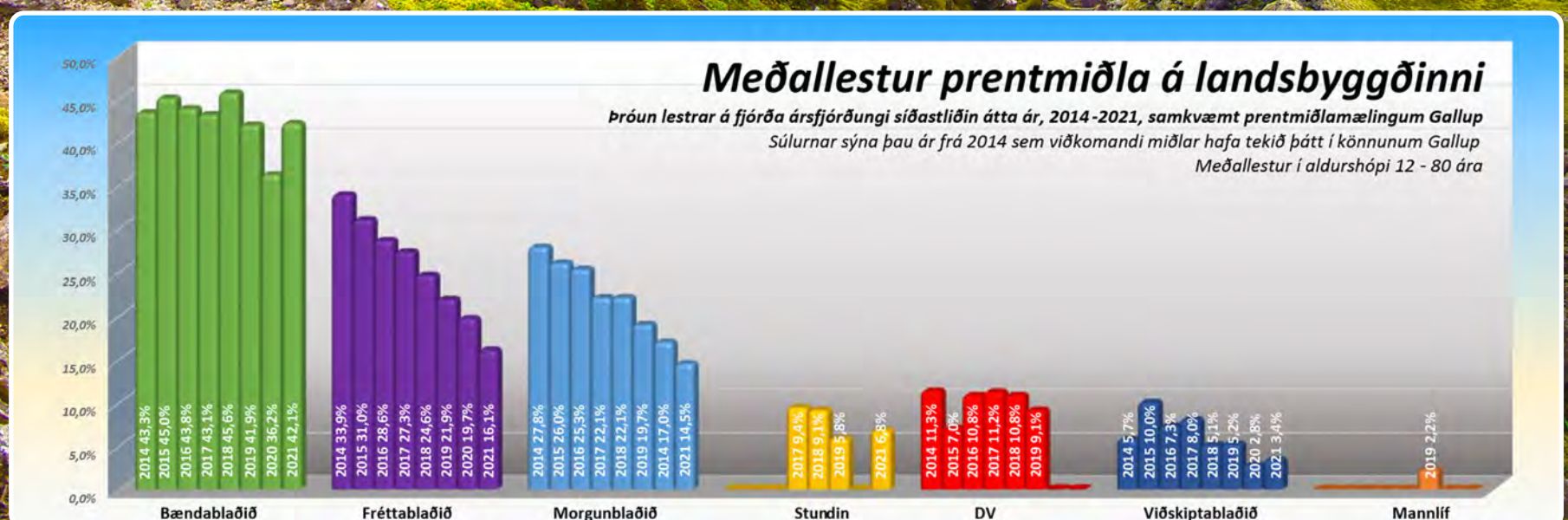
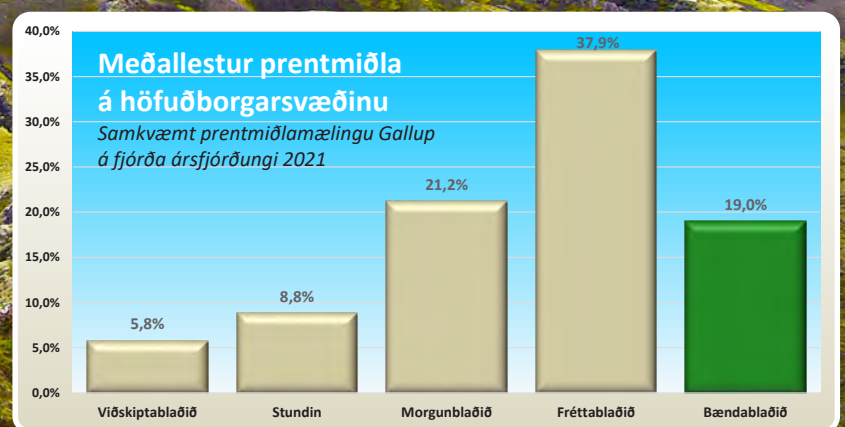
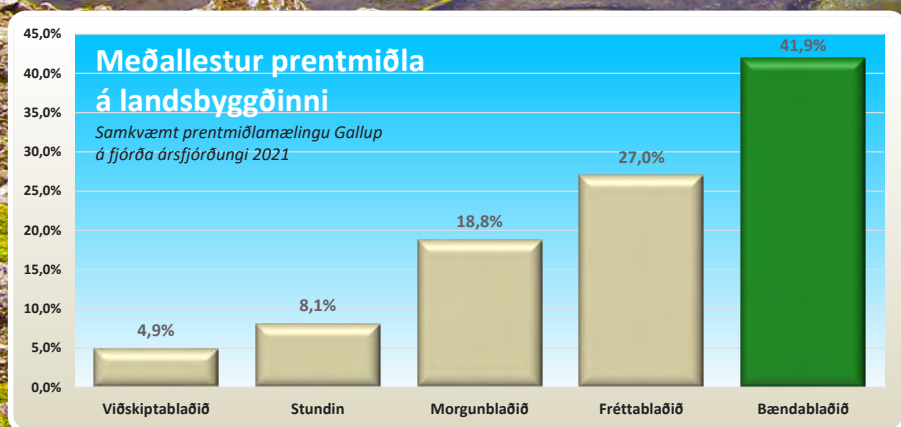
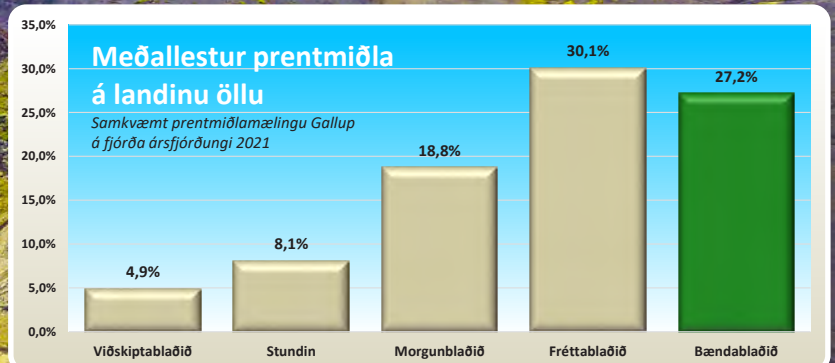
Að auki er leikarinn virkur þátttakandi í mótmælum heimalands síns, Havaí, þar sem mótmæli standa yfir gegn byggingu þrjátíu metra sjónauka á heilögu landi innfæddra, á fjallinu Mauna Kea. /SP

Bændablaðið

— þakkar landsmönnum góð samskipti og dyggan stuðning —

Öflugur auglýsingamiðill

sem dreift er í 32 þúsund eintökum á yfir 420 dreifingarstaði og lögbýli á Íslandi

VETRARTÆKI

- Mikið úrval á lager -

Fjölplogar f/ smærri vélar
Breidd 1,5m, m/ 3p tengi
Verð: 586.000 kr.*
Breidd 2m, m/ 3p tengi
Verð: 690.000 kr.*

Fjölplogur PUV3300
Með stjórnbúnaði. Án festiplötu
Breidd 3,3m, án festiplötu
Verð: 875.000 kr.*

Fjölplogur PUV „M“ Diagonal
Með stjórnbúnaði. Án festiplötu
2,6m Verð: 983.000 kr.*
3,3m Verð: 1.130.000 kr.*

Fjölplogur PUV - Heavy Duty
Með stjórnbúnaði. Án festiplötu
3,6m Verð: 1.390.000 kr.*
4,0m Verð: 1.490.000 kr.*

Festiplötur:
Verð frá 55.000 kr.*
Slétt plata 3-punkta
EURU/SMS EURO stór
JCB 3CX hrað CASE 580SR

Slitblöð
Eigum á lager slitblöð og
bolta í flestar gerðir plóga

Salt- og sanddreifari
HZS-10, 1 m3, glussadrifin,
með klumpabrátt og tjakk
Verð: 1.590.000 kr.*

Salt- og sanddreifari
EPT15, 1,5 m3, rafstýrður, 12V
Verð: 1.450.000 kr.*

*Verð án virðisaukaskatts

Vesturhrauni 3, 210 Garðabæ
Austurvegi 69, 800 Selfossi
Sími: 480 0000, www.aflvelar.is

Smáauglýsingar

Sími: 563 0300 | Netfang: augl@bondi.is | Veffang: www.bbl.is

Hægt er að skrá auglýsingar og greiða með auðveldum hætti á bbl.is

Verð: Textauglýsing kr. 2.600 m. vsk (innan við 140 slög) og kr. 6.200 texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á þriðjudegi fyrir útgáfu.

Rampar fyrir Frysti/Kæligáma
álager. Burðargeta 10 tonn. Dekk-
plata 10 mm, L- 170 cm x B- 200
cm x hæð- 21 cm. Heitgalvaniserað
stál. Lyftaratakur á þrjá vegu. Eigum
einnig rampa fyrir hefðbundna sjó-
gáma. Hákonarson ehf. S. 892-4163
www.hak.is hak@hak.is

Bílalyftur, tveggja pósta bílalyfta 4,0
tn. rafm.læsingar. Verð kr. 598.000
m.vsk. Brimco ehf. Efribraut 6, Mos.
S. 894-5111. Opið frá kl. 13-16.30 -
www.brimco.is

SsangYong Rexton, árg. 2018,
dísell, sjálfskiptur, ekin 67.000 km.
Verð kr. 5.190.000. notadir.benni.is -
sími 590-2035

Cemtec sænskar skeifur og fjaðrir.
Framleitt skv. reglum FEIF. Leitun að
betri verðum. Afsláttur ef keypt er í
magni. Sendum um land allt. Brimco
ehf. Efribraut 6, Mos. S. 894-5111.
Opið frá kl. 13-16.30 - www.brimco.is

Til sölu einangraðir flekar í bílskúrs-
hurðir í ýmsum stærðum, ýmist slétt-
ir eða með fulningum, allir hvítir.
Upplýsingar í síma 412-5300 eða
sala@limtrenet.is

Haltu þér í formi í allan vetur.
Öflugt hlaupabretti / göngubraut
kr. 159.000. topphjol.is s. 661-1902.

Til sölu Liebherr 916 árg. 2017, notuð
6.150-vst. Dekk 60% 3 skóflur, flott
og vel með farin vél. Upplýsingar hjá
Vélavit s. 527-2600.

Útsala - Til sölu nokkrar rúllu-
gjafagrindur fyrir stórgripi með
góðum afslætti. Límtré Vírnet ehf s.
412-5300 eða sala@limtrevirnet.is.

Varmadæla, loft í vatn. Orka inn-
1,3kw. Orka út- 5,7kw við 15 gráð-
urC. Vinnur frá -15 gráðumC. Verð
kr. 359.000. Orkubondinn.is. Trana-
vogi 3, 104 Reykjavík , s. 888-1185

LEGACY 2003 ek. 165.000 km. Ssk.
4x4 2ja lítra með nýrri tímareim. Ný-
skoðaður '23 án ath.semnda. Nýtt
í bremsum allan hringinn. Verð kr.
390.000- s. 898-5000 Allt virkar.

Nýr Rav 4 hybrid. Umboðsbíll
ókeyrður. Verð kr. 7.990.000-. S.
894-8620.

Snjóblásari 210cm. Aldeilis ljómandi
góður sveitablásari fyrir 25-65hp
traktora. Verð kr. 635.000 +vsk. www.hardskafi.is -
sala@hardskafi.is - s. 555-6520

Hleðslustöðvar fyrir rafbíla og tvinn
bíla. 16a - 47.716.- 8-16a- 57.637.-
32a- 54.803.- 10-32a- 60.945.-
Orkubondinn.is. Tranavogi 3 , 104
Reykjavík, s. 888-1185.

Styrkur og gæði frá Noregi
- Mikið úrval á lager -

Fjölplogur VT320
Vinnslubreiddir 258 til 320 cm
Þyngd 1.300 kg, hæð 125 cm
Fjölplogur VT380
Vinnslubreiddir 304 til 380 cm
Þyngd 1.560 kg, hæð 135 cm
Sterkir plógar fáanlegir með
flotgrind fyrir mikinn hraða.
Fjöldi aukahluta í boði.

Salt- & sanddreifari
Verð frá: 649.500 kr + vsk
SMA510 / 150 cm / 3p tengi
SMA800 / 200 cm / 3p tengi
SMA1100 / 200 cm / 3p tengi
SMA1600 / 230 cm / 3p tengi

Snjóblásari F130H
Glussadrifinn, fyrir 1-3 tonna vél.
Vinnslubreidd 130 cm.
Þyngd 240 kg.

Snjóblásari 241 THS Flex
Vinnslubreidd 240 cm
Þyngd 1.000 kg, 3p tengi.
Túða, drifskaft (f/ framan á vél)
Fyrir +70 hp vél.
Hægt að hafa að framan og aftan
á vélinni.

Fjöldi aukahluta í boði
Verð frá: 1.850.000 kr + vsk

Snjóblásari 256 THS Flex
Vinnslubreiddir 256-299 cm
Þyngd 1.200 kg, 3p tengi.
Fyrir + 110 hp vél.
260 THS MONSTER
Einn sá öflugasti með vinnslu-
getu allt að 1.700 tonn á klst.
Vinnslubreiddir 260-275 cm
Þyngd 1.850 kg, 3p tengi.
Fyrir 160-300 hp vél.
Fjöldi aukahluta í boði.

Vesturhrauni 3, 210 Garðabæ
Austurvegi 69, 800 Selfossi
Sími: 480 0000, www.aflvelar.is

Erum með varahluti og þjónustu fyrir allar JCB vélar

S: 527 2600

Vélavit
Sala - Þjónusta
www.velavit.is

Hilux dísel 2.5 beinskiptur, 2006 ekinn 330.000 km. Verð kr. 1.390.000.- S. 894-8620.

Vindrafstöðvar 1000W 12Volt. Verð kr. 98.900.- Orkubondin.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík, s. 888-1185

VERDO gæða spónaköggjar í 15kg pokum. Frábær undirburður fyrir hross. Brettaafsláttur og brettið keyrt frítt heim á höfuðborgarsvæðinu. Brimco ehf. S. 894-5111 - www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Bátakerrur frá Póllandi. Heitgalf, stál, mjög vandaðar. Heildarþyngd báts-575 kg. Þýskar hásingar, vatns-heldar legur. Taka báta frá 3,8 m til 5 m. Spil, nefhjól og losanleg ljósa-bretti fylgja. Hákonarson ehf. S. 892-4136 hak@hak.is og www.hak.is

Lancer ekinn 110.000 km. árgærð 2018, leður GX. Verð 8.250.000 - s. 894-8620.

Snjall-hleðslutæki. Geta hlaðið geyma frá núlli 6A, 10A og 20A Verð frá kr. 11.900.- Orkubondinn.is., Tranavogi 3. 104 Reykjavík, s. 888-1185

Háþrýstidælur fyrir verktaka og iðnaðarmenn. Margar stærðir með bensín eða dísel. 500 Bar, flæði 21 L/mín. 700 Bar, flæði 15 L/mín. Vatnshitatar fyrir háþrýstidælur. Vandaður búnaður frá Comet - www.comet-spa.com. Hákonarson ehf. hak@hak.is - s. 892-4163.

Yamaha Grizzly 700, árgærð 2020. Verð kr. 2.000.000- s. 894-8620.

Landcr. 100VX 2005, dísel, ek. 278.000 km. Gott eintak Verð kr. 4.990.000- s. 894-8620.

SsangYong Rexton Dlx, árg. 2016, 4x4, dísel, sjálfstíptur, ekinn 113.000 km. Verð kr. 3.790.000. notadír. benni.is – s. 590-2035.

Glussaknúnar vatnsdælur fyrir tank-bíla og vinnuvélar. Sjálfsgandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf, s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Dísel hitari 7kw hitar bæði loft og vatn. Verð kr. 98.900.- 2ja ára ábyrgð. Varahlutabjónusta. Orkubóndinn.is. Tranavogi 3, 104 Reykjavík, s. 888-1185

Innihrætur fyrir haugkjallara. Rafdrifnar (3 fasa) eða glussadrifnar. Vinnudýpt- 130 cm eða meira. Einnig hægt að fá hræurnar glussadrifnar með festingum fyrir gálga á lið-léttingum. Hákonarson ehf. Uppl. í s. 892-4163, hak@hak.is / www.hak.is

Hilux árgærð 11/2015, ekinn 120.000 km. Verð kr. 4.900.000- s. 894-8620, Arilíus.

Magnaðir gafflar í hirðinguna og önnur störf. Álskaft og plastgreiða, nær óbrjótanleg. 900 gr. að þyngd. Verð kr. 9.900 m.vsk. Sendum um land allt. Brimco ehf. Efribraut 6, Mos. S. 894-5111. Opið frá kl. 13-16.30.

Taðklær á lager. Breiddir- 1,2 m - 1,5 m – 1,8 m. Eurofestingar og slöngur fylgja. Sterkar og vandaðar greipar og þétt á milli tinda. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is

Klósettdælur fyrir kjallara. Inntak fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótor staðsettur fyrir utan votrími. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og vandaður búnaður. Frárennsli, 32 mm. Hákonarson ehf , s. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

JCB 4CX CM árg.2015. Notuð 3.000 vst. Mjög flott og vel með farin.Upplýsingar hjá Vélavit s. 527-2600

1200 fm2 gróðurhúsablokk til sölu, til flutnings. Staðsett á Árbakka í Biskupstungum. 40 fm2 kæli-/frystir. Þrjár vökvunarbómur. Hita- og gluggaopnunarstýring. Trjáplöntubakkar og upphækkunargrindur. Nánari upplýsingar veitir Magnús í s. 866-8378.

Plöstinarvél Ulma PV-350. Var í góðu lagi þegar hún var tekin niður fyrir um 2 árum. Verðtilboð óskast. Nánari upplýsingar gefur nokkvi@postdreifing.is

Hestakerrur 2ja og 3ja hesta, ríku-legur útbúnaður. Gæðakerrur – Góð reynsla. Brimco ehf. Efribraut 6, Mosf. s.894-5111 Opið 13-16.30 www.brimco.is

Backhoe fyrir dráttarvélar og hjóla-skóflur. Margar stærðir. Gröfudýpt- 1,3 - 4,2 metrar. Margar stærðir af skóflum og öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Föllum með þær í aðalskoðun. Pantíð tíma. Brimco ehf. Efribraut 6, Mos. S. 894-5111. Opið kl. 13-16.30 - www.brimco.is

Glussadrifnar gólfhrætur.Vinnudýpt- 1,9 m. Stærð á skrófu- 48 cm. Rotor- 12 kW. Glussaflæði- 75 L/mín. 20 m af glussaslöngum fylgja. Mesta hæð frá gólfi- 2 m. Burðarvirki- Heitgalf / SS stál. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is

Rafhitarar
í skip, hús og sumarhús

Ryðfrír
neysluvatnshitatar
með 12 ára ábyrgð

Hitöld (element), hitastillar,
hitastýringar og flest annað
til rafhitunar

Við erum sérfræðingar í öllu sem viðkemur rafhitun.

Rafhitun

Kaplahrauni 19 • Hafnarfirði
Sími: 565 3265
rafhitun@rafhitun.is • www.rafhitun.is

HITA
KUTAR

Amerísk gæða
framleiðsla

30-450
lítrar

Umboðs-
menn um
land allt

RAFVÖRUR

DALVEGI 16c • 201 KÓPAVOGI
SÍMI 568 6411 • RAFVÖRUR@RAFVÖRUR.IS

PÓSTKASSAR

Þessir sígildu -
sterkir úr stáli.

Verð 11.500kr

Léttitækni

Sími 567-6955
lettitaekni@lettitaekni.is

Varahlutir í vinnuvélar
TNT ehf 454 5255 tnt@tnt

EYJALIND

Sæti og varahlutir í
- Lyftara
- Vinnuvélar
- Vörubíla
- Bata

GRAMMER

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

HUMBAUR KERRURNAR ÞÝSKU ERU TIL Á LAGER!

Gerð HA752513

750kg heildarburður, mál innan: 251x131x35cm verð kr:295,000,-m/vsk.

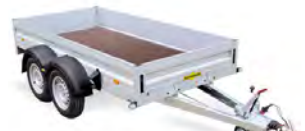
Gerð HA133015

1300kg heildarburður, mál innan: 303x150x35cm verð kr:530,000,-m/vsk og skráningu.

Gerð HA 203015

2000kg heildarburður, mál innan: 303x150x35cm verð kr:630,000,-m/vsk og skráningu.

Gerð HA 253015

2500kg heildarburður, mál innan: 303x150x35cm verð kr:665,000,-m/vsk og skráningu.

Gerð HT 203116

2000kg heildarburður, mál innan: 310x165x30cm verð kr:740,000,-m/vsk og skráningu.

Gerð HTK 3000,31

3000kg heildarburður, mál innan: 314x175x35cm verð kr:1,550,000,-m/vsk og skráningu. Sturtukerra.

Topplausnir

Smiðjuvegi 12, græn gata
200 Kópavogur
Sími 517 7718
www.topplausnir.is

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sendum um land allt. Brimco ehf. S. 894-5111. Opíð frá kl. 13-16.30 - www.brimco.is

Gærulager til sölu. Um er að ræða 750 gærur sem seljast í einu lagi. Hluti af gærunum er 1. flokkur og hluti 2. flokkur. Nánari upplýsingar veittar í s. 854-1419.

Óskast til kaups - Toyota Hiace-Hilux-Corolla-RAV4-Avensis. Mega vera í ýmsu ástandi. Vinsamlegast sendið á dagbjartur80@gmail.com eða í s. 896-5001.

Til sölu Bronco '66, verð kr.200.000. Góðan jeppa get ég selt, gamall vagn og traustur, hefur aldrei verið velt og virðist heilsuhaustur. Uppl. í s. 865-0436.

Þessi kerra er til sölu, nýsmíðuð og ónotuð. Þriggja til fjögurra hesta. Er líka nothæf til nautgripa- eða sauðfjárflutninga. Tilboð óskast. Allar upplýsingar í s. 650-6500 eða s.895-5300.

Nýr 150 Landcruiser, ókeypis umboðsbíll, árgerð 12, 2021. Verð kr. 13.100.000 - s. 894-8620.

Sliskjur úr áli fyrir vinnuvélar. Lengdir- 1,6m,2m,2,5m,3m,3,5m,4m. Burður fyrir par- 1,5 Tonn til 12 tonn. Einnig gúmmíklæddar að ofan fyrir valtare. Mjög hagstæð verð. Hákonarson ehf Netfang : hak@hak.is s. 892-4163.

Landcr. 120 dísel 2003, ek. 336.000. 8 manna, verð kr. 1.390.000- Uppl. í s. 894-8620.

Til sölu eldhúsháfur frá Siemens, 6 ára gamall. Verð kr. 50.000. Upplýsingar í s. 861-2051.

MB Sprinter 519 CDi Kipper 4x4 08.2021. Ekinn 800 km. Sturtar á 3 vegu. Sjálfskiptur. Dregur 3,5 tonn. Dráttarkúpling. 230 volta tengi. Multi Media kerfi með 10,25 tommu skjá. Einn með öllu. Uppl. í s. 820-1071 kaldasel@islandia.is

2" Brunadælur á lager. Frá Koshin í Japan. Sjálfsgandi og mjög háprýstar. Vigta aðeins 37,6 kg. Henta vel fyrir slökkvilið og í vökvun. Sköffum allar dælur. Hákonarson ehf. s. 892-4136

Rafbörur með drifi á öllum hjólum. Er hjóðlaus heilsársgræja og með snjóþönn. Fyrirtaks snjóruðnings-tæki. www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is – s. 555-6520.

Höfum til sölu Samasz Tornado 251 snjóblásara árgerð 2020. Nánari upplýsingar í síma 465 1332.

Höfum til sölu notaðan Samasz Tornado 251 snjóblásara árgerð 2020. Verð kr. 1.240.000. Búvis ehf – s. 465-1332 - buvis@buvis.is - www.buvis.is

Þetta er rosalega stórt og þungt. En fallet er það og líklegast hjálpar það trjágróðri að blómstra. Lagerinn er svolítið fyrir okkur. Vinsamlegast kaupið. 60 cm hátt og hægt að hengja upp á eitthvað. www.goth.is

Til sölu góður járnrennibekkur þriggja fasa 380 v. lengd milli odda 100 cm. Upplýsingar í s. 893-2565.

Hliðgrindur nýkomnar í hús, 3500 x 1050 mm, 4000 x 1050 mm og 5000 x 1050 mm. Gott verð. Búvis ehf – s. 465-1332 - buvis@buvis.is - www.buvis.is

Sjálfsgandi dælur frá Japan (Koshin). Fyrir vatn, skolp, mjög óhrein vatn (trash). 2" , 3" , 4". Original Honda vélar með smurolíuöryggi. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Ilmur, íslenski undirburðurinn, fæst hjá okkur. 18 kg í poka á kr. 1.890 m. vsk. Einnig til í 550 kg sekkjum, verð kr. 52.900 m.vsk. Búvis ehf – s. 465- 1332 - buvis@buvis.is - www.buvis.is

SsangYong Korando Hlx, árg. 2017, 4x4, dísel, sjálfskiptur, ekinn 39.000 km. Verð kr. 3.390.000. notadir. bennis.is – s. 590-2035

Til sölu

Til sölu Hitachi 140 hjólavél, árg. 2013, ek. 8500 vst. Verð kr. 10.900.000 +vsk. Uppl. í s. 892-3009.

Til sölu 8 stk. Liner bílskúrshurðir í góðu ástandi, 3 x 2,50 m. Verð kr. 80.000- stykkið Uppl. í s. 895-0665.

Til sölu talsvert magn af nýjum og notuðum varahlutum í eldri gerðir Ford dráttarvéla, einkum stærðirnar frá 65-100 hö. Einnig heillegir afturendar af slíkum vélum. Nokkur stykki ónotuð 4 cyl, oliuverk og margt fleira. Á sama stað er til sölu talsvert af notuðum varahlutum úr Scania 111. Uppl. í s. 866-7432.

Til sölu Hitachi ZX35-U smágrafa árg. '07, tímar 4.500. Verð kr. 2.900.000 +vsk. Uppl. í s. 892-3009.

Útvegum allt gúmmí á milli felgu og jarðar. Dekk í öllum stærðum og gerðum á sanngjörnu verði. Afhending í lok mars. Upplýsingar í s. 868-6113 eða á netf. a.larsen.agro@gmail.com

Ávinnsluherfi til sölu, lyftutengt, 4 m á breidd. Uppl. í sp 435-0041.

Til sölu nokkrir kettlingar, afhendast grunnbólusettir, örmerktir og ormahreinsaðir. Uppl. í s. 649-1066 eftir kl. 20.

Óska eftir

Óska eftir landskika til sölu eða leigu undir lítið sumarhús. Frábært ef nærri vatni eða sjó. Skoðað allt. Sveinn, s. 861-1978, sveinnel@gmail.com

Óska eftir vinnu á kúabúi eða blönduðu búi á Norður- eða Suðausturlandi. Ég er ungur og hef dálitla reynslu af búskap. Nánari upplýsingar í s. 768-6665.

Óska eftir undirvagni undan hjólhýsi eða fellihýsi, þarf að vera með skráningu. netfang pks@emax.is s. 892-0124.

Óska eftir Toyota 4runner bensín, beinskiptum. Má líka vera sjálfskiptur, lítið breyttur eða Hilux, bensín, lítið breyttur. 25 ára eða eldri. Upplýsingar í s. 899-3514 eftir kl 17.

Óska eftir Amazon áburðardreifara. Uppl. í s. 849-8782.

Óska eftir kjötsög (ekki mjög stórri), Sæmundur Einarsson s. 864-1249.

Atvinna

Góðan daginn. Ég er 24 ára maður í leit að vinnu á sveitabæ. Er vanur kúabúskap, sauðfjárbúskap, hestamennsku og með þó nokkra reynslu af vélaútgærd. Síminn hjá mér er 895-8848.

Leiga

150 fm 5 herb. raðhús til leigu í Mosfellsbæ (Höðahverfi) rétt við Lágafellsskóla. Laus í maí nk. Uppl. í s. 847-6628 eða steini747@gmail.com

Jörð til leigu á Norðurlandi með framleiðslurétt á mjólk. Góð jörð og staðsetning, stutt í næstu þéttbýlisstaði. Nánari upplýsingar gefnar upp í s. 867-2657 eða gegnum netfangið fjalldrapi@gmail.com

Óska eftir jörð til leigu sem fyrst. Verður að vera smá land með. Á sanngjörnu verði, má þarfnast lagfæringar/endurbýggingar. Er einstæð 3 barna móðir s. 7614498 eða tölvupóstur: mulju@googlemail.com

Til sölu

Kaupi gamlar 78 snúninga plötur og vinylplötur, kassettur og stundum CD-diska líka. Staðgreiði stór plötusöfn. Gsm. 822-3710, olisigur@gmail.com.

Þjónusta

Tek að mér viðgerðir á flestum tegundum sjálfskiptinga. Hafði samband í s. 663-9589 til að fá uppl. og tilboð. HP transmission, Akureyri. Netf. einar.g9@gmail.com, Einar G.

A.O.Verktakar Nýsmíði, endurbætur og viðgerðir. Alhliða byggingaþjónusta. S. 761-8055 Netfang: aoverkt@gmail.com

LÍF & STARF

Stefnt er að því að fjölga íbúðum á Skagaströnd en þar hefur ekki verið byggt íbúðarhúsnæði í áratug.
Myndir / Húsnæðis- og mannvirkjastofnun

Íbúðum verður fjölgað á Skagaströnd

– Ekkert íbúðarhúsnæði byggt í áratug

Lítið hefur verið byggt af íbúðarhúsnæði á Skagaströnd á liðnum árum, einungis hefur fjölgað um eina íbúð síðastliðinn áratug þegar byggt var einbýlishús. Íbúðaskortur er farinn að hafa veruleg áhrif. Í nágildandi húsnæðisáætlun sveitarfélagsins kemur m.a. fram að skortur á íbúðarhúsnæði komi í veg fyrir eðlilega framþróun sveitarfélagsins.

Sveitarfélagið Skagaströnd og Húsnæðis- og mannvirkjastofnun hafa nú gert með sér viljayfirlýsingu um samstarf í þá veru að leita leiða til að fjölga íbúðum og efla stafræna stjórnsýslu á Skagaströnd. Greint er frá yfirlýsingunni á vef Húsnæðis- og mannvirkjastofnunar. Fram kemur að ungt fólk sem vilji snúa heim að loknu námi eða nýir

íbúar sem vilja sækja atvinnu til Skagastrandar hafa ekki um mikið að velja. Skortur á húsnæði hamlar fjölgun íbúa í sveitarfélaginu þar sem lítið og stundum ekki neitt íbúðarhúsnæði standi til boða.

Veigamikill þáttur í uppbyggingu atvinnu að hentugt húsnæði sé til staðar

Alexandra Jóhannesdóttir, sveitarstjóri Sveitarfélagsins Skagastrandar, fagnar því framfaraskrefi sem felst í samstarfinu við HMS og vonar að það verði til framtíðar gjöfult þegar kemur að nýbyggingum á Skagaströnd.

„Það er veigamikill þáttur í uppbyggingu á atvinnu í sveitarfélaginu og auknum umsvifum í ferðaþjónustu að til staðar sé hentugt húsnæði fyrir aðila sem vilja

setjast að á Skagaströnd,“ segir hún.

Í viljayfirlýsingunni kemur fram að markmið samstarfsins sé að fjölga íbúðum í sveitarfélaginu m.a. með því að nýta þau úrræði sem stofnunin hafi og auglýsa eftir byggingaaðilum til að taka þátt í að bygga íbúðir í sveitarfélaginu. Sveitarfélagið og stofnunin muni vinna að því að efla stafræna stjórnsýslu í sveitarfélaginu m.a. með útgáfu á stafrænni húsnæðisáætlun, markvissri notkun mannvirkjaskrár HMS auk þess að hefja undirbúning við skráningu leigusamninga á svæðinu í húsnæðisgrunn HMS.

Viljayfirlýsingin er hluti af verkefninu Tryggð byggð, sem er samstarfsvettvangur um húsnæðisuppbyggingu á landsbyggðinni.

/MPÞ

JOBMAN
WORKWEAR

Frábærar vörur frá Jobman!

Durability at work since 1975

Samfestingar.
Verð:
12.900 kr.

Við leggjum áherslu á góða þjónustu við landsbyggðina.

Vefverslun:
Khvinnufot.is

KHVINNUFÓT
Ráðgjafi í vörum

Nethylur 2a, 110 Reykjavík | khvinnufot.is

JOBMAN 4327

Vegna aukinnar eftirspurnar óskum við eftir bújörðum á söluskrá

Vinsamlega hafið samband við Björgvin Guðjónsson, búfræðing og löggiltan fasteignasala í síma **510-3500** og **615-1020** eða á netfangið **bjorgvin@eignatorg.is**

Eignatorg
Skiptahólf 50b, 105 Reykjavík

EYJALIND

Belti og undirvagnshlutir

Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

RÉTTUR

- Bílaréttingar
- Sprautun
- Tjónaviðgerðir

Hamarshöfði 10 - S. 587-6350

ÁSCO

Alternatorar og startar í miklu úrvali

Einng á lager: Hjómflutningstæki frá Alpine. Varahlutir í startara. Rafgeymar. Aðalljósaperur. LED perur. Hátalarar. Tengi fyrir togsþil. Hleðslutæki. Útvarpsloftnet. Rafhlöður. Fjarslæsingar. Fjarstart í bíla. Radarvara. Startkaplar. Áriðlar 12V og 24V / 240V. Hljóðnemar fyrir rútur, völmælur, ampermælur, spennufellur 24V / 12V, trúflanabéttar, loftnetsframleningar. Kernutenglar. Breytar fyrir 13P kernutengla. Öryggi. Sjálfvirk öryggi í bíla. Gleröryggi 20 og 32mm. Postulinsöryggi. Öryggjahöldur. Stór öryggi uppi 250A. Stæfnulyós fyrir Landrover. Snúrusett fyrir bassakeulur. Bassakeulur. Örnflösur. Spennustíllar. Dúkur. Rafþrýstingar. Jafnsamband. Dúðubryr. Reimskeifur fyrir alternators. Kvæðingarnett. Svæðingarnett. Lögur í alternators. Kól í alternators.

ÁSCO
BÍLARAUFMAGN

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

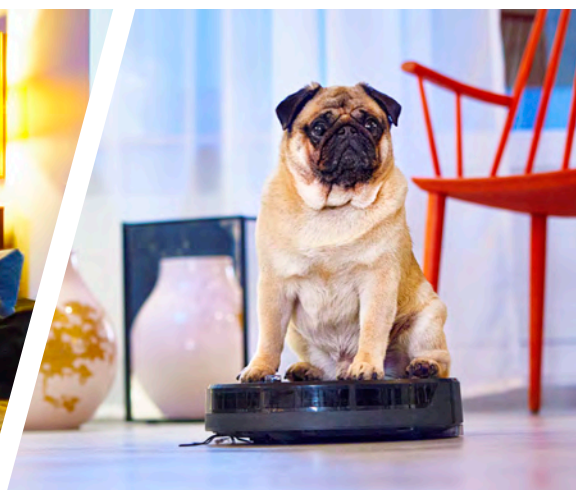
SMÍÐUM OG GERUM VIÐ ALLAR GERÐIR TJAKKA

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði • Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

ÓDÝRASTA RAFMAGNIÐ

FYRIR HEIMILIÐ

Skiptu núna. Það borgar sig strax.

N1 selur nú ódýrasta rafmagnið til heimila á Íslandi.* Það er ekkert mál að skipta og spara sem nemur allt að heilu mánuðunum á hverju ári. Kláraðu málið á n1rafmagn.is og byrjaðu strax að spara!

440 1000 N1rafmagn.is

RAFMAGN

*Heimild: Aurbjörg.is